

Denne bog er bekostet af
ALFRED BENZON'S FOND

Det Kongelige Danske
Videnskabernes Selskab
1942–1992

Mogens Blegvad

Det Kongelige Danske
Videnskabernes Selskab
1942–1992

KOMMISSIONÆR: MUNKSGAARD

København 1992

Med efterskrift af Selskabets præsident ERIK DAL

Med appendices udarbejdet i samarbejde med
GISELA CHRISTIANSEN

I seglet på titelbladet holdes Danmarks våben af en grif.
I denne form stammer seglet fra 1977.
Motivet er gammelt og omfatter oprindeligt også Norges våben.

© Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1992

Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S. København 1992

ISBN 87-7304-235-8

Indholdsfortegnelse

Anvendte forkortelser 14

Forord 15

Kapitel 1. Fra jubilæum til befrielse (1942–45)

1.	Tohundredårs jubilæum	17
2.	Selskabets ledelse	18
	Vedtægter og forretningsorden	20
	Krigen og besættelsen	21
	Mødevirksomheden	21
3.	Medlemmer	21
4.	Publikationsvirksomheden	23
	Selskabets økonomi	23
5.	Prisopgaver og legater	24
	Æresboliger	25
6.	Medaljer	25
	Høffding og Ole Rømer mindes	26
7.	Vilkårene for videnskabeligt arbejde	26
	Universitetskommissionen	26
	Carlsbergfondet	27
	Rask-Ørsted Fondet	27

Kapitel 2. De første efterkrigsår (1945–52)

1.	Første møde efter befrielsen	28
	Præsidentvalg	28
	Festmøde i anledning af Niels Bohrs 60-års dag	28
	Selskabets ledelse i øvrigt	29
	Protektorskifte	29
2.	Genoptagelse af de internationale forbindelser	29
	Sir A.V. Hills besøg	29
	J.C. Jacobsen og Einar Lundsgaard i England	30
3.	Møder i London 1946	32

	Møde i København 1949.....	34
4.	Spørgsmålet om videnskabens frihed i lys af erfaringerne med arbejdet på atombomben	34
5.	Debatten om videnskabens frihed i Mellemkrigstiden.....	36
6.	Akademierne og forskningens rolle i samfundet.....	39
	Forholdet til de politiske myndigheder	39
	Internationalt samarbejde på humanistiske områder: Union Académique Internationale. UNESCO. CIPSH	39
7.	Udveksling af publikationer	41
	Udenlandske medlemmer	41
	Indenlandske medlemmer	42
	Spørgsmålet om udvidelse af medlemsskaren.....	42
	August Kroghs initiativ.....	42
8.	Udvalg om vedtægtsændringer.....	43
	Vedtagelse af sådanne	44
	August Kroghs åbne brev	45
	Præsidentens udtalelse til offentligheden.....	48
	Dagspressens kommentarer	48
9.	Indvalg af indenlandske medlemmer 1947-52.....	49
	Nye regler for indvalg af udenlandske medlemmer 1950 ...	49
10.	Forslag om nye opgaver.....	49
	Henvendelse til regeringen om flere midler til forskningen .	51
	Forslag om oprettelse af Statens almindelige Videnskabsfond	52
11.	Mødevirksomheden	52
	Publikationsvirksomheden	52
	Selskabets økonomi.....	52
	Særlige publikationer	52
	Legater	52
	Lundehave.....	53
	Prisopgaver	53
	Guldmedaljen	53
	Carlsbergfondet.....	53
	Flytning af Krøyers maleri	53
	Gudmund Hatt-sagen	53

Kapitel 3. Det sidste tiår under Niels Bohrs ledelse (1952–62)

1.	Tilbageblik på de første efterkrigsår	55
	Statens almindelige Videnskabsfond	56
	Rask-Ørsted Fondet.....	56
	Videnskabskommissionen	57

	Forbedrede vilkår for forskningen	57
2.	Vedtægtsændringer 1956	57
	Udviklingen i medlemsskaren.....	58
	Vedtægtsændringer 1962	58
3.	Selskabets ledelse	59
	Mødevirksomheden	59
4.	Publikationsvirksomheden.....	60
	Særlige publikationer	60
5.	Publikationsvirksomhedens økonomi	61
	Selskabets økonomi i øvrigt.....	62
6.	Ungarske studenter	63
	Internationalt samarbejde på naturvidenskabeligt område .	63
	Det internationale geofysiske år 1957-58.....	64
	Den internationale retsorden for kontinentalsoklen og den oceanografiske forskning	65
7.	Internationalt samarbejde på humanistisk område	65
	Hjemlige projekter	66
8.	Prisopgaver	67
	Guldmedaljer.....	67
	Legater.....	68
	Æresboliger	68
9.	Carlsbergfondet.....	68
	Ændring i lokaler 1951-53	68
	Sekretariatet	69

Kapitel 4. Tresserne (1962-68)

1.	Periodens afgrænsning og særpræg.....	70
2.	Præsidentskifte	70
	Udvalget til drøftelse af Selskabets almindelige virksomhed	71
	Underudvalget vedrørende Selskabets eventuelt udvidede virksomhed	72
	Oprettelse af Forskningens Fællesudvalg.....	76
3.	»Den grønne betænkning«.....	77
	Loven af 31. maj 1968: Ophævelse af Statens almindelige Videnskabsfond og oprettelse af forskningsrådene.....	78
4.	Selskabets ledelse	78
	Indenlandske medlemmer	78
	Udenlandske medlemmer	79
5.	Underudvalget om møder og symposier	80
	Mødevirksomheden	81

6.	Underudvalget vedrørende Selskabets publikationer	82
	Publikationsvirksomheden	82
	Selskabets økonomi	83
7.	Internationalt samarbejde	83
	European Science Exchange Programme	84
	Delegationer fra og til Prag-akademiet	85
	Udveksling af publikationer	85
8.	Hjemlige projekter	85
	Kommissionen for landbrugsredskabernes og ager- strukturenes historie oprettes	85
	Kommissionen for forskningsarealer oprettes	86
	Guldmedaljer	86
	Legater	87
	Æresboliger	87
	Carlsbergfondet	88
	Rask-Ørsted Fondet	88
9.	Sagen om de islandske håndskrifter	88

Kapitel 5. Den Strömghrenske æra (1968–76)

1.	Selskabets ledelse	92
	Protektorskifte	92
2.	Ændringer i regler for indvalg 1970 og 1973	92
	Indenlandske medlemmer	92
	Udenlandske medlemmer	94
3.	Loven af 24. maj 1972: Oprettelse af Planlægningsrådet for Forskningen, ophævelse af Rask-Ørsted Fondet, ændrin- ger vedrørende forskningsrådene	95
	Møder mellem repræsentanter for Selskabet og for forsk- ningsrådene	96
4.	Økonomiudvalget	98
	Oprettelse af Medlemmernes Bidragsfond	98
5.	Carlsbergfondet	100
	Fundatsændringer i forbindelse med bryggerisammenslut- ningen	100
	Ombygningsplanen i forbindelse med fondets 100-års jubilæum	101
	Byggeplanudvalget	101
6.	Udvalget for foredrags-, symposie- og klubvirksomhed	104
	Det permanente udvalg for denne virksomhed	108
7.	Mødevirksomheden	108

	Publikationsvirksomheden	109
	Publikationsudvalg 1974 og 1975	109
	Selskabets økonomi	111
	Særlige publikationer	111
8.	Kommissioner	113
	Internationalt samarbejde:	
	UAI projekter	113
	ICSU	113
	European Science Foundation	114
	International Foundation for Science	114
	Delegationer fra og til Kina	115
9.	Æresboliger	116
	Guldmedaljer	116
	Legater	116
	Nyordning af prislegater	116
	Tildeling af prislegater og sølvmedaljer	117
	Nyt diplom	117
	Møder og symposier i lokalerne	117
	Udflugt til Hven	118
10.	Vedtægtsudvalg nedsættes	118

Kapitel 6. I nye rammer (1976–81)

1.	Indledning	119
	Nye lokaler	119
	Carlsbergfondets jubilæum	119
	Anvendelse af lokalerne	120
	Forskerværelserne	121
	Biblioteket	121
2.	Ændringer i vedtægter og forretningsorden 1976	121
3.	Selskabets ledelse	124
	Indenlandske medlemmer	125
	Vedtægtsændringer 1979	125
	Udenlandske medlemmer	126
4.	Udtalelser om forfulgte videnskabsmænd	127
	Udtalelser om Den kongelige Afstøbningssamling	128
	Spørgsmålet om skattefrihed for udenlandske hædersgaver	128
	Udtalelse om besparelsers konsekvenser	129
	Internationale priser	130
5.	Ordinære møder	130
	Fællesmøder	131

	Offentlige foredrag	132
	Medielisten	135
	J.C. Jacobsen Memorial Lectures	135
	Publicering af <i>Grundvidenskaben i dag</i>	136
6.	Publikationsvirksomheden	136
	Særlige publikationer	136
	Publikationsvirksomhedens og Selskabets økonomi	137
	Bidragfondet	137
7.	Kommissioner og nationalkomitéer	138
	Sekretariatet	138
	European Science Foundation	139
	Nordisk akademisamarbejde	139
	Kulturaftaler	139
	Forskningsarealer	139
	Intern. symposium om landbrugsredskaber og agerstruktur	140
8.	Inge Lehmanns Legat	140
	Sølvmedaljer og prislegater	140
	Guldmedaljer	140
	Nyt segl	141
	Carlsbergfondet	141

Kapitel 7. Forskningsdebatter og Niels Bohr-stipendier (1981–86).

1.	Selskabets ledelse	143
	Præsidenten om Selskabets tilstand	143
2.	Vedtægtsændring 1983	144
	Indenlandske medlemmer	144
	Udenlandske medlemmer	145
3.	Debatmøder og udtalelser:	
	De forskningsmæssige aspekter af energifremstillingens bi- virkninger	145
	Forskningens vilkår	146
	Udtalelse om forskningsbibliotekerne	147
	Udtalelse om »de små fag«	148
	Universitetsforskningens krise	149
	Udtalelse om de basale biologiske fag	149
	Styring af forskningen ved universiteterne	150
	Forskerrekrutteringen	150
	Udtalelse om afskedigelser	151
	Udtalelse om ordbogsarbejdets vilkår	151
	Forfulgte videnskabsmænd	152

4.	Ordinære møder	152
	J.C. Jacobsen Memorial Lectures	153
	Andre forelæsninger ved udenlandske medlemmer	153
	Offentlige foredrag	154
	Fællesmøde	155
	Bjerrum-Brønsted-Lang forelæsninger	155
5.	Niels Bohr-stipendierne	156
	Niels Bohr-jubilæet	159
6.	Publikationsvirksomheden	159
	Særpublikationer	160
	Publikationsudvalg 1984–85	160
	Publikationsvirksomhedens økonomi	161
	Selskabets økonomi i øvrigt	161
	Sekretariatet	162
7.	Kommissioner og nationalkomitéer:	
	Overgaard-sagen	162
	Nye kommissioner	162
	Forskningsarealer	162
	UAI-området	162
	ICSU-området	163
	Kulturaftaler	163
	European Science Foundation-udvalg nedsat	163
	Nordiske Akademimøder	163
	To nordiske sager	163
	Videoptagelse af interviews	164
8.	Legater:	
	Caix Legatet	164
	Arne og Doris Truelsens Legat	164
	Aksel Tovborg Jensens Legat	164
	Grundforskningsfonden	164
	A/S De Danske Spritfabrikkers Legat	164
	SAS-rejselegat	165
	Inge Lehmanns Legat	165
	Julie von Müllens Fond	165
	Lundehave	165
	Prislegater og sølvmedaljer	166
	Gram-medaljen	166
	Guldmedaljen	166
	Anvendelse af lokaler	166
	Forskerværelser	167
	Carlsbergfondet	167

Kapitel 8. De sidste år (1986–92)

1.	Selskabets ledelse	168
	Ændringer i vedtægter og forretningsorden 1989	170
	Indvalg af indenlandske medlemmer	170
	Indvalg af udenlandske medlemmer	171
	Dødsfald blandt indenlandske medlemmer	171
	Asger Lomholts død	171
2.	Niels Bohr-stipendiernes ophør	172
	Undersøgelse af forskerrekrutteringsproblemer	172
	Debatoplæg og møde den 8. januar 1987 herom	172
	Omorganisering af Statens forskningsstøtteorganisation 1989	173
	Udtalelse om notat om nedskæringer i humaniora	175
	Nedsættelse af Selskabets forskningspolitiske udvalg	176
	Dettes virksomhed	177
3.	Mødevirksomheden	178
	Temamøde den 28. november 1991	179
	Offentlige foredrag	180
	Fællesmøder	181
	Bjerrum-Brønsted-Lang forelæsning	181
	Anvendelsen af lokalerne	181
	Forskerværelser	182
	Udflugter til Skåne og Møn samt besøg i Eksperimentarium	182
4.	Dronningesymposiet	183
5.	Særpublikationer	185
	Eksempler på publikationer i serierne	185
	Publikationsvirksomhedens økonomi	185
	Selskabets økonomi i øvrigt	186
	Sekretariatet	186
6.	Kommissioner og nationalkomitéer:	
	To kommissioner ophæves	186
	Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie	186
	Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie	187
	Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje be- varede kilder til dansk historie	187
	UAI og UAI-projekter	187
	ICSU og ICSU-unioner	188
	ESF	188
	Academia Europaea	188
	Nordiske Akademimøder	188

7.	Æresboligerne	188
	Legater:	
	Oprettelse af Lillian og Dan Finks Fond	189
	Øvrige legater	189
	Prislegater og sølvmedaljer	189
	Gram-medaljen	190
	Carlsbergfondet	190
8.	Jubilæumskomiteén og dens planer	190
	<i>Efterskrift af Erik Dal</i>	193
	<i>APPENDICES</i>	195
	<i>Selskabets ledelse</i>	196
	<i>Vedtægter gældende 1992</i>	198
	<i>Indenlandske medlemmer</i>	206
	<i>Udenlandske medlemmer</i>	230
	<i>Kommissioner og nationalkomitéer</i>	265
	<i>NAVNEREGISTER</i>	280

Anvendte forkortelser

Biol.Skr.	Biologiske Skrifter
CIPSH	Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines (Intern. Council for Philosophy and the Human Sciences)
CSSR	Committee on Science and its Social Relations
DANIDA	Danish International Development Assistance
DKVL	Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole
DTH	Danmarks tekniske Højskole
ESF	European Science Foundation
FFU	Forskningens Fællesudvalg
Hist.Fil.Medd.	Historisk-filologiske Meddelelser
Hist.Filos.Medd.	Historisk-filosofiske Meddelelser
Hist.Fil.Skr.	Historisk-filologiske Skrifter
Hist.Filos.Skr.	Historisk-filosofiske Skrifter
ICSU	International Council of Scientific Unions
I.D.É.	Institut danois des échanges internationaux de publications scientifiques et littéraires
KU	Københavns Universitet
Mat.Fys.Medd.	Matematisk-fysiske Meddelelser
MMB	Monumenta Musicae Byzantinae
NORDITA	Nordisk Institut for teoretisk Atomfysik
OU	Odense Universitet
Ov xy-zæ	Oversigt over Selskabets Virksomhed 19xy-19zæ
SHF	Statens humanistiske Forskningsråd
S I-V	Asger Lomholt: Det Kongelige Danske Videnskaber-nes Selskab 1742-1942. Samlinger til Selskabets Historie I-V. Kbh. 1942-73.
UAI	Union Académique Internationale
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
AaU	Aarhus Universitet

Forord

At Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs 250-års jubilæum skulle markeres ved udgivelse af et eller flere skrifter, stod klart for dets præsidium, da man begyndte at planlægge jubilæets højtideligholdelse. Men det varede noget, inden planerne fandt deres endelige form.

Videnskabshistorikeren professor Olaf Pedersen blev kontaktet på et tidligt tidspunkt og erklærede sig til alles glæde villig til at levere en engelsksproget fremstilling af Selskabets udvikling gennem de 250 år; bogen har nu fået titlen *Lovers of Learning* plus Selskabets navn på engelsk og årstallene. Men der var også behov for en slags fortsættelse af Asger Lomholts fem bind *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742–1942. Samlinger til Selskabets Historie*, hvis første bind forelå ved 200-års jubilæet. I samarbejde med den daværende redaktør forelagde jeg derfor præsidiet en plan for et bind, der ikke som Lomholts store værk skulle være »samlinger«, men en kronologisk ordnet fremstilling af Selskabets historie siden 1942 suppleret med diverse konkrete oplysninger i oversigt- eller skemaform som appendices. Planen blev accepteret, og man viste mig den ære og tillid at betro mig arbejdet. Når jeg turde påtage mig det, var det dels fordi der i Asger Lomholts maskinskrevne »Nye Samlinger«, dækkende årene 1942 til 1973, forelå en velordnet materialesamling, som jeg kunne støtte mig til, dels fordi jeg i resten af 50-års perioden havde deltaget aktivt i Selskabets liv og ledelse, heraf i 12 år som medlem af præsidiet.

Det stod mig dog klart, at jeg kun kunne påtage mig opgaven, hvis jeg fik praktisk hjælp, navnlig til udarbejdelse af de nævnte appendices. Dette accepterede jubilæumsudvalget, og det lykkedes efterhånden at få løst de praktiske og finansielle problemer, der knyttede sig hertil, så korrespondent fru Gisela Christiansen fra den 1. oktober 1991 kunne træde til og yde mig uvurderlig assistance. Det var ligeledes klart fra starten, at Selskabets redaktør, professor Poul Lindegård Hjorth, og et medlem af jubilæumsudvalget – det blev præsidenten, dr. Erik Dal – skulle have tilsyn med arbejdet. Jeg skylder disse to stor tak for den hjælp, de har ydet mig både ved at påpege fejl og mangler af forskellig art i manuskriptet og ved at rådgive i tvivlsspørgsmål. Også andre af Selskabets medlemmer og af sekretariatets personale har hjulpet på forskellig måde, hvilket jeg er meget taknemmelig for.

Det siger sig selv, at der ikke har kunnet være tale om at beskrive udviklingen af dansk videnskab i dette halve århundrede, end ikke som den har afspejlet sig i, hvad der har været sagt og skrevet i Selskabets regi. Ej heller har det været hensigten at levere portrætter af de personer, der har virket i videnskabernes og Selskabets tjeneste – her må henvises til de

mindetaler over afdøde medlemmer, der er publiceret i den årlige *Oversigt over Selskabets Virksomhed*. Sigtet har snarere været at vise, hvordan en gammel, hæderkronet institution har forsøgt at virke for sit formål og løse sine opgaver under skiftende ydre omstændigheder. Man kan kalde den anlagte synsvinkel organisationsteoretisk. Som andre organisationer har Selskabet en struktur, som må ændres med tiden, i takt med udviklingen i omgivelserne. De ikke få vedtægtsændringer i de 50 år er udtryk herfor; vedtægterne repræsenterer den mere formelle struktur, som dog her som andetsteds suppleres af en mere uformel. Men organisationer har også, hvad man tidligere kaldte en ånd, i vore dage en kultur, og det gælder ikke mindst en traditionsrig organisation som vor. Nye medlemmer bliver blidt indført i de skikke og procedurer, der hersker, får f.eks. at vide – hvad der ikke står skrevet noget steds – at humanister, matematikere og astronomer har plads i den ene side af mødesalen, de øvrige medlemmer af den naturvidenskabelige klasse i den anden. Den slags traditioner er sejllivede, men ellers kan der nok også hos os konstateres ændringer i kulturen, der afspejler ændringer i det omgivende samfund. Endelig retter moderne organisationsteori søgelyset mod de processer, som udgør en organisations liv; fremgangsmåder, der anvendes i det daglige, og måder, hvorpå man opfanger og bearbejder de problemer og de konflikter, der kan opstå. Også her sker der ændringer, ofte fremtvunget af ydre omstændigheder.

Der er nok dem, der vil mene, at Selskabet har været for bundet af sin fortid og sine traditioner, og har reageret for langsomt og usikkert på udfordringerne. Der kan også påvises træk i strukturen og procedurerne, der ikke er helt hensigtsmæssige, men skyldes den træghed, som af flere grunde nemt kan komme til at præge en organisation af denne art. Andre vil derimod fremhæve den samhørighedsfølelse, der binder forskere af vidt forskellige fagområder og af meget forskelligt temperament sammen, og den loyalitet over for Selskabet, som har givet sig udslag i, at talrige travlt optagne videnskabsmænd gennem årene har ydet store arbejdsindsatser, for at det kunne løse sine opgaver i det danske samfund. Så at sige alle medlemmer har følt det som en stor berigelse på møderne at høre om andres forskning og at lære dem personligt at kende. Og trods de hæmmende faktorer og de store ændringer i de betingelser, Selskabet virker under, har man fastholdt hovedsigtet: at virke til fremme for den grundvidenskabelige forskning, og formålet at gennemføre reformer, så det under de ændrede betingelser stadig blev muligt at yde en indsats for dette formål.

MOGENS BLEGVAD

Kapitel 1

Fra jubilæum til befrielse (1942–45)

1.

Selskabet regner den 13. november 1742 for sin stiftelsesdag – den dag fire herrer mødtes i Geheimekonferensråd Johan Ludvig von Holsteins hjem i Stormgade og vedtog at ændre historikeren Hans Grams forslag om at oprette et Collegium Antiquitatum til at angå et selskab for »alle Sciencer og videnskaber i almindelighed« (S I, 19). Man kunne altså den 13. november 1942 fejre dets TOHUNDREDÅRS JUBILÆUM. Under normale forhold ville man sikkert have højtideligholdt dagen under festlige former og med deltagelse udefra og således benyttet anledningen til at gøre opmærksom på Selskabets mangeårige virke til gavn for det danske samfund og den internationale videnskab. Men forholdene var jo langt fra normale. Landet var besat; Selskabets protektor Kong Christian X lå syg efter et fald fra hesten, og fire dage tidligere var regeringen Vilh. Buhl gået af efter tysk pres, hvorefter udenrigsminister Erik Scavenius havde dannet regering. Under disse omstændigheder besluttedes det at opgive alle planer om at invitere gæster – det måtte for enhver pris undgås, at besættelsesmagten blev repræsenteret – og i stedet at give det ordinære møde, som i alle tilfælde skulle holdes den 13. november, et mere festligt forløb (Ov 42–43, 26–48).

Efter præsidenten, professor Niels Bohrs indledningstale, der sluttede med oplæsning af et lykønskningstelegram fra kongen (som senere vedtoges besvaret), forelagde redaktøren, professor i germansk filologi L.L. Hammerich første bind af *Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742–1942. Samlinger til Selskabets Historie*, som Selskabets fuldmægtig, arkivar *Asger Lomholt*, havde udarbejdet, og som i de følgende år efterfulgtes af endnu fire statelige bind. Der var gået mindre end et år, siden arkivar Lomholt havde fået opgaven overdraget, og det var kun, fordi han gennem sin mangeårige virksomhed i Selskabets tjeneste havde erhvervet et enestående kendskab til dets virke og gjort notater herom, at det havde været muligt at gøre det første bind færdigt på så kort tid.

Tre andre værker blev derefter forelagt. Det ene var en skildring af Hans Grams levned (*Vita Johannis Grammii*), forfattet af hans yngre bror, Laurids Gram, og nu for første gang publiceret på foranledning af Det Kongelige

Danske Selskab for Fædrelandets Historie. Det andet værk var første bind af matematikeren professor N.E. Nørlunds *Danmarks Kortlægning. En historisk Fremstilling*. Endelig forelagde formanden for Carlsbergfondet, semitologen professor Johannes Pedersen, sit skrift om fondet, dets tilblivelse og udvikling, som senere (1956) udsendtes på engelsk i en revideret og forkortet udgave under titlen *The Carlsberg Foundation*. I betragtning af den væsentlige rolle, Hans Gram havde spillet ved Selskabets oprettelse, den store indsats, dette senere havde gjort på kortlægningens område, og den nære tilknytning, det har til Carlsbergfondet, var udgivelsen af disse tre værker særdeles velegnet til at markere jubilæet.

Til slut talte præsidenten. Han fremhævede bl.a. betydningen af, at Selskabet som landets videnskabelige akademi samler repræsentanter for vidt forskellige grene af videnskaben, mens der i flere andre lande er særskilte akademier for naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab.

2.

Foruden præsidenten bestod SELSKABETS LEDELSE på dette tidspunkt af følgende professorer: sekretæren, fysikeren Martin Knudsen, der havde fungeret på denne vigtige post siden 1917, kassereren, matematikeren Jakob Nielsen (tiltrådt 1939), redaktøren, der som nævnt var L.L. Hammerich (valgt i foråret 1941), formanden for den naturvidenskabelig-matematiske klasse, matematikeren Johs. Hjelmlev (valgt første gang 1938), formanden for den historisk-filosofiske klasse, Johannes Pedersen (valgt i foråret 1942)¹ samt formanden for Kassekommissionen N.E. Nørlund (valgt første gang til denne post i 1935)². Der skete ingen ændringer på disse poster under resten af besættelsestiden, men i september 1943 forlod Niels Bohr landet. Via Sverige kom han først til England – som bekendt under ret dramatiske omstændigheder – og derfra til U.S.A. De to klasseformænd skiftedes så til at udføre præsidentens funktioner, herunder at lede medlemsmøderne. Der skulle have været afholdt præsidentvalg i 1944, men man vedtog at udskyde valget, som så fandt sted på et ekstraordinært møde den 21. september 1945, hvor Niels Bohr enstemmigt genvalgtes.

¹ Medlemmerne var fra 1796 inddelt i fire klasser efter fag (filosofi, sprog og historie, matematik, naturvidenskab) (S I, 143), men i 1866 reduceredes disse til to (S I, 174), som i 1942 havde de her anvendte betegnelser. Hver klasse vælger sin formand, som ifølge de nu gældende vedtægter også er vicepræsident for Selskabet.

² Kassekommissionen oprettedes 1780 (S II, 361–62). Den består af to medlemmer fra hver klasse og vælger selv hvert år sin formand. Den fører tilsyn med Selskabets pengevæsen, udarbejder budgetter og giver decharge for regnskabet, der føres af kassereren. Regnskabet skal forlægges plenum. Det revideres af to medlemmer, som er valgte revisorer.

Kong Christian X 1870–1947, Selskabets protektor fra 1912

De nævnte personer udgjorde – med undtagelse af kassereren – et stående udvalg. Dette havde fra 1931, hvor det blev oprettet, haft navnet Repræsentationsudvalget, og dette navn fik det igen i 1946 (S II, 187). Det stammer fra, at udvalgets oprindelige formål var at tage sig af Selskabets repræsentation ved kongresser, møder o.l.; men det havde efterhånden fået videre beføjelser, således at mange forskelligartede sager, som Selskabets plenum skulle tage stilling til, forbehandlede i det. Det omtaltes ikke i Selskabets vedtægter eller forretningsordenen, men ifølge disse kan der altid oprettes stående udvalg. Først i virksomhedsåret 1966–67 figurerer det i den årligt udgivne *Oversigt over Selskabets Virksomhed*. Man kan nok sige, at udvalget navnlig efter Niels Bohrs død kom til at virke som en slags bestyrelse, og ved en vedtægtsændring i 1976 erstattedes det af et præsidium. Væksten i medlemstallet havde gjort den oprindelige organisation, hvor næsten alle spørgsmål skulle afgøres i plenum, mere og mere upraktisk. Det må dog i denne forbindelse erindres, at efter de i 1942 gældende vedtægters § 10 kunne præsidenten i forening med sekretæren »tage Bestemmelse paa Selskabets Vegne« i »paatrængende Tilfælde, hvor en Sags Afgørelse ikke kan opsættes til det næste Møde i Selskabet«. Ifølge samme paragraf var det i øvrigt præsidenten, som »repræsenterer Selskabet allevegne, hvor det maatte træde offentlig frem«.

I perioden frem til sommeren 1945 foretoges ingen ændringer i VEDTÆGTERNE og kun en ubetydelig ændring i FORRETNINGSORDENEN. Tiden var ikke til omvæltninger, og disse regelkomplekser, som dannede grundlaget for Selskabets organisation og virksomhed, var da også forholdsvis nye – vedtaget den 8. april 1938 efter et grundigt udvalgsarbejde, der dog ikke var resulteret i afgørende ændringer i de hidtil gældende regler. F.eks. blev formålet stadig i vedtægternes § 1 angivet som det »at fremme de historiske, fysiske, matematiske og filosofiske Videnskaber saavel ved Forhandlinger og Meddelelser af videnskabeligt Indhold som ved Udgivelse af Skrifter og Understøttelse af videnskabelige Foretagender« (S I, 191–206). Opdelingen i de fire grupper af videnskaber går helt tilbage til vedtægterne fra 1796 (dog tales her om »den speculative Philosophie«) (S I, 143–47) og svarede ikke til opfattelsen i midten af det 20. århundrede af, hvordan videnskaberne bør klassificeres, og heller ikke til medlemsskabets sammensætning³; men det var først ved den langt senere vedtægtsændring i 1976, at man overvandt pietetsfølelsen over for den gamle formulering.

På tidspunktet for 200-års jubilæet var de oprindelige fire herrer blevet til 66 indenlandske og ca. dobbelt så mange udenlandske medlemmer,

³ Navnlig savnes de filologiske fag, som længe har været stærkt repræsenteret i Selskabet. Samfundsvidenskaberne er derimod først i den sidste snes år blevet anerkendt som grundvidenskaber og er nu forholdsvis fyldigt repræsenteret.

fordelt på to klasser: den historisk-filosofiske klasse med 28 indenlandske medlemmer og den naturvidenskabelig-matematiske klasse med 38. Under KRIGEN OG BESÆTTELSEN var forbindelsen med de udenlandske medlemmer naturligvis stærkt begrænset, og selv om man var indstillet på så vidt muligt at fortsætte de forskellige aktiviteter, kunne det ikke undgås, at de påvirkedes af forholdene. Det gjaldt navnlig det internationale samarbejde⁴, og et udtryk herfor er, at man indtil 1946 undlod at indvælge nye udenlandske medlemmer, men da til gengæld valgte så mange des flere. Udvekslingen af publikationer med akademier og videnskabelige institutioner i udlandet led naturligvis også stærkt afbræk.

Af de indenlandske medlemmer deltog 55 i jubilæumsmødet. Det var betydelig mere end sædvanligt; antallet af fremmødte oversteg sjældent 40. I den følgende tid blev også MØDEVIRKSOMHEDEN berørt af forholdene. Dels forlod nogle medlemmer som præsidenten landet eller gik »under jorden«, dels måtte møderne på grund af spærretid forlægges til eftermiddagen (kl. 16.15 eller endog kl. 15.15), og endelig indstilledes møderne helt i to perioder (oktober-november 1944 og februar-marts 1945) .

De usikre forhold medførte i øvrigt, at man fandt det nødvendigt at bringe P.S. Krøyers store billede *Et Møde i Videnskabernes Selskab* og Herman Vedels gruppebillede af *Carlsbergfondets direktion 1926* i sikkerhed og at lade forhandlingsprotokollerne 1742–1944 mikrofotografere (Ov 44–45, 25). Under mødet den 4. maj 1945, der begyndte kl. 15.15, indtraf den sidste luftalarm, som aldrig blev aflæst. Medlemmerne søgte beskyttelse, men forlod efterhånden lokalene. Tyske soldater, der befandt sig i en bunker foran Glyptoteket, foretog sig ikke noget.

3.

Listen over MEDLEMMER i november 1942 rummer et meget stort antal internationalt kendte navne. Der er ikke grund til her at fremhæve nogle frem for andre. Derimod kan det være interessant at se på fagfordelingen. I den historisk-filosofiske klasse udgjorde arkæologerne med 6 medlemmer af de 28 den største gruppe, mens de orientalistiske fag, som igennem lang tid også havde været et af de områder, hvor Københavns Universitet stod stærkt, var repræsenteret med 4 medlemmer. Der var 2 klassiske filologer og 2 repræsentanter for nordisk sprog og litteratur. Engelsk, romansk og germansk filologi havde hver 1 repræsentant. Der var 3 historikere. Følgende fag var repræsenteret med 1 medlem hver: sammenlignende sprogvidenskab, almindelig litteraturhistorie, religionshistorie, kunsthistorie, statsvidenskab, retshistorie, kulturgeografi og grønlandsk.

⁴ Dette omtales udførligere i kapitel 2.

Ser man på medlemmernes institutionelle tilknytning, dominerer Københavns Universitet stærkt: 17 var professorer dér, 6 havde været det. Andre københavnske institutioner som Nationalmuseet, Det kongelige Bibliotek og Ny Carlsberg Glyptotek var også repræsenteret. Derimod havde oprettelsen af Aarhus Universitet endnu ikke sat sig spor i medlemslisten.

I den naturvidenskabelig-matematiske klasse var kemien det største fag med 7 medlemmer af de 38. Til klassens fysisk-matematiske gruppe hørte desuden 3 astronomer, 4 matematikere og 3 fysikere. I den biologiske gruppe var der 3 zoologer, 2 botanikere og 12 repræsentanter for diverse fysiologiske, medicinske og biologiske fag. Dertil kom 1 farmakolog, 1 sammenlignende anatom og 2 palæontologer. Inddelingen i de to grupper, som har betydning ved indvalg af nye medlemmer, stammer fra forrige århundrede, men ved en vedtægtsændring i 1909 ophævedes de gældende indviklede regler for gruppevalg, og det overlodes de to klasser selv at tage bestemmelse om en gruppeinddeling (S I, 283). Mens den historisk-filosofiske klasse ikke ønskede at foretage en sådan inddeling, vedtog den naturvidenskabelig-matematiske samme år en inddeling i 7 grupper, som i 1916 reduceredes til de to, som har bestået siden da (S I, 186-87, 287). I 1919 indførtes i forretningsordenen en bestemmelse om, at de to grupper skulle bestå af omtrent lige mange medlemmer. I de i 1942 gældende regler hjemles gruppeinddelingen af vedtægternes § 4: »Enhver af Klasserne fastsætter for sit Vedkommende Regler for, hvorledes dens Medlemstal skal fordeles mellem de under den henhørende Videnskabsfag« (S I, 192) og forretningsordenens § 3, hvori det meddeles, at »den naturvidenskabelig-matematiske Klasse for sit Vedkommende« har »besluttet følgende: Der dannes to Grupper indenfor Klassen. Den ene benævnes den biologiske Gruppe og bestaar af de Medlemmer, der fortrinsvis dyrker biologiske Videnskaber. Den anden Gruppe benævnes den fysisk-matematiske Gruppe og bestaar af Klassens øvrige Medlemmer. Ved Anmeldelsen af Forslag til nye Medlemmer afgør Klassen, til hvilken Gruppe hver enkelt Anmeldelse skal henføres. Ved Klassens Forslag til Indvalg tilstræbes, at de to Grupper faar samme Medlemstal« (S I, 198).

Også i denne klasse dominerer i 1942 Københavns Universitet: 17 medlemmer er nuværende og 7 forhenværende professorer dér. 9 er knyttet til andre københavnske institutioner som Danmarks Tekniske Højskole, Seruminstituttet og Carlsberglaboratoriet; 3 har været det. Ét medlem er ansat i Leiden og ét i Stockholm, men regnes dog for indenlandske medlemmer, fordi de er danske statsborgere. (Senere overførtes indenlandske medlemmer, der tog fast ophold i udlandet, til udenlandske medlemmer.)

I løbet af perioden frem til juni 1945 dør 5 af de ældste medlemmer af

den historisk-filosofiske klasse: i 1943 ægyptologen, overbibliotekar H.O. Lange, romanisten Kr. Sandfeld, anglicisten Otto Jespersen samt kunsthistorikeren Francis Beckett, og i 1945 iranologen Arthur Christensen. I deres sted indvælges to professorer fra Aarhus Universitet, slavisten Adolf Stender-Petersen (1943) og romanisten Andreas Blinkenberg (1944) samt to lærere fra Københavns Universitet, Kaare Grønbech, lektor (senere professor) i centralasiatiske sprog (1943) og Kaj Barr, professor i iransk filologi (1945). Desuden indvalgte i 1943 musikforskeren Knud Jeppesen, som da var organist ved Holmens kirke, men tre år senere blev professor ved Aarhus Universitet, da musik indførtes som fag dér.

Den naturvidenskabelig-matematiske klasse mistede ingen medlemmer i perioden, men fik 6 nye. I 1943 indvalgte professorerne i fysik ved Københavns Universitet J.C. Jacobsen og Chr. Møller, i 1944 lederen af Carlsbergfondets biologiske Institut, Albert Fischer, forstanderen for Carlsberglaboratoriets cytokemiske Afdeling, Heinz Holter, professor i geografi ved Københavns Universitet Niels Nielsen og professor i zoofysiologi sammesteds Poul Brandt Rehberg.

Reglerne for indvalg tillod, at der i femåret fra 1938 til 1943 og igen i det følgende femår kunne indvælges indtil 4 nye indenlandske medlemmer i den historisk-filosofiske klasse og indtil 5 i den naturvidenskabelig-matematiske.

Af udenlandske medlemmer kunne indvælges op til maksima på hhv. 60 og 80, men det undlod man som nævnt under besættelsen.

4.

En væsentlig side af Selskabets aktiviteter er PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN. Den fortsatte relativt upåvirket af de vanskelige forhold under besættelsen, dog med en vis afmatning hen mod slutningen. Hvert år udsendtes *Oversigt over Selskabets Virksomhed*, og i de forskellige skriftserier publiceredes et antal større og mindre arbejder, i 1942–43: 29, 1943–44: 27 og 1944–45: 17. Langt de fleste kom i tre af meddelelsserierne (*Historisk-filologiske Meddelelser*, *Matematisk-fysiske Meddelelser* og *Biologiske Meddelelser*), mens der kun kom en enkelt publikation i *Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser* og én i *Filosofiske Meddelelser*. I serierne *Biologiske Skrifter* og *Historisk-filologiske Skrifter* udkom i alt 10 publikationer i perioden 1942–45. Disse serier har større format end meddelelsserierne.

Udgifterne til publikationsvirksomheden svinger ret stærkt fra år til år, i denne periode fra ca. 47.000 kr. til ca. 67.000 kr. årligt, og også indtægten ved salg af publikationerne – gennem kommissionæren Munksgaard – veksler fra år til år. Men i øvrigt skete ingen væsentlige ændringer i SELSKABETS ØKONOMI i disse år. Staten ydede hvert år et tilskud på 31.175

kr. og Carlsbergfondet 20.000 kr. Selskabets egenkapital på ca. 760.000 kr. gav en renteindtægt på 26–28.000 kr. Den almindelige drift kostede 34–36.000 kr. årligt. Inflationen var i disse år beskednen; forbrugerpristallet steg med ca. 6% fra 1942 til 1945 (med 1955 som basisår fra 65 til 69).

5.

Et hovedformål for videnskabelige akademier har navnlig i ældre tider været at udskrive og belønne PRISOPGAVER eller ved ÆRESBEVISNINGER (medaljer, pengesummer eller æresboliger) at belønne videnskabelige indsatser af anden art. Også vort Selskab har denne funktion, og til dens finansiering råder det over midler fra forskellige LEGATER. De adskiller sig både med hensyn til formål og med hensyn til det forhold, i hvilket de står til Selskabet. Udskrivning af prisopgaver spillede tidligere en væsentlig rolle, men allerede i 1837 gjorde den daværende sekretær H.C. Ørsted opmærksom på den tvivlsomme værdi heraf. Antallet af besvarelser var faldende, og de havde sjældent større videnskabelig værdi. Man fortsatte dog indtil 1925 regelmæssigt med at udskrive opgaver, men derefter skete det kun sporadisk. I perioden 1942–45 blev kun én opgave stillet. Der udsattes en pris på 3000 kr. af det Classenske Legat for en afhandling om honningbiers nektarudbytte af forskellige plantearter. Der indkom i 1947 en besvarelse, der dog ikke blev fundet værdig til prisen, men belønnedes med 2000 kr. af Selskabets kasse (Ov 46–47, 58 & 76–79).

Det Classenske Legat er bestemt til støtte for landbrugsvidenskabelig forskning. Dets indtægter hidrører fra Det Classenske Fideicommiss, oprettet 1792. Generalmajor J.F. Classen havde testamentarisk bestemt, at en del af dettes indtægter skulle udbetales til Selskabet og anvendes til priser for opgaver inden for dette område (S I, 595–603). Mens der fra to andre legater, *Thotts* og *Schous*, ikke udbetaltes noget i perioden, fortsatte *Emil Herborgs Legat* til »unge, danske, mandlige, ubemidlede Naturvidenskabsmænd« at uddele portioner på 150 kr. mdl. i 36 måneder efter ansøgning, en anden måde at støtte videnskabeligt arbejde på end ved priser for besvarelse af bestemte opgaver. I 1941 havde der været strid om fortolkningen af ordet »naturvidenskabsmænd« i fundatsen, idet legatbestyrelsen hævdede at have ret til at fortolke det således, at matematikere ikke kunne komme i betragtning. Dette blev imødegået i plenum af flere medlemmer, og faktisk havde en matematiker, den senere professor Olaf Schmidt, fået tildelt legatet i 1928. Resultatet af drøftelserne blev, at N.E. Nørlund, i mange år en førende skikkelse i Selskabet, blev indvalgt i legatbestyrelsen, og at flere unge matematikere i de følgende år fik tildelt legatet. Fra januar 1943 ændredes opslagets ordlyd, således at de to faggrupper skiftevis skulle have fortrin ved de årlige uddelinger.

En særstilling blandt Selskabets legater indtager *J.P. Suhr & Søns Legat til Erindring om Professor, Dr. med. & phil. Julius Thomsen*. Dets kapital ejes og administreres af Selskabet, og renterne skal anvendes til fremme af Selskabets formål (S I, 612-15). Fra stiftelsen i 1899 til 1955 rådede præsidenten suverænt over 1500 kr. af disse, derefter over hele beløbet.

Det i 1942 nyeste legat var *Pastor emeritus F.J. Ørnborgs Legat*, stiftet 1937 (S I, 626-28). Selskabet råder hvert år over 2000 kr. af renterne, som skal »tildeles en Videnskabsmand til Hjælp til Udarbejdelse af et videnskabeligt Arbejde«. Medlemmerne kan hvert år enten fremsætte ønske om selv at komme i betragtning eller foreslå et andet medlem som legatnyder. Legatet tildeltes i årene 1943, 1944 og 1945 zoologen, dr.phil. Th. Mortensen.

Et andet legat, hvor Selskabet har fundatsmæssig ret til en del af formuens afkast, er *Den Grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse* (S I, 606-09). 1942-45 udgjorde denne andel godt 5000 kr. årlig. Til og med 1942 ydedes en del heraf som tilskud til *Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie* og til Dansk historisk Forening. I hele perioden fik desuden *Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie* 1400 kr. årlig, og Selskabets publikationsvirksomhed støttedes med 3600 kr. i hvert af årene 1942 og 1943 samt med 7500 kr. i 1945.

Af ÆRESBOLIGER rådede Selskabet ved tidspunktet for 200-års jubilæet over *Lundehave* i Helsingør, men desuden havde det siden 1914 ret til efter indstilling af Carlsbergfondets direktion at bestemme, hvem der skal bebo *Gamle Carlsberg hovedbygning*. De to boliger var i 1942 tildelt henholdsvis Otto Jespersen og Niels Bohr. Førstnævnte måtte i 1942 flytte bort, da der ikke var midler til at opvarme huset ordentligt, og han afgik ved døden den 30. april 1943. I 1944 valgtes religionshistorikeren professor Vilhelm Grønbech til beboer. At han kunne flytte ind i juni 1944, skyldtes dels, at det i første omgang lykkedes at afværge en trussel fra besættelsesmagten om beslaglæggelse, dels at der tilførtes ny kapital til legatet *Grosserer A. Collstrops hjem for en dansk Videnskabsmand* ved en gave fra legatstifterens søn, attaché Rudolf Collstrop. Beslaglæggelsen blev imidlertid en realitet i februar 1945, og haven blev gennemkrydset af skyttegrave. Vilh. Grønbech flyttede til Hellebæk, men efter befrielsen og en nødvendig istandsættelse kunne han i juni flytte ind igen.

6.

Selskabets GULDMEDALJE, der tidligere anvendtes som pris for besvarelse af prisopgaver (sidst 1936) og som belønning for særlig værdifulde afhandlinger (senest 1915), er efter 1942 blevet tildelt personer uden for Selskabets medlemskreds, som har gjort en særlig indsats for dansk videnskab. Det kan ikke nægtes, at tildelingen i enkelte tilfælde har kunnet

opfattes som udtryk for, at man ville gøre det godt igen, at vedkommende ikke i tide var blevet medlem – der er jo en aldersgrænse for indvalg. Da historikeren Th.A. Müller den 23. marts 1945 tildeltes medaljen, havde det da også som baggrund, at han året før var blevet foreslået indvalgt i den historisk-filosofiske klasse, men på grund af sin alder – han var født 1865 – ikke var blevet valgt. Men medaljen blev udtrykkeligt givet som »Selskabets Anerkendelse af den Indsats han har ydet ved sit Værk om Ludvig Holberg«, og dette værk (*Den unge Ludvig Holberg 1684–1722*) var først udkommet i 1943 (Ov 44–45, 34). Man kan desuden i dette som i en del af de senere tilfælde, hvor en ældre forsker har fået medaljen, hævde, at vedkommendes videnskabelige produktion ikke på et tidligere tidspunkt havde været tilstrækkelig omfattende til at motivere medlemskab. I øvrigt var det i 1945 ikke muligt at fremskaffe guld, så Th.A. Müller fik efter eget ønske guldværdien udbetalt kontant.

Selskabets SØLVMEDALJE, der ikke havde været uddelt siden 1926, kom først i anvendelse i 1973.

I perioden 1942–45 hædredes på anden måde mindet om to afdøde forskere. Filosofen Harald Høffding, som var medlem fra 1884 til sin død 1931, og som bl.a. havde haft sæde i Kassekommissionen igennem mange år, ville være fyldt 100 år den 11. marts 1943. I den anledning udgaves ved assistance af Høffdings elev professor Frithiof Brandt (der blev medlem af Selskabet 1948) i skriftserien Filosofiske Meddelelser en selvbiografisk skitse fra Høffdings hånd (*Psykologi og Autobiografi*). Den var skrevet til et amerikansk samleværk og udgivet dér i engelsk oversættelse. Denne publikation forelagdes på mødet den 19. marts af præsidenten (Ov 42–43, 57).

Den 25. september 1944 var 200-års dagen for Ole Rømers fødsel. Dette markeredes ved udgivelse af tre publikationer om ham, forfattet af professorerne Elis Strömngren og N.E. Nørlund samt lektor Mogens Pihl. På mødet den 20. oktober fremlagde de to førstnævnte deres publikationer (Ov 44–45, 23–24).

7.

Selv om det lykkedes at opretholde Selskabets aktiviteter gennem besættelsesårene uden indblanding udefra og i et nogenlunde omfang, er det klart, at forholdene ikke alene hæmmede disse aktiviteter, men i det hele taget vanskeliggjorde VIDENSKABELIGT ARBEJDE. Universiteterne blev stærkt berørte, og de reformer, der var begyndt før krigen, gik mere eller mindre i stå. UNIVERSITETSKOMMISSIONEN AF 1935 havde ved Danmarks besættelse afgivet to betænkninger, én, som havde affødt en ny Kgl. Anordning for

Københavns Universitet (af 5. oktober 1936), der ændrede styrelsesforhold og administration, og én, der angik spørgsmål om tilgang til studierne og beskæftigelsesforhold for kandidaterne. Man afviste at indføre adgangsbe- grænsning og opfordrede i stedet til ændringer i studiestrukturen, så uegnede hurtigere og sikrere kunne udskilles. Af væsentlig betydning for forskningen blev et forslag i en fjerde betænkning (juni 1942) om oprettelse af universitetsadjunkture. Den femte betænkning – om understøttelse til de studerende – imødekom langt fra disses ønske om forbedringer, helst i form af »studentertilførsel«, og fra 1943 gik arbejdet i stå.

Universitetskommissionens arbejde havde været koncentreret om under- visningsspørgsmål, selv om forslaget om oprettelse af universitetsadjunk- turer fik betydning for forskningen. Fra 1938/39 gik man, kan man sige, ind i en »smalkostperiode«, hvad forskningen angår. Til alt held suppleredes de sparsomme midler, som staten ad forskellige veje stillede til rådighed for forskningsformål, med bevillinger fra CARLSBERGFONDET. Dette fond har Selskabet en væsentlig indflydelse på, idet fondets direktion på fem medlemmer vælges af og blandt Selskabets medlemmer (S I, 629–47). Direktionens sammensætning ændredes ikke under besættelsen, idet orien- talisten Poul Tuxen genvalgtes i 1942 og botanikeren Knud Jessen i 1944. De øvrige medlemmer var Johs. Hjelmlev, Johannes Pedersen og kemi- keren professor Niels Bjerrum. Johannes Pedersen var formand og desuden medlem af Frederiksborg-museets bestyrelse. Fondets årsberetning publi- ceredes i Selskabets *Oversigt*. Listerne over bevillingerne fra fondets afdeling B (videnskabelige understøttelser) giver et godt indtryk af, hvordan så at sige alle videnskabsgrene har nydt godt af »bryggerens penge«.

Det bør også nævnes, at Selskabet var repræsenteret i bestyrelsen for det statslige RASK-ØRSTED FONDET af Niels Bjerrum og arkæologen Chr. Blinkenberg, der begge genvalgtes i 1943.

Kapitel 2

De første efterkrigsår (1945–1952)

1.

DET FØRSTE MØDE EFTER BEFRIElsen var et ekstraordinært møde den 21. september 1945. Det blev ledet af formanden for den naturvidenskabelig-matematiske klasse, professor Johs. Hjlemslev, som åbnede mødet med følgende ord: »Siden vi sidst var samlede, er Krigens onde Dage endt, og vi kan atter glæde os til uforstyrret at genoptage vor fredelige Gerning«. Han meddelte derefter, at præsidenten var kommet hjem i august, og at man nu burde genoptage det fra 1944 udsatte PRÆSIDENTVALG. Klasseformændene og sekretæren havde derfor bedt Niels Bohr om tilladelse til at stille forslag om, at han blev genvalgt. Efter en uges betænkningstid havde han givet denne tilladelse »under Hensyn til de herskende Forhold«. Der holdtes så afstemning, hvor Niels Bohr enstemmigt genvalgtes som præsident (Ov 45–46, 25–26).

Da han den 7. oktober fyldte 60 år, blev det ordinære møde to dage tidligere gjort til et FESTMØDE til hans ære. Johs. Hjlemslev holdt en hyldesttale, en adresse undertegnet af samtlige indenlandske medlemmer oplæstes, og Niels Bohr holdt selv et foredrag »Oversigt over de tidligere Atomundersøgelser« (Ov 45–46, 27–29). I forbindelse med fødselsdagen udsendtes et særligt bind af Mat.Fys.Medd. indeholdende 14 afhandlinger inden for Niels Bohrs arbejdsområde.

Endelig markeredes fødselsdagen ved oprettelse af et nyt legat, Niels Bohr Legatet. På mødet den 5. oktober meddelte formanden for Carlsbergfondets direktion, Johannes Pedersen, at direktionen »som et varigt Udtryk for den Højagtelse og Taknemmelighed, der fra dansk Videnskabs Side skyldes Professor Niels Bohr for hans enestaaende Indsats i den videnskabelige Forskning«, havde besluttet at stille 100.000 kr. til rådighed for oprettelse af et legat, der skulle bære hans navn og administreres af Videnskabernes Selskab (Ov 45–46, 29). Også andre fonde og institutioner ydede bidrag til legatets formue, der kom op på 400.000 kr., og den 18. januar 1946 nedsattes et foreløbigt administrationsudvalg med Niels Bohr som formand og professorerne Jakob Nielsen og N.E. Nørlund som de to øvrige medlemmer. Legatet, hvis midler blev stærkt forøget ved gaver i anledning af Niels Bohrs 70-års dag, har gennem årene været til stor gavn

for Selskabet. I anledning af 60-års dagen stillede Carlsbergfondet desuden de nødvendige midler til rådighed til fremstilling af et portræt af Niels Bohr, men det var først i 1958, at den norske maler Henrik Sørensen's portræt kunne ophænges i Selskabets lokaler.

Niels Bohr blev genvalgt i 1949 – ja, han var faktisk præsident fra 1939 til sin død 1962 – så på denne post skete der ingen ændring i efterkrigsårene. Derimod meddelte sekretæren, Martin Knudsen, i oktober 1945, at han ønskede at trække sig tilbage, og til hans efterfølger valgtes den 16. november professor Jakob Nielsen, den hidtidige kasserer, som derefter på denne post efterfulgtes af zoologen professor Mathias Thomsen. Også på formandsposten i den naturvidenskabelig-matematiske klasse skete et skifte, idet Johs. Hjelmlev i 1946 efterfulgtes af professor Øjvind Winge, chef for Carlsberglaboratoriets fysiologiske afdeling. Ellers skete i tiden til 1952 ingen ændringer i SELSKABETS LEDELSE.

Derimod fik Selskabet i 1947 NY PROTEKTOR, idet kong Christian X døde den 20. april. Traditionen tro indvilgede kong Frederik IX i at overtage protektoratet. Majestæten kom til stede på et møde den 17. oktober 1947, som var helliget mindet om kong Christian X, og udtalte sin glæde ved at overtage protektoratet. Tillige meddelte han, at han samme dag havde tildelt præsidenten Elefantordenen, idet han tilføjede, at hensigten hermed ikke blot havde været at udmærke Niels Bohr, »men tillige at hædre dansk Videnskab, for hvilken Niels Bohr var saa ypperlig en Repræsentant« (Ov 47–48, 27).

2.

De første år efter befrielsen var for Selskabets vedkommende præget af to ting. For det første: GENOPTAGELSE AF DE INTERNATIONALE FORBINDELSER, som havde været afbrudt under krigen, og etablering af nye forbindelser; for det andet: drøftelser om udvidelse af medlemstallet på baggrund af overvejelser over Selskabets rolle i den fremtidige udvikling af det videnskabelige arbejde.

Allerede i slutningen af juni 1945 kom seniorsekretæren i Royal Society, SIR ARCHIBALD V. HILL på besøg. Ifølge meddelelse fra det danske gesandtskab i London skulle det egentlig have været Sir Henry Tizard, der i sin egenskab af »foreign secretary« i Royal Society skulle være kommet, men han blev forhindret. Formålet med besøget var »to convey good wishes ... to men of science« her, og »to enquire how best the Society can help reestablish scientific research and university education in science«. To dage før Sir Archibald Hills ankomst mødtes den fungerende præsident, sekretæren, kassereren, redaktøren og to andre medlemmer samt rektor for

Danmarks tekniske Højskole, professor Anker Engelund, for at drøfte, hvad man skulle prøve at få ud af besøget. Den 27. juni mødtes Sir Archibald Hill med den fungerende præsident, de tre embedsmænd og yderligere fem medlemmer. Han oplæste en hilsen fra præsidenten for Royal Society, Sir Henry H. Dale, som bl.a. indeholdt tilbud om hjælp til hurtigt at overvinde følgerne for dansk naturvidenskab af besættelsen og isolationen. Selskabet modtog de under krigen af Royal Society udgivne publikationer samt en fotokopi af et ikke offentliggjort Newton-brev, som for nylig var blevet fundet i Royal Societys arkiv. Man blev desuden orienteret om den videnskabelige aktivitet i England under krigen, og genoptagelse af arbejdet i de internationale videnskabelige unioner drøftedes. Fra dansk side fremførtes, at det videnskabelige arbejde hindredes af, at man ikke mere kunne få leveret instrumenter, kemikalier o.l. fra Tyskland, som man havde været vant til. Inden sin afrejse den 29. juni meddelte Sir A.V. Hill skriftligt, at Royal Society af det nyoprettede Sir Horace Darwin Fund ville stille £ 750 til rådighed for indkøb af instrumenter hos engelske firmaer, hvis Selskabet ville påtage sig at administrere denne gave (beløbet blev senere forhøjet med £ 240). Den fungerende præsident takkede samme dag for tilbudet, og på Selskabets møde den 19. oktober vedtoges, at to medlemmer, J.C. JACOBSEN og fysiologen EINAR LUNDSGAARD, skulle rejse TIL ENGLAND for at fortsætte drøftelserne om samarbejde og orientere sig yderligere, før der blev truffet afgørelse om instrumentkøbet. I september sendtes en liste over ønskede instrumenter til London, og i november-december tilbragte de to danske videnskabsmænd hver 3-4 uger på rundrejse i Storbritanien. Af de beretninger, de aflagde på Selskabets møde den 18. januar 1946, fremgik, at de havde besøgt et stort antal institutioner og fået et fyldigt indtryk af, hvor hårdt krigen var gået ud over dem. Lundsgaard mente dog, at forholdene i løbet af foråret 1946 ville være bragt så vidt i retning af det normale, at det kunne anbefales yngre videnskabsmænd at tage på studieophold derovre.

Af særlig interesse er Lundsgaards beretning om et møde i Royal Society den 30. november, som han havde lejlighed til at overvære. Sir Henry Dale, der netop gik af som præsident, talte ved den lejlighed ud fra erfaringerne fra selskabets aktiviteter under krigen om nødvendigheden af at udvide antallet af årligt indvalgte medlemmer, så det ikke blev en stadig mindre andel af de kvalificerede forskere, som kunne blive fellows. Sir Henry Dale omtalte også vigtigheden af at intensivere det internationale samarbejde og fremhævede med stor kraft faren for, at videnskabens frihed skulle gå tabt gennem en statslig organisation af arbejdet af den art, man på visse områder havde oplevet under krigen. Han opfordrede alle videnskabsmænd til at kræve »freedom from secrecy and freedom from national barriers«.

Kong Frederik IX 1898–1972, Selskabets protektor fra 1947

Lundsgaard antyder i sin beretning, at Sir John Anderson, der under krigen som minister havde haft en ledende rolle i mobiliseringen af videnskabsmænd til arbejdet på atombomben m.v., i sin takketale til Sir Henry Dale tog nogen afstand fra denne opfordring.

Under sit besøg i London havde Lundsgaard også mødt Sir Ernest Baker, der var formand for The Books and Periodicals Committee, som havde samlet eksemplarer af krigstidens publikationer til senere fordeling til de besatte lande. Rigsbibliotekaren og overbibliotekaren for Universitetsbibliotekets 2. afd. fik beretning herom, og Danmark fik sin del af publikationerne.

I J.C. Jacobsens beretning fremhæves, at det videnskabelige arbejde i Storbritannien først nu var ved at komme i gang efter krigen, bortset fra Cavendish Laboratoriet i Cambridge, der havde haft særlige opgaver og derfor var blevet holdt i gang, om end i beskedent omfang. Han havde fået det indtryk, »at man i England ligesom andre Steder begynder at tillægge Forskningsarbejde en langt større Betydning end tidligere«. Han tilføjer: »Det er naturligvis Krigen, der har sat sit Spor dér ogsaa«, og refererer i øvrigt en diskussion i *The British Association for the Advancement of Science* for og imod planlægning af naturvidenskabelig forskning.

3.

Kontakterne med Royal Society uddybedes i sommeren 1946, idet Selskabet blev indbudt til at lade sig repræsentere ved FESTLIGHEDERNE I ANLEDNING AF 300-ÅRET FOR ISAAC NEWTONS FØDSEL, festligheder, som på grund af krigen var blevet udsat fra 1942 og nu kunne afholdes den 15.-20. juli. Præsidenten og sekretæren samt professorerne August Krogh og N.E. Nørlund repræsenterede Selskabet, og præsidenten og de to sidstnævnte var delegerede til det MØDE I CONSEIL INTERNATIONAL DES UNIONS SCIENTIFIQUES, som holdtes umiddelbart derefter, også i Royal Societys lokaler. Denne organisation, som senere blev mere kendt under sit engelske navn International Council of Scientific Unions (ICSU), var stiftet efter Første verdenskrig under navnet Conseil International de Recherches (International Research Council) som organ for internationalt samarbejde på de naturvidenskabelige områder. I begyndelsen deltog kun lande, som under krigen havde været på Ententens side, men efterhånden kom først neutrale lande, herunder Danmark (1920), og derefter de tidligere Centralmagter med. I 1931 ændredes organisationen til i højere grad at blive en paraplyorganisation for de forskellige internationale naturvidenskabelige unioner, og navnet ændredes. Selskabet varetog – og varetager stadig – den danske repræsentation i såvel rådet som de enkelte unioner. I perioden 1934–37 havde professor N.E. Nørlund været rådets præsident. Dets 4. møde skulle

have været afholdt i København i 1940, men det måtte naturligvis aflyses (S II, 216–23).

Mødet i London sommeren 1946 betegnede et vigtigt skridt i genoprettelse af det internationale videnskabelige samarbejde efter krigen. Ifølge sekretærens beretning på Selskabets første møde efter sommeren var 21 lande repræsenterede, og man tog initiativ til at oprette internationale unioner på en række hidtil udækkede områder. Man ændrede statutterne noget og drøftede en overenskomst med den nye organisation UNESCO. Rådets COMMITTEE ON SCIENCE AND ITS SOCIAL RELATIONS (CSSR) havde i december 1945 i overensstemmelse med en vedtagelse i Executive Council afgivet »en udførlig Beretning om Videnskabsmændenes Stilling til de Problemer, som angaar Anvendelsen af Naturvidenskabens Resultater i vore Dage«, som det udtrykkes i sekretærens beretning om London-mødet. Komitéen havde indhentet synspunkter fra en lang række organisationer og enkeltpersoner og gennemgået mange af de artikler om videnskabsmændenes ansvar, som var blevet publiceret efter anvendelsen af atombomber mod Hiroshima og Nagasaki i august 1945, herunder Niels Bohrs indlæg *Science and Civilization* i The Times den 11. august 1945. Beretningen mundede ud i et forslag til resolution. I beretningen omtales også det initiativ til en udtalelse fra de videnskabelige akademier, som det nederlandske akademi havde taget i oktober 1945, og som blev drøftet på Selskabets møde den 16. november med det resultat, at man nedsatte et udvalg omfattende de fysiske medlemmer til at tage sig af sagen.

Beretningen og resolutionsforslaget gav ifølge det officielle referat af London-mødet anledning til »a vigorous discussion«. Komitéen var gået meget vidt i retning af at kræve fuld offentlighed omkring videnskabelige resultater og medbestemmelse for forskerne med hensyn til disses anvendelse. Navnlig havde man i resolutionsforslaget taget afstand fra, at der kan skelnes mellem »'pure' science (which might be diffused freely) and 'applied science', certain aspects of which could be kept under secrecy restrictions«. Der blev forelagt alternative forslag, bl.a. af Sir A.V. Hill, og komitéen reviderede sit forslag radikalt i samarbejde med rådets ledelse. Det måtte dog ændres yderligere, inden det kunne vedtages. En passus, der krævede, at »the trammels of secrecy in science« skulle fjernes, således at »the free and open cooperation between men of science of all nations, that has in the past so greatly advanced the progress of science and society may be fully renewed«, blev taget ud. Til gengæld blev indsat et afsnit, hvori det påpeges, at »nuclear energy is not unique among scientific advances in its possible effects for good or evil«, og det udtales, at »The General Assembly is convinced that international security and welfare will be impossible if in any country for the future military secrecy is allowed to dominate scientific discovery or to prevent the frank discussion and open publication of

scientific results«. I den således ændrede form blev resolutionen endelig enstemmigt vedtaget, og det fremhæves i beretningen, at det skete »after Prof. Niels Bohr had given his support«.

Danmark havde været repræsenteret i CSSR siden komitéens oprettelse i 1937 af professor i kemi ved Københavns Universitet J.N. Brønsted. Da han døde i 1947, blev professor Poul Brandt Rehberg udpeget til hans efterfølger. Han gav på et møde i Selskabet den 12. november 1948 en meddelelse om komitéen i anledning af, at den i juni havde holdt møde i Paris og dér vedtaget en del resolutioner, der bl.a. gik ud på, at der skulle udarbejdes et »Charter for Scientists« og startes et tidsskrift. Da CSSR i 1950 på eget initiativ fik status af en Joint Commission mellem ICSU og International Council for Philosophy and the Human Sciences (CIPSH), blev Brandt Rehberg et af de fire medlemmer nomineret af ICSU.

London-mødet sluttede med, at den danske delegation fremsatte en indbydelse til at holde det 5. MØDE I KØBENHAVN. Denne indbydelse blev modtaget med akklamation, og mødet blev afholdt i Selskabets lokaler den 14.-16. september 1949. Ved denne lejlighed vedtoges nye statutter, og nye unioner optoges, herunder én for biologi, som Selskabet havde tilsluttet sig i efteråret 1946. Deltagerne blev inviteret på en bustur i Nordsjælland, hvor man besøgte Frederiksborg Slot og Kronborg samt drak té hos Selskabets sekretær, Jakob Nielsen, der samme år havde fået tildelt bolig på »Lundehave«. Præsidenten holdt reception i æresboligen, og Carlsberg Bryggerierne besøgte.

4.

At spørgsmålet om VIDENSKABENS FRIHED, herunder den frie udveksling af forskningsresultater, i årene 1945–46 optog mange og gav anledning til debatter som dem om resolutionen på London-mødet i juli 1946, skyldtes naturligvis ikke mindst erfaringerne fra arbejdet med UDVIKLING AF ATOMBOMBEN¹. Videnskabsmændene i England og USA, hvoriblandt mange emigranter fra Centraleuropa, var gået ind i dette arbejde af frygt for, at Nazityskland, der rådede over tilstrækkelig videnskabelig ekspertise på området, skulle komme først med udvikling af et sådant våben, som med ét slag kunne afgøre krigen. De underkastede sig derfor i den afsluttende fase, da arbejdet var koncentreret i USA, militær ledelse og militære sikkerhedsforanstaltninger, som stred afgørende mod, hvad de var vant til, og ikke mindst mod idealer, de som videnskabsmænd var opdraget til at respektere. Et væsentligt led i sikkerhedsforanstaltningerne var, at hver forsker kun fik

¹ Se Sven Henningsen: *Atompolitik 1939-1945*. Kbh. 1971 (Festskrift udgivet af Københavns Universitet i anledning af Universitetets årsfest, november 1971)

kendskab til, hvad der var nødvendigt for hans eget arbejde på en lille del af hele projektet. Dette er baggrunden for, at *CSSR* i sin beretning til London-mødet specielt vender sig mod »compartmentalization of research« som »extremely dangerous for the development of science«.

Nu viste det sig jo, at Tyskland ret tidligt opgav at udvikle en atombombe, og at de allierede ikke blev færdige med deres, før Tyskland kapitulerede i maj 1945. På det tidspunkt var det dog klart for de implicerede, at der ikke var langt igen, og der måtte nu tages stilling til, om man, når våbenet blev færdigt, skulle bruge det mod Japan. Men et andet spørgsmål havde allerede tidligere trængt sig på: hvad skulle man lade sin allierede Sovjetunionen vide om sagen? Som bekendt havde Niels Bohr, som havde nøje føling med arbejdet, først i England og senere i USA, dannet sig den mening, at det ville være umuligt at forhindre Sovjet i at udvikle en atombombe, og at det af hensyn til verdensfreden efter krigens afslutning var uhyre vigtigt, at hemmelighedskræmmeri fra engelsk og amerikansk side ikke skulle forpæste forholdet mellem de allierede². At det ikke under en samtale med Winston Churchill i maj 1944 lykkedes ham at overbevise denne om det rigtige i dette standpunkt, er almindelig kendt. Churchill nærede en velbegrundet mistillid til Stalins intentioner for efterkrigstiden. Roosevelt, som Niels Bohr jo også talte med, var mere forstående, men det blev ikke ham, men hans efterfølger Harry S. Truman, som kom til at tage afgørelsen på begge punkter; atombomben blev brugt mod Japan, og Sovjet fik kun i forvejen at vide, at man havde bomben, ikke enkeltheder om dens fremstilling.

De forskere, der havde arbejdet med bomben, ønskede indflydelse på disse beslutninger. De var ganske vist ikke helt enige. Mens nogle af de ledende fra amerikansk side, som udgjorde et ekspertpanel, knyttet til den af Truman i maj 1945 nedsatte såkaldte interimskomité, gik ind for anvendelse af bomben mod Japan, men samtidig hævdede, at krigstidens sikkerhedsforanstaltninger burde ophæves, så snart der blev fred, ivrede andre imod bombens anvendelse. Blandt forskerne i Chicago samlede et dokument i den retning således 60 underskrifter. Én af dem, Niels Bohrs ven og udenlandsk medlem af vort Selskab siden 1934, James Franck, udarbejdede før San Francisco-konferencen om etablering af United Nations Organization et memorandum, hvori han erklærede international kontrol med atomkraften for bydende nødvendig, hvis et rustningskapløb skulle undgås. Senere, da Franck fik at vide, at ekspertpanelet den 14. juni

² Se Aage Bohr: *Krigens år og atomvåbnenes perspektiver*, s. 184–206 i *Niels Bohr. Hans liv og virke fortalt af en kreds af venner og medarbejdere*. Kbh. 1964. Se også Niels Blædel: *Harmoni og enhed. Niels Bohr. En biografi*. Kbh. 1985, navnlig s. 254–92 samt Tor Nørretranders: *Det udelelige. Niels Bohrs aktualitet i fysik, mystik og politik*. Kbh. 1985, navnlig III. del

1944 skulle tage endelig stilling til, hvad det ville anbefale med hensyn til bombens anvendelse, fik han hurtigt organiseret fem komitéer, der samlede alle relevante oplysninger og synspunkter i den såkaldte Franck-rapport. Det afvistes her, at USA kunne opnå sikkerhed ved hemmeligholdelse, monopol på råstoffer eller oparbejdelse af et lager af »bigger and better atomic bombs«. Bomben burde ikke anvendes, før en demonstration i en ørken eller på en øde ø havde vist verden – og Japan – hvilket frygteligt våben man rådede over.

Skønt både ekspertpanelet og interimskomitéen fik kendskab til rapportens indhold, gik de alligevel ind for anvendelse af bomben, og som bekendt besluttede præsident Truman at anvende den mod japanske byer for at undgå de store ofre, en allieret invasion i selve Japan ville koste. Forskerne gav imidlertid ikke op. Bl.a. gennem tidsskriftet *Bulletin of the Atomic Scientists* gik de ind for international kontrol og imod hemmeligholdelse. At de havde ret i, at hemmeligholdelse ikke ville forhindre Sovjetunionen i at fremstille atombomber, viste sig jo inden alt for længe, og dermed startede det frygtede rustningskapløb.

At også danske forskere – og til en vis grad den danske offentlighed – var optaget af denne problematik var klart. København havde været og var stadig et centrum for atomforskning, og Niels Bohr anvendte i mange år sin store autoritet på forsøg på at overbevise politikerne om, at der med atomkraftens opdagelse var opstået en helt ny situation, som på den ene side rummede store farer for menneskeheden, men på den anden også store muligheder for en ny og bedre verdensorden, hvis staterne ville tage det åbne internationale samarbejde, som under normale forhold karakteriserer videnskabelig forskning, til forbillede. Det åbne brev til De Forenede Nationer, som han offentliggjorde den 9. juni 1950, er det mest markante udtryk for disse bestræbelser.³

5.

SPØRGSMÅLET OM VIDENSKABENS FRIHED var ikke nyt, selv om det blev voldsomt aktualiseret af problemerne omkring den militære og fredelige anvendelse af atomkraften. Det er jo også rigtigt, som resolutionen fra London-mødet i juli 1946 påpegede, at der er andre forskningsgrene end atomforskningen, som også rejser problemer af politisk og etisk art.

Den måde, hvorpå man i planøkonomiens Sovjetunion havde organiseret forskningen, inspirerede i 1930erne adskillige britiske naturvidenskabsmænd af socialistisk eller kommunistisk observans til at gå ind for en

³ Se »Åbent brev til De Forenede Nationer af Niels Bohr«, s. 328–40 i *Niels Bohr. Hans liv og virke*.

lignende organisation i deres eget land. De dannede *The Association of Scientific Workers* og fik indflydelse i *The British Association for the Advancement of Science*. Men en modbevægelse, startet af dr. John Baker og organiseret i *The Society for Freedom of Science*, advarede stærkt mod at gøre forskningen afhængig af bureaukrater og politikere. Debatten førtes ikke blot mand og mand imellem og på møder, men affødte også en hel litteratur, omfattende adskillige bøger og mange tidsskriftartikler og dagbladsindlæg⁴.

Efter krigen genoptoges denne debat, men nu på grundlag af erfaringerne fra krigen, hvor der var sket en afgørende udvikling i staternes engagement i forskning. Dels mangedoblede de beløb, der af regeringerne ofredes på forskning – i Storbritannien fra 10 mill. £ i 1939 til 220 mill. i 1956 – dels opbyggedes omfattende organisationer med mange ansatte forskere. I 1940 etableredes en *Scientific Advisory Committee to the War Cabinet* under forsæde af Sir Henry Dale⁵. Også de to sekretærer for Royal Society, Sir Alfred Egerton og Sir A.V. Hill var medlemmer. Denne komité fik dog begrænset indflydelse, fordi Churchill i alle sager vedrørende forskning støttede sig til sin personlige rådgiver professor Fr. A. Lindemann (Lord Cherwell). Denne havde været medlem af den *Committee for the Scientific Study*

⁴ Debatten er behandlet af den svenske politolog Sverker Gustavsson i bogen *Debatten om forskningen och samhället*. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1971 (Skrifter utgivna av Statsvetenskapliga Föreningen i Uppsala LIV). Af britiske videnskabsmænd, der gik ind for planlægning, kan nævnes J.B. Haldane, J.D. Bernal, P.M.S. Blackett, C.H. Waddington og Lancelot Hogben (forfatter til *Science for the Citizen*, en populær bog, der blev en stor salgssucces). Se f.eks.: J.D. Bernal: *The Social Function of Science*. London 1939 og J.G. Crowther: *The Social Relations of Science*. London 1941. Det vigtigste modskrift er: John R. Baker: *The Scientific Life*. London 1942. Baker udarbejdede sammen med Oxford-botanikeren A.G. Tansley og Michael Polanyi, der var professor i kemi i Manchester, følgende fem trossætninger: (i) The increase of knowledge by scientific research of all kinds and the maintenance and spread of scientific culture have an independent and primary human value. (ii) Science can only flourish and therefore can only confer the maximum cultural and practical benefits on society when research is conducted in an atmosphere of freedom. (iii) Scientific life should be autonomous and not subject to outside control in the appointment of personnel or in the allocation of the funds assigned by society to science. (iv) The conditions of appointment of research workers at universities should give them freedom to choose their own problems within their subjects and to work separately or in collaboration as they may prefer. Controlled team-work, essential for some problems, is out of place in others. Some people work best singly, others in teams, and provision should be made for both types. (v) Scientists in countries not under dictatorial rule should co-operate to maintain the freedom necessary for effective work and to help fellow-scientists in all parts of the world to maintain or secure this freedom. Om Bakers organisation se William McGucken: On Freedom and Planning in Science: The Society for Freedom in Science, 1940–46, *Minerva* XVI, 1978, 42–72.

⁵ Se Philip J. Gummett & Geoffrey L. Price: An Approach to the Central Planning of British Science: The Formation of the Advisory Council on Science Policy. *Minerva* XV, 1977, 119–143.

of *Air Defence and Air Warfare*, som under ledelse af Sir Henry Tizard blev organiseret i 1935, men gled ud allerede året efter, da komitéen, som bidrog væsentligt til luftforsvaret ved at stå for udviklingen af radar, blev reorganiseret. Dette er ikke stedet til at fordybe sig i rivaliseringen mellem Lindemann og Tizard, som er skildret i C.P. Snows bog *Science and Government*⁶, men det er vigtigt, at også efter krigen arbejdede man i Storbritannien på at organisere forskningen, og i 1947 etableredes efter anbefaling af en særlig *Committee on the Future Science Policy* to organer for henholdsvis militær og civil forskning (Defence Research Policy Committee under forsvarsministeriet og Advisory Council on Science Policy under indenrigsministeriet), begge med Sir Henry Tizard som formand. Der var mange forskellige interesser involverede i sagen, men også det principielle spørgsmål om forskningsfrihed kontra forskningsplanlægning stod på dagsordenen. Mens mange af de ledende forskere i mellemkrigstiden havde haft svært ved at tage de venstreorienterede fortalere for en organisation à la USSR alvorligt og derfor ikke støttede dr. John Bakers *Society for Freedom of Science*, havde piben nu fået en noget anden lyd. Man havde set, hvad det betyder, når staten organiserer forskningen. Det kunne være en nødvendighed under krigen, men i fredstid burde man stå vagt om forskningsfriheden. Det var denne holdning, som kom til udtryk i Sir Henry Dales afskedstale som præsident for Royal Society, og det er karakteristisk, at han, som tidligere afviste at gå ind i Bakers forening, nu blev dens vicepræsident. Også i *British Association* slog stemningen om. I december 1945 holdt dennes *Division for the Social and International Relations* et møde, hvor to fremtrædende medlemmer af *The Society for Freedom of Science* var inviteret til at tale og modtoges med stort bifald.

På den anden side indså mange forskere, at i »big science«s tidsalder kræver forskning ofte store statsmidler, og at disse kun opnås, hvis statsorganer får en vis indsigt i forskningen. I *Committee on Future Science Policy* søgte Sir Henry Dale at balancere mellem dem, som gik ind for en fast styring af forskningen, og dem, der som Sir Alfred Egerton forsvarede forskningens frihed og frygtede, at etablering af et permanent regeringsorgan ville begrænse Royal Societys rolle som officiel repræsentant for britisk naturvidenskab. Komitéen nåede netop lige før Newton-festlighederne i juli 1946 til enighed.

Også i USA opbyggedes under krigen en forskningsorganisation. I juni 1940 oprettede præsident Roosevelt en *National Defence Research Committee* med dr. Vannevar Bush som formand. Da en urankomité, der var nedsat i 1939, efter at præsidenten var blevet gjort interesseret i muligheden for at udnytte atomenergien militært, gik ind for, at man skulle satse på denne

⁶ Originaludg. 1960. Dansk overs.: *Videnskab og stat*. Kbh. 1962

mulighed, blev arbejdet herpå henlagt under Bushs komité, men i 1941 flyttedes det til et nyoprettet *Office of Scientific Research and Development* med Bush som direktør, mens dr. J.B. Conant overtog ledelsen af National Defence Research Committee.

6.

Ad forskellige veje fik danske forskere efter krigen oplysning om disse ting; Niels Bohr havde jo under krigen haft nær kontakt med alle de ledende forskere i England og USA, og Lundsgaard og J.C. Jacobsen fik en del at vide under deres rejse i slutningen af 1945. Som ovenfor fremhævet skrev sidstnævnte i sin rejseberetning, at man nu tillagde den videnskabelige forskning meget større betydning end tidligere. Men det betød så, at den videnskabelige verden kom til at stå over for en række alvorlige problemer vedrørende FORSKNINGENS ROLLE I SAMFUNDET OG FORHOLD TIL DE POLITISKE MYNDIGHEDER. De gamle akademier, som hidtil havde haft ansvaret for forbindelser og koordinering nationalt og internationalt, måtte tage stilling til, hvilken rolle de ville og kunne spille i efterkrigstiden. Krigstidens erfaringer havde vist, at en mobilisering af forskere om bestemte opgaver – i hvert fald af mere anvendt art – kunne give store resultater, når det offentlige tilførte tilstrækkelige midler, og nu i fredens dage var der opgaver nok, der trængte sig på, ganske vist af en anden art end den at fremskaffe nye våben. Det havde under krigen ikke blot været naturvidenskaberne, der havde kunnet gøre nytte; der anvendtes i USA også ret store midler til samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning, f.eks. over de sociale relationer i kampenheder, soldaternes holdninger samt fjendnationernes kultur og deres soldaters og civilbefolkningens moral. Det var også i høj grad disse videnskaber, der var brug for til løsning af fredstidens opgaver. Ligesom man arbejdede hårdt for at genoprette det internationale samarbejde på det naturvidenskabelige område, gik man derfor efter krigens afslutning i gang med at genoprette det inden for de humanistiske fag.

MENS DET INTERNATIONALE SAMARBEJDE på de naturvidenskabelige områder varetages gennem ICSU og de til dette knyttede unioner, har på DE HUMANISTISKE OMRÅDER UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE (UAI) en nogenlunde tilsvarende funktion, men en ganske anden organisation. Som navnet angiver, er det her ikke de enkelte lande og internationale unioner, som er medlemmer, men de videnskabelige akademier. Den omkring århundredskiftet dannede Association Internationale des Académies, som Selskabet havde været medlem af siden 1900, gik i opløsning under Første verdenskrig, men i 1919 tog det franske Académie des Inscriptions et Belles-Lettres initiativ til oprettelse af en ny akademisammenslutning. Selskabet var med på det konstituerende møde i UAI i Paris den 15.-18.

oktober 1919, og har på forskellig måde deltaget i flere af de projekter, organisationen har startet i årenes løb (S II, 253–69). Det første møde efter Anden verdenskrig afholdtes i Bruxelles den 29. september – den 1. oktober 1947. Selskabet var her repræsenteret af professor i klassisk filologi Carsten Høeg og L.L. Hammerich, idet disse sammen med arkitekt Ejnar Dyggve den 29. marts 1946 var blevet valgt til dansk nationalkomité for UAI med Høeg som formand. Han blev i Bruxelles valgt til organisationens generalsekretær. Man drøftede dér også forholdet til UNESCO og nedsatte et udvalg desangående, som senere tog initiativ til oprettelse af et CONSEIL INTERNATIONAL DE LA PHILOSOPHIE ET DES SCIENCES HUMAINES (CIPSH), som konstitueredes ved et møde i Bruxelles den 18.-21. januar 1949, sammenkaldt af UNESCO. UAI holdt sit 24. møde i Bruxelles i juni 1950, hvor Carsten Høeg blev valgt til vicepræsident, og det 25. i London i juni 1951.

CIPSH blev organiseret som en sammenslutning af internationale organisationer inden for filosofi, sprogvidenskab, historie, etc., bl.a. for at danne bindeled mellem disse og UNESCO, hvorfra økonomiske tilskud kunne ventes. Desuden blev UAI medlem. Carsten Høeg og L.L. Hammerich deltog i den stiftende generalforsamling og aflagde beretning på Selskabets møde den 11. februar 1949. I tilslutning hertil drøftedes et arbejdsprogram for CIPSH og den danske deltagelse heri. En komité til at koordinere arbejdet i CIPSH og ICSU oprettedes i 1950, og man arbejdede i disse år også på at få oprettet et Conseil des Sciences Sociales.

UAI overtog ved sin oprettelse en del tidligere startede projekter, og med de projekter, der derefter blev sat i gang, var man i 1939 kommet op på 13. Af disse var Selskabet eller enkelte medlemmer aktive i flere. Det gælder navnlig CORPUS VASORUM ANTIQUORUM, NOVUM Glossarium Mediae Latinitatis (den nye Ducange) og Monumentae Musicae Byzantinae. For førstnævnte, der drejer sig om registrering af antikke vaser i alverdens museer, havde professor Chr. Blinkenberg fra 1921 til sin død 1948 været »directeur régional« for Danmark (S II, 271). Ved krigens udbrud var udgivet 6 hefter af fortegnelsen over vaser i Nationalmuseet. Professor i klassisk arkæologi Knud Friis Johansen overtog Blinkenbergs hverv efter hans død. Den danske hovedkraft i »DEN NYE DUCANGE« (en korrigeret og stærkt udvidet nyudgave af et leksikon over Middelalderlatin fra 1678, udarbejdet af Charles des Fresnes, Sieur Du Cange) (S II, 273–76) var Franz Blatt, professor i klassisk filologi ved Aarhus Universitet, der inden han i 1943 måtte forlade landet havde besørget over 85.000 sedler med excerpter. Som formand for den danske nationalkomité fungerede først professor A.B. Drachmann, derefter dr.phil. Hans Ræder, og så Carsten Høeg. Sidstnævnte havde også taget initiativet til MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE, og København var blevet hovedcentret for dette imponerende

foretagende, der omfatter udgivelse af facsimiler af middelalderhåndskrifter, af moderne transskriptioner af deres indhold og af hjælpemidler til studiet af den græsk-ortodokse kirkesang (S II, 276–82). Den internationale kommission holdt møde i Bruxelles den 30. oktober 1947, og arbejdet, som havde ligget næsten helt stille siden 1939, kom i gang igen.

Det bør også nævnes her, at Selskabet i perioden samarbejdede med et antal udenlandske forskere om udgivelsen af *A CRITICAL PĀLI DICTIONARY*, der var startet i 1920 på forslag af Selskabets daværende redaktør, Dines Andersen, professor i indisk-østerlandsk filologi ved Københavns Universitet, og hvoraf der i 1942 var udkommet 10 hefter (S II, 77–79). Pāli er det middelindiske sprog, som er Buddhismens hellige sprog. Udgangspunktet for ordbogsarbejdet er materiale efterladt af orientlisten Wilhelm Trenckner ved dennes død 1891. Dines Andersens død i 1940 bragte forstyrrelse i arbejdet, som har vist sig at være meget mere omfattende end oprindelig forudset. Først i 1958 blev foretaget optaget blandt UAI's projekter.

7.

En anden side af Selskabets internationale aktivitet er den *UDVEKSLING AF PUBLIKATIONER*, der foregår med de mange akademier, universiteter, forskningsinstitutioner etc., man har oprettet bytteforbindelser med. De modtagne publikationer fordeles til danske biblioteker, en fordeling der fra 1946 varetoges af den nyoprettede institution I.D.É. (Institut Danois des Échanges internationaux de publications scientifiques et littéraires). Udvekslingen var under krigen så at sige gået i stå, og Selskabets sekretariat havde i de første efterkrigsår et stort arbejde med at få den i gang igen. At det lykkedes, kan ses af, at antallet af udenlandske bytteforbindelser i 1950 var kommet op på 559, mens det i 1938 havde været 441.

Et yderligere aspekt af genoptagelsen af de internationale forbindelser var, at man igen indvalgte *UDENLANDSKE MEDLEMMER*, i 1946 endog hele 36 personer, heraf 13 i den historisk-filosofiske klasse og 23 i den naturvidenskabelig-matematiske. Blandt de sidstnævnte var to forskere bosat i København, neurofysiologen dr. Fritz Buchthal og matematikeren lektor, dr. Werner Fenchel. De blev begge senere, da de fik dansk statsborgerskab, overført til indenlandske medlemmer. I øvrigt var de 13 af de nyvalgte fra nordiske lande, 9 fra Storbritannien, 4 fra Frankrig, 4 fra USA og 1 fra hvert af følgende lande: USSR, Spanien, Holland og Belgien. I 1947–52 indvalgtes i alt 82 udenlandske medlemmer, heraf 30 i den historisk-filosofiske klasse og 52 i den naturvidenskabelig-matematiske. Navnlig i 1951 indvalgtes et stort antal (40), idet en vedtægtsændring havde forhøjet maksimum til 75, henholdsvis 100 i de to klasser. Samtidig udgik en særbestemmelse vedrørende nordiske medlemmer.

Af INDENLANDSKE MEDLEMMER indvalgte i 1946 kun to: professor i sammenlignende sprogvidenskab ved Københavns Universitet Louis Hjelmslev i den historisk-filosofiske klasse og professor i almindelig patologi sammesteds Kaj Adolf Jensen i den naturvidenskabelig-matematiske. Men allerede på det møde i januar 1946, hvor sidstnævnte klasse havde mundtlig anmeldelse af forslag til indvalg, rejstes spørgsmålet, om man ikke burde ændre vedtægterne, så en radikal UDVIDELSE AF MEDLEMSSKAREN blev mulig. Det var nobelpristageren, professor i dyrefysiologi ved Københavns Universitet AUGUST KROGH, der rejste dette spørgsmål, som kom til at optage sindene et godt stykke tid.

Han og flere andre medlemmer havde i forbindelse med genoptagelsen af de internationale forbindelser og de rejser til udlandet, der nu blev mulige, fået et stærkt indtryk af statsmagternes øgede interesse for videnskabelig forskning. De indså, at denne kunne sætte en institution som Selskabet i en helt ny situation. Hvilken rolle kunne – og ville – det og lignende akademier komme til at spille i fremtiden? Som Sir Henry Dale's afskedstale som præsident for Royal Society viste, var man dér opmærksom på spørgsmålet og indstillet på at tilpasse sig den nye situation. Royal Society's rolle under krigen gav et relativt gunstigt udgangspunkt, men som Sir Henry Dale fremhævede, rummede medlemsskaren på grund af den talmæssige begrænsning kun en brøkdel af de kvalificerede forskere, som burde inddrages i arbejdet, hvis selskabet skulle gøre sig stærkt gældende, og dette faktum måtte formindske dets muligheder for at bevare sin position. Dette gjaldt, mente August Krogh, i mindst lige så høj grad vort Selskab, og man burde søge at komme udviklingen i forkøbet ved snarest muligt at ændre reglerne, så mange flere kunne blive medlemmer.

Da han i januar 1946 for første gang rejste spørgsmålet, var der i klassen almindelig tilslutning til tanken om en udvidelse, men man fandt det rigtigst, at sagen behandlede i Selskabet som helhed. Der skete imidlertid intet før den 17. januar 1947, da klassen igen drøftede indvalg. August Krogh foreslog her, at man som i enkelte andre akademier – det gælder f.eks. Vitterhetsakademien i Stockholm – skulle lade det fastsatte antal alene gælde medlemmer under 70 år, idet medlemmer over denne alder så skulle betragtes som en art passive medlemmer. Også andre forslag blev fremsat, og man enedes om at foreslå nedsat et udvalg fra hele Selskabet til at tage sig af sagen. Efter det følgende møde (den 31. januar) afholdtes et fælles møde for de to klasser, hvor den drøftedes. Resultatet blev dog kun, at man henviste yderligere drøftelser til klasserne hver for sig. Også Selskabets ledelse arbejdede med den, og i begyndelsen af februar havde præsidenten en samtale med August Krogh, hvori han meddelte denne, at man fra den side nok ville gå ind for en gradvis og begrænset udvidelse. Krogh skrev

derefter den 12. i samme måned et brev til præsidenten, hvori der bl.a. stod følgende:

Hvis den for mig skitserede plan var blevet realiseret for 20 aar siden kunne den muligvis *nu* have givet et tilfredsstillende resultat, men paa indeværende tidspunkt er den efter min mening ude af stand til at løse Selskabets hovedproblem: At komme i meget nærmere kontakt med Samfundet og overtage de funktioner som naturligt bør tilfalde landets højeste repræsentation for den videnskabelige forskning.

Vi staar, som jeg har fremhævet, umiddelbart foran en udvikling, som allerede er langt fremskredet i U.S.A., i Storbritannien og tildels i Sverige, hvor forskningens betydning for Samfundet som helhed bliver mere alment anerkendt, hvor større midler kan ventes stillet til raadighed af det offentlige for forskning – uafhængigt af akademisk undervisning –, og hvor man i langt større udstrækning end det hidtil er sket vil spørge videnskaben til raads og ihvertfald stræbe efter at anlægge videnskabelige synspunkter paa Samfundets problemer.

Vort Selskab maa for at kunne løse de samfundsmæssige opgaver som det *bør* løse

- 1) stærkt forøge sin arbejdskraft
- 2) ved en saadan pludselig og betydelig forøgelse af sit medlemstal henlede offentlighedens opmærksomhed paa sig og gøre det klart at det er rede og villigt til at paatage sig de funktioner, som naturligt tilkommer det: at være Regeringens raadgiver i videnskabelige spørgsmål, at deltage i administrationen af de midler som man vil stille til raadighed for forskningen, og i almindelighed, at fremme forstaaelsen af den frie, fundamentale forsknings betydning for Samfundet.

Det er min bestemte overbevisning, at hvis Selskabet ikke nu betræder denne vej vil den uundgaelige udvikling til Landets og Selskabets skade, skride frem ad andre veje.

8.

Man fortsatte med at diskutere en forøgelse af medlemstallet på klassemøder i februar-marts 1947, og den 28. marts nedsattes et UDVALG til at tage sig af sagen. Det kom til at bestå af præsidenten, klasseformændene, sekretæren og redaktøren samt professor i historie ved Københavns Universitet Aage Friis, Kaare Grønbech, Johs. Hjelmlev, Carsten Høeg, N.E. Nørlund og P. Brandt Rehberg. Bemærk, at August Krogh ikke kom med blandt de 11. De gældende regler fastsatte et vist antal nyvalg til hver klasse (4, hhv. 5) i hver 5-årig periode, men der opereredes desuden med et såkaldt normaltal for antallet af medlemmer, 30 for den historisk-filosofiske klasse, 40 for den naturvidenskabelig-matematiske. Hvis antallet i en klasse kom under dette normaltal, kunne der ekstra indvælges så mange nye medlemmer i klassen, at man kom op på normaltallet. Det var økonomen og statistikerens Marcus Rubin, der i 1909 havde konstrueret dette system

ud fra beregninger, der viste, at på denne måde ville af- og tilgang i det lange løb sandsynligvis balancere.

På fællesmødet den 31. januar 1947 havde Johs. Hjelmslev forelagt visse beregninger, der viste, at en forhøjelse af normtallene ville give nogenlunde samme resultat som en regel om, at 70-årige ikke skulle tælles med, en regel som han fandt »utiltalende og desuden unødvendig«. Da udvalget på tre møder i oktober-november arbejdede med sagen, fik man nye beregninger foretaget af sekretariatet forelagt. Der var da 10 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse og 12 af den naturvidenskabelig-matematiske klasse, som var 70 år eller ældre. Udvalget synes ikke at have taget Kroghs synspunkter på Selskabets kommende rolle op til virkelig overvejelse. Præsidenten indledte det andet udvalgsmøde med at sige, at »Spørgsmaalet om Forøgelse var rejst i den naturvidenskabelig-matematiske Klasse for at forberede de videnskabelige Organisationers større Indflydelse i det danske Samfund. Denne Mening deles ikke af Selskabet, hvor Traditionen gennem 200 Aar var stærkere«, og han blev ikke modsagt. Men der var enighed om, at væksten i antallet af aktive forskere i landet burde medføre en forhøjelse af medlemstallet, og man overvejede ændringer i såvel periodernes længde som i normtallene og i antallene, der kan indvælges i hver periode. De humanistiske medlemmer var gennemgående mindre ivrige for at udvide end de naturvidenskabelige, men ønskede forholdet 3 til 4 mellem de to klasser opretholdt, og det accepteredes. Der blev argumenteret mod en for stor og pludselig forøgelse af medlemstallet, bl.a. med henvisning til lokaleforholdene.

Resultatet, som man kom frem til på sidste udvalgsmøde, blev et FORSLAG om, at de to klasser kunne indvælge 3, henholdsvis 4 nye medlemmer i hver treårsperiode fra og med 1948–51, og at normaltallene skulle være 36, henholdsvis 48. Dog måtte det samlede antal nyvalgte i ingen periode overskride 6, henholdsvis 8. (Denne sidste begrænsning, der var ment som en overgangsordning, som skulle sikre mod en alt for pludselig forøgelse, blev dog ophævet i 1953.) Desuden gik man ind for visse ændringer i proceduren, bl.a. at der til indvalg skulle kræves 3/4 majoritet i såvel den pågældende klasse som i plenum, mens det hidtil havde været nok med simpel majoritet i klassen.

Dette forslag udsendtes til medlemmerne den 10. november og behandlede første gang den 28. november. Efter at præsidenten havde redegjort for de førte forhandlinger og fremhævet, at der ikke var tale om nogen væsentlig forøgelse af medlemstallet, men om at man burde imødekomme de krav, som den videnskabelige udvikling havde medført, tog August Krogh ordet. Han stillede som ændringsforslag til det fremsatte forslag til vedtægtsændringer en formalisering af sin tanke om, at de over 70-årige ikke skulle tælle med, og argumenterede i overensstemmelse med syns-

punkterne i sit brev af 12. februar. Han sluttede sit indlæg med at erklære, at hans forslag repræsenterede »det minimum, som er nødvendigt for at gøre Selskabet arbejdsdygtigt og levedygtigt«. Under den følgende diskussion var der enkelte medlemmer, der sluttede sig til Kroghs forslag, men det blev imødegået af bl.a. matematikeren professor Harald Bohr, der sagde, at dets gennemførelse ville betyde, at Selskabet helt ville skifte karakter. Han mente ikke, at Selskabet kunne lede de store samlede opgaver inden for forskningens områder. Man måtte ikke slå Selskabet i stykker og danne et nyt. Blev der mange medlemmer, var det svært at sætte en grænse; det var udæskende for dem, der ikke blev valgt. Præsidenten hævdede, at hovedsagen var at bevare den historiske tradition, så Selskabet vedblev at være et sluttet selskab. Han henviste til, at Akademiet for de tekniske Videnskaber i tidens løb havde taget mange af de opgaver op, som Selskabet havde for 100 år siden. Han mente, at 70-års grænsen ville blive opfattet som en undervurdering af de ældre medlemmer; det var netop dem, der havde tid og evne til at koncentrere sig om flere opgaver. Johs. Hjelmslev gik ligeledes imod Kroghs forslag, støttende sig til sekretariatets beregninger af, hvad det ville indebære, sammenlignet med udvalgets forslag. Han stillede desuden et forslag om valg af »ekstraordinære medlemmer«, som ikke fandt tilslutning.

Vedtægtsændringer skal altid behandles to gange; den anden behandling fandt sted på det efterfølgende møde, den 12. december. Der udspandt sig igen en lang diskussion, under hvilken August Krogh fastholdt sit principielle standpunkt, men tilføjede, at det ikke var hans hensigt at blive stående ved sit nuværende forslag; man burde senere træffe andre ordninger, så flere unge kunne komme ind. Ved den afsluttende afstemning blev udvalgets forslag vedtaget med overvældende flertal. Efter vedtagelsen henvendte præsidenten sig til medlemmerne om Selskabets opgaver og forretningsgang. Han opfordrede dem til at fremsætte forslag til nye initiativer.

Umiddelbart før Selskabets første møde i 1948 modtog præsidenten et »ÅBENT BREV« fra August Krogh dateret den 14. januar. Det blev samtidig tilstillet offentligheden og vakte stor opmærksomhed. Krogh skrev således:

Ved dette brev tillader jeg mig at meddele at jeg fra og med dets modtagelse træder ud af Videnskabernes Selskab (V.S.). Dette Skridt, der samtidig meddeles offentligheden, er blevet nøje overvejet i aar og dag og motiveres ved følgende:

I den matematisk-naturvidenskabelige classes møde i Januar 1947 rettede jeg en meget indtrængende henstilling til V.S. om en »betydelig udvidelse og foryngelse af Selskabets medlemstal« og fremhævede som et nyt moment til motivering heraf at V.S. ved en saadan udvidelse burde gøres arbejdsdygtigt overfor de opgaver som i løbet af nogle aar vilde komme til at foreligge m.h.t. organisering af forskningsarbejdet i landet (uafhængigt af den akademiske undervisning) og forbedring af dets kaar. Jeg indstillede til overvejelse at man, som et første skridt, i klassernes

normerede medlemstal kun regnede medlemmer under 70 år, og erklærede mig for mit eget vedkommende indforstået med at de ældre medlemmer, lige som i Akademiet for de tekniske Videnskaber (A.T.V.), regnedes for passive.

Ved den udvalgsbehandling som fulgte og det forslag til en beskeden og gradvis udvidelse af medlemstallet, som sluttelig den 12/12 47 næsten enstemmigt vedtoges af Selskabet, blev arbejdssynspunktet skudt helt til side og vægten lagt paa den ganske særlige ære som det vedblivende skulde være at blive indvalgt i V.S.

Jeg er ikke uenig i at det skal være en ære, men mener at der til den skal knyttes en forpligtigelse til et kollektivt arbejde for forskningens kaar i det danske samfund, for forstaaelsen af forskningens betydning og for samfundets udbytte af forskningen.

Mine overvejelser har ført til det resultat at jeg ikke har evner og kræfter til indenfor V.S. at arbejde for dette standpunkt og at det eneste jeg magter er, ved en demonstrativ, motiveret udtræden, at paakalde offentlighedens opmærksomhed og interesse for sagen.

I det følgende, der er mere henvendt til offentligheden end til V.S., gaar jeg kun ind paa forhold der vedrører naturvidenskaberne, ikke fordi jeg mener at der ikke ogsaa m.h.t. de humanistiske videnskaber trænger til en aktivering, men fordi jeg føler mig ganske inkompetent overfor deres problemer.

Lad mig begynde med at fremhæve den overordentlig betydningsfulde indsats som V.S. *har øvet* gennem Carlsbergfondet, som man rolig kan tilskrive den største del af æren for det, i forhold til landets størrelse, meget høje stade som Dansk videnskab paa en række omraader indtager. Jeg vil i denne forbindelse saa stærkt som muligt understrege betydningen af de rige midler, der gennem Carlsbergfondet tilflyder forskningen, forvaltet af en direktion der er sammensat af forskere, og kun af forskere.

Der foreligger nu i hele den civiliserede verden en situation hvor forskningens betydning for samfundets trivsel er gaaet op, eller er ved at gaa op, for de ansvarlige myndigheder, idet man samtidig begynder at forstaa at investering i forskning paa længere sigt kan blive endog særdeles indbringende, og at dette ikke alene gælder den »anvendte« tekniske og medicinske forskning, men ogsaa den »rene videnskab«.

Ogsaa til Danmark er bevægelsen naaet og har foreløbigt givet sig udslag, dels i et forskningsraad for teknisk videnskab oprettet i 1946 og i realiteten skabt af A.T.V. der besætter de fleste pladser, dels i nedsættelsen, ogsaa i 46, af en »Kommission til Undersøgelse af Spørgsmaalet om Videnskabens Fremme i Danmark«. I denne kommission har man end ikke tænkt sig at V.S. burde være repræsenteret (!) til trods for at Selskabet rummer eliten af landets sagkundskab m.h.t. forskning, men har anset en repræsentation af de højere læreanstalter som tilstrækkelig.

Medens man vel begynder at forstaa at forskning er en nødvendig bestanddel af samfundets liv, er det overmaade smaat bevendt, ogsaa i samfundets højeste kredse, med kendskabet til hvad forskning er og hvilke krav den stiller, som det noksø fremgaar af de økonomiske vilkaar man byder navnlig unge forskere, af de ganske utilstrækkelige bevillinger til videnskabelige rejser, af de regler som skattevæsenet anvender overfor forskere m.h.t. rejser og anskaffelse af hjælpemidler og af karrigheden overfor de videnskabelige biblioteker.

Hvis der ikke gøres en energisk indsats fra virkelig kompetent side vil udviklingen i bedste fald blive meget skæv, idet en uforholdsmæssig stor vægt vil blive lagt paa den anvendte, tekniske forskning, medens dens nødvendige forudsætning, grundforskningen, bliver forsømt.

Jeg nærer den største beundring for den indsats som A.T.V. har ydet og ønsker blot at dette unge akademi maa tjene som et lysende eksempel til efterfølgelse af det ærværdige V.S.

Baade myndigheder og mange videnskabsmænd synes at mene at det er de højere læreanstalter som det naturligt tilfalder at varetage forskningens tarv. Dette er ikke mere rigtigt. De højere læreanstalter maa altid sætte den akademiske undervisning i *første linie*, medens forskerkvalifikationerne kun sættes i forgrunden ved besættelsen af professoraterne.

Naar en mand først er ansat stiller undervisning og administration i mangfoldige tilfælde saa store krav til ham at det maa blive smaa med forskningen. Af de højere læreanstalter er det kun de to universiteter som i *første linie* repræsenterer grundforskningen, og selv disse har mange andre navnlig undervisningsmæssige hensyn at tage.

Derefter nævnes et eksempel på, at en ung, lovende dansk forsker har måttet søge til USA, fordi han ikke havde nogen mulighed for at fortsætte sin forskning herhjemme. August Krogh afslutter derefter sit åbne brev således:

V.S. maa komme ud af fornemhedens dybe skygge og i fuld offentlighed stille sin indsigt og arbejdssevne i samfundets tjeneste ved

1. at tage til orde i alle spørgsmaal der dybt berører forskningens stilling og opgaver i Danmark.

2. at stræbe hen til at blive anerkendt som Regeringens officielle raadgiver i forskningsspørgsmål.

3. at arbejde for oprettelsen af et forskningsraad for naturvidenskaberne, sammensat af aktive forskere, med den opgave at forvalte midler der stilles til raadighed af Statens bevilgende myndigheder.

Jeg har, desværre, ingen grund til at tro at nogen betydningsfuld ændring i Selskabets negative indstilling overfor disse store opgaver for tiden vil finde sted, og jeg vil ved at træde ud ihvertfald gøre det klart, at jeg ikke kan bære medansvar for at Selskabet fortsat unddrager sig sine naturlige forpligtelser.

I Selskabets følgende møde den 28. januar 1949 vedtoges efter en debat blot at sende et svar, hvori man beklagede August Kroghs udtræden. I debatten udtalte Brandt Rehberg, som var blandt dem, der havde størst forståelse for Kroghs principielle holdning, at Selskabets arbejdsform nu måtte gøres til genstand for drøftelse, men at Kroghs skridt efter hans mening var forfejlet. Professor Linderstrøm-Lang, forstander for Carlsberg Laboratoriets kemiske afdeling, mente, at Selskabet i sin daværende sammensætning var egnet til at medvirke i debat om organiseret støtte til videnskaben, og at det burde være repræsenteret i den videnskabskommission, som August Krogh omtaler i brevet. Johs. Hjelmlev fandt Kroghs adfærd hensynsløs over for Selskabet; efter i de 32 år han havde været medlem aldrig at have stillet noget positivt forslag, angreb Krogh nu Selskabet for intet at foretage sig.

I debatten kom man også ind på, om der overhovedet var nogen adkomst

for medlemmerne til at melde sig ud. Vedtægter og forretningsorden nævner ikke en sådan mulighed – ligesom de heller ikke indeholder noget om, at medlemmer kan udelukkes, hvis de modvirker Selskabets formål, el.l. Man fandt dog, at man ikke skulle hænge sig i et sådant formelt synspunkt, men acceptere udmeldelsen.

Samme dag som svaret blev afsendt til August Krogh, udsendte præsidenten en UDTALELSE TIL OFFENTLIGHEDEN, hvori han præciserede den opfattelse af Selskabets rolle, som han og flertallet gik ind for. Han indleder med at fremhæve, at fordelingen af opgaver, der har med videnskab at gøre, er forskellig fra land til land, og at der i Danmark findes andre organer end Selskabet, som deltager i arbejdet. Dets sammensætning og virkeform har medført, at mange opgaver vedrørende videnskabens anvendelse varetages af andre og ofte mere specialiserede institutioner. Tilknytningen til Carlsbergfondet har haft stor betydning for de retningslinier, efter hvilke Selskabet søger sine opgaver, og efter fondets statutter skal dets midler ikke anvendes til formål, der burde falde ind under statsmyndighedernes omsorg. Udtalelsen slutter således:

Inden for Videnskabernes Selskab er der fuld forstaaelse af den tvingende nødvendighed af, at de almindelige vilkaar for den videnskabelige undervisning og forskning forbedres paa en saadan maade, at vi ikke skal lades tilbage i den udvikling, der rummer saa store løfter for menneskeheden, og blandt Selskabets medlemmer findes ogsaa nogle af de mest virksomme talsmænd for saadanne bestræbelser. Naar Selskabet som saadant hidtil ikke har fundet sig foranlediget til at henvende sig til offentligheden i denne for landet saa livsvigtige sag, skyldes det alene overvejelser vedrørende den mest formaalstjenlige arbejdsdeling mellem samfundets institutioner. Selskabet holder sig imidlertid rede til at stille enhver sagkundskab, som det maatte raade over, i samfundets tjeneste og haaber, at det inden for de rammer, som dets sammensætning angiver, vedblivende maa kunne virke som et værdifuldt kulturorgan og bevare den tillid, som det i aarhundreder har nydt inden for vort samfund.

August Kroghs åbne brev havde affødt en del ikke altid lige smigrende omtale af Selskabet i dagspressen. Den byggede til en vis grad på misforståelser, som det var vigtigt at få korrigeret, f.eks. opfattedes normtalene ofte som maksimumstal. Sekretæren udfærdigede derfor en sammenstilling af DAGSPRESSENS KOMMENTARER. Mange af kommentarerne kunne tyde på, at man har fået det indtryk, at Selskabets medlemmer ikke deler professor Kroghs syn på videnskabens stilling og de opgaver, der foreligger. »Det er forkert; der er ingen meningsforskel på dette punkt. Det er først, naar professor Krogh forlanger, at V.S. fuldstændigt skal ændre sin arbejdsmaade og som korporation skal stræbe efter at tage ledelse i disse opgaver, og naar han betegner dette som Selskabets 'naturlige forpligtelse', at hans synspunkter ikke er trængt igennem«.

9.

De nye regler for indvalg af INDENLANDSKE MEDLEMMER kom i anvendelse straks efter vedtagelsen, men i 1947 måtte man følge de gamle regler, så der kun kunne indvælges ét nyt medlem, professor i assyriologi ved Københavns Universitet O.E. Ravn. Desuden overførtes dr. Buchthal fra at være udenlandsk til at blive indenlandsk medlem. Men i 1948 indvalgte så 4 nye medlemmer i den historisk-filosofiske klasse og 8 i den naturvidenskabelig-matematiske klasse, i 1949 2 i den historisk-filosofiske klasse og i 1950 1 i den naturvidenskabelig-matematiske klasse, i 1951 2 i den historisk-filosofiske klasse og 3 i den naturvidenskabelig-matematiske klasse og endelig i 1952 2 i hver af klasserne. I tidsrummet fra juni 1945 til juni 1952 indvalgte eller overførtes således i alt 27 personer som indenlandske medlemmer. Til gengæld mistede Selskabet i samme periode ved dødsfald 23 medlemmer, 9 i den historisk-filosofiske klasse og 14 i den naturvidenskabelig-matematiske. Det blev altså i første omgang en meget beskeden forøgelse – fire – af medlemstallet, som kom ud af den store debat.

Det vil føre for vidt her at nævne alle, der faldt fra eller kom til, men i begge kategorier er personer, der havde gjort eller kom til at gøre en særlig indsats i Selskabet. Det gælder Johs. Hjelmlev, mangeårig klasseformand (død den 16. februar 1950) og Martin Knudsen, mangeårig sekretær (død den 27. maj 1949). Det bør også nævnes, at August Krogh døde den 13. september 1949, kun ca. 1½ år efter sin udmeldelse. Blandt de nyttilkomne var professor Franz Blatt (indvalgt 1949), som senere blev formand for Carlsbergfondets direktion, og professor i kemi ved Landbohøjskolen Aksel Tovborg Jensen (indvalgt 1952), der blev mangeårig formand for Kassekommissionen (1964–76) og legatstifter.

Som nævnt i afsnit 7 kunne man i 1951 i kraft af en vedtægtsændring indvælge særlig mange UDENLANDSKE MEDLEMMER. Sagen rejstes i den naturvidenskabelig-matematiske klasse i foråret 1949. Det førte til en vedtagelse i plenum den 8. april om at bede det samme udvalg, som havde arbejdet med spørgsmålet om en forhøjelse af antallet af indenlandske medlemmer, om at tage sig af sagen. Udvalgets forslag, der gik ud på at forhøje maksimumstallene for udenlandske medlemmer i de to klasser fra 60 til 75, henholdsvis 80 til 100, vedtoges efter de foreskrevne to behandlinger den 19. januar 1950.

10.

Præsidentens opfordring til medlemmerne om at stille forslag til NYE OPGAVER for Selskabet gentoges på mødet den 11. februar 1949, og på de to følgende møder diskuteredes forskellige muligheder, bl.a. et forslag fra Fritz

Buchthal om afholdelse af symposier. Repræsentationsudvalget overvejede sagen, men kom til det resultat, som meddeltes på mødet den 17. november 1950, at »selskabet ikke selv råder over de betydelige midler, som afholdelse af sådanne sammenkomster kræver«, men at man gerne ville støtte initiativer i den retning fra anden side »inden for de rammer, der er givet ved selskabets karakter«⁷. Her havde forsigtigheden åbenbart igen domineret holdningen hos ledelsen.

På mødet den 25. februar 1949 fortsattes drøftelsen af eventuelle nye opgaver for Selskabet. Den kom navnlig til at dreje sig om, hvorvidt Selskabet skulle søge officiel repræsentation i Videnskabskommissionen. Den var nedsat den 22. juli 1946 af undervisningsminister Hartling med departementschef Paludan-Müller som formand. Af de 25 medlemmer var 5 politikere, 3 embedsmænd (inkl. formanden) og resten videnskabsmænd, heraf 4, som var medlemmer af Selskabet, men ikke repræsenterede dette. Kommissionen havde i 1948 udsendt sin første betænkning, der indeholdt – ret beskedne – forslag til forhøjelse af bevillinger til bogkøb, tidsskrifthold, studierejser og oversættelser. Nu var den i gang med spørgsmål om direkte støtte til forskningen, og flere af Selskabets medlemmer mente, at man burde søge direkte repræsentation. Blandt dem var Linderstrøm-Lang, som ganske vist erklærede, at han som mange forskere ikke havde særlig lyst til at skulle organisere videnskaben og søge politisk støtte dertil, men som pegede på, at mulighederne for privat støtte til forskningen trods Carlsbergfondet blev stadig mere utilstrækkelige, og at det derfor var nødvendigt af hensyn til de unge forskere »at søge samarbejde med staten og indflydelse på fordelingen af de forventede midler fra staten«. Imod at søge officielt repræsentation talte bl.a. Johannes Pedersen, der var medlem af Videnskabskommissionen. »Det ville have været vanskeligt at få fra begyndelsen, og var ikke mindre vanskeligt nu«, sagde han. To andre kommissionsmedlemmer, Carsten Høeg og Jakob Nielsen, støttede ham, og også Harald Bohr talte imod. Præsidenten resumerede drøftelserne således: »Spørgsmålet om Selskabets medlemskab, dels af Videnskabskommissionen, dels af et eventuelt forskningsråd, må endnu anses for åbent, da sagerne endnu befinder sig på et forberedende stadium. Der opnås intet ved, at Videnskabernes Selskab tager noget initiativ netop nu. Selskabet kan bedst selv bedømme tidspunktet, når tiden er inde til at foretage sig noget«. Han sluttede med at henstille til medlemmerne i kommissionen at rejse sagen, når de mente, at tiden var inde.

⁷ Allerede den 1.–2. oktober lykkedes det ved hjælp af midler fra Undervisningsministeriet og Den danske komité for nordisk akademisk samarbejde at afholde et symposium i Selskabets lokaler. Det var L.L. Hammerich, der havde taget initiativ dertil. Emnet var spørgsmålet om de indoeuropæiske folks oprindelige hjemsted.

Dette skete ikke, men da forhandlingerne i kommissionen gik ret trægt, og der ikke sporede tilstrækkelig politisk vilje til at »åbne for pengepungen«, tog Niels Bohr det vigtige skridt i begyndelsen af 1951 at foreslå, at man henvendte sig til regeringen om større midler til videnskabens fremme. Han talte den 18. januar i radioen om vigtigheden af at fremme den grundvidenskabelige forskning, og på mødet dagen efter vedtoges det at bemyndige præsidenten og sekretæren til at udforme og fremsende en sådan henvendelse. På mødet den 2. februar oplæstes en skrivelse, som var blevet overbragt undervisningsministeren, der også fik et eksemplar af radiotalen. I denne havde præsidenten fremhævet, at landets stilling indadtil og udadtil på videnskabens område under og efter krigen havde undergået en gennemgribende ændring. Verden over er der »såvel fra store som fra små samfunds side stillet meget forøgede midler til rådighed for den videnskabelige forskning, den naturvidenskabelige såvel som den humanistiske, der er lige uundværlige i ethvert afbalanceret kultursamfund«. Hvis Danmark ikke skal sakke agter ud, må der fra statens side ydes videnskaben væsentlig større støtte end hidtil. Det drejer sig ikke om en sag, som med henvisning til landets øjeblikkelige økonomiske vanskeligheder kan udskydes. Der er snarere tale om et nødvendigt led i genoprettelsen af landets økonomiske ligevægt.

I henvendelsen til regeringen peges på to veje, man bør gå. Dels bør studieforholdene ved universiteter og højere læreanstalter forbedres, dels må der »gennem årlige bevillinger fra statens side skabes betydeligt udvidede muligheder for videnskabelig forskning«. Det drejer sig både om »sådanne videnskabelige undersøgelser, der mere eller mindre direkte tager sigte på løsning af bestemte opgaver, der til enhver tid stilles af samfundets funktion og behov«, og om den grundvidenskabelige forskning. Det er på sidstnævnte område, Videnskabernes Selskab har en særlig interesse og forpligtelse, og man må her erkende, at selv om dansk videnskab står i dyb taknemmelighedsgæld til Carlsbergfondet og andre private fonde, kan fremtiden ikke bygge på dem alene. Efter Selskabets skøn kræves, »at de midler, der fra statens side årlig stilles til rådighed til grundvidenskabelig forskning, til at begynde med er af en lignende størrelse som det beløb, Carlsbergfondet årlig anvender på dette område, og at beløbets størrelse senere reguleres i takt med udviklingen«.

Dette initiativ kom til at bære frugt⁸. Nu var teologen professor Flemming Hvidberg undervisningsminister, og han sendte Selskabets henvendelse videre til Videnskabskommissionen, idet han samtidig ud-

⁸ Det blev i øvrigt understøttet fra flere sider og på flere måder. Således organiseredes den 3. februar 1951 et stort demonstrationstog af studenter og universitetslærere fra Frue Plads til Christiansborg Slotsplads.

arbejdede et forslag om oprettelse af et STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABS-FOND, som fremsattes i Rigsdagen i januar 1952, og som blev lov i juni samme år. Forslaget indebar, at Selskabet blev repræsenteret i bestyrelsen for fondet.

Lovens indhold vil blive omtalt nærmere i næste kapitel i forbindelse med omtalen af det ekstraordinære møde i september, på hvilket man valgte repræsentanterne til bestyrelsen.

11.

Efter befrielsen kunne MØDEVIRKSOMHEDEN foregå uhindret med et møde hver anden fredag aften fra oktober til maj i overensstemmelse med traditionen. Det blev i hver sæson til 14 møder, hvor medlemmerne gav meddelelser om deres forskning, fremlagde nye publikationer og holdt mindetaler over afdøde kolleger. Desuden behandlede forretningssager, i plenum og/eller i klassemøder, og man spiste smørrebrød i lokalerne ved siden af mødesalen.

PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN tog et opsving efter i 1945 og 1946 at have ligget på et lavt niveau. Dette afspejler sig også i ØKONOMIEN, idet udgifterne til denne virksomhed steg fra mellem 60.000 og 70.000 kr. i periodens begyndelse til mellem 90.000 og 125.000 kr. ved dens slutning. Til gengæld steg også indtægterne ved salg fra ca. 6.000 kr. til over 50.000 kr. Udgifterne til den almindelige drift udgjorde i 1945 og 1946 ca. 35.000 kr årligt, men steg til over 50.000 kr., bl.a. fordi lønninger og honorarer måtte reguleres opad. Forbrugerpristallet steg i perioden 35% (fra 69 i 1945 til 93 i 1952, med 1955 som basisår).

Det lykkedes at få statstilskuddet sat op fra ca. 30.000 kr. i 1945 og 1946 til 57.500 kr. i 1952. Carlsbergfondet gav hvert år 20.000 kr., men dertil kom i 1951 ekstraordinært 35.000 kr. til dækning af underskud på publikationskontoen, bl.a. beroende på udgivelse af bind II af Asger Lomholts *Samlinger til Selskabets Historie*, der udkom i 1950. På mødet den 20. oktober dette år lykønskede præsidenten forfatteren til ridderkorset. Asger Lomholt havde den 1. september været ansat i Selskabet i 25 år.

Af andre særlige publikationer bør nævnes den engelske oversættelse af Tycho Brahes *Astronomiae Instauratae Mechanica* fra 1598, som besørgedes af filologen Hans Ræder samt astronomerne Elis Strömgren og Bengt Ström-gren i anledning af 400-års dagen for Tycho Brahes fødsel den 14. december 1946. Mindet om den store danske astronom fejredes ved mødet dagen før med deltagelse af de udenlandske forskere, der i anledning af jubilæet havde fået tildelt Københavns Universitets æresdoktorgrad.

Til de i kapitel 1 omtalte LEGATER kom foruden Niels Bohr Legatet også et andet nyt, *Mag.art. Marcus Lorenzens Legat*, hvis formål er at støtte studiet

af dansk sprog og af den danske flora. Marcus Lorenzen, som var nordisk filolog, havde indsat legatet som sin universalarving, og bestemt, at det skulle bestyres af Selskabet. Han var død 1928, men hans enke levede til 1945, og først i 1947 var boet færdigbehandlet, og Selskabet kunne modtage formuen og udpege den bestyrelse på tre medlemmer, som fundatsen foreskrev. Af renterne af legatets formue kunne derefter anvendes 2500 kr. årligt inden for hvert af de to fagområder. *Ørnborgs Legat* tildeltes som i foregående periode hvert år Th. Mortensen til hans død i 1952. Derved støttedes udarbejdelsen af hans store værk *A Monograph of the Echinoidea* om alverdens søpindsvin. *Emil Herborgs Legat* uddeltes efter de hidtidige retningslinier til et antal unge naturvidenskabsmænd.

Æresboligen LUNDEHAVE blev ledig ved Vilhelm Grønbechs død den 21. april 1948. Takket være ny støtte fra attaché Rudolf Collstrop fik man i løbet af vinteren 1948–49 forbedret økonomien så meget i det Collstropske Legat, at man kunne tilbyde eventuelle ansøgere lignende vilkår som hidtil (gratis varme, lys, hushjælp, mm.), og efter ansøgning blev boligen tildelt Jakob Nielsen, der kunne flytte ind i juni 1949, efter at ejendommen var blev istandsat.

Af PRISOPGAVER udsattes i 1948 én om kløverålens biologi, og en besvarelse indleveret af forsøgsleder K.J. Frandsen belønnedes i 1950 med en pris på 4000 kr. fra det Classenske Legat (Ov 49-50, 111-13).

Selskabets GULDMEDELJE tildeltes den 2. maj 1952 den tidl. professor i kirkehistorie ved Københavns Universitet J. Oskar Andersen som anerkendelse for hans grundlæggende indsats i dansk kirkehistorisk forskning.

I CARLSBERGFONDETS direktion afløste i 1950 matematikeren professor Børge Jessen fagfællen Johs. Hjelmshøj, der døde den 16. januar, og Kaare Grønbech blev den 2. maj 1952 valgt til at efterfølge Poul Tuxen, når denne den 25. september trak sig tilbage. I anledning af 75-års dagen for fondets stiftelse afholdtes den 25. september 1951 en reception i Selskabets lokaler.

I løbet af sommeren 1951 blev KRØYERS STORE MALERI restaureret og flyttet fra sideværelset til sin nuværende plads i mødesalen, hvis udsmykning som følge heraf måtte ændres noget. I november-december samme år fik besøgende på den store Krøyer-udstilling på Charlottenborg adgang til at bese billedet, og i den anledning udarbejdedes en katalog over seværdigheder i mødelokalerne, som udleveredes til de besøgende og sendtes til Selskabets medlemmer.

Til slut må omtales, at Selskabet ikke gik fri for som mange andre selskaber og foreninger efter besættelsen at tage stilling til medlemmer, som mistænkte for at have gået tyskernes ærinde. Det var dog kun et enkelt medlem, professor i kulturgeografi ved Københavns Universitet GUDMUND HATT, det drejede sig om. Han havde bl.a. holdt radioforedrag, hvori han havde anlagt et tyskinspireret geopolitisk synspunkt på begivenhederne, og

ved en tjenestemandsdømstol blev han i 1947 fradømt sit professorat. Efter et møde i Selskabet optrådte han provokerende over for præsidenten og blev derefter ledsaget ud af lokalerne af tre medlemmer. Han viste sig derefter ikke i 10 år i Selskabet. Afhandlinger, som han i 1945 og 1946 indsendte til publicering, blev »syltede«. I 1954 rejste der sig dog røster for, at han skulle opfordres til igen at deltage i møderne, og da han i oktober 1956 igen havde indsendt en afhandling til publicering, opfordredes han til selv at forelægge den, hvilket skete på mødet den 14. december samme år. Derefter deltog han regelmæssigt i møderne til sin død den 27. januar 1960.

Kapitel 3

Det sidste tiår under Niels Bohrs ledelse (1952–62)

1.

De første efterkrigsår var en afgørende periode i Danmarks nyere historie. Landets fremtid afhang i høj grad af, hvor godt man fik løst de store problemer, man stod overfor efter befrielsen. Ikke alene skulle landet bringes på fode økonomisk efter krigens og besættelsens ødelæggelser, og der skulle gøres op med dem, der havde svigtet, på en måde, som var i overensstemmelse med grundlæggende retsprincipper. Men det gjaldt også om at udjævne spændingerne mellem modstandsbevægelsen og de ansvarlige for samarbejdspolitikken, så det demokratiske og parlamentariske styre kunne genoplives i et bredt samarbejde. Landet skulle, efter trods alt at være blevet anerkendt som de sejrriige magters allierede, finde sin plads blandt de vestlige demokratier i udenrigs- og sikkerhedspolitisk henseende.

Også det videnskabelige liv skulle bringes ud af besættelsestidens stilstand og isolation, og en ny kraftig indsats organiseres. I denne proces måtte Selskabet deltage, og den måde det skete på, kunne blive afgørende for dets fremtid. Men striden om vedtægtsændringen 1948–49 og uenigheden i 1949 om repræsentation i Videnskabskommissionen viste, at der ikke var enighed om den rolle, det skulle stræbe efter at spille. Set med eftertidens bagklogskab tager August Kroghs tanker herom sig noget urealistiske ud; kunne man virkelig tænke sig, at man fra politisk side ville være villig til at give en sådan selvsupplerende forsamling af forskere hovedansvaret for anvendelsen af offentlige midler? Endog med en mere radikal udvidelse og foryngelse af medlemskredsen, end selv Kroghs forslag indebar, ville Selskabet næppe kunne opnå en så central stilling, som han forestillede sig. Dertil kommer, at det forslag han gik ind for – 70-årsgrænsen – var uheldigt og utilstrækkeligt.

På den anden side burde hans modstandere nok have taget hans synspunkter mere alvorligt og i højere grad accepteret, at der krævedes ret så radikale ændringer i Selskabets sammensætning og arbejdsformer i forhold til den tradition, man så stærkt klamrede sig til, hvis det under de nye forhold skulle bevare sin position og indflydelse. Nu lykkedes det ganske vist, takket være Niels Bohrs initiativ og kontakt med en under-

visningsminister, der selv var universitetsmand, at få en vis indflydelse i det nye videnskabsfond. I den anordning, som fulgte efter loven om oprettelse af STATENS ALMINDELIGE VIDENSKABSFOND, bestemtes, at Selskabet fik to pladser i den naturvidenskabelige og én i den humanistiske kommission. Der blev i alt fem fem-mands kommissioner, som skulle behandle og indstille de indkomne ansøgninger inden for hver sit fagområde. Loven blev vedtaget den 7. juni 1952, og anordningen udstedt den 24. juni, men først på et ekstraordinært møde den 19. september valgtes de tre repræsentanter. Det blev fysikeren H.M. Hansen, Kaj Linderstrøm-Lang og Kaj Barr (Ov 52–53, 31). Af de fem medlemmer af kommissionen for naturvidenskaberne var således to valgt af Selskabet, mens de tre andre, valgt på anden måde, også var medlemmer af dette. I kommissionen for de humanistiske videnskaber var foruden Kaj Barr også Carsten Høeg og Franz Blatt medlemmer af Selskabet, mens dette overhovedet ikke var repræsenteret i de tre øvrige kommissioner (for samfundsvidenskab, lægevidenskab og veterinær- og jordbrugsvidenskab). Det bør her erindres, at Selskabet i forvejen var repræsenteret med to medlemmer i bestyrelsen for RASK-ØRSTED FONDET – det var i 1952 Niels Bjerrum og Knud Friis Johansen. Endelig bør nævnes, at Kaj Linderstrøm-Lang i 1954 blev valgt til at repræsentere Selskabet i den danske UNESCO-kommission. Han genvalgtes i 1958, og efter hans død den 25. maj 1959 indstilledes L.L. Hammerich som medlem af kommissionen, en indstilling ministeriet fulgte. Hammerich fortsatte i den følgende 3-års periode til 1964.

I 1946 var Danmarks teknisk-videnskabelige Forskningsråd oprettet, og i forbindelse dermed oprettedes ved lov af 10. juni 1960 Statens teknisk-videnskabelige Fond, men her var Selskabet ikke repræsenteret, eftersom det er grundvidenskaben, og ikke den anvendte videnskab, det har som virkefelt.

I betragtning af den senere udvikling er det værd at nævne, at Statens almindelige Videnskabsfond ifølge § 2, stk. 3 i anordningen kun skulle yde støtte efter ansøgning og ikke »give anvisning på særlige forskningsopgaver«.

I 1958 afløste professor i dansk litteratur ved Københavns Universitet F.J. Billeskov Jansen Kaj Barr i kommissionen for humaniora under Videnskabsfondet, og i 1959 mistede Selskabet den ene af de to pladser i kommissionen for naturvidenskaberne, idet der skulle skabes plads til en repræsentant for Aarhus Universitet. Det var derefter lektor, statsgeolog Johs. Iversen, der havde den tilbageværende plads. Det årlige beløb reguleredes opad efter 1957, hvor finansminister i trekantregeringen Viggo Kampmann i samarbejde med undervisningsminister Jørgen Jørgensen og bl.a. professor Brandt Rehberg gik ind for, at den forbedring af landets

økonomi, der endelig var indtrådt efter de magre efterkrigsår, ikke mindst skulle anvendes til at opruste den højere undervisning og forskningen. Videnskabskommissionens forslag i tredje betænkning fra 1955 om oprettelse af faste amanuensisstillinger og flere slags stipendier til unge forskere blev efterhånden ført ud i livet. Lønningerne forbedredes for tjenestemændene, og der indførtes overenskomstløn. Der byggedes nye gymnasier, og antallet af unge, der via en studentereksamen fik ret til at studere, steg kraftigt; i 1960 nåedes en fordobling af førkrigniveauet. Også universiteternes lokalesituation forbedredes (f.eks. begyndte arbejdet på H.C. Ørsted Institutet i 1958). Der skete i det hele taget en eksplosiv udvikling af den højere uddannelse og dermed også til en vis grad af forskningsaktiviteten, og endnu i denne periode kunne bevillingerne følge nogenlunde med. Først fra 1963 begyndte det at knibe¹.

2.

Denne udvikling fik for Selskabet den virkning, at man indså, at den beskedne udvidelse af medlemstallet, de nye regler fra 1949 havde givet, ikke slog til. Knap havde man i 1953 fået trykt de nye vedtægter og forretningsordenen med de småændringer, der var sket siden 1949, før man den 26. marts 1954 nedsatte et nyt udvalg til at overveje ændringer i reglerne for medlemsindvalg, et kommissorium, der senere udvidedes til at omfatte hele regelkomplekset. Det blev en langvarig affære; først den 20. april 1956 kunne NYE VEDTÆGTER vedtages.

Udvalget bestod af repræsentationsudvalget plus tre medlemmer fra hver klasse: Kaare Grønbech, Louis Hjelmslev og kirkehistorikeren Bjørn Kornerup fra den historisk-filosofiske klasse, Niels Bjerrum, Einar Lunds-gaard og Mathias Thomsen (der var fratrædt som kasserer 1953) fra den naturvidenskabelig-matematiske. Det drøftede mange spørgsmål, herunder også en ændring af formålsparagraffen og afskaffelse af bestemmelsen i vedtægternes § 7 om æresmedlemmer (herom var der fuld enighed), men hovedsagen var at få ændret vedtægternes § 4, så antallet af indenlandske medlemmer kunne udvides. Resultatet blev, at der i hvert 3-år (fra og med 1955-57) kunne indvælges 4, hhv. 6 nye medlemmer i de to klasser, og at normaltallene sattes op til 40, hhv. 60. Det talmæssige forhold mellem klasserne blev således forskudt fra 3:4 til 2:3, hvilket afspejler et større behov for at skaffe plads i den naturvidenskabelig-matematiske end i den historisk-filosofiske klasse. Maksimum for udenlandske medlemmer blev

¹ Se Niels Thomsen: Københavns Universitet 1936-66, s. 1-288 i *Københavns Universitet 1479-1979*, Bind III, navnlig s. 247-58.

sat op til 80, hhv. 120. Man gik endvidere tilbage til den gamle ordning, at der ved afstemning i plenum kun kræves simpel majoritet.

Virkningen af de vekslende regler for indvalg af indenlandske medlemmer fremgår af følgende oversigt over antallet nyvalgt til de to klasser i årene 1953–1961:

	Hist.-filos. klasse	Naturv.-matem. klasse
1953	2	3
1954	5	4
1955	1	6
1956	1	0
1957	3	1
1958	3	7
1959	2	3
1960	1	4
1961	4	5
I alt	22	33

Da Selskabet i samme tidsrum mistede 25 medlemmer, blev udvidelsen af medlemsskaren på i alt 30 personer. Blandt de afdøde var flere, som havde gjort særlige indsatser i Selskabet. I afsnit 3 nævnes, at Jakob Nielsen, sekretær 1945–59, døde den 3. august 1959, og hans umiddelbare efterfølger på posten Ebbe Rasmussen den 9. oktober s.å. Selv om Kaj Linderstrøm-Lang, der døde den 25. maj 1959, ikke som disse havde været embedsmand, havde han dog spillet en stor rolle. Det samme gjaldt på den humanistiske fløj Kaare Grønbech, død den 24. januar 1957, og Carsten Høeg, død den 4. april 1961. Kaare Grønbech havde sæde i Carlsbergfondets direktion fra 1952 til sin død, altså kun 5 år, mens Niels Bjerrum, der døde den 30. september 1958, havde været medlem dér i 25 år.

Man nåede ikke i forbindelse med vedtægtsændringerne i 1956 at foretage tilsvarende ændringer i forretningsordenen, hvorfor præsidenten i oktober 1960 foreslog, at det i 1954 nedsatte udvalg skulle genoptage sit arbejde, således at forretningsordenen kunne bringes à jour, men også således at man påny kunne overveje en udvidelse af medlemstallet. Da flere af udvalgsmedlemmerne i mellemtiden var afgået ved døden, fik udvalget dog en ny sammensætning. Hele repræsentationsudvalget kom igen med; klasserne blev repræsenteret med hhv. F.J. Billeskov Jansen, Franz Blatt og retshistorikeren Stig Iuul, og Lundsgaard, N.E. Nørlund og Mathias Thomsen. Det blev igen en langvarig proces, under hvilken man bl.a. overvejede en opdeling i tre lige store klasser, idet den biologiske gruppe tænkte udskilt som en selvstændig klasse. Dette stødte dog på modstand og blev opgivet. Bortset fra mindre ÆNDRINGER (bl.a. blev den naturvidenskabelig-matematiske klasse omdøbt ved ombytning af fagbetegnelserne)

blev resultatet, som vedtoges endeligt den 11. maj 1962, at vedtægternes § 4 om indvalg af indenlandske medlemmer ændredes, så maksimum for nyvalg i hver 3-års periode sattes til 4, hhv. 8, og normaltallene blev 40, hhv. 80. Det betød igen en forskydning af det talmæssige forhold mellem klasserne (fra 2:3 til 1:2). Der fastsattes dog visse overgangsbestemmelser.

De nye regler fik virkning for indvalgene i foråret 1962, hvor den historisk-filosofiske klasse fik 4 og den matematisk-naturvidenskabelige 8 nye indenlandske medlemmer. I tiårsperioden indvalgtes 96 nye udenlandske medlemmer, 35 i den historisk-filosofiske, 61 i den matematisk-naturvidenskabelige klasse.

3.

Mens der i denne periode ikke skete nogen ændring på præsidentposten – Niels Bohr genvalgtes 1954, 1958 og 1962 – fik Selskabet i 1953 en ny kasserer. Mathias Thomsen fratrådte efter eget ønske, og Heinz Holter valgtes i hans sted. I 1959 trak Jakob Nielsen sig tilbage fra sekretærposten, som han havde haft siden 1945. Han havde i den periode ydet en stor indsats, ikke mindst i det internationale samarbejde, men i begyndelsen af 1959 blev han alvorligt syg – han døde den 3. august samme år – og bad derfor den 6. marts om at blive afløst. I første omgang valgtes Ebbe Rasmussen, professor i fysik ved Københavns Universitet fra 1956, til hans efterfølger, men han afgik ved døden den 9. oktober 1959 og nåede således kun at fungere i et halvt år. Derefter valgtes Chr. Møller, ekstraordinær professor i matematisk fysik ved Københavns Universitet siden 1943, til sekretær. Af andre ændringer i SELSKABETS LEDELSE i dette tiår kan nævnes, at Kassekommissionen i 1959 fik ny formand, idet N.E. Nørlund, der havde haft denne post siden 1935 efter 1927–35 at have været præsident, trak sig tilbage, 74 år gammel. Til ny formand valgtes Louis Hjelmslev. Endelig afløste Einar Lundsgaard i 1962 Øjvind Winge, der frabad sig genvalg, som formand for den matematisk-naturvidenskabelige klasse.

MØDEVIRKSOMHEDEN fortsatte gennem hele perioden uforandret med 14 møder i hver sæson. Desuden arrangeredes den 25. januar 1957 et besøg med damer på Carlsberg Bryggerierne og den 22. maj 1959 en tilsvarende udflugt til forsøgsstationen Risø.

Damer var også indbudte til mødet den 15. maj 1953, hvor overinspektør ved Nationalmuseet Kaj Birket-Smith fremlagde resultaterne fra studier af rishøstfestlighederne hos bontoc igorot folket og viste en film derfra. Det var i forbindelse med Galathea-ekspeditionen, som jo ikke alene kom til at betyde meget for dansk oceanografisk forskning, men også for etnografien, at han havde besøgt dette folk, som bor i det nordlige Luzon, Filippinerne.

Mødet den 14. oktober 1955 fik et særlig festligt forløb, idet kong

Frederik IX kom til stede og tildelte Niels Bohr, som en uge før var fyldt 70 år, storkorset af Dannebrog med bryststjernen i diamanter. Fødselaren talte om »Atomerne og den menneskelige erkendelse« (trykt i Ov 55–56, 112–24). Klasseformændene lykønskede, og et festskrift overrakte (Ov 55–56, 35–37). Som ovenfor anført (kap. 2, afsnit 1) forøgedes Niels Bohr Legatets formue betydeligt ved denne lejlighed. I 1957 tildeltes Niels Bohr »Atoms for Peace Award« (Ov 56–57, 55).

4.

PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN fortsatte på samme niveau som i de foregående perioder. Det gennemsnitlige samlede omfang af publikationerne lå på omkring 1300 sider – heri ikke medregnet *Oversigten* og de specielle publikationer, som omtales neden for; men der var store variationer fra år til år, både i de enkelte serier og som helhed. Omkring 1955 blev økonomien stærkt anspændt, og redaktøren L.L. Hammerich tog i januar 1956 initiativ til drøftelse af reformer. Disse drøftelser foregik i klasserne og resulterede i nedlæggelse af tre af serierne: *Filosofiske Meddelelser*, *Arkæologisk-kunsthistoriske Meddelelser* og *Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter*, idet så titlerne på *Historisk-filologiske Meddelelser* og *Skrifter* ændredes til *Historisk-filosofiske Meddelelser* og *Skrifter*. Disse beslutninger trådte gradvis i kraft 1956–59 og konfirmeredes i den nye forretningsorden 1962. I denne blev også reglerne for, hvilke sprog der kan anvendes i serierpublikationerne ændret, idet »norsk, svensk og latin« gik ud, så kun »dansk, engelsk, fransk, tysk« blev tilbage, men det tilføjedes, at andre sprog kan anvendes efter særlig beslutning i Selskabet. Faktisk er engelsk blevet dominerende.

I 1954 udgaves en bog om P.S. Krøyers maleri *Et møde i Videnskabernes Selskab* og dets tilblivelse, forfattet af Asger Lomholt. Til bind II af *Det kongelige danske Videnskabernes Selskab 1742–1942* var udført en farvereproduktion af maleriet (det blev nedtaget og sendt til fotografering på Statens Museum for Kunst, for at gengivelsen skulle blive så god som muligt), og arkivar Lomholt havde forsket i dets tilblivelseshistorie. Resultaterne af sine undersøgelser forelagde han på mødet den 20. november 1953, og det blev derefter vedtaget at udsende dem som en SÆRLIG PUBLIKATION med farvereproduktionen og et stort antal gengivelser af Krøyers tegninger af nogle af de afbildede medlemmer.

I 1948 foreslog Carsten Høeg, at Selskabet skulle markere Johan Nicolai Madvigs 150-års fødselsdag den 26. april 1954. Madvig havde været Selskabets præsident fra 1867 til sin død 1886 og den første formand for Carlsbergfondets direktion. Et udvalg til at foretage en omfattende undersøgelse af Madvigs virke i det danske samfund og sørge for offentliggørelse af resultaterne blev nedsat i maj 1948, og Carlsbergfondets direktion

besluttede at bekoste udgivelsen af, hvad der blev et tobinds værk med titlen *Johan Nicolai Madvig. Et mindeskrift, udgivet af Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab og Carlsbergfondet*. Den anden internationale kongres for klassiske studier, som afholdtes i København i august 1954 under forsæde af Carsten Høeg, fik navn efter Madvig, og det var tanken, at mindeskriftet skulle foreligge om ikke til 150-års dagen, så til kongressens åbning. Det lykkedes imidlertid ikke – sygdom kom imellem – men i 1955 udkom første bind indeholdende følgende tre afhandlinger: Povl Bagge: Levned og politisk virksomhed. Per Krarup: Forholdet til skolen. Johannes Pedersen: Videnskabernes Selskab og Carlsbergfondet. Andet bind, indeholdende Povl Johs. Jensen: Madvig som filolog og Esbern Spang-Hanssen: Madvig og Københavns Universitet, blev først færdigt i 1963.

I perioden startede også et stort udgiverarbejde, som det tog mange år at afslutte. Slavisten A. Stender-Petersen havde som ung været ansat på Det kgl. Bibliotek og der fundet et interessant håndskrift fra 1607. Det er en håndbog i talt russisk på nedertysk, beregnet for tyske købmænd, forfattet af en vis Tönnies Fenne. På grund af skriftets store værdi som kilde til russisk, som det da taltes i den vestrussiske handelsby Pskov, besluttede Selskabet at foranledige en udgivelse i facsimile, og den 21. april 1961 nedsattes en kommission bestående af Stender-Petersen, L.L. Hammerich og Roman Jakobson (udenl. medl.) til at tage sig af sagen. Facsimileudgaven skulle bekostes af Det kgl. Bibliotek, men derefter skulle på Selskabets bekostning udgives en engelsk oversættelse og evt. flere bind med registre o.l. Allerede i 1961 kom facsimileudgaven: *Tönnies Fenne's Low German Manual of Spoken Russian, Pskov 1607*, mens de følgende bind lod vente på sig, som det vil fremgå af de følgende kapitler.

5.

På mødet den 1. november 1957 meddeltes, at Finansudvalget havde afslået en ansøgning om tillægsbevilling til publikationsvirksomheden, og redaktøren gav i den anledning en redegørelse for denne virksomhed og dens økonomi. Fra 1958 lykkedes det at få en så betydelig forøgelse af statstilskuddet, at virksomheden i en årrække, trods stigende trykpriser, kunne opretholdes på sædvanligt niveau. Man satte også priserne på ældre publikationer op, mens priserne på nye fulgte omkostningerne. Nøgletal vedrørende PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDENS ØKONOMI i perioden er følgende (i 1000 kroner):

Regnskabsår	Udgifter	Indtægter ved salg
1952	91	24
1953	79	18
1954	117	25
1955	107	33
1956	165	41
1957	160	45
1958	194	39
1959	159	43
1960	162	45
1961	159	65
1962	172	60

Der bør her tages hensyn til, at forbrugerpristallet med 1955 som basisår steg fra 93 i 1952 til 125 i 1962, d.v.s. med 34%.

Af særlig omfattende publikationer fra tiåret kan nævnes: Gudmund Hatt: *Nørre Fjand. An Early Iron-Age Village Site in West Jutland* (382 s. med 345 figurer og 21 plancher) (Arkæologisk-kunsthistoriske Skrifter 2,2 – den sidste publikation i denne serie) og det udenlandske medlem O. Neugebauers *The Astronomical Tables of Al-Khwarizmi* (247 s. med 45 figurer og 2 plancher) (Hist.Fil.Skr. 4:2).

Udviklingen i SELSKABETS ØKONOMI I ØVRIGT fremgår af følgende nøgletal (i 1000 kr.):

Regnskabsår	Statstilskud	Renter af egenkap.	Tilskud fra Carlsbergf.	Alm. driftsudg.
1952	58	30	40	53
1953	64	30	40	53
1954	65	31	40	60
1955	65	32	40	65
1956	65	32	125	67
1957	65	32	40	67
1958	151	33	40	73
1959	143	33	40	78
1960	130	33	40	89
1961	130	34	48	98
1962	130	35	70	131

Bevillingerne fra Rask-Ørsted Fondet til udgifter i forbindelse med det internationale samarbejde (kontingenter, rejser) er ikke medtaget i denne oversigt, da de stort set svarer til disse udgifter, som i perioden steg fra ca. 16.000 kr. årl. til ca. 35.000 kr. årl. Det store beløb fra Carlsbergfondet i 1956 skyldes en ekstraordinær bevilling til dækning af underskud på

publikationsvirksomheden, indtil man kunne få øget statstilskuddet, som jo hovedsagelig er begrundet i, at de publikationer, Selskabet får i bytte fra udlandet, leveres videre til statsinstitutioner.

»Almindelige driftsudgifter« dækker honorarer til embedsmænd, lønninger til fuldmægtigen og dennes medhjælper, kontorhold, porto, rengøring og udgifter vedrørende møder. Det bemærkes, hvordan disse udgifter lige som Carlsbergfondets tilskud begynder at gå kraftigt i vejret mod periodens slutning. Dette foregriber den udvikling, som karakteriserer den følgende periode, der i Danmark som i mange andre lande er en tid med stærk økonomisk vækst.

6.

Perioden var imidlertid også præget af voldsomme begivenheder, navnlig Suez-krisen og den sovjetiske besættelse af Ungarn i 1956. Straks efter besættelsen udtrykte Selskabets præsident på mødet den 16. november alles dybe medfølelse med det ungarske folk. Han gjorde rede for en henvendelse til FNs generalsekretær, han to dage tidligere havde foretaget, og meddelte, at Selskabet havde givet et bidrag til »Ungarnshjælpen«, ligesom det havde erklæret sig villigt til efter evne at støtte ungarske forskere (Ov 56–57, 42). Da Ford Foundation tilbød at stille pengemidler til rådighed for landflygtige UNGARSKER STUDENTER i bl.a. Danmark og ønskede denne hjælp organiseret gennem en akademisk institution og ikke på regeringsbasis, påtog Selskabet sig denne rolle for Danmarks vedkommende. Der afholdtes den 16. februar 1957 i dets lokaler et møde med rektorerne for de danske universiteter og læreanstalter, og dr. Stefan Rosenthal rejste den 4. marts med en udenrigsministeriel embedsmand til Wien for at udvælge de studerende i flygtningelejrene dér, som kunne komme hertil. Den 21. marts var der kommet 23, som var fordelt på kollegier og hos private, og flere (i alt 17) fulgte efter. Rejserne var bekostet af Ungarnshjælpen, og Ford Foundation påtog sig udgifterne til ophold i to år. Der afholdtes i den følgende tid en række møder med repræsentanter for universiteter og læreanstalter, hvor de enkelte studerendes forhold blev gennemgået. Da Ford Foundations bevilling udløb i løbet af 1959, blev pr. 1. december sagen overgivet til Danske Flygtningehjælp, og Selskabets rolle var dermed udspillet. I forbindelse med overdragelsen fik daværende docent, dr.phil. Olaf Schmidt, der havde fungeret som tillidsmand, en boggave fra Selskabet som tak for sin indsats.

Storpolitiske spændinger gjorde sig også gældende i de INTERNATIONALE ORGANISATIONER, som Selskabet deltager i. I ICSU (International Council of Scientific Unions, tidligere kaldt Conseil International des Unions

Scientifiques) optoges således Den tyske forbundsrepublik i 1952, men det varede til 1961, før Den tyske demokratiske republik blev medlem. I 1958 fandt man det nødvendigt at vedtage en resolution, gående ud på, at ICSU ifølge sit rent videnskabelige sigte anerkender retten for videnskabsmænd i alle lande til at tilslutte sig internationalt videnskabeligt samarbejde, uden dermed at tage stilling til spørgsmålet om juridisk anerkendelse af de pågældende lande. Som følge heraf kan møder i ICSU og dens særlige organer kun holdes i lande, der giver alle deltagere uhindret adgang og tillader fuld offentliggørelse. Opretholdelse af dette vigtige princip kom i de følgende år til at rejse mange problemer, problemer, der kom til at berøre Danmark direkte, da sanktioner imod Sydafrika indførtes. I 1961 optoges både Nord- og Sydkorea, mens løsningen på problemet om Kinas repræsentation lod vente på sig.

Selskabet var repræsenteret på alle ICSU-møderne: det 6. i Amsterdam 1952, det 7. i Oslo 1955, det 8. i Washington, D.C. 1958 og det 9. i London 1961. På dette sidste nedsattes en komité til undersøgelse af organisationens struktur og fremtidige virksomhed. Der var efterhånden optaget en række nye unioner f.eks. for fag som matematik, fysiologi, biokemi og geologi, og unionerne for videnskabshistorie og for logik, metodologi og videnskabsfilosofi var blevet slået sammen. Ikke blot denne vækst, men også den skelnen mellem »general unions« og »special unions«, som var indført på mødet i København i 1949, voldte vanskeligheder, og der var behov for reformer. Selskabet havde nationalkomitéer for langt de fleste unioner, og i 1955 vedtoges det, at formændene for disse sammen med sekretæren skulle udgøre en permanent komité til at tage sig af sager vedrørende ICSU.

Det største tværvidenskabelige projekt, som ICSU i denne periode stod for, og Danmark deltog aktivt i, var *DET INTERNATIONALE GEOFYSISKE ÅR*. De såkaldte polarår havde været gennemført 1882–83 og 1932–33, og 1957–58, hvor der kunne ventes et maksimum af solpletter, var oprindeligt tænkt som et tredje polarår, men en af ICSUs Executive Council i 1951 nedsat komité gik ind for, at der i 1957–58 ikke blot skulle gennemføres observationer på høje, men også på lave breddegrader, og man indførte derfor betegnelsen *International Geophysical Year (IGY)* for det udvidede projekt. Selskabet nedsatte den 13. januar 1953 en nationalkomité for sagen med N.E. Nørlund som formand og direktøren for Meteorologisk Institut Helge Petersen som sekretær. I de følgende år arbejdedes i diverse arbejdsgrupper med planlægningen. Da der skulle foretages samtidige observationer af en lang række fænomener på et stort antal steder rundt på kloden, krævedes en nøje koordination på flere planer. 66 nationer, deriblandt Danmark, deltog, og projektet må siges at være en succes. Da ICSUs komité for IGY opløstes i juni 1959, oprettedes samme år en *Special*

Committee for Inter-Union Cooperation in Geophysics til at sørge for den bedst mulige udnyttelse af observationerne fra 1957–58 og publicering af resultaterne. Denne komité foreslog, at man i 1964–65, hvor der ville være et minimum af solpletter, skulle gennemføre projektet *International Year of the Quiet Sun* (IQSY).

I maj 1954 modtog Selskabet fra ICSUs generalsekretær et cirkulære med udkast til en international retsorden for DEN KONTINENTALE SOKKEL (Regime of the High Sea Continental Shelf) vedtaget af FNs folkeretskommission året før, samt kopi af en skrivelse af 28. april 1959, i hvilken ICSU udtaler alvorlig frygt for, at de foreslåede regler, hvis de vedtages, vil lægge hindringer for forskningen. Da de alligevel blev vedtaget på en international konference i 1958, vedtog ICSUs Executive Council en resolution, i hvis udarbejdelse Jakob Nielsen og havforskeren dr. Anton Fr. Bruun havde deltaget, og hvori ICSUs nationale medlemmer opfordredes til at bede deres regeringer om, når de ratificerede konventionen, da at erklære, at de ville tillade ethvert forskningsskib at foretage undersøgelser, som var godkendt af ICSU. Der opstod dog i de følgende år, hvor flere restriktioner, delvis i strid med konventionen, blev indført, adskillige problemer for den oceanografiske forskning. Der nedsattes under ICSU i 1957 en *Special Committee on Oceanographic Research* (SCOR) og i tilknytning hertil et *Dansk Nationalråd for Oceanologi* med professor i botanik E. Stemmann Nielsen (medlem af Selskabet fra 1958) som formand. Dette råd blev godkendt af Selskabet på mødet den 3. april 1959. Selskabet bevilgede i 1961 økonomiske støtte til et projekt under SCOR om udforskning af Det indiske ocean 1962–63. SCOR ændrede på sit 5. møde i Monaco 1961 sit navn til *Scientific Committee on Oceanic Research*.

7.

DET INTERNATIONALE SAMARBEJDE PÅ DET HUMANISTISKE OMRÅDE fortsattes og udbyggedes i perioden. Selskabet var repræsenteret på alle de årlige møder i Union Académique Internationale (UAI), der normalt holdtes i Bruxelles (dog 1954 i Bern, 1956 i Rom, 1959 i Nordwijk aan Zee og 1961 i Stockholm). Carsten Høeg var præsident for unionen fra 1954 til 1956. Han var desuden fra 1957 til 1959 præsident for Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines (CIPSH). Der var forskellige problemer i forholdet mellem disse organisationer og UNESCO, hvorfra en væsentlig del af de økonomiske midler til de forskellige projekter skulle komme. UAI fandt det også nødvendigt at revidere sine statutter; i arbejdet hermed 1954–55 havde Carsten Høeg en ledende rolle. Efter hans død den 4. april 1961 overtog Franz Blatt efterhånden mange af hans poster, således

blev han formand for den danske nationalkomité for UAI i 1961. De øvrige medlemmer af denne var L.L. Hammerich, valgt 1946, og Kaj Barr, som indvalgtes efter Ejnar Dyggves død samme år. Barr og Blatt indtrådte også i komitéen for *Monumenta Musicae Byzantinae*, mens Høeg som »directeur de l'entreprise« efterfulgtes af professor Oliver Strunk, Princeton University. Formand for komitéen blev musikprofessoren Jens Peter Larsen. Af MMB udkom i tiåret bd. 4, 5a og b samt 6 af facsimileserien, bd. 4–9 »Série transcripta« og Vol. I, fasc. III-V i serien »Lectionaria«.

Det andet storværk, som Selskabet havde påtaget sig, *Påliordbogen*, lykkedes det i 1958 at få optaget blandt UAIs projekter, således at man både kunne få moralsk og finansiel støtte. Der oprettedes en international kommission, hvori L.L. Hammerich fik sæde. Han var også formand for den danske komité, der da desuden bestod af Kaj Barr og Louis Hjelmlev. Med støtte af Rask-Ørsted-Fondet holdtes i september 1958 et møde i Selskabets lokaler med deltagelse af påliforskere fra en række lande, hvor man enedes om en foreløbig plan for udgiverarbejdet, og i 1960 fik man den første økonomiske støtte fra UNESCO. Arbejdet med ordbogen stødte i de følgende år på adskillige vanskeligheder af både personalemæssig og finansiel art. Kontinuiteten repræsenteredes ved en mangeårig, trofast indsats af fru Else Pauly. I tiåret kunne vol. II, fasc. 1–2 (i alt 96 s.) udsendes. En beretning, dækkende årene 1953–59, blev i januar 1960 afgivet til Selskabet (Ov 59–60, 51, 167–70).

Foruden disse og de øvrige i kapitel 2 omtalte UAI-projekter deltog Danmark i projektet *L'Encyclopédie de l'Islam*, først og fremmest gennem Johannes Pedersens indsats. Han havde været præsident for en orientalist-konference i Paris i 1949, hvor man drøftede en ny udgave af dette værk, og han indvalgtes dér i en komité, som skulle opstille et budget for arbejdet. Det hollandske akademi, som havde det økonomiske tilsyn, henvendte sig i 1951 til UAI om godkendelse af arbejdet som et UAI-projekt, og denne samt en bevilling fra UNESCO blev givet i 1952. En »Comité de Direction«, bestående af repræsentanter for alle deltagende akademier, herunder Selskabet, mødtes derefter hvert andet år. I 1955 fandt mødet sted i København under Johannes Pedersens forsæde. Det fremgår af en beretning, han afgav på Selskabets møde den 16. november 1956, at der i visse muslimske kredse var endog meget stærk modstand mod foretagendet, og at dødsfald blandt redaktører og komitémedlemmer havde voldt vanskeligheder. Vol. I udkom dog i 1960, både på fransk og engelsk.

Ved siden af at deltage i internationalt videnskabeligt samarbejde yder Selskabet også gennem forskellige kommissioner en indsats i FORSKNINGS-PROJEKTER PÅ NATIONALT PLAN. Et arbejde med at registrere litterære kilder til dansk historie var i 1943 blevet overdraget til Det kongelige Bibliotek,

hvorfor Selskabets kommission blev nedlagt, men det blev repræsenteret ved to medlemmer i den nye kommission, som oprettedes.

Derimod fortsatte den såkaldte arkivkommission (*Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie*) sit arbejde i Selskabets regi. Den var oprettet i 1922 og finansieredes i begyndelsen af Selskabets egne midler og Carlsbergfondet, senere kom en finanslovsbevilling til, og en del af de midler, som Selskabet modtog fra den grevelige Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, anvendtes i mange år til støtte for kommissionens arbejde. Dette fik efter oprettelse af Erhvervsarkivet i 1948 en noget anden retning. Mens man i de første år havde koncentreret sig om godsarkiver og dernæst om politikeres og højskolemænds arkiver, blev det nu navnlig arkiver fra erhvervslivet og dets mænd, man registrerede og til dels fik overført til offentlige arkiver eller Erhvervsarkivet, som til 1962 var en selvejende institution. Efter at historikeren, professor C.O. Bøggild-Andersen, Aarhus Universitet, i 1949 blev formand for kommissionen, blev dennes sekretariat henlagt under Erhvervsarkivet.

8.

I februar 1953 stilledes to PRISOPGAVER, en humanistisk: *Udvikling og funktion af det såkaldte kendeord ved infinitiv i de germanske sprog*, og en naturvidenskabelig: *Det algebraiske indhold af Johannes Hjelmslevs geometriske begrebsdannelser*. Der indkom én besvarelse af hver. Besvarelsen af den første fik ingen pris, mens daværende adjunkt, senere professor Poul Otto Neerup fik 2500 kr. fra Schous Legat for sin besvarelse af den anden. Igen i 1955 stilledes to opgaver, hvoraf den ene drejede sig om hormonukrudtbekæmpelsesmidlers virkning, den anden om sædskiftets betydning for visse kornsygdomme. En besvarelse af den første ved afdelingsbestyrer Ingvar Petersen belønnedes med 3000 kr. af Thotts Legat, mens to forfattere, amanuensis P. Norup Pedersen og assistent Johannes Jørgensen, tilsammen fik 4000 kr. fra Classens Legat for en besvarelse af den anden.

I perioden tildeltes Selskabets GULDMEDALJE tre forskere. 1955 fik tidl. direktør for Nationalmuseet C.M.C. Mackeprang medaljen som anerkendelse for sin fremragende indsats i forskningen af dansk historie og i det videnskabelige studium af danske mindesmærker fra Middelalderen. To år senere fik neurologen Knud H. Krabbe, overlæge ved Kommunehospitalet, medaljen for sine omfattende og grundlæggende undersøgelser over det centrale nervesystems sammenlignende morfogenese. Endelig markeredes udgivelsen af bind IV af arkivar Asger Lomholts jubilæumsskrift (*Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab 1742–1942. Samlinger til Selskabets Historie*) med, at forfatteren i 1961 tildeltes guldmedaljen.

Der kom ikke nye LEGATER til i dette tiår. Emil Herborgs Legat uddeltes efter de hidtidige retningslinier til et antal unge naturvidenskabsmænd, og Ørnborgs Legat uddeltes årligt, men i modsætning til tidligere, hvor det var samme person – Th. Mortensen – som fik de 2000 kr. år efter år, var det næsten hvert år en ny forsker, der betænkes. Det Collstropske Legat fik efter legationstionsråd Rudolf Collstrops død den 16. august 1953 i kraft af hans testamentariske bestemmelse tilført ny kapital. Æresboligen LUNDEHAVE blev ledig efter Jakob Nielsen død i 1959 og hans enkes fraflytning i 1960, og efter en større istandsættelse kunne rigsantikvar, professor, dr.phil. Johannes Brøndsted, som var valgt til ny beboer, flytte ind i maj 1960.

9.

CARLSBERGFONDETS direktion bestod i 1952 af Johannes Pedersen som formand, Niels Bjerrum, Knud Jessen, Poul Tuxen og Børge Jessen. Tuxen udtrådte i september s. å. og efterfulgtes af Kaare Grønbech. Denne døde den 21. januar 1957, hvorefter hans plads blev overtaget af Franz Blatt. Johannes Pedersen udtrådte i juli 1955, hvorefter Børge Jessen valgtes til formand, og Stig Iuul efterfulgte ham som den ene repræsentant for den historisk-filosofiske klasse. Endelig udtrådte Niels Bjerrum, som 1933–55 havde været formand for det betydningsfulde bryggeriråd, i 1956 og efterfulgtes af Aksel Tovborg Jensen.

Medlemmerne af direktionen vælges af og blandt Selskabets medlemmer for 10 årsperioder. Der er valg til en plads hvert andet år, men genvalg er muligt. De tre direktionsmedlemmer fra den matematisk-naturvidenskabelig klasse udgør sammen med 1 eller 2 bryggerikyndige bestyrelse for Carlsberg Laboratoriet. Et medlem af direktionen vælges af Selskabet til medlem af Frederiksborgmuseets bestyrelse. Det var indtil 1955 Johannes Pedersen, derefter Kaare Grønbech og efter dennes død Stig Iuul.

Valgterminen for direktionsmedlemmer var indtil 1954 den 25. september (fondets stiftelsesdag), derefter 30. september (af hensyn til fondets regnskaber, der løber fra 1. oktober til 30. september). Fondets årsberetning tryktes i denne periode stadig i Selskabets *Oversigt*.

Af regnskaberne fremgår, at fondets årlige udgift til understøttelse af videnskabelige arbejder i 1951–57 lå på mellem ca. 1,5 og ca. 2 mill. kr., men i resten af perioden mellem ca. 2 mill. og ca. 3 mill. kr.

I årene 1951–53 bevilgede direktionen midler til ændring af SELSKABETS LOKALER i fondets bygning. Flytningen af Krøyers store billede til mødesalen (se kapitel 2, afsnit 11) krævede fjernelse af to marmorpilastre og flytning af fire lysekroner. Derefter flyttedes præsidentens og sekretærens pladser til den ende af midterbordet, som er nærmest maleriet, og talerstolen til den anden ende. Der installeredes et høreanlæg med mikro-

fon, højttalere og telefoner ved siddepladserne. I 1953 fjernedes gamle marmorkaminer fra salen, og marmorudsmykninger over de to døre blev nedtaget, ligesom de fire marmormedaljoner flyttedes til vestibulen. Igen i 1956 bevilgede fondet penge til ændringer og istandsættelser, denne gang af sekretariatslokalerne på anden sal.

Assistenten i SEKRETARIATET, fru Ellen Erichsen, havde den 1. januar 1957 været ansat i Selskabet i 25 år og lykønskedes i den anledning.

Kapitel 4

Tresserne (1962–68)

1.

Forfatteren til bind 14 af *Gyldendals og Politikens Danmarkshistorie*, dr. phil. Henrik S. Nissen, erklærer (s. 249), at betegnelsen »1960'erne blev et begreb, der blev fortolket og vurderet meget forskelligt. Lader man økonomien afgøre periodeinddelingen, begyndte 1960'erne i 1958 og endte i 1973«. Slutpunktet er her naturligvis bestemt af den første oliekrise, som satte et foreløbigt stop for den økonomiske vækst, der karakteriserer perioden. I bogen om *Carlsbergfondet* skriver fondets mangeårige direktionsformand Kristof Glamann, professor i økonomisk historie ved Københavns Universitet, at »årene fra 1957 til 1973 fremtræder herhjemme som en af de mest markante fremgangsperioder i vor nyere økonomiske historie. Nationalproduktet (i faste priser) fordobledes, hvilket vil sige en årlig vækst på 5% og en per capita vækst på godt 4%« (s. 93).

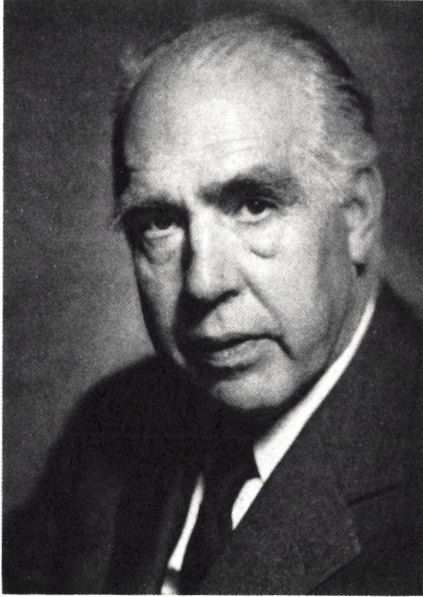
At denne økonomiske fremgang allerede inden 1962 havde sat sig spor i det akademiske og videnskabelige liv, er fremhævet i forrige kapitel. Når der alligevel her er sat en grænse ved 1962, skyldes det, at der dette år skete den for Selskabet skelsættende begivenhed, at Niels Bohr den 18. november gik bort, og man derefter begyndte omfattende drøftelser om Selskabets fremtid. At slutpunktet er sat til 1968, har forbindelse dels med de rystelser i den akademiske verden, som går under navnet »studenteroprøret«, dels med de ændringer, der skete i organisationen af den statslige forskningsstøtte. Mens de første kun indirekte fik betydning for Selskabets liv gennem deres indvirkning på de medlemmer, der som professorer var genstand for oprøret mod »professorvældet«, var de sidste et ikke uvæsentligt led i en proces, som ændrede Selskabets hele position radikalt.

2.

Niels Bohrs betydning for Selskabet kan næppe overvurderes. I alle de 23 år, han var præsident, var han det naturlige midtpunkt, og den hvis ord vejede tungest. Den respekt, der stod om hans person i det danske samfund og den internationale videnskabelige verden, kom på mange måder Selskabet til gode. Hans død betød et smerteligt tab.

Til ny præsident valgtes på møder i januar-februar 1963 Johannes Pedersen, den hidtidige formand for den historisk-filologiske klasse. Der-

*Niels Bohr 1885–1962
Selskabets præsident 1939–62*

*Johannes Pedersen 1883–1977
Selskabets præsident 1963–69*

med fulgtes en gammel tradition for, at præsidentposten går på skift mellem de to klasser. Det skal ikke skjules, at det var med en vis betænkelighed, man valgte en mand, der kun manglede nogle måneder i at blive 80 år, til Selskabets øverste post. Men i betragtning af hans høje stode som videnskabsmand og hans mangeårige indsats i Selskabets ledelse overvandt man dog disse betænkeligheder. Han tog da også snart det initiativ at foreslå, at man foretog en grundig drøftelse af Selskabets fremtidige virke. Hertil var han blevet inspireret af, at L.L. Hammerich i forbindelse med præsidentvalget havde anket over Selskabets passivitet på flere væsentlige arbejdsområder. Drøftelserne indledtes på mødet den 22. marts. De udmundede i forslag om at fortsætte behandlingen af de mange påtrængende spørgsmål i et udvalg. Dette nedsattes den 19. april og fik navnet UDVALGET TIL DRØFTELSE AF SELSKABETS ALMINDELIGE VIRKSOMHED. Det fik til opgave »at undersøge og overveje spørgsmål vedrørende Selskabets møder, publikationer og andre former for medlemmernes virksomhed i Selskabet inden for de ved vedtægterne givne rammer«.

Udvalget kom til at bestå af præsidenten, klasseformændene (Franz Blatt, der den 8. marts var valgt til Johannes Pedersens efterfølger, og Einar Lundsgaard), sekretæren, redaktøren, kassereren og Kassekommissionens formand. Desuden repræsenteredes den historisk-filologiske klasse af Kaj

Barr og danskprofessoren Paul Diderichsen med Axel Steensberg, professor i materiel folkekultur, som suppleant. Fra den matematisk-naturvidenskabelige klasse indvalgte kemikeren J.A. Christiansen, mikrobiologen Ole Maaløe og fysiologen Torkel Weis-Fogh med geologen Arne Noe-Nygaard og Mathias Thomsen som suppleanter. Efter at udvalget havde holdt sit første møde, vedtog Selskabet den 17. maj at nedsætte tre underudvalg. Det ene, med sekretæren Chr. Møller som formand, skulle behandle spørgsmål om møder og symposier, det andet publikationsvirksomheden under redaktøren L.L. Hammerichs forsæde, og endelig blev kassereren Heinz Holter formand for et underudvalg »vedrørende Selskabets eventuelt udvidede virksomhed«.

Dette tredje udvalg kom navnlig til at drøfte Selskabets rolle i de aktuelle bestræbelser for at reformere organisationen af statens støtte til forskningen gennem oprettelse af forskningsråd. Der fandtes allerede et teknisk-videnskabeligt råd med nær forbindelse til Akademiet for de Tekniske Videnskaber, og et medicinsk forskningsråd var oprettet på initiativ af Dansk Medicinsk Selskab. Der var enighed i underudvalget om, at Selskabet skulle søge at få indflydelse på udviklingen og at blive repræsenteret i disse og eventuelle kommende forskningsråd. Man kom frem til, at et sådant råd burde bestå af 7–8 medlemmer, et par fra centraladministrationen og resten forskere, såvel ældre som yngre.

Underudvalgets medlemmer havde indhentet oplysning om udenlandske akademiers aktivitet vedrørende forskningsråd, navnlig i Storbritannien¹, Holland og Sverige. De humanistiske medlemmer fandt et forskningsråd for deres område overflødigt. Det ville være nok at udvide Videnskabsfondets kompetence i forskellige retninger, navnlig således, at

¹ Torkel Weis-Fogh var i januar 1964 i London på besøg bekostet af Niels Bohr Legatet. Han indsendte den 22. januar en 14-sidet beretning »Om The Royal Society's virksomhed og selskabets betydning for den civile naturvidenskabelige forskning i Storbritannien«. I beretningen fremhæves de mange nye veje, ad hvilke Royal Society øver indflydelse på britisk naturvidenskab, men det omtales også, at akademiet i 1947 havde haft mulighed for at få endnu større indflydelse ved at udvikle sig til et aktivt, udadvendt organ, der administrerede store statsmidler i lighed med National Academy of Science i USA. Man havde imidlertid afstået fra at spille denne rolle for at kunne bevare sin uafhængighed i forhold til de skiftende regeringer. Weis-Fogh fortæller, at alle, han talte med, fandt, at dette havde været en rigtig beslutning, idet »den indirekte indflydelse i det lange løb er at foretrække, forudsat at Royal Society virkelig benytter sig af sin enestående kvalitet og prestige ...« Han omtaler desuden, at Royal Society's møder er mere åbne end vort Selskabs, og at man holder såkaldte »soiréer« med repræsentanter fra regering og administration. Endelig omtales de forslag om omdannelse af andre offentlige organer til forskningsråd, som indeholdtes i den såkaldte Trend-rapport. De viser, at de bestående forskningsråd, som Royal Society har indflydelse på gennem valgte medlemmer og faste bisiddere, har fungeret godt. Der konkluderes, at Royal Society varetager en formidlende opgave på en måde, som vi kan lære meget af.

der kunne gives anvisning på forskningsopgaver, som burde tages op. Hvis dette ikke naturligt kunne ske ved bestående institutioner, skulle det være muligt at oprette særlige centre med styrende råd, udpeget af de relevante kommissioner. De naturvidenskabelige medlemmer fandt derimod ikke Videnskabsfondet tilstrækkeligt og ønskede oprettelse af et uafhængigt rådgivende organ, hvis medlemmer var personligt udpegede. Selskabet kunne i så fald indstille egnede personer inden for eller uden for sin medlemskreds, som ministeren så kunne vælge imellem.

De forskellige synspunkter sammenfattedes i et fælles forslag *Om videnskabsfond og forskningsråd for grundforskning*, som kom til at spille en væsentlig rolle i de forhandlinger, der førte til loven om forskningsråd. Dette dokument forelagdes for Selskabet af underudvalgets formand på mødet den 21. februar 1964. Det er værd at citere udførligt:

»Den seneste udvikling inden for den internationale videnskab har i flere henseender ført til afgørende ændringer med hensyn til grundforskningens placering i samfundet. Ikke blot inden for naturvidenskaberne, men også i de sociale og humanistiske videnskaber må arbejdet i stigende grad organiseres inden for institutter og arbejdsgrupper; der bliver på mange nye områder brug for kostbart apparatur og højt kvalificeret administration, og grundforskningens betydning for den anvendte videnskab kræver et udvidet samarbejde mellem de forskellige videnskabsgrene. Da grundforskningen herved kræver større investeringer og får mere direkte betydning for samfundet, arbejder man i alle lande med højt udviklet videnskab på at finde nye former for samarbejde mellem politikere, administration og aktivt arbejdende forskere.

I 1950'erne har man med dette formål i alle de skandinaviske lande oprettet statslige videnskabsfonde (i Norge og Sverige benævnt forskningsråd), hvor fordelingen af de midler, der stilles til rådighed for fri forskning uden for rammerne af de bestående institutioner, er overladt til videnskabsmænd, valgt af fakulteter og videnskabelige selskaber. I Norge og Sverige har disse »forskningsråd« også mulighed for at tage selvstændigt initiativ til ny forskning og til at oprette særskilte »forskertjenester«, mens dette ikke er tilfældet med det danske videnskabsfond.

Disse fonds har overalt virket til alle parter tilfredshed og skabt tillid til, at videnskabsmændene selv er dem, der kan fordele de forhåndenværende midler på bedste måde.

Men da de ikke officielt har noget mandat til at virke som rådgivende instanser for administration og politikere, har man fra alle sider følt behov for at skabe et organ, hvor ledende politikere og videnskabsmænd kan drøfte hovedlinier i det videnskabelige planlægningsarbejde.

I Sverige har regeringen derfor i 1963 nedsat en »forskningsberedning« under forsæde af statsministeren »för samråd om den långsiktiga inriktningen av forskningspolitiken«.

Det er udvalgets opfattelse, at der også i Danmark er behov for et sådant rådgivende organ, hvor de ansvarlige politikere og embedsmænd kan få uvildige og sagligt fyldestgørende oplysninger om videnskabens kår, resultater og betydning for samfundet. Og man finder det ønskeligt, at Videnskabernes Selskab medvirker til fremme af disse planer og får indflydelse på deres udformning. Udvalget mener kun

at have mandat til at udtale sig om grundforskningens forhold, men stiller sig åbent over for den tanke, at et råd bør omfatte planlægningen af alle videnskabsgrene og derfor have en alsidig sammensætning.

Desuden er det udvalgets opfattelse, at man samtidig bør udbygge Statens almindelige Videnskabsfond, så det får mulighed for at organisere al den forskning, der ikke naturligt hører ind under bestående institutioner.

1) Regeringens videnskabelige rådgivere.

(»Rådgivningsudvalget«, i det følgende for kortheds skyld ofte kaldet »rådet«).

Et sådant råd bør udelukkende have til opgave at informere og rådgive regeringen med hensyn til planlægningen af forskningen såvel på nationalt som på internationalt plan. Dette råd skal holde sig informeret om de nationale laboratoriers og fonds virksomhed og planer, men har ikke til opgave selv at opstille forskningsprogrammer eller at modtage og bedømme ansøgninger vedrørende konkrete forskningsprojekter.

Rådets medlemmer, der skal være aktive forskere, beskikkes af ministeren, dels efter hans personlige valg, dels efter indstilling af Videnskabernes Selskab og eventuelt fakulteter og lærerråd. Det er afgørende for rådets kompetence og integritet, at dets medlemmer ikke repræsenterer videnskabelige, administrative eller faglige institutioner og interessegrupper, men vælges på grundlag af deres personlige og videnskabelige egenskaber. Medlemmerne bør vælges på 5 år, med mulighed for genvalg én gang.

Medlemstallet bør afhænge af, hvor mange områder der skal dækkes. Et arbejdsudvalg må udarbejde forslag og planer. Udvalget må have et sekretariat med en højt kvalificeret chef.

2) Statens almindelige Videnskabsfond.

Statens almindelige Videnskabsfond kan for tiden i det væsentlige kun tage sig af tidsbegrænsede forskningsprojekter af mindre omfang og kan ikke selv tage initiativ til forskning. Fondet er ifølge sin struktur og praksis udelukkende bestemt til fordeling af midler ifølge indsendte ansøgninger. Det har således hverken mandat, erfaring, sammensætning eller organisation til at udøve nogen konstruktiv eller rådgivende virksomhed på længere sigt.

Efter vor mening er der brug for en organisation af videnskabsmænd, som ikke blot fordeler pengemidler efter det nuværende mønster, men som også kan foreslå og støtte oprettelse og drift af semipermanente og permanente arbejdsgrupper og laboratorier. Det er sikkert rigtigt i så vid udstrækning som muligt at henlægge den grundvidenskabelige forskning til de højere læreanstalter, men her støder man på problemer, som vanskeligt kan løses under de nuværende forhold.

For det første er der hos de bevilgende myndigheder en tendens til at lade undervisning gå forud for forskning i stedet for også i praksis at betragte de to funktioner som helt uadskillelige i den højere undervisning. For det andet er der hos læreanstalter og universiteter en forståelig tilbageholdenhed, hvad angår nye arbejdsområder, nye arbejdsgrupper og nye typer anlæg. Mange af de aktuelle forskningsområder, som er under udvikling, vinder kun langsomt indpas i undervisningen og kan derfor først efter nogen tids forløb siges at tilhøre den enhed af forskning og undervisning, som et universitet bør pleje. Desuden vil universiteterne gerne være tilbageholdende over for opgaver, der har karakter af forsøg eller har begrænset varighed. Og det vil være vanskeligt for universitetsadministrationen at

erkende, at en forskningsgren har skiftet karakter i en sådan grad, at den bør overflyttes til en anden institution.

Det er derfor naturligt, at læreanstalterne er noget tilbageholdende og konservative med hensyn til at søge mere eller mindre permanent støtte til projekter, som er i hastig vækst og udvikling. Men det er netop de projekter, som skal have hurtig og effektiv støtte, også selv om udfaldet langt fra synes sikkert. Man kunne på det punkt opnå meget, hvis man ændrede videnskabsfondets statutter således, at det kunne (1) bevilge penge til mindre, tidsbegrænsede opgaver som hidtil, (2) stille forslag og bevilge rammebeløb til etablering, aflønning og drift af semipermanente arbejdsgrupper, som huses inden for bestående institutioner, og som i et begrænset omfang kan deltage i specialeundervisning, (3) oprette og drive selvstændige forskningslaboratorier inden for sådanne områder, som ikke kan eller bør arbejde inden for rammerne af en bestående videnskabelig institution, herunder bevilge forskningsstillinger til særligt fremstående forskere, (4) stille »hurtige« midler til rådighed til rejser og udgifter i forbindelse med de løbende forskningsprojekter.

For at fondet kan udøve disse udvidede funktioner, må dets bevillingsmæssige grundlag forandres. Efter vor mening ville det være bedst, hvis der, som hidtil, fandtes en årlig rammebevilling, ved hvis hjælp mindre projekter finansieredes efter ansøgning, ganske som hidtil. Større projekter derimod må falde uden for rammebevillingen og kræver forhandling mellem ministeriet og fondet i hvert enkelt tilfælde. For at undgå forsinkelser af projekter af denne art vil det være meget væsentligt, at fondets medlemmer har adgang til forhandling direkte med den ansvarlige minister om alle større økonomiske og administrative problemer. På den anden side må fondet have pligt til at informere såvel ministeren som det videnskabelige rådgivningsudvalg om alle væsentlige beslutninger. Ved oprettelsen af institutter og ved igangsættelse af langtidspjekter giver fondet indstilling til ministeriet om et tilsynsråd bestående af de nærmest sagkyndige. Derimod bør man ikke ændre den praksis, som hidtil har været anerkendt fra alle sider, at de bevilgende myndigheder overlader den endelige fordeling af bevilgede midler til fondet. Fondets afgørelser bør som hidtil udelukkende træffes af videnskabsmænd og midlerne fordeles ud fra rent saglige synspunkter. Dette medfører, at fondets ordinære medlemmer i overensstemmelse med hidtidig praksis bør være ansete videnskabsmænd, valgt på begrænset tid, og at fondets permanente sekretær må være en højt kvalificeret embedsmand med et effektivt sekretariat til sin rådighed.

Medlemmerne af et sådant forskningsfond vil få væsentlig større ansvar og arbejde, end det er tilfældet i Statens almindelige Videnskabsfond i dag. Der må i statutterne indføres bestemmelser, som sikrer, at alle væsentlige forskningsområder bliver repræsenteret i kommissionerne. Nogle medlemmer kunne beskikkes af ministeren efter indstilling fra regeringens videnskabelige rådgivere, medens flertallet kunne vælges nogenlunde efter de retningslinier, som for tiden gælder for valg til Statens almindelige Videnskabsfond. Medlemmerne bør mødes hyppigt og regelmæssigt, dels for at afgøre løbende forretningssager vedrørende arbejdsgrupper og laboratorier, dels for at blive orienteret om udviklingen.

På mødet den 21. februar 1964 fik underudvalget bemyndigelse til at forelægge forslagets væsentlige punkter på en konference tre dage senere, som undervisningsminister K. Helveg Petersen havde indkaldt til. Selskabet som sådant var ikke indbudt, men en række af dets medlemmer var. Johannes Pedersen og Heinz Holter, som var blandt dem, fremførte

Selskabets synspunkter². Over for ministerens oplæg, der gik ud på, at mens den finere fordeling af midlerne skulle foretages af videnskabsmændene selv, måtte de store linier fastlægges af et overordnet råd, fremhævede de faren for, at et sådant råd blev for stort og kom til at drukne i administration. Man udtalte også frygt for, at der skulle opstå en skillelinie mellem den undervisningstilknyttede »normalforskning« og den forskning, som støttedes gennem rådet.

Spørgsmålet om organisationen af den statslige forskningsstøtte var også taget op af det i 1962 nedsatte Universitetsadministrationsudvalg, som bl.a. bestod af rektorerne for de to universiteter og de højere læreanstalter samt fem ministerialembedsmænd, heriblandt udvalgets formand, departementschef Agnete Vøhtz (Undervisningsm.) og departementschef Erik Ib Schmidt (Finansm.). Udvalget havde til konferencen i februar 1964 udarbejdet et notat, og inden årets udgang udsendte det sin første betænkning, hvori der toges stilling til Selskabets synspunkter³. Betænkningen indeholdt forslag om oprettelse af et Planlægningsudvalg for universiteterne og de højere læreanstalter, hvilket skete fra nytår 1965 (ved lov af 4. juli 1964)⁴. Derudover foresloges oprettelse af et FORSKNINGENS FÆLLESUDVALG. Dettes formål skitseredes således:

På grundlag af indstillinger, beretninger m.v. fra de respektive offentlige forskningsråd, –fonde m.v. samt materiale i øvrigt, der forelægges fællesrådet, eller sådant, som dette selv måtte tilvejebringe, at virke som rådgivende organ for regering og folketing med henblik på tilvejebringelse af størst mulig samordning af statens indsats på forskningsområdet samt en hensigtsmæssig vægtfordeling af de til rådighed stående ressourcer. Fællesrådet bør medvirke ved opstilling af visse generelle retningslinier (herunder langtidsplaner) for statens indsats i forskningssektoren, således at de årlige bevillinger til de respektive forskningsområder afpasses herefter. Fællesrådet tænkes at øve vurdering og at skulle være selvstændigt initiativtagende, herunder til eksempel hvor behov erkendes for eventuel etablering af nye forskningsråd, –fonde el.lign. eller for ændringer i øvrigt i den organisatoriske opbygning, ligesom det vil påhvile rådet at være opmærksom på samspillet mellem den offentlige og den privat finansierede forskning.

Først i september 1965 blev dette forslag ført ud i livet. Udvalget fik 15 medlemmer, deriblandt Franz Blatt, Brandt Rehberg og yderligere et

² Også Einar Lundsgaard og Torkel Weis-Fogh kom med længere indlæg.

³ Mens udvalget i betænkningens kap. 6, § 32 konstaterer »nær overensstemmelse mellem det af Videnskabernes Selskab formulerede forslag« vedrørende et »råd« og de tanker, udvalget selv har gjort sig i denne retning, afviser man i § 33 forslaget om udbygning af Videnskabsfondet.

⁴ Udvalget fik 27 medlemmer; formand blev fhv. undervisningsminister K. Helveg Petersen. Dets opgave var at styre udbygningen af den højere uddannelse.

medlem af Selskabet, kemikeren Robert W. Asmussen. Formand blev nationaløkonomen P. Nørregaard Rasmussen.

I 1967 oprettedes Rektorkollegiet og fem samarbejdsudvalg, der på fem undervisningsområder skulle samle sagkyndige fra institutionerne til drøftelse af den langsigtede udvikling af den højere uddannelse.

3.

På februar-konferencen havde Heinz Holter på Selskabets vegne erklæret, at man havde begrænset sine overvejelser til de rent forskningsmæssige problemer og derfor ikke ville udtale sig om de dele af Universitetsadministrationsudvalgets notat, som angik den højere uddannelses undervisningsmæssige udbygning og administration. Derimod ville man lægge vægt på, at der blev tale om to niveauer i organisationen af forskningsstøtten, således at der dels kom et rådgivende organ uden direkte bevillingsmyndighed, dels »en bevilgende instans på linie med det allerede eksisterende Statens almindelige Videnskabsfond, men med væsentligt udvidet kompetence og virksomhedsområde«. Denne lidt vage formulering skyldes naturligvis, at Selskabets humanister og naturvidenskabsmænd ikke var enige om, hvorvidt man skulle bevare Videnskabsfondet (med udvidet kompetence) eller erstatte det med nye organer. Det blev det sidste, der blev resultatet af de videre drøftelser i Forskningens Fællesudvalg (FFU), ministeriet og andetsteds.

I januar 1965 nedsatte de lægevidenskabelige og matematisk-naturvidenskabelige fakulteter i København og Århus samt de grundvidenskabelige fagråd ved Danmarks tekniske Højskole og Landbohøjskolen et samarbejdsudvalg, til hvis møder Selskabet på linie med andre institutioner blev indbudt til at sende en observatør; det blev Heinz Holter. Udvalget holdt i januar-maj 1965 en række møder i Selskabets lokaler, hvor man udarbejdede en betænkning (den såkaldte »grønne betænkning«), som kom til at danne grundlag for FFUs drøftelser om oprettelse af forskningsråd. Den foranledigede også de kommissioner under Videnskabsfondet, hvis emneområde ikke dækkedes af samarbejdsudvalget, til at overveje, om der burde oprettes forskningsråd inden for deres områder.

Selskabet drøftede på sit møde den 9. april 1965 udkastet til den grønne betænkning og gav enstemmig tilslutning til den del, der omhandlede oprettelse af forskningsråd for lægevidenskab og naturvidenskab. Efterhånden blev også humanister og samfundsvidenskabsmænd vundet for tanken om at erstatte Videnskabsfondet med forskningsråd⁵, og den 30. maj

⁵ Det kan her nævnes, at det filosofiske fakultet ved Københavns Universitet holdt et ekstraordinært aftenmøde på foranledning af Kaj Barr, hvor Brandt Rehberg kom til stede og

1968 indkaldte FFU til et møde, hvor Heinz Holter repræsenterede Selskabet. Dagen efter vedtoges en lov, hvorved Statens almindelige Videnskabsfond med virkning fra den 1. oktober s.å. ophævedes og erstattedes af fem forskningsråd, dækkende de fagområder, som de fem kommissioner under fondet havde dækket. For Selskabet betød denne ændring, at man ikke mere selv kunne vælge de personer, der skulle repræsentere det i bevilgende organer, men kun fik indstillingsret⁶. Ved skriftlig afstemning indstilledes derefter F.J. Billeskov Jansen, der havde haft sæde i den humanistiske kommission siden 1958, og arkæologen C.J. Becker til det humanistiske råd. Ministeren valgte den førstnævnte. På samme måde indstilledes Heinz Holter og atomfysikeren Ben Mottelson til det naturvidenskabelige. Ministeren valgte Holter.

De nye forskningsråd fik udvidede beføjelser i forhold til Videnskabsfondet, i overensstemmelse med Selskabets ønsker. Betragtes etableringen af Statens almindelige Videnskabsfond som første skridt i opbygningen af en statslig organisation til forskningsstøtte, der i stadig mindre grad har inddraget Selskabet direkte i forskningspolitikken, kan oprettelsen af FFU siges at betegne andet skridt, og loven af 31. maj 1968 et tredje skridt. Det fjerde kom i 1972 med en ny lov, der bl.a. indebar ophævelse af Rask-Ørsted Fondet, som havde været en af de veje, ad hvilke Selskabet kunne øve indflydelse på fordeling af forskningsmidler.

4.

Efter præsidentvalget i 1963 og det derved foranledigede nyvalg af klasseformand for den historisk-filologiske klasse skete der i perioden kun den ændring i SELSKABETS ØVERSTE LEDELSE, at Aksel Tovborg Jensen i 1964 afløste Louis Hjelmslev som formand for Kassekommissionen. Vedtægter og forretningsordenen ændredes ikke⁷.

De nye regler for indvalg af medlemmer havde som omtalt i forrige kapitel muliggjort, at man i 1962 kunne indvælge et stort antal INDENLANDSKE MEDLEMMER. Dermed var kvoterne for treårsperioden 1962–64 opbrugt, men med begyndelsen af den næste treårsperiode tog man så revanche ved at indvælge 2 personer i den historisk-filologiske klasse og 8 i den

forklarede, at oprettelse af et humanistisk forskningsråd ikke som befrygtet af en del af medlemmerne ville medføre, at den traditionelle enkeltmandsforskning ville blive stillet dårligere ved, at større projekter blev favoriserede.

⁶ Det bør her nævnes, at zoologen C. Overgaard Nielsen i 1967 havde afløst Johs. Iversen i den naturvidenskabelige kommission.

⁷ Dog foretoges den 14. oktober 1966 en mindre ændring i forretningsordenens § 8 (om prisen på publikationerne).

matematisk-naturvidenskabelige. Hvert af årene 1966 og 1967 indvalgte 1 nyt medlem i den førstnævnte klasse (i øvrigt begge professorer ved Aarhus Universitet), men ingen i den anden. I 1968 begyndte en ny treårsperiode, hvilket gav 16 nye medlemmer (4, hhv. 12 i de to klasser), deriblandt det første kvindelige medlem, fonetikeren professor Eli Fischer-Jørgensen. Af de nye medlemmer i den matematisk-naturvidenskabelige klasse var 4 overført fra udenlandske medlemmer⁸. Det drejede sig bl.a. om den kommende præsident, astronomen Bengt Strömgren, som efter en 16-årig strålende karriere i U.S.A. i foråret 1967 var vendt hjem til et ekstraordinært professorat ved Københavns Universitet. Da han i 1959 var blevet amerikansk statsborger, var han blevet overført fra indenlandsk til udenlandsk medlem. At han ved hjemkomsten kunne flytte ind i Carlsberg æresboligen, vil blive omtalt i et senere afsnit.

Selskabet mistede i perioden 18 indenlandske medlemmer, deriblandt som nævnt Niels Bohr. Den 30. maj 1965 døde Louis Hjelmlev, formand for Kassekommissionen 1959–64, og den 30. januar 1968 lægen professor Knud Sand, der testamentarisk oprettede en æresbolig i sin villa.

Forhøjelsen af maksimumstallet for UDENLANDSKE MEDLEMMER i 1962–vedtægterne udnyttedes 1962 af den matematisk-naturvidenskabelige klasse til indvalg af 14 nye medlemmer, ligeligt fordelt mellem de to grupper, mens den historisk-filologiske klasse kun valgte ét nyt medlem. Antallet nyvalg de følgende år var:

	Hist.-filos. klasse	Naturv.-matem. klasse	
		F.-m. gruppe	Biol. gruppe
1963	1	3	2
1964	3	3	3
1965	4	10	7
1966	4	6	3
1968	6	9	11

⁸ Den 26. februar 1965 vedtoges følgende nye retningslinier for definitionen af indenlandske og udenlandske medlemmer med henblik på indvalg:

- »1. Som almindelig regel gælder, at til indenlandske medlemmer indvælges danske statsborgere med fast bopæl i Danmark.
 2. Hvis et indenlandsk medlem tager fast bopæl i udlandet, overflyttes han til at blive udenlandsk medlem, når der er plads dertil.
 3. Hvis et udenlandsk medlem, bosat i Danmark, bliver dansk statsborger, overflyttes han ved begyndelsen af den førstkommende tre-års periode til at blive indenlandsk medlem.
 4. Hvis et udenlandsk medlem tager ophold i Danmark, overflyttes han ved begyndelsen af den førstkommende tre-års periode til at blive indenlandsk medlem, hvis han er dansk statsborger.«

Disse retningslinier betragtedes kun som en beslutning af Selskabet, der ikke blev optaget i vedtægterne eller forretningsordenen.

Det vil føre for vidt her at gøre nærmere rede for, hvem de nye medlemmer var, men der kan være grund til at nævne to navne: i 1965 indvalgte svenskeren Gerhard Bendz, der var professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet, og i 1968 den berømte danske immunolog Niels Jerne, der fra 1956 havde virket i udlandet. Han tildeltes i 1979 en æresdoktorgrad fra Københavns Universitet og i 1984 Nobelprisen i medicin. I november 1981 holdt han et foredrag i Selskabets offentlige foredragsrække (om denne se kapitel 6).

5.

I slutningen af sæsonen 1967–68 forelå en afsluttende beretning fra det i 1963 nedsatte Udvalg til drøftelse af Selskabets almindelige virksomhed. Den udsendtes til medlemmerne inden det sidste møde, men først på mødet den 29. november blev der lejlighed til at drøfte den. Kun præsidenten og redaktøren udtalte sig, hvorefter beretningen blev taget til efterretning.

At beretningen ikke gav anledning til nogen større debat, er forståeligt⁹. De sager, som Heinz Holters underudvalg havde arbejdet med, havde jo allerede fået deres – som det skulle vise sig foreløbige – løsning efter grundige debatter i Selskabet. Og beretningerne fra de to andre underudvalg indeholdt ikke meget sprængstof. Det om SELSKABETS MØDER OG SYMPOSIER havde diskuteret – og forkastet – tanken om afholdelse af adskilte møder i de to klasser, men påpegede i tilknytning hertil, at foredragene (meddelelserne) hovedsagelig burde have karakter af oversigter over udviklingen på de pågældende områder. Foredrag om helt specielle emner måtte i hvert fald være korte.

Et ofte opdukkende spørgsmål vedrørende møderne er, om der skal være diskussion efter foredragene. Underudvalget havde også været inde på dette spørgsmål. I beretningen siges, at der bør »være mulighed for medlemmerne til at stille spørgsmål, eventuelt ved afbrydelse af foredragsholderen«, men at »en egentlig diskussion mellem interesserede burde henlægges til efter spisningen«¹⁰. Uden for de faste møder skal der være lejlighed til at arrangere tværfaglige gruppemøder med et mindre antal deltagere. Der var derimod i underudvalget ingen stemning for afholdelse af offentlige møder.

Underudvalgets kommissorium omfattede også afholdelse af symposier. Det gik i beretningen ind for afholdelse af internationale symposier (evt. benævnt Niels Bohr Kollokvier) og skitserede en fremgangsmåde til

⁹ Beretningen består hovedsagelig af beretninger fra de tre underudvalg, som benævnes bilag A-C, hvor det fra Underudvalget vedrørende Selskabets møder og symposier er bilag A.

¹⁰ Det blev først fra nytår 1991, at der blev mulighed for at stille spørgsmål.

Mødesalen ved mødet den 17. april 1964 med deltagelse af kong Frederik IX, dronning Ingrid og tronfølgeren prinsesse Margrethe. Bag dem P.S. Krøyers maleri »Et Møde i Videnskabernes Selskab« (1896–97)

organisering af disse, men fremhævede også omkostningerne. I realiteten fik dette forslag ingen betydning; økonomien tillod det ikke. Tanken om tværfaglige gruppemøder blev heller ikke taget op.

Om MØDEVIRKSOMHEDEN i perioden kan i øvrigt anføres, at den fortsatte som hidtil med 14 ordinære møder årligt, men at en del af møderne fik et særligt præg. Således afholdtes den 14. december 1962 et mindemøde for Niels Bohr. Kongen og dronningen kom til stede, og der taltes mindeord af Chr. Møller, Léon Rosenfeld og præsidenten. Efter mindetalerne serveredes vin og kager, og da majestæterne havde taget afsked, samlede medlemmerne og de indbudte gæster, Bohr-familien, i mødesalen, hvor L.L. Hammerich, Ole Maaløe og det udenlandske medlem Victor F. Weisskopf fortalte personlige erindringer om Niels Bohr.

Præsidenten, Johannes Pedersen, fyldte den 7. november 1963 80 år. Mødet den 15. i samme måned var derfor et festmøde til hans ære. Mødet den 17. april 1964 overværedes af kongen, dronningen og tronfølgeren, der efter mødet underholdt sig med Selskabets medlemmer. Det var første gang, den senere dronning Margrethe II besøgte Selskabet. I mødet den 26. november 1965 deltog fire udenlandske medlemmer, Werner Heisenberg, Oskar Klein, Léon Rosenfeld og Victor F. Weisskopf, som dagen før havde fået tildelt Københavns Universitets æresdoktorgrad i anledning af 80-året

for Niels Bohrs fødsel. Heisenberg gav en meddelelse, og der holdtes taler ved spisningen. Til mødet den 17. november 1967, som afholdtes i Ny Carlsberg Glyptotekets festsal, var medlemmernes og gæsternes damer indbudt. De mødte talstærkt op – 93 i alt – ligesom usædvanlig mange medlemmer (86) deltog. Mødet markerede 225-året for Selskabets stiftelse den 13. november 1742, og hovedpunktet var et foredrag om dets tidligere sekretær og leder af landmålingen Thomas Bugge (1774–1815), holdt af Einar Andersen, professor i geodæsi ved Københavns Universitet og direktør for Geodætisk Institut. Man sluttede af med souper i Selskabets lokaler.

6.

Underudvalget vedrørende Selskabets publikationer konstaterer i sin beretning, der udgør bilag B til det samlede udvalgs beretning, at PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN inden for visse fag var stagneret noget i de senere år, og at de fysiske publikationer var kommet til at dominere uforholdsmæssigt. Man peger på forskellige årsager til stagnationen, som svarede til, hvad andre akademier havde oplevet. I øvrigt havde underudvalget beskæftiget sig med en række detailspørgsmål som omslagenes og titelbladenes udformning, eventuelt genoptryk af udsolgte publikationer og markedsføringen.

Der foretoges ikke i periodens løb nogen ændring i serieinddelingen, og antallet af publikationer lå på et ret højt niveau. Af særlige publikationer kan nævnes anden del af Madvig-mindeskiftet (1963) og beretningen fra et kollokvium »Nord-Syd«, som afholdtes i september 1965 i tilslutning til CIPSHs 8. generalforsamling i København. I 1966 udsendtes en oversigt over alle publikationer siden Selskabets stiftelse med ajourførte priser på de ikke udsolgte. Et den 13. maj s.å. nedsat udvalg til drøftelse af Selskabets økonomi, især vedrørende udgifterne til publikationsvirksomheden, havde i sommerens løb fundet, at priserne navnlig på de ældre publikationer burde sættes op. Udvalget var nedsat på foranledning af redaktøren, som sammen med præsidenten, sekretæren og Kassekommissionens formand udgjorde udvalget. Resultatet af arbejdet forelagdes på første møde efter sommeren. Til trods for, at Munksgaards forlag efter forhandling fik sat sin andel af indtægterne op fra 40% til 45% fra den 1. juli 1966, viser følgende tal, at Selskabets indtægter ved salg af publikationer steg efter prisforhøjelsen, men dog stadig lå langt under udgifterne (i 1000 kroner):

	Udgifter	Indtægter
1963	146	63
1964	154	71
1965	203	82
1966	324	89
1967	230	118
1968	249	133

SELSKABETS ØKONOMI i øvrigt præges af stigende tilskud fra staten, Carlsbergfondet og Rask-Ørsted Fondet i overensstemmelse med periodens almindelige opgang (i 1000 kroner):

	Statstilskud	Carlsbergfond	R.-Ø. Fond
1963	130	70	45
1964	130	70	55
1965	145	93	65
1966	173	222	65
1967	195	90	70
1968	200	90	82

I tallene for Carlsbergfondet er medregnet ekstraordinære bidrag i 1965 og 1966 til publikationsvirksomheden, men ikke de bidrag til personalets pensioner, som fondet fra 1965 yder, ej heller de beløb på henholdsvis 276.310 kr. og 129.530 kr., som i 1965 og 1966 bevilgedes til ekstraordinære istandsættelser af lokalerne. Rask-Ørsted Fondets bidrag opvejedes som tidligere af de udgifter til det internationale samarbejde, som det er beregnet på at dække. Udgifterne til Selskabets almindelige drift voksede fra 137.618 kr. i 1963 til 227.065 kr. i 1968, bl.a. fordi man hvert år måtte regulere lønningerne i takt med prisstigningerne. Forbrugerpristallet steg (med 1955 som basisår) fra 132 i 1963 til 179 i 1968, d.v.s. med 36%.

7.

Det INTERNATIONALE VIDENSKABELIGE SAMARBEJDE fortsattes og udbyggedes i perioden. Selskabet repræsenterede gennem nationalkomitéer Danmark i ICSU (International Council of Scientific Unions) og i 1962 i 10 unioner herunder. I 1968 var der kommet 4 nye til: for geologi, videnskabshistorie og videnskabsfilosofi, rumforskning og biologisk oceanografi. Dertil kom nationalkomitéen for CIOMS (Council for International Organizations of Medical Sciences), hvortil også Dansk medicinsk Selskab valgte medlemmer. Selskabet tilsluttede sig i 1963 Association Internationale d'Études

du Sud-Est Européen (Bukarest) og i 1964 CIES (Commission Interunion de l'Enseignement des Sciences) og udpegede fysikeren professor Mogens Pihl som korrespondent. I april 1968 nedsattes en nationalkomité for INQUA (International Association for Quaternary Research).

Selskabet repræsenterede fortsat Danmark i Union Académique Internationale (UAI) og sendte regelmæssigt delegater til de årlige møder. L.L. Hammerich blev på mødet i Paris i juni 1965 valgt til præsident for årene 1965–68. Desuden var Selskabet fortsat repræsenteret i de komitéer under UAI, som beskæftigede sig med de i kap. 2, afsnit 6 omtalte projekter.

CIPSH (Conseil International de la Philosophie et des Sciences Humaines) henlagde sin 8. generalforsamling i september 1968 til København. I tilknytning hertil afholdtes under L.L. Hammerichs ledelse et kollokvium »Nord-Syd«. Foredragene herfra udgaves som nævnt i afsnit 6 af Selskabet.

I den danske UNESCO-NATIONALKOMITÉ afløste Andreas Blinkenberg i 1964 L.L. Hammerich som Selskabets repræsentant. I juli 1965 afholdt nationalkomitéen i København et symposium om »Målemetoder til bestemmelse af landvegetationens produktivitet«. Selskabet stod som sponsor for symposiet, hvis resultater publiceredes i 1968. Symposiet havde forbindelse med det internationale biologiske program (IBP), som UNESCO startede i 1963. Efter forskellige forhandlinger trak Selskabet sig ud af dette, idet man fandt, at det snarere hørte under Akademiet for de tekniske Videnskaber (Ov 63–64, 62, 67, 73–73, Ov 64–65, 63, 73, Ov 65–66, 48, Ov 66–67, 49).

I 1966 tog Royal Society i London initiativ til et EUROPEAN SCIENCE EXCHANGE PROGRAMME. Man ønskede at fremme udvekslingen af såvel yngre som ældre forskere mellem landene i Vesteuropa og at støtte afholdelse af konferencer om specielle naturvidenskabelige emner. Man kunne fra engelsk side stille anseelige beløb til rådighed, hvis andre lande kunne skaffe tilsvarende midler. Kemikeren professor Stig Veibel, der efter Selskabets anmodning deltog i et møde om sagen i London i december 1966, aflagde beretning herom på Selskabets møde den 3. marts 1967. Royal Society forespurgte derefter, om Selskabet kunne stille et beløb på £ 3500 til rådighed for udveksling mellem England og Danmark i perioden juli 1967 – juli 1968. Udgifterne til danske forskeres ophold i England skulle afholdes fra engelsk side, til deres rejse fra dansk. Omvendt skulle engelske forskeres ophold i Danmark bestrides herfra, mens rejseudgifterne skulle afholdes fra engelsk side. Det lykkedes Selskabet i december 1967 at opnå en bevilling fra Rask-Ørsted Fondet til formålet på 54.500 kr. I november deltog Stig Veibel i et nyt møde, denne gang i Amsterdam, og den 26. januar 1968 nedsatte Selskabet et udvalg til at administrere ordningen, bestående af atomfysikeren professor Aage Bohr, Veibel, Ole Maaløe og sekretæren. Der indkaldtes ansøgninger, og det vedtoges at nominere to fellows. For første

kvartal 1969 bevilgedes igen penge fra Rask-Ørsted Fondet og for resten af året fra Statens naturvidenskabelige Forskningsråd. Dette anmodedes derefter om at overtage udvekslingsordningen, hvilket Maaløe og Veibel beklagede. Den var fra starten udtrykkeligt ment som et akademiforetagende, og Selskabet burde efter deres mening ikke fraskrive sig en sådan aktivitet, men tværtimod søge at udvide sin indflydelse på videnskabens praktiske kår.

Til det internationale samarbejde bør også regnes, at der i 1964–65 arrangeredes GENSIDIGE BESØG MED PRAG-AKADEMIET. Selskabet indbød fire medlemmer af dette til at komme til København i foråret 1964 og nedsatte en særlig komité til at tage sig af gæsterne¹¹ (Ov 63–64, 57 & 73). I foråret 1965 indløb en invitation til at sende 4–5 medlemmer til Prag (Ov 64–65, 73), og man vedtog at tage imod invitationen og udvælge 2 medlemmer af den historisk-filosofiske klasse og 3 af den matematisk-naturvidenskabelige; det blev lingvisten Gunnar Bech, C.J. Becker, kemikeren Jannik Bjerrum, fysikeren Jens Lindhard og biokemikeren H.H. Ussing. Opholdet strakte sig fra den 10. til den 19. november (Ov 65–66, 53). Det bør bemærkes, at den gamle komité for NORDISKE NATURFORSKERMØDER blev nedlagt på dansk initiativ i 1967 efter et forgæves forsøg i 1957 på at få disse møder genoptaget.

UDVEKSLINGEN af publikationer med akademier, universiteter, selskaber, biblioteker o.l. udviklede sig langsomt gennem perioden. I 1962 omfattede den 785 institutioner, i 1968 803. Efter oversvømmelseskatastrofen i Firenze i 1966 tilbød Selskabet at levere nye sæt af sine publikationer til erstatning for, hvad der måtte være gået tabt (Ov 67–68, 53).

8.

Til de HJEMLIGE PROJEKTER, herunder arbejdet med at registrere litterære kilder til dansk historie og med at undersøge de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie, kom i perioden for det første et projekt angående *landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie*. På mødet den 28. oktober 1966 foreslog Axel Steensberg en kommission nedsat til dette formål. Forslaget vedtoges, og han selv samt tre andre medlemmer kom til at udgøre kommissionen (Ov 66–67, 54–55). I august 1967 afgav kommissionen, der havde konstitueret sig med Steensberg som formand, en udførlig beretning om det hidtidige arbejde (Ov 66–67, 145–48).

Et mere usædvanligt skridt blev taget i 1964, da Selskabet gennem

¹¹ Der kom nu fem: akademiets præsident, professor František Šorm (kemi), professorerne Jan Tauc (biokemi) og Jaroslav Pluhar (metallurgi), Stefan Schwarz (matematik) samt dr. Miroslav Šmidak (pædagogik). Opholdet varede fra den 23. til den 29. april.

oprettelse af endnu en kommission påtog sig at virke for oprettelse og opretholdelse af *forskningsarealer*. På mødet den 20. marts forelagde dr. Johs. Iversen på egne og tre andre medlemmers vegne et forslag, der var indsendt skriftligt et par dage tidligere. I skrivelsen fremhævedes nødvendigheden af, at videnskaben omgående søger at sikre sig en række planmæssigt udvalgte og tilstrækkelig omfattende arealer til forskningsformål. Flere videnskabsgrene er afhængige af adgang til naturarealer, hvis jordoverflade henligger uforstyrret af menneskelige indgreb, men anvendelse af kemiske giftstoffer, indførelse af traktorkørsel i skovene, militære øvelser med tanks, oprettelse af rekreative områder og sommerhusbebyggelse formindskede i stigende tempo de områder, der endnu kunne anvendes til en sådan forskning. Af hensyn til kontinuiteten i forskningen måtte bestemte områder nu sikres gennem fredning eller køb. Forslagsstillerne nævnte en række lokaliteter, som kunne komme på tale, og bad om bemyndigelse til at gennemgå disse med henblik på en endelig udvælgelse. En sådan bemyndigelse blev givet, og på mødet den 30. oktober besluttede Selskabet efter forslag af Johs. Iversen at anbefale, at Stavns Fjord-området på Samsø, der var stærkt truet af sommerhusbebyggelse, blev sikret som forskningsareal. På mødet den 1. april 1966 forelagde C. Overgaard Nielsen et forslag om sikring af Hald Egeskov, der var truet af et vejprojekt. Allerede næste dag tilskrev præsidenten kulturministeriet om sagen, men en fredningsnævnskendelse i 1967 gav grønt lys for vejprojektet, trods protester fra flere sider, herunder fra Selskabet. En appel til overfredningsnævnet gav dog til resultat, at vejen blev forlagt mod syd, hvorved nævnet mente at have taget tilbørligt hensyn til de videnskabelige interesser. De fire medlemmer, som havde rejst spørgsmålet om forskningsarealer og fået bemyndigelse til at arbejde med det, foreslog i 1968, at der skulle oprettes en kommission til at føre sagen videre, hvilket vedtoges den 15. marts s.å. Det blev de samme fire, nemlig, foruden Johs. Iversen og C. Overgaard Nielsen, Arne Noe-Nygaard og overinspektør ved og leder af Nationalmuseets naturvidenskabelige afdeling J. Troels-Smith, der kom til at udgøre kommissionen. Dennes kommissorium nævnte fire lokaliteter foruden Stavns fjord og Hald Egeskov, i hvilke man skulle formidle forskning, nemlig Draved skov, Løvenholm skov, Skallingen og Møens klint. Fra den 1. januar 1967 lejede Carlsbergfondet arealer ved Stavns Fjord. I de følgende år afgav kommissionen regelmæssigt beretning om arbejds fremadskriden.

Selskabets GULDMEDELJE tildeltes den 29. januar dr.phil. h.c. Inge Lehmann, fhv. chef for Geodætisk Instituts seismiske afdeling, for hendes fremragende og skelsættende geofysiske arbejder. Inge Lehmann betænkte senere Selskabet med et legat. I 1966 stillede den matematisk-naturvidenskabelige klasse forslag om at belønne direktøren for biblioteket ved

Eidgenössische Technische Hochschule i Zürich, dr. Jean-Pierre Sydler, med guldmedaljen for en række afhandlinger om et problem i polyedrenes teori. Selskabet besluttede i sagen den 28. oktober s.å., og medaljen overraktes af ambassadør Bodil Begtrup ved en reception i den danske ambassade i Bern den 2. december.

I 1965 rejstes i repræsentationsudvalget spørgsmålet om en nyordning af Selskabets LEGATER, og på mødet den 18. februar 1968 besluttedes det at nedsætte et udvalg til undersøgelse af, om de små legater – *Thotts*, *Classens* og *Schous* – kunne sammenlægges. Som medlem af dette udvalg tog Stig Iuul sig af den juridiske side af sagen, men han afgik ved døden den 28. maj 1969, hvilket forsinkede udvalgsarbejdet, så der først i 1972 kunne træffes beslutning (se herom kap. 5, afsnit 9).

For *Niels Bohr Legatet* blev efter Niels Bohrs død nedsat en ny bestyrelse, og det vedtoges, at man tre år senere skulle tage spørgsmålet om legatets anvendelse og bestyrelse op (Ov 62-63, 61). På mødet den 18. februar 1966 vedtoges et forslag herom, som bl.a. gik ud på, at bestyrelsen for fremtiden skulle bestå af præsidenten, sekretæren, Kassekommissionens formand og to af Selskabet valgte medlemmer (det blev N.E. Nørlund, Niels Bohrs svoger, og Aage Bohr, hans søn) (Ov 65-66, 64). Legatets formue udgjorde på dette tidspunkt ca. 750.000 kr. I perioden 1963-66 var uddelt gennemsnitligt ca. 17.600 kr. årlig.

Ørnborgs Legat tildeltes for 1961-62 og 1962-63 dr.phil. Carsten Olsen, amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet, og derefter skiftende medlemmer. Vedrørende *Suhrs Legat*, hvis formue i 1962 var faldet til 80.000 kr., vedtoges den 7. maj 1965 visse ændringer, således at formuen i fremtiden skulle forøges med udtrækningsgevinsterne og med, hvad præsidenten ikke anvendte af renterne i det enkelte år. Der skete ingen ændringer angående de andre legater, og der stilledes ingen prisopgaver i perioden. Derimod kom et nyt legat med tilknyttet *ÆRESBOLIG* til, idet professor Knud Sand, der i 1966 havde testamenteret sin formue, inklusive sin villa på Kildeskovsvej i Gentofte, til Selskabet, afgik ved døden den 30. januar 1968. Det varede dog nogen tid, før boet kunne gøres op og fundats og forretningsorden for legatet vedtages, således at det først var i 1970, at Einar Andersen som den første valgte beboer kunne flytte ind.

Til beboer af Carlsberg æresboligen, som var blevet ledig ved Niels Bohrs død, indstillede direktionen fhv. rigsantikvar, professor Johs. Brøndsted, og Selskabet fulgte den 22. januar 1963 denne indstilling. Herved blev Lundehave, hvor Brøndsted havde boet siden 1960, ledig, og den 17. maj 1963 vedtoges det ved anden behandling at tildele Arne Noe-Nygaard boligen, som han kom til at bo på godt 28 år til sin død i 1991. Da Johs. Brøndsted i 1965 afgik ved døden, indstillede Carlsbergfondets direktion, at

Bengt Strömgren tildeltes æresboligen, når han vendte hjem fra U.S.A. Selskabet valgte på mødet den 1. april 1966 Bengt Strömgren til beboer af æresboligen, og ved sin hjemkomst i foråret 1967 flyttede han ind.

Direktionen for CARLSBERGFONDET bestod ved periodens begyndelse af Stig Iuul, Franz Blatt, Aksel Tovborg Jensen, P. Brandt Rehberg og Børge Jessen med sidstnævnte som formand. Han trak sig tilbage i 1963, og Stig Iuul overtog formandsposten, mens Arne Noe-Nygaard den 3. maj s.å. valgtes til nyt medlem fra den 1. oktober. På samme møde meddeltes, at direktionen påtænkte at ændre fundatsen for Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen, således at Selskabets præsident for fremtiden skulle udpege et medlem af fondets bestyrelse. Man forespurgte, om Selskabet havde noget herimod at indvende (Ov 62–63, 68). Det havde det ikke, og efter at ændringen havde fundet sted, udpegede præsidenten sekretæren Chr. Møller til posten (Ov 63–64, 42, 47). Carlsbergfondet bekostede i 1963–64 nyindretning af Selskabets lokaler, der blev udvidet ved nedlægnings af en embedsbolig, så de nu omfattede hele 1. og 2. sal af fondets bygning.

I bestyrelsen for RASK-ØRSTED-FONDET afløste Kaj Barr i 1963 Knud Friis Johansen, der ikke ønskede genvalg (Ov 63–63, 42), og fra den 1. april 1964 beskikkede kulturministeren Franz Blatt til formand i stedet for N.E. Nørlund, der fratrådte på grund af alder. Han havde været formand siden 1928. På mødet den 20. marts 1963 takkede den fung. præsident ham for denne indsats. Nørlund kunne den 28. maj 1966 fejre 50-års jubilæum som medlem af Selskabet og blev i den anledning hyldet på mødet dagen efter.

9.

En sag, som optog flere af Selskabets medlemmer stærkt, og som det kom til at tage stilling til, var udleveringen af de ISLANDSKE HÅNDSKRIFTER. Allerede to år efter, at Island i 1944 ensidigt havde opsagt den dansk-islandske union og var blevet republik, rejste den islandske regering krav på de islandske håndskrifter, som fandtes i Det kgl. Bibliotek og Den arnamagnæanske Stiftelses samlinger, som i sin tid var kommet til Københavns Universitet i kraft af Árni Magnússons testamente. Forhandlingerne mellem den islandske gesandt i København, professor Sigurður Nordal, og den danske regering førte til en aftale om fælleseje, som dog underkendtes af den islandske regering. I april 1961 fremsatte så undervisningsminister Jørgen Jørgensen i folketinget forslag til lov om udlevering af de håndskrifter, »der må anses for islandsk kultureje«, tillige med en del af den legatkapital, der var knyttet til Den arnamagnæanske Stiftelse. Såvel stiftelsen som universitetet protesterede kraftigt med henvisning til, at der var tale om en krænkelse af ejendomsretten og et forslag i strid med de af UNESCO

hævdede principper for behandling af den slags spørgsmål. Man fremhævede også det værdifulde forsknings- og udgiverarbejde, som var i gang i stiftelsens regi, og som ville blive afbrudt, eller i hvert fald stærkt hæmmet, hvis grundmaterialet flyttedes til Island. Trods disse protester, som støttedes fra mange sider, vedtoges lovforslaget den 10. juni. Man var fra regeringens side interesseret i at få sagen afgjort hurtigt af hensyn til det islandske universitets 50-års jubilæum samme år, som ville være en passende lejlighed til aflevering af, hvad undervisningsministeren kaldte en folkegave. Men 61 folketingsmedlemmer anmodede om udsættelse af lovens stadfæstelse under påberåbelse af, at der var tale om en ekspropriation, hvorfor grundlovens § 73 måtte komme til anvendelse. Regeringen var ikke enig i, at der var tale om ekspropriation, men bøjede sig og ventede med at genfremsætte lovforslaget til efter folketingsvalget i september 1964. Det var nu en ren socialdemokratisk regering med K.B. Andersen som undervisningsminister, der førte sagen frem, og den 19. maj 1965 vedtoges lovforslaget for anden gang.

Inden da var sagen rejst i Selskabet. Den 30. oktober 1964 holdt den historisk-filosofiske klasse et ekstraordinært møde, hvor danskprofessoren Johs. Brøndum-Nielsen, en indædt modstander af udlevering, forelagde sagen. Resultatet af drøftelserne blev, at man nedsatte et udvalg til at formulere en udtalelse fra Selskabet. Udvalget kom til at bestå af Brøndum-Nielsen og klasseformanden (Franz Blatt) samt Stig Iuul, der som efor for Den arnamagnæanske Stiftelse var involveret i universitetets aktion, og C.J. Becker. Udvalgets forslag til udtalelse rundsendtes til medlemmerne før mødet den 13. november. Til mødet forelå to ændringsforslag og en omfattende udtalelse fra professor C.O. Bøggild-Andersen. Der udspandt sig en længere diskussion, som viste, at der blandt medlemmerne var ret så divergerende meninger. Nogle mente, med forskellige begrundelser¹², at Selskabet skulle undlade at udtale sig. Dette standpunkt fik ved afstemning 13 stemmer, men flertallet gik ind for, at drøftelserne skulle fortsætte på det følgende møde, til hvilket udvalget anmodedes om at udarbejde et nyt forslag, der tog hensyn til, hvad der var fremkommet under diskussionen. Dette forslag fremsattes med to alternative slutningsafsnit, hvoraf det ene gik ud på, at man indstændigt henstillede til regering og folketing, »at man ikke ved indgriben i danske samlingers håndskriftbestand forringer vilkåre-

¹² Børge Jessen hævdede således, at sagen drejede sig om respekten for testamentariske bestemmelser, og at det kun kunne forplumre den at inddrage hensynet til det videnskabelige arbejde, som var det Selskabet havde kompetence til at udtale sig om, og som også var hovedargumentet i det foreliggende forslag til udtalelse. Man forstår, at professor Jón Helgason som islænding, men samtidig som leder af arbejdet i Det arnamagnæanske Institut, følte sig splittet og helst så, at Selskabet ikke udtalte sig.

ne for et frugtbart videnskabeligt arbejde, som nyder den største anseelse uden for Danmarks grænser«. I det andet udtryktes en opfattelse, som i diskussionen navnlig var fremført af Brandt Rehberg. Det gik ud på at opfordre myndighederne til »at overveje, om en anden løsning ikke kan findes«. Her var underforstået: en løsning på nordisk basis – der var også fra norsk og svensk side protesteret mod udleveringen¹³. Brandt Rehberg havde i sit ændringsforslag til det første udkast formuleret tanken om en løsning »f.eks. gennem oprettelse af et fælles nordisk institut for studiet af middelalderhåndskrifter med afdelinger i de interesserede nordiske universitetsbyer«, og denne fik en sådan tilslutning i Selskabet, at det blev det andet forslag til slutningsafsnit, der sejrede ved afstemningen. Skrivelsen afsendtes derefter, men man kan næppe hævde, at den fik større indflydelse på sagens videre forløb, selv om den støttedes fra anden side, f.eks. af Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab¹⁴. Loven blev som nævnt vedtaget, og efter at dens lovlighed var prøvet ved sager for lands- og højesteret¹⁵ og også spørgsmålet om evt. erstatning til stiftelsen havde fået sin retslige afgørelse, begyndte udleveringerne i 1971. Utvivlsomt var det en stor skuffelse for de medlemmer, der var modstandere af udlevering – blandt dem også præsidenten – at Selskabet ikke ville udtale sig kraftigere og klarere.

¹³ Fra norsk side kunne henvises til, at en del af håndskrifterne med lige så stor ret kunne regnes til norsk kulturarv som til islandsk.

¹⁴ I sidste øjeblik var der dog bestræbelser inden for det folketingsudvalg, som arbejdede med sagen, på at finde frem til en nordisk løsning. En sådan afvistes fra islandsk side, og loven blev vedtaget med ret stor majoritet.

¹⁵ I højesteretsdommen, som faldt den 17. november, anerkendte 8 dommere, at der var tale om ekspropriation, men udtalte, at »der ikke findes at være grundlag for at antage, at lovens gennemførelse ikke har været begrundet i hensyn til almenvellet«. 5 dommere benægtede, at der var tale om »ejendomsafståelse«. Alle 13 gik således ind for at stadfæste landsretsdommen, hvorefter udleveringsloven ikke var grundlovsstridig.

Kapitel 5

Den Strömghrenske æra (1968–76)

1.

I den otteårs periode, som dette kapitel omhandler, skete flere ting, som blev afgørende for Selskabets videre udvikling. Den ordning af den statslige forskningsstøtte, som indførtes ved 1968-loven, blev snart taget op til revision, og den nye lov, som vedtoges i 1972, kom til at påvirke Selskabets stilling på væsentlig måde, således at man fandt sig foranlediget til gennem et omfattende udvalgsarbejde at lægge nye retningslinier for fremtiden. Hertil kom, at Carlsbergfondets direktion besluttede at lade fondets 100-års jubilæum i 1976 »stå i Selskabets tegn« ved bl.a. at foretage en gennemgribende ombygning af ejendommen, hvorved Selskabet fik større, smukkere og mere hensigtsmæssige lokaler. Ombygningen foretoges 1975–76, og i foråret 1976 begyndte arbejdet på en lige så gennemgribende revision af vedtægter og forretningsordenen.

Det var en lykke for Selskabet i størstedelen af denne periode at have en præsident, der både i kraft af sit høje videnskabelige stadi og sine personlige egenskaber besad stor autoritet, og som med en passende blanding af handlekraft og smidighed kunne lede det gennem omvæltningerne. Da Johannes Pedersen efter i 1968 at være blevet genvalgt som præsident allerede det følgende år bad sig fritaget for hvervet, valgtes Bengt Strömghren énstemmigt til hans efterfølger. Han tiltrådte den 1. oktober 1969. Desværre måtte han af helbredsgrunde nedlægge hvervet 6 år senere, men han kom dog også i de følgende år til sin død i 1987 til at øve en betydelig indsats, til 1981 som medlem af det præsidium, der indførtes ved de nye vedtægter af 1976. Til hans efterfølger som præsident valgtes en mand, der på fortrinlig måde var i stand til at føre arbejdet videre. Arkæologen professor P.J. Riis var i 1969 blevet valgt til redaktør, da L.L. Hammerich efter 28 års virke på denne post trak sig tilbage. Riis havde også tidligere haft tillidsposter i Selskabet – som revisor og medlem af Kassekommissionen – og var så kendt og agtet, at forslaget fra formanden for den humanistiske klasse om at vælge ham til præsident fik tilslutning fra alle sider. Den 2. maj 1975 valgtes han énstemmigt og tiltrådte den 1. juni.

I perioden skete flere andre ændringer i SELSKABETS LEDELSE, dog ikke på posterne som sekretær (Chr. Møller) eller kasserer (Heinz Holter). Som formand for den historisk-filosofiske klasse afløstes Franz Blatt i 1971 af historikeren professor Povl Bagge. Efter Einar Lundsgaards død i december 1968 valgte den matematisk-naturvidenskabelige klasse H.H. Ussing til formand, og da denne trak sig tilbage i 1975 Ole Maaløe. Da P.J. Riis valgtes til præsident, blev redaktørposten ledig. Den besattes ved valg den 2. maj 1975 med administrator ved Det danske Sprog- og Litteraturselskab, dr.phil. Erik Dal. Endelig trak Aksel Tovborg Jensen sig i 1976 ud af Kassekommissionen, hvis arbejde han som formand havde ledet i 12 år. Kommissionen valgte derefter Einar Andersen, som havde været medlem siden 1957, til formand. Repræsentationsudvalget besluttede på sit møde den 18. april 1975 at supplere sig med kassereren, og den 11. juni s.å. med den afgående præsident (Ov 74–75, 49).

I perioden skete også et PROTEKTORSKIFTE. Kong Frederik IX døde den 14. januar 1972, og han efterfølger på tronen, dronning Margrethe II, indvilgede straks i at overtage protektoratet. Hun havde som tronfølger overværet et møde den 17. april 1964, og den 17. maj 1974 kom hun første gang til stede som regent, ledsaget af prins Henrik. På Dronningens fødselsdag den 16. april 1972 fik hun overrakt en facsimileudgave af Ludvig Holbergs to i Selskabets skrifter udgivne arbejder (se afsnit 7).

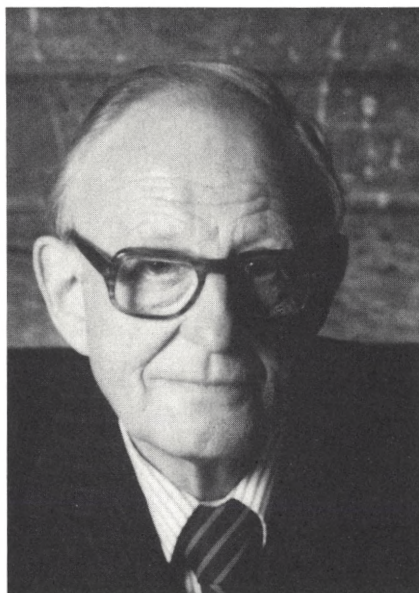
2.

Ekspansionen i den højere uddannelse og forskningen i »tresserne« aktualiserede det gamle problem om medlemstallets størrelse. Da ekspansionen var kraftigst i de humanistiske fag, er det forståeligt, at det var den historisk-filosofiske klasse, som i 1970 ønskede at ændre vedtægterne, så der kunne komme flere medlemmer ind. Det var dog en beskeden forhøjelse fra 4 til 5 nyvalg af INDENLANDSKE MEDLEMMER i hvert treår, man foreslog. Normaltallet skulle så hæves tilsvarende fra 40 til 50. Forslaget vedtoges den 1. maj 1970, men med den overgangsbestemmelse, at der i treåret 1971–73 kun måtte suppleres op til 45. Der skete ingen ændringer vedrørende den matematisk-naturvidenskabelige klasse, men denne drøftede på et møde den 13. november 1970 en udvidelse. Man enedes dog om indtil videre at sætte sagen i bero, men nedsatte et udvalg til drøftelse af fremgangsmåden ved indvalg. Dette fremsatte et forslag, som klassen vedtog den 19. februar 1971.

Allerede i april 1973 rejstes i repræsentationsudvalget spørgsmålet om en generel udvidelse af medlemstallet. Især ønskede man at åbne adgang for visse discipliner, som ikke hidtil havde været repræsenteret, såsom politologi, økonomi og andre samfundsvidenskaber samt lægevidenskab.

Bengt Strömgren 1908–87
Selskabets præsident 1969–75

P.J. Riis, f. 1910
Selskabets præsident 1975–81

Præsidenten kunne på baggrund af samtaler med undervisningsministeren gå ind for en sådan udvidelse. Resultatet af drøftelsen i repræsentationsudvalget og i klasserne blev et forslag, som blev endeligt vedtaget i plenum den 9. november 1973. Vedrørende indenlandske medlemmer gik det ud på gradvist i de følgende 6 år at hæve normaltallene for den historisk-filosofiske klasse fra 50 til 60 og for den matematisk-naturvidenskabelige klasse fra 80 til 90. Som følge af de skiftende regler svingede antallet af nye medlemmer, som det fremgår af følgende oversigt:

	Hist.-filos. klasse	Matem.-nat. klasse
1969	0	0
1970	2	0
1971	7	8
1972	1	0
1973	2	0
1974	7	7
1975	6	1
1976	2	4

Desuden overførtes Ben Mottelson i 1974 fra udenlandsk til indenlandsk medlem, idet han blev dansk statsborger. Bestræbelserne for at få samfundsfagene repræsenteret gav sig samme år udslag i, at professor i

statskundskab ved Aarhus Universitet Erling Bjøl og professor i nationaløkonomi ved Københavns Universitet P. Nørregaard Rasmussen indvalgte. Derimod ønskede fhv. professor i retsvidenskab ved Københavns Universitet Alf Ross ikke at modtage valg. Det havde ellers været tanken, at han – valgt også på sine kvalifikationer som filosof – skulle være den, der kunne vejlede med hensyn til, hvilke jurister der i kraft af teoretisk virksomhed burde indvælges de kommende år, og man havde ved afstemningen af denne grund set bort fra, at han var næsten 75 år gammel. Ross fandt imidlertid selv, at indvalget var kommet for sent i hans løbebane.

I 1975 indvalgte så professor i retsvidenskab ved Københavns Universitet Bernhard Gomard og professor i nationaløkonomi ved Aarhus Universitet Jørgen Gelting. Desuden valgte to religionshistorikere, professor i religionssociologi ved Københavns Universitet Arild Hvidtfeldt og overinspektør ved Nationalmuseet Torben Monberg, som havde været professor i kultursociologi ved samme universitet. Derved blev faget sociologi repræsenteret. Også de teoretiske sider af lægevidenskaben blev repræsenteret ved indvalg i 1974 og 1975.

Selskabet mistede i perioden 28 indenlandske medlemmer, deriblandt dets mangeårige redaktør L.L. Hammerich (død den 1. november 1975) og professor Stig Iuul, medlem af Carlsbergfondets direktion 1955–69, formand fra 1963. Torkel Weis-Fogh, der havde været meget aktiv i Selskabet og i Statens almindelige Videnskabsfond, indtil han i 1966 flyttede til Cambridge, døde den 13. november 1975, kun 53 år gammel. Også romanisten Knud Togeby (død den 27. december 1974) og genetikeren Ove Frydenberg (død den 7. april 1975) gik bort i en alt for ung alder, henholdsvis 56 og 45 år gamle.

Vedtægtsændringerne i 1973 angik også de UDENLANDSKE MEDLEMMER. Maksimumtallene for de to klasser blev sat op til henholdsvis 100 og 180 (fra 80, hhv. 160), men også her gradvist over årene 1974–79. Det gav følgende antal nyvalg:

	Hist.-filos. klasse	Matem.-nat. klasse
1969	4	7
1970	4	6
1971	4	10
1972	4	9
1973	0	6
1974	7	7
1975	9	10
1976	7	10

Desuden overførtes i 1971 Torkel Weis-Fogh fra indenlandsk til udenlandsk medlemskab.

3.

Forskningens Fællesudvalg udtalte i sin beretning for tiden fra den 1. november 1970 til den 31. december 1972 (trykt 1973), at man på grundlag af de erfaringer, man siden 1968—lovens ikrafttræden havde gjort, var kommet til det resultat, at der var brug for et udvalg, der kun havde til opgave at rådgive regering og folketing vedrørende forskningspolitiske spørgsmål. Man havde derfor i samarbejde med repræsentanter for forskningsrådene forberedt et lovforslag, hvorved såvel Forskningsrådenes Centraludvalg som FFU selv skulle nedlægges, og der i stedet skulle oprettes et PLANLÆGNINGSRÅD FOR FORSKNINGEN. Desuden skulle Rask-Ørsted Fondet ophæves og dets opgaver overtages af forskningsrådene. Lovforslaget vedtoges den 24. MAJ 1972 og trådte i kraft den 1. oktober. Loven ændrede ikke på antallet af forskningsråd eller disses fagområder. Om deres sammensætning bestemmes i lovens § 3, at de hver skal bestå af 10–15 medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren. Et flertal af medlemmerne skal være forskere, og mindst en tredjedel skal beskikkes efter indstilling af »de institutioner m.v., hvortil de højeste uddannelser indenfor det pågældende område er henlagt«. Det nye Planlægningsråd skal bestå af 15 medlemmer, der beskikkes af undervisningsministeren. 5 skal indstilles af de 5 forskningsråd, 1 af Atomenergikommissionen og 1 af Danmarks teknisk-videnskabelige forskningsråd og Statens teknisk-videnskabelige Fond i fællesskab. De øvrige 8 beskikkes personligt. Dets opgaver beskrives i lovens § 4 således:

1. at rådgive regering og folketing i forskningspolitiske anliggender,
2. at virke for forskningens nyttiggørelse for samfundet,
3. at fremsætte forslag om de midler, organisationsformer m.v., der er påkrævet med henblik på udviklingen og udnyttelsen af dansk forskning,
4. at tilvejebringe oversigter over den samlede danske forskningsvirksomhed, at udarbejde de nødvendige prognoser og at følge udviklingen inden for dansk og udenlandsk forskning,
5. at udtale sig om forskningsrådenes budgetforslag.

Den 18. november 1972 udsendte undervisningsministeriet i overensstemmelse med lovens § 6 en bekendtgørelse om de nærmere regler for beskikkelse af medlemmer og om rådernes virksomhed og regnskabsafleggelse. Det præciseres heri, hvilke institutioner der har indstillingsret til forskningsrådene, og det bestemmes, at hver skal indstille 2 personer, hvoraf 1 beskikkes. Det tilføjes, at ministeren forud for beskikkelsen giver »institutioner, selskaber og organisationer m.v., hvor der drives forskning« adgang til at fremsætte forslag om beskikkelse til de 8 »frie« pladser. Det er her, vort selskab kommer ind i billedet, og denne ret til at stille forslag er

herefter blevet udnyttet med skiftende held. Det bestemmes desuden i bekendtgørelsen, at forskningsrådenes medlemmer beskikkes for 4 år med mulighed for genbeskikkelse én gang efter fornyet indstilling. Hvert år afgår et antal medlemmer i en rækkefølge, der er angivet i forretningsordenen og fastsat én gang for alle ved lodtrækning. Tilsvarende bestemmelser skal gælde beskikkelse til Planlægningsrådet.

OPHÆVELSEN AF RASK-ØRSTED FONDET – lovens § 7, stk. 2 – medførte, at bevillingerne til Selskabets internationale virksomhed for fremtiden skulle gives af forskningsrådene. Desuden skulle disse være rådgivende med hensyn til statsbevillingen til Selskabets almindelige drift. Det rejste forskellige problemer, som drøftedes på MØDER MELLEM REPRÆSENTANTER FOR SELSKABET OG FOR FORSKNINGSRÅDENE den 27. november 1973 og den 5. februar 1974. Møderne kom i stand på Selskabets initiativ og foregik i dets lokaler.

Fra Selskabets side var følgende indbudt: Præsidenten, sekretæren, de to klasseformænd, formanden for Kassekommissionen og desuden professorerne Kristof Glamann og C. Overgaard Nielsen. Sekretæren og formanden for den historisk-filosofiske klasse kunne dog p.g.a. bortrejse ikke give møde. Statens naturvidenskabelige Forskningsråd var repræsenteret af professor Verner Franck, det samfundsvidenskabelige råd af historikeren professor Niels Thomsen og det humanistiske af germanisten professor Bengt Algot Sørensen. Derimod var overlæge J.Chr. Siim, Seruminstituttet, som var udpeget af det lægevidenskabelige råd, bortrejst og kunne ikke komme til stede. I mødet deltog desuden bibliotekar Kirsten Steensgaard fra forskningsbibliotekerne, kontorchef Jytte Kvorning fra Forskningssekretariatet og arkivar Lomholt samt fru Lise Fremm fra Selskabets sekretariat.

Selskabets præsident var ordstyrer, og fru Kvorning havde udarbejdet et notat, som dannede udgangspunkt for forhandlingerne. Det fremgår heraf, at der, efter at Selskabet i en skrivelse af 9. august havde rejst spørgsmålet om formen for det fremtidige samarbejde, den 4. september havde været et forberedende møde mellem formændene fra de 5 forskningsråd og professorerne Glamann og Overgaard Nielsen, som på det tidspunkt var medlemmer af henholdsvis det humanistiske og det naturvidenskabelige forskningsråd (foruden at være medlemmer af Selskabet). Notatet indeholder en oversigt over hovedområderne for samarbejdet. Under omtalen af publikationsvirksomheden bemærkes, at »rådene har hæftet sig ved, at selskabet følger andre retningslinier end rådene, bl.a. derved, at arbejder fra medlemmerne ikke er underkastet referee-ordningen«. Det hedder endvidere, at med hensyn til fremme af faglig kontakt inden for danske forskerkredse har det »i præliminære drøftelser i rådene været fremført, at selskabets medlemskreds på flere måder er mindre egnet til at realisere den tilstræbte kontakt«. Endelig anføres, at det på mødet den 4. september

havde været nævnt, at Selskabet kunne påtage sig visse nye funktioner, f.eks. udredningsopgaver og tværvideenskabelige kollokvier, men at dette ville forudsætte en udbygning af Selskabets sekretariat.

På mødet den 27. november gennemgik man de forskellige virksomhedsområder og deres økonomi. Rådsrepræsentanterne stillede en del spørgsmål, f.eks. om, hvordan lønningerne til sekretariatspersonalet kan henregnes til de forskellige virksomheder, og man diskuterede værdien af det materiale, der i kraft af bytteforbindelserne stilles til rådighed for bibliotekerne. Fra rådsrepræsentanterne ytrede ønske om indflydelse på, hvem der kom til at repræsentere landet i nationalkomitéerne, hvortil præsidenten svarede, at der her var behov for bedre kommunikation, og at man burde drøfte dette punkt nærmere på et senere møde på grundlag af yderligere oplysninger. Vedrørende medlemmernes direkte adgang til at publicere i Selskabets skriftserier henviste sekretæren til de store krav, der stilles ved indvalg. Overgaard Nielsen henviste på dette punkt ligesom med hensyn til den internationale repræsentation til forholdene i Sverige, hvor Vetenskapsakademien har en central position. Man aftalte at fremskaffe forskellige oversigter over forholdene til næste møde, der fastsattes til 5. februar 1974.

Til dette forelå bl.a. en oversigt over medlemmernes »ubedømte« publikationer fra de sidste tre år, en redegørelse for sekretariatets arbejde i forbindelse med publikationsvirksomheden og diverse redegørelser fra nationalkomitéerne. I mødet deltog fra Selskabets side de samme personer som på det første møde samt de to, der da havde været forhindret p.g.a. bortrejse. Fra forskningsrådene deltog de samme repræsentanter for det naturvidenskabelige og det humanistiske råd, samt overlæge Siim fra det lægevidenskabelige. Som repræsentant for biblioteksvæsenet mødte lederen af I.D.É. Rita Eilersen. Endelig deltog chefen for Forskningssekretariatet P.A. Koch under forhandlingerne om dagsordenens punkt 1, European Science Foundation, og udtrykte ønske om, at Selskabet kunne huse det nye fonds sekretariat, således at dette kunne placeres her i landet¹. Der nedsattes et udvalg til at udrede dette spørgsmål.

Med hensyn til den internationale repræsentation var man fra forskningsrådssiden meget tilfreds med det forelagte materiale om nationalkomitéerne, men ønskede løbende orientering om disses arbejde. Dette medførte, at repræsentationsudvalget den 24. marts foreslog og fik Selskabets tilslutning til, at indstillingen om dannelse og/eller supplerung af nationalkomitéer og kommissioner under unionerne sendes til høring i de relevante forskningsråd før den endelige vedtagelse i Selskabet. Den 10. maj 1976 nedsattes på et møde mellem samtlige nationalkomitéer et udvalg, der

¹ Det kom til at ligge i Strasbourg.

skulle effektivisere samarbejdet mellem disse, de faglige foreninger, forskningsrådene og Selskabet.

Under forhandlingerne fremhævedes fra Selskabets side, at den rolle, akademierne spiller i østlandene, giver Selskabet en særlig mulighed for at knytte og opretholde forbindelser med aktive forskningsmiljøer og formidle samarbejde f.eks. med hensyn til forskerudveksling.

4.

Forskningsrådsrepræsentanterne havde ønsket, at samme regler for støtte til publikationer, som anvendtes andetsteds, skulle gælde Selskabets publikationer, hvilket ville betyde ophævelse af medlemmernes ret til uden bedømmelse at få arbejder udgivne i serierne; de frafaldt dog et krav herom efter at have set, hvad der på denne måde var publiceret, og hørt, hvilke kriterier der anvendes ved indvalg.

Et andet anstøds punkt var den gratis uddeling af publikationerne til medlemmerne, og selv om det ikke fremgår af referaterne, fik Selskabets repræsentanter det indtryk, at den gratis spisning efter møderne også vakte et vist mishag. Disse to punkter blev derfor senere drøftet i repræsentationsudvalget, hvor den mulighed at indføre et kontingent blev ventileret. Resultatet blev, at der den 22. marts 1974 nedsattes et UDVALG »TIL BEDRING AF SELSKABETS ØKONOMI«. I udvalget indgik sekretæren og Kassekommissionens formand, og sidstnævnte valgtes til formand. Desuden valgtes to medlemmer for hver klasse². Udvalget overvejede på sit første møde den 18. april at rette henvendelse om støtte til diverse fonde og erhvervsvirksomheder, men veg tilbage herfra, ikke mindst fordi de udvalgsmedlemmer, der tillige var medlemmer af Carlsbergfondets direktion, frarådede det og stillede et forøget bidrag derfra i udsigt. Udvalget afholdt endnu 2 møder før sommerferien, hvor også det under forhandlingerne med forskningsrådene rejste spørgsmål om de gratis publikationer drøftedes, og en ordning, hvorved medlemmer ikke får disse automatisk, men kan rekvirere dem, de virkelig har faglig interesse i, vandt tilslutning.

Der viste sig ikke at være stemning for at indføre medlemskontingent; det ville stride mod Selskabets hele karakter. I stedet måtte man opfordre medlemmerne til at give frivillige bidrag, hvilket da også skete, dels direkte til enkelte medlemmer i foråret 1974, dels i en rundskrivelse fra præsidenten og sekretæren af den 30. september s.å. Man overvejede at lade sådanne bidrag indgå i et mødefond til støtte for mødevirksomheden, inkl. provinsmedlemmernes rejser og spisningen, og et rejsefond, der kunne bidrage

² Fra den historisk-filosofiske klasse: C.J. Becker og Kristof Glamann, fra den matematiske-naturvidenskabelige klasse: Einar Andersen og fysiologen Christian Crone.

til, at udenlandske medlemmer oftere kunne deltage i møderne, men til udvalgsrådet den 23. august forelå et skriftligt oplæg fra C.J. Becker om oprettelse af et »MEDLEMMERNES BIDRAGSFOND«. I oplægget nævnes, at bidrag til dette fond også skulle kunne betragtes som godtgørelse for modtagne publikationer. Fondet skulle bestyres af Kassekommissionen i forening med sekretæren. Efter at udvalget havde tilsluttet sig dette forslag, kom det til behandling i plenum den 1. november og blev godkendt i princippet. Inden da havde man sikret sig juridisk assistance til en nærmere udførelse ved landsretssagfører Niels Kjølbye, ikke mindst med henblik på, at medlemmernes bidrag til fondet kunne give skattefradrag. Allerede i maj havde Selskabet ansøgt om godkendelse som berettiget til at modtage gaver med den virkning, at disse kan fratrækkes ved opgørelsen af giverens skattepligtige indkomst, og en sådan godkendelse forelå i juli. Landsretssagfører Kjølbye tilrådede, at bidragsfondet fik en egen bestyrelse, og udarbejdede forslag til en fundats. Han søgte og fik desuden en tilsvarende godkendelse af skattefradraget for bidrag til fondet som den Selskabet som sådant havde fået, og på mødet den 16. maj 1975 vedtoges fundatsen. Kassekommissionen udså omgående en foreløbig bestyrelse, bestående af C.J. Becker, J.Chr. Siim og botanikeren, fhv. ambassadør, dr.phil.h.c. Gunnar Seidenfaden, som fungerede, til der i april 1976 kunne foretages valg, hvor samme personer valgtes.

Der kan næppe være tvivl om, at økonomiudvalgets arbejde blev af stor betydning for Selskabet. Man kan sige, at det havde to opgaver, dels at afhjælpe Selskabets økonomi såvel på kort som på langt sigt, dels at foretage sådanne ændringer, at den kritik, der var fremført under forhandlingerne med forskningsrådsrepræsentanterne, og som kunne tænkes senere at blive forstærket, blev afbødet³. Oprettelsen af bidragsfondet, som hurtigt voksede sig stort og derved blev i stand til at give årlige tilskud til Selskabets drift, der stort set dækkede udgifterne til møderne, viste en offervilje fra medlemmernes side, som måtte virke afvæbnende på den slags kritik. Med hensyn til det første formål spillede det en stor rolle, at to medlemmer af Carlsbergfondets direktion gennem deltagelse i udvalgsarbejdet blev inspireret til at virke for en betydelig forøgelse af fondets bidrag, så krisen

³ I et brev til præsidenten af den 4. november 1974 fremhævede C.J. Becker, der da var medlem af det humanistiske forskningsråd, at den sympati over for Selskabet, som fandtes i dette og i det naturvidenskabelige råd, sandsynligvis ville blive formindsket i takt med udskiftningerne. Han udtrykte frygt for, at det skattefradrag, som man arbejdede på at skaffe for bidrag til bidragsfondet, kunne vanskeliggøre fremtidige forhandlinger med forskningsrådene, og pegede på, at disses formandskab netop havde nægtet at anbefale Selskabets ansøgning om forøget støtte på finansloven for 1975-76.

kunne overvindes, til man nåede 1976, hvor fondets jubilæum, som det skal omtales i det følgende, gav anledning til en væsentlig indsats til gavn for Selskabet.

5.

CARLSBERGFONDETS direktion mistede den 28. maj 1969 sin formand, idet Stig Iuul afgik ved døden. Til ny formand valgtes Brandt Rehberg, mens Kristof Glamann den 24. oktober valgtes til nyt medlem i stedet for Stig Iuul, som indtil sin død havde været stærkt involveret i de forhandlinger, der førte til, at Carlsberg og Tuborg blev fusioneret. De to bryggerier havde fra 1903 haft en samarbejdsoverenskomst, der bl.a. omfattede markeds- og udbyttedeling, men nu fandt man, at et endnu nærmere samarbejde var påkrævet. Det blev lange og drøje forhandlinger, hvori det nye direktionsmedlem Kristof Glamann kom til at spille en ikke uvæsentlig rolle. De afsluttedes den 25. maj 1970 med en overenskomst, ifølge hvilken Carlsbergfondet med sine bryggerier fra den 1. oktober 1969 indtrådte i A/S De forenede Bryggerier, som derefter fik navnet Carlsberg og Tuborg Bryggerier, De forenede Bryggerier A/S (senere ændret til Carlsberg A/S). Dette nødvendiggjorde ÆNDRINGER I FONDETS FUNDATS, som Selskabet den 29. maj 1970 enstemmigt gav sin billigelse. Navnlig indførtes den bestemmelse, at fondet altid skal eje mindst 51% af aktiekapitalen i det sammensluttede selskab.

Efter fusionen blev spørgsmålet om Carlsberg Laboratoriets fremtidige stilling taget op, idet driften af dette og Carlsbergfondets Biologiske Institut var ved at blive for tyngende for fondet. Resultatet blev, at Laboratoriet blev overdraget til De forenede Bryggerier og kom til sammen med bryggeriernes udviklings- og driftslaboratorier at udgøre et forskningscenter. Carlsberg Laboratoriet skulle dog ifølge den overenskomst, som blev afsluttet den 25. april 1972, efter at Justitsministeriet og Selskabet (den 14. maj 1971) havde givet sin billigelse, fortsat udgøre afdeling A af fondet. Af den del af fondets overskud, som hvert år stilles til rådighed for afdelingerne, skal afdeling A modtage 10%.

I 1971 udtrådte Brandt Rehberg af direktionen, og den 16. april s.å. valgtes Christian Crone til at efterfølge ham, mens Franz Blatt valgtes til formand fra den 1. oktober. Året efter ønskede Aksel Tovborg Jensen at udtræde, og til hans efterfølger valgtes den 5. maj hans fagfælle, professor C.J. Ballhausen, med virkning fra den 1. oktober.

Som medlemmer af det i forrige afsnit omtalte økonomiudvalg havde Glamann og Crone bemærket, at forskningsrådene ønskede »en mere udadrettet virksomhed« fra Selskabets side, et ønske, de selv delte, og direktionen var kommet ind på den tanke at hjælpe det til at opfylde

Den nye sal

sådanne ønsker ved i anledning af FONDETS 100-ÅRS JUBILÆUM at foretage en OMBYGNING AF EJENDOMMEN ved H.C. Andersens Boulevard/Dantes Plads, så de lokalemæssige forudsætninger for virksomheden forbedredes. Bygningen havde Vilhelm Petersen som arkitekt og blev taget i brug 1899. Til Selskabets møde den 3. maj 1974 havde præsidenten fra direktionen modtaget »nogle betragtninger« om en sådan ombygning fra arkitekt, professor Jørgen Bo, som direktionen havde bedt overveje sagen (Ov 73-74, 72), og på mødet den 29. november s.å. forelagde professor Bo, introduceret af direktionens formand Franz Blatt, en plan, som i mellemtiden var blevet drøftet med repræsentationsudvalget. Et væsentligt punkt i planen var, at der i den loftetage, som hidtil kun havde været brugt til opmagasinering, skulle indrettes en sal, der bl.a. kunne anvendes til offentlige foredrag. Nogle medlemmer ytrede frygt for, at planens gennemførelse ville belaste Selskabets økonomi for stærkt, men i det store og hele var der tilslutning til planen og taknemmelighed over, at Carlsbergfondet på denne måde ville lade jubilæet »stå i Selskabets tegn«, som det sagdes fra direktionens side. Der fremsattes ønsker om arbejdspladser (og evt. sekretærhjælp) til de medlemmer, der ved afgang fra universitetet havde mistet sådanne, og om lokaler, hvor medlemmerne kunne samles også uden for mødedagene. Det besluttedes, at et referat af drøftelserne på mødet sammen med arkitektens planer skulle udsendes til alle medlemmer, og sagen viderebehandles på

næste møde den 13. december. På dette kom igen modstridende synspunkter frem, visse forslag til ændringer i planen blev fremsat, og behovet for en udvidelse af medlemstallet blev inddraget i drøftelserne. Præsidenten foreslog nedsættelse af et HURTIGT ARBEJDENDE UDVALG til bearbejdelse af de fremkomne forslag og overvejelse af de økonomiske konsekvenser, og Glamann udtrykte på direktionens vegne, at denne med glæde ville lytte til de forslag, et sådant udvalg vil fremkomme med. Der blev så nedsat et udvalg med 2 repræsentanter fra den historisk-filosofiske klasse og 3 fra den matematisk-naturvidenskabelige med P.J. Riis som formand⁴. Dette udvalg mødtes den 3. og den 20. januar 1975, og efter at de resultater, det var nået til, var drøftet med repræsentationsudvalget, blev udvalgets indstilling forelagt for plenum den 24. januar. Indstillingen indledtes med nogle bemærkninger om ønskeligheden af at intensivere Selskabets indsats for den grundvidenskabelige forskning, der trues af en kortsigtet interesse, også fra politisk side, for forskning, hvis samfundsgavn er mere umiddelbart iagttagelig. Det fremhævedes, at Carlsbergfondets tilbud ville give Selskabet bedre muligheder i så henseende. Man ville kunne virke for større forståelse for grundvidenskabernes betydning i befolkningen ved at afholde offentlige foredrag og foredragsrækker. Man ville kunne afholde symposier og etablere arbejdsgrupper til fremme af forsømte forskningsområder samt samarbejde med de faglige videnskabelige foreninger, bl.a. ved at stille lokaler til rådighed for dem.

Også ønskeligheden af en udvidelse af medlemstallet nævnes i betænkningen, ligesom det foreslås, at den tværvideenskabelige kontakt inden for Selskabet fremmes ved indretning af samtaleværelse og læseværelse samt arbejdsværelser for medlemmer, der har behov for sådanne. Konkret foreslås visse ændringer i professor Bos ombygningsplaner. Ifølge disse skulle køkken, anretterværelse og spisestuer på 1. sal bevares, selv om et nyt køkken skulle indrettes i tilslutning til salen i loftetagen. Udvalget foreslog disse lokaler på 1. sal indrettet til læse- og samtaleværelser for medlemmerne samt indretning af 4 forskerværelser i sidefløjene på denne etage. Et femte forskerværelse skulle indrettes i den hidtidige spisestue på 2. sal. Udvalget gik imod tanken om indretning af værelser til overnatning for provinsmedlemmerne i sidefløjene på den etage. Rummene kunne foreløbig anvendes til bogoplag. Man opstillede endelig en oversigt over de forøgede årlige udgifter til aktiviteter i tagetagen på 71.000 kr. (heraf løn til kontorassistent 50.000 kr.) og til rengøring og ansættelse af en oldfrue i

⁴ Udvalget kom foruden formanden til at bestå af Ole Maaløe, C. Overgaard Nielsen og Mogens Pihl (i stedet for Aage Bohr, som ikke så sig i stand til at deltage) samt fra den historisk-filosofiske klasse filosofen professor Mogens Blegvad og oldtidshistorikeren professor Rudi Thomsen fra Aarhus Universitet (som repræsentant for provinsmedlemmerne).

Læseværelset med åben dør til samtaleværelset

forbindelse med de klubmæssige aktiviteter på 1. sal (53.000 kr.). Honorarer til evt. foredragsholdere og symposiedeltagere var ikke medtaget, men det antydedes, at der burde regnes med 10 offentlige foredrag og 2 symposier årligt.

Da denne indstilling blev forelagt for plenum, var den ledsaget af en skrivelse fra L.L. Hammerich, der var meget skeptisk overfor planerne, og debatten åbnedes af genetikeren professor Mogens Westergaard, som havde fået et par timers »udgangstilladelse« fra Rigshospitalet, hvor han var indlagt, for at komme og protestere. I stedet for at bruge penge på en bygning, der ville blive et mausoleum, burde Carlsbergfondets millioner anvendes til oprettelse af et »Videnskabernes Selskabs legat for unge forskere« – »de må ikke være en dag over 30«, sagde han. De havde aldrig haft det så svært som nu. Han blev imødegået fra flere sider. At sørge for legater for unge forskere måtte være statens opgave; hvis andre gik ind her, ville staten blot spare et tilsvarende beløb. Et medlem af byggeplanudvalget protesterede kraftigt mod Westergaards anvendelse af udtrykket mausoleum; det var jo netop meningen at skabe et levende hus, hvor der til stadighed virkes for grundforskningen. Debatten blev ret bevæget med indlæg både for og imod, men da præsidenten forelagde en resolution, der

fulgte udvalgets indstilling, blev denne vedtaget med en enkelt tilføjelse. Efter afstemningen udtalte Franz Blatt på Carlsbergfondets vegne, at han opfattede resolutionen således, at Selskabet med forskellige grader af begejstring modtog gaven, og tilføjede – med henvisning til de bekymringer for økonomien, der var blevet fremsat – at når fondet gav en sådan gave, var det også indstillet på at følge den op. Han lovede, at man ville tage hensyn til, hvad der i øvrigt var fremkommet i udvalgsindstillingen og under drøftelserne, og ønskede, at de forbedrede ydre vilkår ville bidrage til at »ændre Selskabets image, både udadtil og indadtil«. Resolutionen, som sendtes til direktionen den 30. januar, havde følgende ordlyd:

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab udtrykker sin oprigtige tak for Carlsbergfondets generøse tilbud og for den tiltro til Selskabet, fondets direktion gav udtryk for ved at ville lade jubilæet »stå i Selskabets tegn«. Man udtaler, at man føler, at det at modtage en sådan gave forpligter Selskabet til at udnytte de muligheder, de nye lokaler vil frembyde for at gøre en forøget indsats.

Man beder Carlsbergfondets direktion om at overveje de ønsker vedrørende byggeplanen, som er fremsat i indstillingen fra det af Selskabet nedsatte byggeplanudvalg (jvf. bilag), og hvad der i debatten herom i Selskabets møde er fremsat.

Den nævnte indstilling berører en række problemer af største betydning for Selskabets virke i fremtiden, og de hermed rejste spørgsmål vil blive taget op til drøftelse i kommende møder i Selskabet.

Direktionen vedtog derefter at gå i gang med ombygningen, idet planerne for Selskabets lokaler ændredes som foreslået af byggeplanudvalget, og således at den kunne være tilendebragt inden begyndelsen af sæsonen 1976–77. I sæsonen 1975–76 henlagdes møderne til Nationalmuseet (Foredragssalen og Oldskriftselskabets sal), mens sekretariatet fik husly i kælderetagen af fondets bygning.

6.

De tanker om de nye lokalers udnyttelse, som var nedlagt i byggeplanudvalgets betænkning, måtte nærmere overvejes og konkretiseres, og dertil nedsattes på mødet den 2. maj 1975 et såkaldt UDVALG FOR FOREDRAGS-, SYMPOSIE- OG KLUBVIRKSOMHED bestående af sekretæren som formand, yderligere 4 medlemmer af den matematisk-naturvidenskabelige klasse og 3 fra den historisk-filosofiske. Da sekretæren var bortrejst under sidste del af udvalgets arbejde, overtog Andreas Blinkenberg ledelsen, også af det redaktionsudvalg, som blev nedsat den 13. august, og som desuden kom til at bestå af Mogens Pihl og Mogens Blegvad, som begge havde været medlemmer af byggeplanudvalget.

Til grundlag for udvalgets arbejde forelå et notat fra dette udvalgs formand, P.J. Riis, om eventuelt udadvendt foredragsvirksomhed. I notatet

nævnes, at en sådan virksomhed var blevet omtalt såvel i repræsentationsudvalget som under forhandlingerne med forskningsrådene, og at Carlsbergfondet med forslaget om indretning af en sal i loftetagen, som kunne anvendes som foredragssal, havde ønsket at støtte den tanke, at man gennem afholdelse af offentlige foredrag kunne gøre Selskabet kendt i videre kredse og forhåbentlig vække større interesse for dets arbejde. Riis henviser i notatet til, at andre akademier driver en sådan virksomhed, og at en del af de meddelelser, der gives i Selskabets ordinære medlemsmøder, kunne egne sig også for en bredere offentlighed. Endelig nævner han ønskeligheden af, at de offentlige foredrag publiceres.

Der var i udvalget absolut stemning for at starte en sådan virksomhed, men til at begynde med betydelig usikkerhed med hensyn til, hvordan foredragene skulle tilrettelægges, og om de kunne virke tiltrækkende nok i konkurrence med, hvad fjernsynet og andre oplysningsvirksomheder tilbød. På udvalgets første møde nævntes også samarbejde med de faglige videnskabelige foreninger og med Folkeuniversitetet som muligheder. Med hensyn til symposievirksomhed i Selskabets regi og klubvirksomhed var der mere delte meninger. På næste møde, den 13. august, henviste Mogens Pihl til værket *Videnskaben i dag*, udgivet i 1944 under redaktion af to af Selskabets medlemmer, Frithiof Brandt og K. Linderstrøm-Lang. I dette havde en række forskere, flertallet medlemmer af Selskabet, givet en skildring af deres fags udvikling, navnlig i mellemkrigstiden. Man kunne forsøge i løbet af 2–3 år at gøre noget tilsvarende for efterkrigstiden; der var jo sket kolossalt meget i den menneskealder, der var gået siden 1944. Denne tanke fik udvalgets tilslutning.

Et andet spørgsmål, rejst af kemikeren Martin Ottesen, var Selskabets mulighed for at støtte de faglige videnskabelige foreninger og selskaber ved at stille lokaler til rådighed for deres møder og evt. være postadresse for dem. Huset kunne blive et »videnskabernes hus«. Det kunne styrke grundvidenskabernes indbyrdes samhørighed. Den tanke at indbyde foreningernes medlemmer til de ordinære møder blev også ventileret, men vakte ikke begejstring. Derimod var der enighed om, at man burde bekæmpe den antividenskabelige strømning, der var oppe i tiden, f.eks. ved at invitere politikere, administratorer og fagfolk til et seminar om den vanskelige situation for grundvidenskaberne.

Redaktionsudvalget opstillede derefter en liste over mulige emner og foredragsholdere til en forelæsningsrække over 3 år med 10 foredrag hvert år om udviklingen inden for de forskellige grundvidenskaber. Dernæst udarbejdedes et udkast til en betænkning, hvor også symposie- og klubvirksomheden omtaltes, og det samlede udvalg tog så stilling til udkastet, før den endelige indstilling blev afgivet. Denne blev først drøftet i klasserne og dernæst, den 13. februar 1976, i plenum. Indstillingen blev positivt

modtaget, og da man ønskede de forskellige foreslåede udadrettede virksomheder sat i gang til efteråret, når lokalerne var i orden, nedsattes samme dag et permanent udvalg bestående af Mogens Blegvad som repræsentant for den historisk-filosofiske klasse og formand samt fysikeren Højgaard Jensen og Overgaard Nielsen som repræsentanter for den matematisk-naturvidenskabelige klasse til at stå for virksomhederne. Carlsbergfondet bevilgede de nødvendige midler til et treårigt forsøg med offentlige foredrag om »Grundvidenskaben i dag«.

Det nedsatte udvalg fik støtte fra redaktøren, Erik Dal, og fra musikprofessoren Henrik Glahn, og sidstnævnte formidlede en kontakt til fru Kirsten Strømstad, ansat ved publikumstjenesten ved Statens Museum for Kunst (senere museumsinspektør). Hun påtog sig for et beskedent honorar som konsulent at hjælpe med den praktiske tilrettelæggelse af foredragsrækken, som så kunne starte i efteråret 1976.

Betænkningen fra »Udvalget for foredrags-, symposie- og klubvirksomhed« indeholdt også forslag om afholdelse af specielle foredragsmøder for Selskabets medlemmer og medlemmerne af en eller flere faglige videnskabelige foreninger som et led i det intensiverede samarbejde med disse, som tilstræbtes. Navnlig tænkte man sig Selskabets udenlandske medlemmer som foredragsholdere ved sådanne »FÆLLESMØDER«. Om symposie- eller seminarvirksomhed hedder det i betænkningen, at bortset fra et seminar på højt niveau med deltagelse af ledende politikere, repræsentanter for massemedierne o.s.v. om den grundvidenskabelige forsknings vilkår bør Selskabet ikke tage initiativ til sådanne møder, men at derimod lokalerne i forøget omfang bør stilles til rådighed for enkeltpersoner, grupper eller organisationer, der ønsker at arrangere symposier el.l. om specielle videnskabelige emner.

Angående den såkaldte klubvirksomhed siges, at der ikke kan være tale om at efterligne, hvad engelske klubber tilbyder deres medlemmer, men at det vil kunne fremme de tværvideenskabelige kontakter og tjene til at knytte medlemmerne nærmere til Selskabet, hvis de får adgang til huset i dagtimerne og kan slå sig ned i egnede lokaler og samtale og læse. Der bør være adgang til håndbibliotek og tidsskrifter af almenkulturel og almenvidenskabelig karakter. Udvalget udtaler sig også om ønskeligheden af adgang til at spise frokost i huset og nævner den personaleforøgelse, de forskellige aktiviteter vil kræve.

I den sammenfatning af, hvad klasserne havde kunnet acceptere af udvalgets forslag, som præsidenten gav på mødet den 13. februar 1976, nævnes såvel de offentlige foredrag, fællesmøderne og det øvrige udvidede samarbejde med de faglige foreninger og selskaber som »klubvirksomheden«. Derimod bortfaldt forslaget om et stort symposium om grundvidenskabens vilkår. Præsidenten sluttede med at nævne forslaget om ned-

*Dronning Margrethe II, f. 1940, Selskabets protektor fra 1972
(Foto: Rigmor Mydtskov 1988)*

sættelse af et permanent planlæggende og ledende udvalg til at løse detailproblemer vedrørende aktiviteterne, »dog således at klasserne, eventuelt Selskabet som helhed, har den endelige afgørelse«. Han ønskede udvalget nedsat med det samme, og det blev det, som ovenfor omtalt.

Udvalget fandt snart, at det var noget uklart, hvad det skulle tage sig af. Det følte sig f.eks. ikke kompetent til at lede en »kantinevirksomhed« og bad derfor om et møde med præsidenten og sekretæren, hvor det blev fastslået, at denne virksomhed lå uden for dets ansvarsområde. Senere blev også sager vedrørende foreningers adgang til benyttelse af lokalerne overført til det nye præsidium. Udvalget arbejdede derefter videre med planlægningen af de offentlige foredrag. Det fik lejlighed til at foreslå en ændring ad salens indretning, så der kunne vises lysbilleder o.lign. på langs ad salen, således at de 200 tilhørere, man regnede med at skulle have plads til, alle kunne se og høre. Foredragene kunne som planlagt starte i efteråret 1976.

7.

Den ordinære MØDEVIRKSOMHED fortsatte i hele perioden med møder kl. 19.15 hver anden fredag fra oktober til maj, i alt 14 møder pr. sæson. Som tidligere fik enkelte møder, når der var anledning dertil, et særligt festligt præg. Således hyldedes præsidenten, Johannes Pedersen, på mødet den 15. november 1968 i anledning af, at han nogle dage før var fyldt 85 år, og på mødet den 20. marts 1970 lykønskede Aage Bohr og Chr. Møller i anledning af, at de havde fået tildelt H.C. Ørsted-medaljen. Den 29. maj 1970 afholdtes et ekstraordinært møde, for at Selskabet kunne tage stilling til de ændringer i Carlsbergfondets fundats, som nødvendiggjordes af den ovenfor omtalte bryggerisammenslutning. Ved mødet den 30. oktober 1970 markeredes 150-året for H.C. Ørsteds opdagelse af elektromagnetismen med foredrag af F.J. Billeskov Jansen (om Ørsteds »Aanden i Naturen«) og Léon Rosenfeld (om hans udvikling som videnskabsmand). Begge foredrag tryktes i Oversigten (Ov 69-70, 127-54).

På mødet den 28. januar 1972 talte præsidenten mindeord over Selskabets afdøde protektor, kong Frederik IX. Den nye protektor, dronning Margrethe II, deltog med prins Henrik i mødet den 17. maj 1974, hvor Selskabets guldmedalje uddeltes, og i mødet den 27. februar 1976. To af Selskabets medlemmer, Aage Bohr og Ben Mottelson, havde i december fået Nobelprisen i fysik og redegjorde i meddelelser for deres arbejde. Mens Aage Bohr selv gav sin meddelelse, var Mottelson syg, så hans oplæstes af en kollega. Også til mødet den 16. maj 1975, hvor Andreas Blinkenberg ud fra sine erfaringer med arbejdet på ordbøger mellem dansk og fransk talte om tosproget leksikografi, havde Dronningen og prins Henrik tilsagt deres nærvær, men dronningen blev forhindret, så prinsen kom alene. Ved disse

lejligheder serveredes der efter møderne vin og forfriskninger, og de kongelige underholdt sig med Selskabets medlemmer.

Mødet den 2. marts 1973 var helliget mindet om Nicolaus Copernicus i anledning af 500-året for hans fødsel. Undervisningsminister Knud Heinesen, den polske ambassadør og en repræsentant fra det polske akademi, astronomiprofessoren Henryk Wendroski, deltog, og den sidstnævnte holdt foredrag. Desuden gav Povl Johs. Jensen og Mogens Pihl meddelelser, som tryktes i Oversigten for 1972-73 (side 151-82). På mødet den 15. november 1974, der faldt på 100-års dagen for August Kroghs fødsel, talte Torkel Weis-Fogh og Christian Crone om sider af dennes videnskabelige indsats. Den 12. marts 1976 markeredes 200-året for udgivelsen af Adam Smith: *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* den 9. marts 1776 med meddelelser om værkets filosofiske baggrund ved Mogens Blegvad og om dets betydning for nationaløkonomiens udvikling ved Jørgen Gelting.

Selskabets PUBLIKATIONSVIRKSOMHED gav i perioden anledning til mange overvejelser. Dels gav den vanskelige økonomiske situation, som Selskabet befandt sig i 1970erne, grund til bekymring for finansieringen af virksomheden, dels var der problemer med ujævn tilgang af manuskripter til de forskellige serier⁵. Den 18. oktober 1974 nedsattes derfor et PUBLIKATIONSUDVALG til drøftelse af, hvilke ændringer i forretningsordenens bestemmelser om virksomheden der burde gennemføres i besparelsesøjemed. Det bestod af redaktøren, P.J. Riis, samt 3 medlemmer fra hver klasse⁶. Udvalgets forslag til ændringer af forretningsordenens §§ 5, 6 og 8-11 blev vedtaget den 13. december s.å. og trådte i kraft fra den 1. juni 1975 (Ov 74-75, 39-41). De gik bl.a. ud på, at serierne *Biologiske Meddelelser* og *Matematisk-fysiske Skrifter* skulle ophøre, idet faggruppernes behov med rette ansås for dækket af *Biologiske Skrifter* og *Matematisk-fysiske Meddelelser*. Oversigten skulle forkortes, bl.a. ved at budget og regnskab blev udeladt⁷. Endvidere skulle resuméerne for fremtiden være på engelsk i stedet for fransk. Udvalget havde også drøftet medlemmernes adgang til at få publikationer gratis – et punkt, som jo havde spillet en ikke uvæsentlig rolle i forhandlingerne med forskningsrådsrepræsentanterne. Det endelige resultat på dette punkt blev, at de indenlandske medlemmer automatisk får Oversigten og efter rekvisition kan få, hvad de i øvrigt ønsker, mens de udenlandske foruden Oversigten kun kan få publikationer inden for deres

⁵ Efter forhandling blev kommissionærens andel af salgsindtægterne pr. 1. marts 1974 sat op fra 45% til 50% (Ov 73-74, 59).

⁶ Det var fra den historisk-filosofiske klasse Erik Dal, historikeren Sune Dalgård og Kristof Glamann, fra den matematisk-naturvidenskabelige Tovborg Jensen, fysikeren Niels Ove Lassen og Overgaard Nielsen. I maj 1976 udtrådte Tovborg Jensen og erstattedes af C.J. Ballhausen.

⁷ Regnskabet medtoges dog igen fra 1977/78-oversigten.

egne faggrupper. Endelig slettedes bestemmelsen om, at doktorafhandlinger ikke kan optages i rækkerne.

Allerede inden disse ændringer trådte i kraft, nedsattes et nyt publikationsudvalg. Den nye redaktør, Erik Dal, blev formand, og yderligere to af medlemmerne fra det forrige udvalg gik igen, mens 3 andre var nye⁸. Dette udvalg arbejdede parallelt med »foredragsudvalget«, og dets betænkning kom til behandling i klasserne og plenum sammen med dettes. I september 1975 havde redaktøren deltaget i et nordisk akademimøde i Oslo, hvor den ene dag var helliget publikationsspørgsmål. Forskellige forslag til nye fællesnordiske tidsskrifter var blevet ventileret, og andre forslag til nordisk samarbejde drøftet. Udvalget vedtog at stille sig afventende over for de fleste forslag, men kunne tænke sig, at Selskabet blev medudgiver af visse eksisterende nordiske naturvidenskabelige tidsskrifter. Udvalget havde også diskuteret udgivelse af en pjeceserie, hvori bl.a. de offentlige foredrag kunne publiceres. Præsidentens sammenfatning på mødet den 13. februar 1976 af, hvad klasserne kunne acceptere af udvalgets forslag, indeholdt følgende punkter:

1) at bibeholde de to eksisterende historisk-filosofiske serier, Meddelelser i oktav og Skrifter i kvart,

2) at udgive Matematisk-Fysiske Meddelelser i bred oktav og med samme karakter som hidtil, men i rimeligere antal, og Biologiske Skrifter i kvart, men forbeholdt monografier,

3) at udgive de af foredragsudvalget anbefalede offentlige foredrag, eventuelt i udvidet form og som publikationer af varig værdi,

4) at søge Carlsbergfondet om et årligt bloktilskud til Selskabets virksomhed og til Forskningsrådene fortrinsvis indsende ansøgninger om støtte til publikationer af monografisk karakter, som Selskabet ellers ikke vilde kunne udgive inden for en rimelig tid og i et rimeligt udstyr,

5) at påpege over for Forskningsrådene, at Selskabet, når det søger om støtte til monografier, ikke blot er ansøger, men også garant for høj kvalitet p.gr. af den sikre bedømmelse og derfor også en rimelig forbruger af Forskningsrådsmidler,

6) at lade foretage en undersøgelse af prisforhold og markedsføring,

7) at lade ethvert medlem få ret til at modtage enhver publikation efter bestilling og mod indsendelse af moms og forsendelsesgebyr.

Betænkningen fra publikationsudvalget indeholder en udførlig oversigt over økonomien i publikationsvirksomheden i årene 1969-74. Fra denne oversigt er følgende tal hentet (i 1000 kr.):

⁸ Gengangerne var Dalgård og Overgaard Nielsen, nye var iranologen Jes Asmussen og Ben Mottelson og fysikeren Jens Lindhard.

	1969	1970	1971	1972	1973	1974
Udgifter til Oversigt	31	38	48	42	60	63
Heraf betalt af						
Carlsbergfondet	0	0	0	0	0	40
Udgifter til serier:	269	469	324	251	436	565
Heraf betalt af						
Carlsbergfondet	0	134	37	40	156	200
Ny Carlsbergfondet	0	0	4	0	0	0
Hielmstjerne-						
Rosencroneske S.	15	13	8	0	8	15
Niels Bohr Legatet	11	0	0	0	46	0
Rask-Ørsted Fond/SHF	0	0	0	14	0	166
Refusion af moms						
og særtold	0	0	0	0	51	68
Indtægt ved salg	163	163	179	108	102	84

I 1975 var udgifterne (afrundede) til Oversigten 55.000 kr. og til rækkerne 214.000 kr., indtægterne ved salg 99.000 kr. og refusion af moms og særtold 21.000 kr. Carlsbergfondet ydede tilskud på 27.000 kr. I 1976 var de samlede publikationsudgifter 464.000 kr., og indtægterne ved salg var 91.000 kr. Carlsbergfondet ydede til Selskabet i alt 444.000 kr., hvoraf formentlig en væsentlig del er bevilget til publikationsvirksomheden.

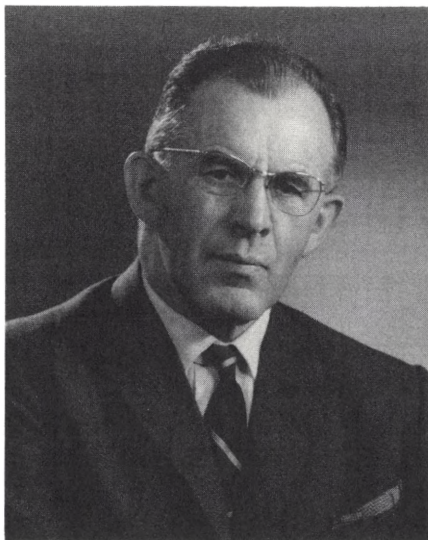
Til belysning af udviklingen i Selskabets ØKONOMI i øvrigt i perioden kan følgende tal (igen afrundede til hele tusinde kr.) tjene:

	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976
Statstilskud	200	238	250	250	250	250	250	280
Renter af								
egen formue	40	43	45	48	51	57	57	63
Administrations-								
udgifter	231	243	240	272	340	408	413	422

Det bør her bemærkes, at forbrugerpristallet (med 1955 som basisår) steg fra 181 i 1969 til 333 i 1976, d.v.s. med 84%.

Af publikationerne i serierne er der grund til at fremhæve, at i 1970 begyndte den lange række af beretninger fra Carlsbergfondets Fønikiens-ekspedition, som P.J. Riis ledede (Sūkās I, Hist.Fil.Skr. 5:1). I samme serie kom Otto Neugebauers og D. Pingrees udgave af en hovedkilde til indisk astronomi i dens forhold til babylonisk og græsk astronomi (6:1, 1970–71).

AF SÆRLIGE PUBLIKATIONER bør først og fremmest nævnes en facsimileudgave af Ludvig Holbergs to bidrag til Selskabets skrifter, *Kort Betænkning over den nu regierende Qvæg-Syge* og sammes *Danmarks og Norges Søe-Historie (Første Periode)* med indledning af F.J. Billeskov Jansen. Skriftet var oprindeligt bestemt som gave til kong Frederik IX ved hans 25-års regeringsjubilæum i april 1972, men kongen døde jo inden jubilæet, og skriftet blev i stedet

*Arkivar Asger Lomholt 1901–90
ansat i sekretariatet 1925–75*

udgivet i anledning af dronning Margrethe II's fødselsdag den 16. april s.å. Foruden det særligt indbundne eksemplar, som overrakte dronningen, fremstilledes et tilsvarende eksemplar til dronning Ingrid. Udgivelsen bekostedes af Niels Bohr Legatet.

Andet bind af den *oldrussisk-nedertyske håndbog* indeholdende en translitteration og en oversættelse af Tönnies Fennes manuskript kom i 1970 – forelagt af redaktøren den 16. oktober –, men det videre arbejde løb ind i store vanskeligheder, således at bind III og IV, indeholdende ordbøger, først kunne udgives i 1985 og 1986.

Den 16. marts 1973 kunne Asger Lomholt forelægge femte bind af *Samlinger til Selskabets Historie 1742–1942*. Med dette bind, der indeholder en udførlig fortegnelse over manuskripter og tegninger i Selskabets arkiv, afsluttedes det store værk, der begyndtes i anledning af 200-års jubilæet. Samtidigt fremlagde Lomholt et af ham udarbejdet sag- og personregister til Selskabets forhandlingsprotokoller 1742–1972. På dette tidspunkt havde han i forbindelse med, at han den 2. august 1971 fyldte 70 år, søgt sin afsked, men man opfordrede ham til at fortsætte endnu nogle år. Det blev til udgangen af 1975. Assistent Ellen Erichsen fratrådte i 1972, men fru Lise Fremm ansattes som halvdagsassistent fra den 1. september 1971, forfremmedes til overassistent med udvidet arbejdstid et år senere og efter endnu et år til fuldmægtig. Hun overtog ledelsen af SEKRETARIATET efter arkivar Lomholt. I 1973 ansattes Aage Mølgaard Hansen som inspektør. Desuden virkede forskellige medhjælpere i kortere tid.

8.

De forskellige KOMMISSIONER fortsatte deres arbejde gennem perioden og afgav regelmæssigt beretninger, der publiceredes i Oversigterne. En genlæsning af disse beretninger viser, hvilket omfattende, mangeartet og vigtigt forsknings-, registrerings- og koordinationsarbejde Selskabet gennem dem deltog i. De to nye kommissioner (for *Forskningsarealer* og til *Udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie*) tog fat med stor energi på flere fronter; også *Kommissionen til registrering af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie* arbejdede støt videre.

På det INTERNATIONALE plan deltog Selskabet aktivt såvel i mange af UAIs forskellige projekter, som i unionens almindelige arbejde ved deltagelse i samtlige årlige møder. Nationalkomitéen for UAI bestod i 1976 af Franz Blatt (formand), P.J. Riis og Jes Asmussen. Selskabets indsats har gennem årene særligt været knyttet til de af unionens foretagender, som er grundlagt fra dansk side.

Af disse var i 1976 følgende under dansk ledelse: *Novum Glossarium Mediae Latinitatis* («den nye Ducange») (Franz Blatt) og *Monumenta Musicae Byzantinae* (Henrik Glahn havde i 1971 afløst professor Oliver Strunk, der i 1966 havde taget sin afsked fra Princeton University og slået sig ned i Italien, som administrerende leder), mens P.J. Riis var redaktør for den danske serie i *Corpus Vasorum Antiquorum*. Dertil kom *A Critical Pāli Dictionary*, hvis redaktion havde til huse i Selskabets lokaler. I kommissionen for dette store og langvarige foretagende skete i periodens løb en del udskiftninger, således at den i 1976 bestod af assyriologen professor Jørgen Læssøe som formand, professor E. Hammershaimb (semitisk filologi, Aarhus Universitet) og Jes Asmussen samt hovedredaktøren professor L.W. Alsdorf.

Mod periodens slutning nedsatte Selskabet tre nye nationalkomitéer for UAI-foretagender: *Corpus Antiquitatum Americanensium* (UAI-kom. XX) (formand: Torben Monberg), *Sylloge Nummorum Graecorum* (UAI-kom. XXVI) (formand: Rudi Thomsen, regionalredaktør: museumsoverinspektør dr. phil. Otto Mørkholm) og *Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae* (UAI-kom. XXVIII) (formand: Franz Blatt).

Uden for UAI-samarbejdet deltog Selskabet ved nationalkomitéer i *Association Internationale des Études Byzantines* (formand: Franz Blatt), *Comité International Permanent des Linguistes* (formand: Jes Asmussen) og *Corpus Lexicographorum Graecorum* (formand: Franz Blatt, udgiver af *Etymologicum Genuinum*: Dr. Klaus Alpers, Hamburg).

På det NATURVIDENSKABELIGE OMRÅDE havde Selskabet danske nationalkomitéer for ICSU (formand: Einar Andersen) og 11 af de under dette hørende unioner samt forskellige komitéer under eller i tilknytning til ICSU. Desuden fortsatte samarbejdet med Dansk Medicinsk Selskab i

komitéen for *Council for International Organization of Medical Science (CIOMS)* (formand: J.Chr. Siim).

I perioden opstod to nye internationale samarbejdsorganisationer, som Selskabet blev medlem af. I maj 1974 stiftedes EUROPEAN SCIENCE FOUNDATION som organ for videnskabeligt samarbejde inden for EF, dels på regeringsplan, dels på »non-governmental« plan. I det stiftende møde i Stockholm deltog Selskabets præsident og repræsentanter for forskningsrådene. Sagen var forberedt gennem møder i Århus og London i 1972 samt i München og Paris i 1973. Der herskede i nogen tid en vis usikkerhed om det nye fonds forhold til de bestående, geografisk mere omfattende samarbejdsorganisationer på de humanistiske og naturvidenskabelige områder, men også om formen for samarbejde fra dansk side mellem de statslige organer og Selskabet. Som omtalt i afsnit 3 forsøgte man at få sekretariatet placeret i København, men det blev til Strasbourg. I november 1974 afholdtes dér et møde i eksekutivrådet, hvor Selskabet repræsenteredes af kontorchef Jytte Kvorning fra Forskningssekretariatet. I den første generalforsamling i oktober 1975 deltog fru Kvorning og, som Selskabets repræsentant, Ole Maaløe (Ov 75–76, 146).

Efterhånden som ESF kom i gang med aktiviteter på forskellige områder, udpegedes danske forskere til at deltage, nomineret af Selskabet og/eller Forskningssekretariatet, og der synes ikke altid at have været enighed mellem de to instanser om, hvem det skulle være (Ov 74–75, 60–61). ESF beskæftiger sig med grundvidenskabelig forskning inden for såvel naturvidenskab som humaniora og samfundsvidenskab.

Den anden nye internationale samarbejdsorganisation, som Selskabet tilsluttede sig i perioden, er INTERNATIONAL FOUNDATION FOR SCIENCE (IFS). Dens formål er at opbygge udviklingslandenes videnskabelige forskning. Allerede i 1970 holdtes et forberedende møde i Stockholm, hvor Aage Bohr deltog. Et nyt møde i Paris i 1971 blev aflyst, og der var skepsis over for planerne i bl.a. Royal Society. I 1972 fik Selskabet på ny anmodning om at gå ind for oprettelse af IFS, og det vedtog den 24. marts s.å. at følge anmodningen på prøve og på visse betingelser. I maj oprettedes fondet officielt af 10 akademier. Professor Bernard Peters, Dansk Rumforskningsinstitut, var valgt til som Selskabets repræsentant at følge arbejdet. Det kneb med at rejse midler til stipendier til forskere i udviklingslande, og man valgte kun at give til dem, der arbejdede i egne lande, og at begrænse sig til de biologiske fag. En skandinavisk midlertidig stipendiekommision oprettedes. Som medlemmer fra Selskabet valgtes den 26. oktober 1973 Martin Ottesen og Diter von Wettstein, begge professorer ved Carlsberg Laboratoriet. De aflagde et år senere en rapport til repræsentationsudvalget, hvor de anbefalede, at Selskabet endeligt tilsluttede sig til IFS. Dette

vedtoges den 18. oktober 1974. I november s.å. suppleredes stipendiekommisionen med Aage Bohr, C. Overgaard Nielsen og Gunnar Seidenfaden, mens Bernard Peters trak sig ud. Man henvendte sig i 1975 til DANIDA om økonomisk støtte, men fik afslag. Desuagtet fastholdt man Selskabets medlemskab (kontingentet betales af Niels Bohr Legatet). Samme år vedtoges på et møde i Vetenskapsakademien i Stockholm statutter for IFS. Da var der allerede uddelt stipendier til et betydeligt antal forskere.

I årene 1974–75 udveksledes videnskabelige delegationer med DEN KINESISKE FOLKEREPIBLIK. Initiativet hertil blev taget af Selskabets præsident, Bengt Strömngren, der i februar 1974 sendte en indbydelse til præsidenten for det kinesiske akademi i Peking (Academia Sinica). Indbydelsen blev modtaget, og en delegation på 5 medlemmer og en tolk kom til Danmark i oktober s.å. efter et besøg i Finland. Man udfoldede fra dansk side store bestræbelser for at bringe de delegerede i kontakt med personer og institutioner, som de kunne have interesse i at lære at kende. Der arrangeredes frokoster, bl.a. i Selskabet, og middage, og der afholdtes en reception i den kinesiske ambassade. Besøget varede i 10 dage.

I december s.å. kom så en indbydelse fra det kinesiske akademi til at sende en delegation på 6–7 personer til Kina i maj 1975. Besøget måtte dog udsættes til efteråret, idet der først da kunne bevilges penge fra Forskningssekretariatet. Delegationens sammensætning voldte visse vanskeligheder, da Selskabet ønskede begge klasser repræsenterede, mens det kinesiske akademi kun ønskede at modtage naturvidenskabsmænd, og det måtte man så bøje sig for. Den endelige sammensætning af delegationen aftales mellem Selskabet og Forskningssekretariatet og blev som følger: professor Tom Fenchel (zoologi, medlem af Selskabet fra 1977), N.O. Kjeldgaard (molekylærbiologi, medlem fra 1971), professor P. Olesen Larsen (kemi, medlem fra 1976), Ben Mottelson (kernefysik, indenlandsk medlem fra 1974), professor Arne Strid (botanik, medlem fra 1976), professor Sv. Dalgaard-Mikkelsen (toksikologi) og professor dr.techn. Niels I. Meyer (faststoffysik) med sidstnævnte som leder. En kort beretning om besøget, der varede fra den 15. oktober til den 4. november, tryktes i Oversigten (Ov 75–76, 147–48), mens en mere udførlig, engelsksproget beretning på 89 sider (*Natural Science in China*) udgaves af Selskabet som selvstændig publikation. Delegationen havde besøgt et stort antal forskningsinstitutioner og universiteter og dannet sig et indtryk af bestræbelserne for at overvinde følgerne af kulturrevolutionen. Fysikken syntes at have høj prioritet. Kvaliteten af den forskning, man fik kendskab til, var nogle steder på højde med det bedste uden for Kina, men var ellers ret svingende.

9.

Som nævnt i forrige kapitel flyttede Bengt Strömngren i foråret 1967 ind i Carlsberg æresboligen og Einar Andersen i 1970 ind i Knud Sands villa. Den tredje ÆRESBOLIG, Lundehave, beboedes i hele perioden af Arne Noe-Nygaard.

En særlig GULDMEDALJE tildeltes den 11. marts 1969 kong Frederik IX i anledning af hans 70-års dag. Den fik kongens portræt på aversen og et portræt af kong Christian VI på reversen. I 1971 vedtoges det at belønne fhv. forstander for Statens Planteavlslaboratorium, dr.agro. Hans Lauritz Jensen, med Selskabets guldmedalje for hans omfattende studier over jordbundens mikrobiologi. Vedtagelsen skete på mødet den 14. maj, og overrækkelsen fandt sted den 12. november (Ov 70–71, 59, 79). Fhv. overinspektør ved Nationalmuseet, fil.dr.h.c. Jørgen Georg Gastonier Galster fik samme medalje i 1974 for sin indsats som numismatiker. Han havde ledet Den Kongelige Mønt- og Medaillesamling i næsten 40 år og var nu 85 år gammel. Tildelingen vedtoges den 8. februar, og overrækkelsen fandt sted den 17. maj under overværelse af dronning Margrethe II og prins Henrik (Ov 73–74, 58, 73).

Ørnborgs LEGAT uddeltes hvert år, men til skiftende medlemmer, hovedsagelig fra den historisk-filosofiske klasse. Mag.art. Marcus Lorenzens Legat og Emil Herborgs Legat uddeltes regelmæssigt i overensstemmelse med deres formål. Vedrørende de såkaldte små legater (Thotts, Schous og Classens) fandt man det allerede i 1966 ønskeligt at foretage væsentlige ændringer og nedsatte et udvalg til at arbejde med sagen⁹.

Det havde længe knebet med penge til at belønne prisopgavebesvarelser med, og tiden var nok løbet fra den slags opgaver. Udvalget gik derfor ind for at søge de nævnte legater slået sammen og pengene brugt til at belønne unge forskere, der havde gjort en særlig indsats. Selskabet gav den 29. oktober 1971 sin principielle tilslutning til planen, men der opstod problemer i forholdet til det Classenske Fideikommis, så først året efter kunne nyordningen træde i kraft, efter at vedtægternes § 16 og forretningsordenens § 18 var blevet ændret, så de kom til at lyde således:

Vedtægter § 16.

»Selskabet kan efter indstilling fra en af klasserne og med tilslutning fra kassekommissionen af de til dets bestyrelse og uddeling overdragne pengebeløb fra legater o.l. hvert år præmiere en særlig betydelig afhandling eller en samlet videnskabelig indsats offentliggjort i løbet af de sidste fem år i ind- eller udland af en yngre dansk forsker.

Den eller de præmierede afhandlinger skal falde inden for de pågældende

⁹ Udvalget bestod af præsidenten, sekretæren, Kassekommissionens formand, Axel Steensberg og Stig Juul. Sidstnævnte døde 1969 og samme år skiftedes præsident.

legaters i forretningsordenen nærmere definerede interesseområder, og det uddelte beløb ledsages af et eksemplar af Selskabets sølvmedaille med modtagerens navn og årstal som randindskrift.

Intet af Selskabets medlemmer kan komme i betragtning ved tildelingen af belønningen.

Nærmere regler for uddelingen fastsættes i Selskabets forretningsordenen.

I særlige tilfælde kan Selskabet i øvrigt tildele sin guldmedaille for fortjenstfuld videnskabelig virksomhed.«

Forretningsordenens § 18

Prislegaterne benævnes: »1) Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Prislegat« (Thotts Legat, Schous Legat, Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse) og 2) »Generalmajor J.F. Classens Legat under Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab«.

De to legater uddeles skiftevis hvert andet år. De emner, der kan komme i betragtning ved præmiering under det førstnævnte legat, er de samme, som dækkes af Selskabets formål, idet der dog tages rimeligt hensyn til bestemmelserne for Thotts Legat i henseende til afhandlinger vedrørende agerdyrkning og skovbrug. For sidstnævnte Generalmajor J.F. Classens Legat er emnerne af testator begrænset til forbedring af agerdyrkingen samt fabriks- og bjergværksdrift. Herunder må der i betragtning af Selskabets almindelige grundvidenskabelige sigte ved bedømmelsen tillige tages hensyn til afhandlingens betydning for de pågældende forskningsgrenes udvikling i almindelighed. (Resten af paragraffen omhandler den praktiske fremgangsmåde ved tildeling. Af betydning er især, at begge klasser udpeger to medlemmer til at udtale sig om indgivne forslag og give indstilling om eventuel tildeling.)

I kraft af disse bestemmelser tildeltes lic.agro. Gunnar Gissel Nielsen SØLVMEDALJEN og Generalmajor J.F. Classens Legat for 1973 og dyrlæge, dr.med.vetr. Folke Rasmussen samme medalje og legat for 1976. Mag.art. Grith Lerche tildeltes i 1974, og universitetslektor, cand.mag. Claus Bjørn i 1976 medaljen og Selskabets Prislegat. Legatportionerne var på 5.000 kr.

I 1973 fik Selskabet på P.J. Riis' initiativ et nyt DIPLOM, og det blev fastslået, at dets latinske navn er *Regia Academica Scientiarum Danica* (Ov 73–74, 48). Året efter skænkede Ny Carlsberg Glyptoteket Selskabet den gipsafstøbning af et marmorhoved af Aristoteles, som sammen med en tilsvarende gipsgengivelse af Platon nu pryder samtaleværelset.

I anledning af Islands 1100-års jubilæum 1974 modtog Selskabet et eksemplar af en særudgave af den islandske oversættelse af Eggert Ólafssons rejsebeskrivelse, udgivet af Selskabet på dansk i 1772. I udgaven er reproduceret alle de originale farveillustrationer, som har henligget i Selskabets arkiv, men som – med kun få undtagelser – ikke har været offentliggjort tidligere. Selskabet vedtog den 21. februar 1975 at skænke Island samtlige originale illustrationer til opbevaring på Islands Nationalmuseum.

Selskabets lokaler blev også før ombygningen stillet til rådighed for forskellige MØDER OG SYMPOSIER. Således afholdtes der Alfred Benzon-

symposier i maj eller juni hvert år, og i maj 1971 afholdtes stiftende møde i det nordiske Platonselskab.

Lørdag den 22. maj 1971 deltog en del af medlemmerne med ledsagere, i alt 120 personer, efter indbydelse af præsidenten i en UDFLUGT TIL HVEN, hvor landsantikvarie Ewald Gustafsson holdt foredrag om øens historie og natur og foreviste ruinerne af Stjerneborg og Uranienborg. Bengt Ström-gren fortalte om Tycho Brahes astronomiske arbejder, og museet og St. Ibs kirke besøgte.

10.

De store ændringer, der var sket i de foregående år, måtte rejse spørgsmålet, om Selskabets vedtægter og forretningsorden var tidssvarende. Der var stadig behov for en udvidelse af medlemskredsen, og efter ombygningen ville der være noget bedre plads i mødesalen, ligesom man evt. kunne afholde særligt stærkt besøgte møder i den nye sal på 3. sal. Der nedsattes derfor den 13. februar 1976 efter præsidentens forslag et UDVALG TIL OVERVEJELSE AF ÆNDRINGER AF VEDTÆGTER OG FORRETNINGSORDEN. Til formand valgtes Gunnar Seidenfaden og udvalget bestod derudover af tre medlemmer fra hver klasse¹⁰. Udvalget gjorde et meget grundigt arbejde, bl.a. indhentedes udtalelser fra medlemmerne. Det kunne dog allerede den 26. september s.å. afgive beretning med konkrete forslag til ændringer. Beretningen drøftedes på klassemøder den 29. oktober, og efter de foreskrevne to behandlinger blev det nye regelsæt vedtaget den 10. december og trådte i kraft med begyndelsen af 1977. Der vil blive gjort rede for ændringerne i næste kapitel. Der er dog grund til her at gengive et stykke fra beretningens indledning, hvor præsidentens udtalelser ved udvalgets nedsættelse citeres, idet det viser, hvordan udvalgets arbejde udsprang af situationen efter de store ændringer de foregående år.

Præsidenten udtalte:

»De senere års erfaringer med Selskabets vaklende økonomi, dets lidt uheldige »image« i offentligheden og dets deraf følgende svage forhandlingsposition har fået mange af os til at føle behovet for en modernisering, der er noget mere end blot en »ansigtsløftning«. Samarbejdsdrøftelserne med forskningsrådene, oprettelsen af Medlemmernes Bidragsfond, Carlsbergfondets generøse jubilæumsgave med de derved åbnede muligheder for en udvidelse af medlemstallet og udvidelse af aktiviteten både indadtil og udadtil, og nu nedsættelsen af et stående udvalg til iværksættelse og ledelse af den nye virksomhed er altsammen udtryk for en positiv reaktion på tidens krav, men løser ikke automatisk alle problemer. Skal vi benytte os af de givne muligheder, trænger en revision af vedtægter og forretningsorden sig faktisk på«.

¹⁰ Fra den historisk-filosofiske klasse: Povl Bagge, C.J. Becker og Erik Dal, fra den matematisk-naturvidenskabelige klasse: A. Tovborg Jensen (erstattet af C.J. Ballhausen), N.O. Lassen og Ole Maaløe.

Kapitel 6

I nye rammer (1976–81)

1.

I september 1976 blev ombygningen tilendebragt efter planen, og Selskabet fik dermed nye og bedre fysiske rammer for sin virksomhed. Samme måned afgav vedtægtsudvalget sin betænkning, som kom til at danne grundlag for ændringer i vedtægter og forretningsorden, og dermed for nye, mere tidssvarende organisatoriske rammer for virksomheden. Disse nye rammer muliggjorde væsentlige udvidelser af denne.

DE NYE LOKALER blev præsenteret for pressen den 20. september og toges i brug ved højtideligholdelsen af CARLSBERGFONDETS 100-ÅRS JUBILÆUM samme måned. Aftenen før selve jubilæumsdagen, som var den 25., holdtes et festmøde, som overværedes af Selskabets protektor, dronning Margrethe II, og prins Henrik. Medlemmerne var mødt talrigt op, og blandt gæsterne var professor Jørgen Bo, der som arkitekt havde ledet ombygningsarbejdet, kontorcheferne i fondet Troels Bruun og Niels Petri samt fru Bente Gad fra fondets sekretariat. Efter en indledning ved fondets formand, Franz Blatt, forelagde Kristof Glamann sin bog *Carlsbergfondet i 100 år* og Heinz Holter *The Carlsberg Laboratory 1876–1976*. Derefter fandt overrækkelsen og præsentationen af lokalerne i den nye stand sted, og Selskabets præsident holdt en takketale.

På selve jubilæumsdagen holdt fondet en reception, ved hvilken Selskabets præsident overrakte dets gave: Hans Gram-medaljen i guld samt en adresse. Om aftenen var Selskabets medlemmer fondets gæster ved en festforestilling i Det Kongelige Teater, hvor *Jean de France* og balletten *Amor og Balletmesterens Luner* opførtes, ligesom Carl Nielsens ouverture til operaen *Maskerade* fremførtes (Ov 76–77, 55).

Til udsmykning af den nye sal på 3. sal deponerede Carlsbergfondet Richard Mortensens maleri fra 1975: *Glæde over sejren i øst* og Ny Carlsbergfondet syv farveraderinger af Jørgen Boberg¹. Salen toges omgående i brug til offentlige forelæsninger (se afsnit 5), og fru Annalise Strunge ansattes til at varetage frokostserveringen i den mindre del af salen, der med klapdøre

¹ Disse blev senere to gange udskiftet med andre grafiske arbejder.

kan adskilles fra resten. Hun afløstes dog allerede i 1977 af fru Ella Mortensen.

Salen blev stillet til rådighed for forskellige organisationer til afholdelse af møder og symposier. Blandt disse organisationer var de faglige videnskabelige foreninger, som Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark havde til opgave at formidle et udvidet samarbejde med. Repræsentanter fra disse blev indbudt den 25. marts 1977 til at bese lokalerne og få redegørelser fra præsidenten (P.J. Riis) og udvalgets formand (M. Blegvad) for mulighederne. Der var fint fremmøde og stor interesse for et udvidet samarbejde, men det viste sig senere, at de udgifter til ommøblering, rengøring, garderobebevagt etc., som lån af lokalerne medførte, og som den pågældende forening skulle bære, blev så store, at anvendelsen af lokalerne fik mindre omfang, end man på mødet fik forventninger om. Spørgsmålet blev genstand for forskellige forhandlinger i præsidiet og mellem dette, Kassekommissionen og Udvalget for udadrettet virksomhed, som der vil blive gjort rede for under omtalen af udvalgets virksomhed i afsnit 5. Det kan dog nævnes, at allerede i november 1976 kunne Selskabet for Filosofi og Psykologi fejre sit 50-års jubilæum med foredrag i salen på 1. sal og traktament i den nye sal, og at Foreningen af danske Museumsmænd, Georg Brandes Selskabet og Selskabet for dansk Kulturhistorie holdt møder i lokalerne i foråret 1977.

I samme forår forevistes disse for deltagerne i byvandring arrangeret af Foreningen for Københavnske Byvandring og Guideringen. Til brug ved disse og lignende lejligheder udarbejdede P.J. Riis en ny oversigt over *Kunstværker og historisk inventar* i lokalerne (1977). Selskabet for Fædrelandets Historie udnyttede i hele perioden sin hæderkronede ret til at benytte Selskabets lokaler, og Alfred Benzon-symposierne fortsatte regelmæssigt. Også forskningsrådene og flere nationalkomitéer anvendte lokalerne til møder og symposier. I forbindelse med Københavns Universitets 500-års jubilæum afholdt universitetets lægevidenskabelige fakultet i juni 1979 et internationalt symposium om »Trends in Medical Education« og dets institutter for historie og klassisk filologi et om »Danish Medieval History«, koncentreret om Saxo, i september. Af de mange andre arrangementer, der fik husly i perioden, er der grund til at fremhæve et møde i Nationaløkonomisk Forening den 22. oktober 1977, hvor Milton Friedman, nobelpristager i økonomi, talte. At han, som beskyldtes for at have støttet juntaen i Chile, skulle optræde i landet, gav anledning til demonstrationer på Dantes Plads, og trods politiets kontrol lykkedes det et par af demonstranterne at komme med blandt tilhørerne og afbryde foredragsholderen med ukvemsord, inden de blev fjernet af civilklædte betjente. Friedman tog afbrydelsen roligt og erklærede, da den var overstået, at han, hvis afbryderne havde brugt et sprog, han kunne forstå, og lejligheden i øvrigt havde været passende dertil,

Carlsbergfondets bygning efter ombygningen 1976 og en senere facaderensning

gerne ville have forklaret dem, hvori hans indsats i Chile havde bestået, og diskuteret, om der var noget at bebrejde ham i den forbindelse.

At landets arkitekter var interesserede i at se resultatet af ombygningen, fremgår af, at Selskabet for Arkitekturhistorie besøgte huset den 28. november 1978, hvor professor Jørgen Bo og præsidenten talte, og at Praktiserende Arkitekters Råd holdt generalforsamling i lokalerne den 19. marts 1981.

FORSKERVÆRELSENE var der til at begynde med ikke stor rift om, men i begyndelsen af 1977 fik Mogens Blegvad og psykologen Franz From efter ansøgning tildelt hver sit, og senere blev også de to andre besat. Nr. 5 (på 2. sal) kom aldrig til at fungere som forskerværelse, men kom til at gøre god nytte som mødelokale. Her opstilledes også en del af håndbiblioteket, mens en anden del fik plads i det nye læseværelse på 1. sal. BIBLIOTEKET forøgedes ved gaver og deponeringer, og i oktober 1978 blev Jes Asmussen valgt til bibliotekar, efter at et par andre medlemmer i kortere tid havde varetaget denne funktion.

2.

Som nævnt i forrige kapitel gik VEDTÆGTSUDVALGET grundigt til værks, men kunne dog efter godt et halvt års arbejde i september 1976 forelægge et forslag til ændringer af såvel vedtægter som forretningsorden. Forslaget

drøftedes på klassemøder den 29. oktober. På grundlag af, hvad der fremkom på disse møder, udarbejdede udvalget to ændringsforslag samt en række forslag til ændrede formuleringer. Forslaget behandledes i plenum den 12. november og den 10. december, og det nye regelsæt trådte i den form, hvori det blev vedtaget på sidstnævnte dato, i kraft fra nytår.

Blandt de vedtagne forslag var for det første en ændring af formålsparagraffen, vedtægternes § 1; noget, man tidligere var vejet tilbage for. Opremsningen af »de historiske, fysiske, matematiske og filosofiske videnskaber«, som var bibeholdt siden 1879, svarede ikke til en rimelig inddeling af de fagområder, som det var hensigten at dække. Endvidere ønskede man Selskabets særlige forpligtelser overfor grundvidenskaben fremhævet. Formålet blev derfor formuleret således: »at styrke videnskabens stilling i Danmark, navnlig den grundvidenskabelige forskning, og at fremme tværvideenskabelig forståelse. Dette sker især ved at afholde møder og udgive skrifter, ved deltagelse i internationalt samarbejde samt ved rådgivende virksomhed«. Det sidste punkt – »rådgivende virksomhed« – var udtryk for, at Selskabet var parat til at gøre sin stemme hørt i forbindelse med spørgsmål om den offentlige forskningspolitik og lignende sager. Dette fremgår også af en ny paragraf (§ 18) med beskrivelse af denne virksomhed. Der blev i de følgende år ikke sjældent brug for at henvise til denne tilføjelse til de hidtidige virksomhedsområder.

Udvalget havde beskæftiget sig indgående med spørgsmålet om medlemstallet. Det gik ind for, og fik vedtaget, en ændring, hvorved systemet med normaltal og treårsperioder erstattedes med maksimumstal for indenlandske medlemmer. De blev sat til 85 for den ene klasse, der nu fik navnet den humanistiske klasse, og 125 for den anden, som nu blev benævnt den naturvidenskabelige klasse (§ 4). Der indførtes en overgangsordning (§ 24), hvorefter den humanistiske klasse i årene 1977–1982 inklusive årligt kunne indvælge 5 medlemmer ud over, hvad der skulle til for at besætte de ved naturlig afgang ledigblevne pladser. For den naturvidenskabelige klasse blev den tilsvarende periode 1977–1981 inklusive og det tilsvarende antal 8². Udvalget havde overvejet at indføre en regel, hvorefter medlemmer over halvfjerds år skulle betragtes som »overtallige« og evt. miste stemmeret, men havde taget afstand fra denne tanke. Maksimumstallene for udenlandske medlemmer blev sat til hhv. 100 (tidligere 80) og 180 (tidligere 160) (§ 15). Der indførtes en ny, ret kompliceret valgprocedure fælles for begge klasser, der tilsigtede at give de medlemmer, der havde stemt på kandidater, som gled ud på grund af for få

² Denne forskel blev indført efter den humanistiske classes ønske og udgør det ene af de to nævnte ændringsforslag.

stemmer, mulighed for at stemme påny for at støtte andre kandidater (forretningsordenens § 2).

I stedet for repræsentationsudvalget, der ikke var nævnt i det gamle regelsæt, men som jo efterhånden var kommet til at fungere som en slags bestyrelse, indførtes et præsidium. I § 8 kom til at stå, at »i spidsen for Selskabet står en præsident bistået af et præsidium«, der ifølge § 12 skulle bestå af præsidenten (der fører forsæde), den sidst afgåede præsident, klasseformændene (der ifølge § 3 også fik titel af vicepræsidenter), sekretæren, redaktøren, kassereren, formanden for Kassekommissionen samt formanden for Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark. Dette nye udvalg kom til at bestå af to medlemmer fra hver klasse (§ 17). Det fik, ligesom Kassekommissionen, ret til selv at vælge sin formand.

Et stridsspørgsmål, som først fik sin afgørelse ved den endelige behandling, var begrænsninger i adgangen til genvalg til de forskellige poster. Den matematisk-naturvidenskabelige klasse havde foreslået, at præsident, sekretær, redaktør og kasserer kun skulle kunne genvælges én gang, og det blev et af udvalgets ændringsforslag til det oprindelige forslag. Valgperioden sattes i øvrigt til 4 år. Ændringsforslaget blev forkastet, så det oprindelige forslag, hvorefter begrænsningen kun skulle gælde præsidenten, blev vedtaget. Der indførtes, også efter det oprindelige forslag, en aldersgrænse for valg (eller genvalg) til tillidsposterne (inklusive medlemskab af Kassekommission og Udvalg for udadrettet virksomhed) på 70 år.

I beskrivelserne af præsidentens og embedsmændenes (sekretærens, redaktørens og kassererens) hverv foretoges kun mindre ændringer (de nye vedtægters §§ 10–11). Det samme gælder beskrivelsen af Kassekommissionen og revisionen (§ 13). Paragraffen om medlemsmøder (§ 14) ændredes, så der ikke angives en bestemt mødedag. De gamle vedtægter angav fredag, men flere medlemmer havde beklaget sig over, at dette kunne genere deres weekend, så vedtægtsudvalget havde foretaget en rundspørge, der gav som resultat, at 21 foretrak fredag og 43 torsdag, mens 32 kunne acceptere begge dage. I den nye forretningsordens § 6 indførtes nu torsdag som mødedag. Fordelen ved at have denne bestemmelse her i stedet for i vedtægterne er, at så er den nemmere at ændre. Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark skulle afløse det den 13. februar 1976 nedsatte permanente udvalg. Retningslinier for dets virksomhed findes i forretningsordenens § 18. Udvalget har til opgave at afholde offentlige foredrag, udgive oplysende videnskabelige skrifter (i samarbejde med redaktøren) og indbyde forskere til at holde foredrag og deltage i diskussioner med kollegaer inden for eller uden for Selskabets medlemskreds. Denne sidste formulering dækker de såkaldte fællesmøder med faglige videnskabelige foreninger. Udvalgets formand skal løbende søge præsiets godkendelse af udvalgets virksomhed, og forud for hver sæson forelægge dets planer til Selskabets godkendelse.

Det skal gøre rede for de økonomiske konsekvenser for planerne over for Kassekommissionen.

I andre vedtægtsparagraffer omtales publikationsvirksomheden (§ 15), det internationale samarbejde (§ 16), medaljer og legater (§ 19), valg til Carlsbergfondets direktion (§ 20), udvalg og betænkninger (§ 21), og reglerne for forandringer i vedtægterne (§ 23). I § 22 omtales forretningsordenen, der indeholder mere detaljerede bestemmelser på de forskellige områder.

Med dette regelkompleks blev lagt et godt grundlag for det videre arbejde, og det er i Selskabet den almindelige mening, at man er vedtægtsudvalget og dets formand, Gunnar Seidenfaden, stor tak skyldig for det grundige arbejde, der lå bag, og det gode resultat, der kom ud af det.

Dette udelukker dog ikke, at der snart blev behov for mindre forandringer, navnlig i forretningsordenen. Vedrørende indvalg af medlemmer vedtog begge klasser den 12. marts 1981 en ændring i § 2, hvorefter der forud for afstemningen skal vedtages, hvor mange af de ledige pladser der skal besættes. I den naturvidenskabelige klasse skal også fordelingen på de to grupper bestemmes (Ov 80–81, 66). Baggrunden for denne ændring var et ønske om at have pladser i reserve, når de i overgangsbestemmelserne angivne perioder udløb, og man derefter kun fik nye pladser ved naturlig afgang.

I samme paragraf foretog den humanistiske klasse den 13. december 1979 en tilføjelse, som vil blive nærmere omtalt i næste afsnit.

3.

I 1980 udløb præsidenten P.J. Riis' valgperiode, og han var indstillet på at trække sig tilbage, men da det medlem af den naturvidenskabelige klasse, som man ønskede som hans efterfølger, ikke så sig i stand til på det tidspunkt at modtage valg, indvilgede Riis i at fortsætte endnu nogen tid og blev derfor den 10. april genvalgt for en ny periode. På samme møde valgtes Christian Crone til sekretær efter Chr. Møller, der havde beklædt dette embede siden 1959, men som den 22. december 1979 var fyldt 75 år, og som var afgået ved døden den 14. januar 1980.

Der skete i perioden flere andre ændringer i SELSKABETS LEDELSE. I 1978 udtrådte Einar Andersen af Kassekommissionen. Han efterfulgtes som formand af C.J. Becker, og astronomen professor Anders Reiz blev indvalgt i kommissionen. I 1980 udgik musikprofessor Nils Schiørring og erstattedes af P. Nørregaard Rasmussen. I 1978 afløstes Heinz Holter som kasserer af matematikeren professor Erik Sparre Andersen. Begge klasser skiftede formand i perioden. I den humanistiske klasse afløste Henrik Glahn i 1977

Povl Bagge, og i den naturvidenskabelige blev geologen professor Henning Sørensen i 1981 valgt til at efterfølge Ole Maaløe. Udvalget for udadrettet virksomhed kom fra starten til at bestå af de tre medlemmer af det i 1976 nedsatte permanente udvalg plus Henrik Glahn, men denne udtrådte, da han blev klasseformand. I hans sted valgtes professor Niels Thomsen. Året efter udtrådte Overgaard Nielsen og blev afløst af forstanderen for Carlsberglaboratoriets fysiologiske afdeling, professor Diter von Wettstein. Udvalget valgtes hvert år Mogens Blegvad til formand.

Præsidiet blev, som hensigten var, i højere grad et samlende og ledende organ end repræsentationsudvalget, som det afløste. I året 1977 afholdtes syv præsidiemøder, i de følgende år gennemsnitligt fire.

De nye regler for indvalg af medlemmer medførte den ønskede udvidelse af medlemstallene. Mens der pr. 1. juni 1976 var 138 INDENLANDSKE MEDLEMMER (fordelt med 55 på den historisk-filosofiske klasse og 83 på den matematisk-naturvidenskabelige), var de tilsvarende tal fem år senere 190 (78 og 112). Som omtalt i forrige afsnit ønskede begge klasser at strække besættelsen af de ekstra pladser, som de nye regler gav, ud over de i overgangsbestemmelserne angivne perioder. Dette er grunden til, at man ikke i 1981 og 1982 kom op på maksimumstallene. Nyvalgene fordeler sig således på årene:

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1977	7	13
1978	8	10
1979	5	7
1980	6	7
1981	4	5

Hertil kommer, at et medlem af den humanistiske klasse, litteraturforskeren Elias Bredsdorff, i 1980 vendte hjem fra sin stilling ved Cambridge University og blev overført fra udenlandsk til indenlandsk medlem.

I perioden mistede Selskabet 20 indenlandske medlemmer. Det er ovenfor nævnt, at Chr. Møller, sekretær siden 1959, døde den 14. januar 1980. Blandt de døde var også den tidligere kasserer, Mathias Thomsen (død den 3. februar 1976), Selskabets alderspræsident, fhv. professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet Johs. Brøndum-Nielsen (født 1881, død den 9 marts 1977) og Franz Blatt, tidligere klasseformand og formand for Carlsbergfondets direktion (død den 2. august 1979). Endelig døde den mangeårige formand for Kassekommissionen Aksel Tovborg Jensen den 9. februar 1981.

I foråret 1979 havde to medlemmer af den humanistiske klasse rejst

spørgsmålet om en ændring af vedtægterne, så man kunne sikre de samfundsvidenskabelige fag en rimeligere repræsentation. Den 10. maj nedsatte klassen et udvalg bestående af klasseformanden Henrik Glahn, C.J. Becker og juristen professor Knud Waaben til at overveje sagen. Udvalget forelagde på klassemødet den 8. november et notat, hvori man »til belysning af området samfundsvidenskab« gav følgende opregning af discipliner: økonomi, retsvidenskab, kriminologi, sociologi, statistik, demografi, statskundskab, økonomisk historie, samtidshistorie, samfundsfilosofi, psykologi, antropologi, etnografi, kulturgeografi. Fra 1973 var der i alt indvalgt 8 nye medlemmer fra disse discipliner, og 2 af de tidligere valgte kunne ligeledes henregnes til dem. Man drøftede på dette møde og et følgende flere muligheder for at sikre, at samfundsvidenskaberne blev stærkere repræsenteret. Det endelige resultat blev en vedtagelse den 13. december af en tilføjelse til forretningsordenens § 2, som indeholdt den bestemmelse, at man forud for afstemningen skal have »rigelig tid til at drøfte forslagene, så det bliver muligt at vurdere, ... hvorvidt et indvalg vil bidrage til en formålstjenlig balance inden for faggrupperne med styrkelse af underrepræsenterede fag«. Tilføjelsen gik ud på, at klassen således »især inden for det første tiår efter Vedtægternes ikrafttræden« bør »tilstræbe, at de hidtil underrepræsenterede samfundsvidenskabelige områder styrkes« (Ov 79–80, 69). Den mere generelle bestemmelse havde ikke vist sig tilstrækkelig til at forhindre, at fag, der var stærkt repræsenterede, i kraft af de mange stemmer, de rådede over, blev endnu stærkere, mens specielt medlemmerne fra de samfundsvidenskabelige fag, som først for nylig var blevet repræsenteret og kun havde få stemmer, havde svært ved at få fagfæller indvalgt. Tilføjelsen fik den forønskede virkning. I 1980 var 2 af de 6 nye medlemmer fra samfundsvidenskaberne (økonomen professor Hector Estrup, retsvidenskabsmanden professor Thøger Nielsen), i 1981 1 af 4 (økonomihistorikeren professor Svend Aage Hansen).

Antallet af UDENLANDSKE MEDLEMMER steg i femåret fra 259 (fordelt med henholdsvis 89 og 170 på de to klasser) til 269 (96 og 173). Nyvalgene fordelte sig således på årene:

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1977	7	14
1978	7	4
1979	9	2
1980	3	7
1981	2	0

4.

Udvidelsen af medlemsskaren var kun en side af, hvad man tilstræbte med 1976-reformerne. En anden var at give Selskabet større mulighed for at gøre sig gældende udadtil. Der var nok blandt medlemmerne delte meninger om, hvor langt man skulle gå i den retning, men efterhånden blev flere og flere vundet for den tanke, at skulle Selskabet leve op til sine forpligtelser som talsmand for den grundvidenskabelige forskning, måtte man i højere grad end tidligere lade sin stemme høre og, når det var påkrævet, tage stilling også til spørgsmål med politisk indhold.

Hidtil havde man afvist opfordringer til at komme med UDTALELSER om den slags sager – sagen om de islandske håndskrifter var en undtagelse –, og da præsidiet på sit andet møde i februar drøftede en henvendelse fra Israel, der ønskede en international protest mod Sovjetmyndighedernes sprængning af et symposium om Jødisk kultur i USSR, vedtog man at svare, at man af princip ikke udtalte sig om den slags spørgsmål. Men da den russiske nobelpristager ANDREJ SAKHAROV blev forvist til Gorkhi, vedtog Selskabet den 24. januar 1980 på opfordring af Ben Mottelson en protest. Sagen drøftedes først i plenum, så i præsidiet, som på grundlag af Mottelsons udkast udformede et forslag, som senere på aftenen vedtoges i plenum. Protesten sendtes på engelsk til det sovjetiske akademi og offentliggjordes i en dansk version gennem Ritzaus Bureau³. Det blev ikke sidste gang, Selskabet beskæftigede sig med Sakharovs skæbne; man afslog at deltage i en ny akademiaktion i 1981, men i januar 1986 sendtes et telegram til generalsekretær Gorbatjov. Som bekendt fik Sakharov og hans hustru Helena Bonner derefter lov til at vende tilbage til Moskva.

En tilsvarende sag behandledes på ekstraordinære præsidiemøder den 12. og 14. maj 1981. Vetenskapsakademien i Stockholm havde fået oplyst, at der i midten af maj ville blive indledt retssag mod den sovjetiske matematiker af jødisk afstamning VIKTOR BRAILOWSKI, som havde været fængslet i et halvt år. Det svenske akademi havde formuleret en protest, som man ville have de nordiske akademier til at afgive i fællesskab. Til at begynde med var de fleste præsidiemedlemmer indstillet på, at man ikke skulle foretage sig noget, men efterhånden som man fik flere oplysninger i sagen, kom præsidiet frem til, at man skulle formulere en egen udtalelse, og plenum vedtog den 14. maj at telegrafere til det sovjetiske akademi, at

³ Den danske version lyder således: Det kgl. danske Videnskabernes Selskab føler stor bekymring ved de modtagne meddelelser om indgreb overfor medlem af Akademia Nauk Andrei Sakharov. Selskabet appellerer til det sovjetiske videnskabsakademi om at gøre sin indflydelse gældende for at sikre, at Andrei Sakharov kan fortsætte sit virke indenfor den internationale videnskab og bevare mulighederne for at udtrykke sine synspunkter.

Selskabet ligesom det svenske akademi »wishes to express its deep concern and appeals to the Soviet Academy of Sciences to exert its influence in order to ensure that Viktor Brailowski may pursue his activity within international science and continue to express his scholarly opinions«. Det svenske akademi sendte to dage senere et tilsvarende telegram, og der kom også protester fra U.S.A.

Der var ikke uden betænkelighed, at man i disse to tilfælde indlod sig på at deltage i aktioner af denne art – det kunne nemt danne præcedens, og det kunne blive vanskeligt at trække en grænse. Men man fandt dog, at det at tale den videnskabelige forsknings sag under visse omstændigheder også må indebære at forsvare enkelte forskere mod overgreb, og de følgende år kom flere sager af denne art⁴.

En hjemlig sag af en anden art, som også gav anledning til, at Selskabet udtalte sig, angik DEN KONGELIGE AFSTØBNINGSSAMLING, som i 14 år havde været midlertidigt opmagasineret under lidet betryggende forhold. Foreningen af Danske Kunstmuseer sendte den 30. september 1980 ordlyden af en resolution, hvori man opfordrede Ministeriet for kulturelle Anliggender til at etablere en selvstændig ledelse af samlingen, som kunne sørge for, at den blev forsvarligt opbevaret, konserveret og genopstillet. Foreningen ønskede Selskabets tilslutning til denne resolution. Sagen behandledes på møderne den 16. og 30. oktober 1980. På det første møde var der delte meninger om, hvorvidt man skulle udtale sig, men da præsidenten på det andet møde forelagde et forslag til udtalelse, blev det vedtaget uden bemærkninger⁵. Præsidenten modtog dog en skriftlig protest fra et medlem, som advarede mod, at Selskabet tog stilling til sager af forskningspolitisk natur, hvor der nødvendigvis er tale om prioriteringer. Kulturministeriet svarede den 3. november, at ministeren samme dag havde nedsat et udvalg med den opgave hurtigst muligt at fremkomme med forslag til en flytning af samlingen til et sted, hvor den ville kunne opbevares uden at nedbrydes yderligere, og hvor en konserveringsmæssig indsats ville kunne påbegyndes med henblik på mulig senere genopstilling af samlingen. Der gik som bekendt en del år, før problemet fandt sin løsning.

På det møde, hvor udtalelsen om afstøbningssamlingen vedtoges, rejste kemikeren professor Thor A. Bak spørgsmålet om en henvendelse til Ministeren for Skatter og Afgifter om SKATTEFRIHED FOR UDENLANDSKE

⁴ Ole Maaløe, som fra 1977 var formand for ICSU's Standing Committee on the Safeguard of the Pursuit of Science, deltog i behandlingen af Brailowski-sagen og var en varm fortaler for dette synspunkt.

⁵ I udtalelsen, som er rettet til Ministeriet for kulturelle Anliggender, lægges vægt på samlingens værdi som et »for den klassiske arkæologi og kunsthistorie i Danmark uvurderligt videnskabeligt apparat, hvis mangeårige utilgængelighed har været til ubodelig skade for den herværende forskning og videnskabelige undervisning«.

HÆDERSPRISER, der tildeles danskere. Han havde selv i et brev til ministeren påpeget det urimelige i, at kun Nobelprisen og Nordisk Råds Litteraturpris fritages for beskatning. Det skader, hævdede han i brevet, Danmarks anseelse overfor udlandet, hvor videnskabelige hæderspriser normalt ikke beskattes. Han ønskede, at Selskabet støttede henvendelsen. Sagen henvises til behandling i klasserne, der begge på møder den 13. november udtrykte tilslutning til synspunkterne i Thor A. Baks skrivelse og bad præsidiet gå videre med sagen. Dette valgte dog at stille den i bero. Thor A. Bak – og professor i nordisk litteratur ved Odense Universitet Mogens Brøndsted, som på Det Danske Akademis vegne havde henvendt sig til ministeriet – fik et svar, som gik ud på, at der var iværksat undersøgelser af den skattemæssige behandling af hæderspriser i andre lande, og at man derefter ville overveje en eventuel lovændring. Denne kom faktisk aldrig.

At Selskabet ikke ville afholde sig fra at udtale sig om forskningspolitiske spørgsmål, viste sig meget snart efter behandlingen af afstøbnings-samlings-sagen. Undervisningsministeriet bebudede i oktober 1980 *BESPARELSER* for 1981 og de følgende år *PÅ BEVILLINGERNE TIL FORSKNING OG HØJERE UDDANNELSE*. Efter forskellige henvendelser og underhåndskontakter drøftedes situationen på klassemøder den 27. november, hvor et forslag til en skrivelse til ministeren udarbejdet af sekretæren og formanden for den humanistiske klasse blev forelagt. Sagen drøftedes videre i præsidiet, som den 4. december sendte en skrivelse til ministeren med den formulering af Selskabets synspunkter, man var nået frem til. Man fremhæver i skrivelser, at »de foreliggende langsigtede planer bl.a. indebærer en betydelig reduktion af den videnskabelige og teknisk/administrative stab inden for flere områder af vital betydning for dansk grundforskning, uden at der ses at være taget hensyn til kvaliteten af den igangværende forskning«, og at de »på utilsigtet måde kan skade aktive og velfungerende forskergrupper«. Man advarer mod, »at der træffes beslutninger om foranstaltninger så hurtigt, at skadelige konsekvenser bliver dybtgående«, og hævder, at »et grundigt sagkyndigt udredningsarbejde« vil være nødvendigt. Skrivelser slutter således: »Under indtryk af den krise, som dansk grundforskning synes at stå over for, vil Selskabet indstændigt opfordre ministeren til snarest at iværksætte en detaljeret undersøgelse af besparelsernes konsekvenser for dansk forskning, således at utilsigtede skadevirkninger undgås«. Undervisningsministeren Dorte Bennedsen svarede den 9. januar 1981, at hun var »enig i, at et sagkyndigt udredningsarbejde er nødvendigt, hvis et levedygtigt forskningsmiljø skal bevares«. Planlægningsrådet for Forskningen havde foreslået noget sådant, og dets forslag ville blive støttet i en tværministeriel arbejdsgruppe. Ministeren sluttede således: »Jeg mener således at kunne imødekomme selskabets ønsker på det langsigtede plan, mens jeg for 1981 kan nævne, at de stipendiebesparelser, som indgår i

spareplanen for dette år, kun er en engangsbesparelse, som undervisningsministeriet i budgettet for de efterfølgende år har dækning for at bringe op på 1980-niveau igen.« Det bør nok tilføjes, at nogle i Selskabet og præsidiet havde ønsket, at Selskabet skulle tilbyde at medvirke i udredningsarbejdet, men at tiden åbenbart ikke var moden til et sådant skridt.

En anden art sager, hvor Selskabet har lejlighed til at gøre sig gældende udadtil, angår indstilling af personer til belønning med INTERNATIONALE PRISER. Disse sager drøftedes i præsidiet, og i enkelte tilfælde benyttede man lejligheden til at pege på en dansker, der kunne komme på tale, men antallet af henvendelser voksede, så man den 30. april 1981 fandt sig foranlediget til at nedsætte, foreløbig for 3 år, et ad hoc-udvalg med to medlemmer fra hver klasse, til at tage sig af disse sager⁶. Udvalget blev senere gjort permanent.

5.

Som ovenfor nævnt afholdtes fra nytår 1977 de ordinære MØDER torsdag aften i stedet for som tidligere fredag, men der var medlemmer, som ikke var tilfredse med denne ændring. Spørgsmålet rejstes på mødet den 27. april 1978, og den 12. oktober meddeltes, at man til foråret ville foranstalte en ny afstemning om mødedagen. Den 10. maj 1979 redegjorde Gunnar Seidenfaden for resultatet af denne: 42 gik ind for fredag, 77 for torsdag, mens 34 kunne acceptere begge dage. En statistisk opgørelse, som Seidenfaden derefter foretog og fremlagde den 11. oktober, viste, at de, der havde stemt for fredag, deltog mindst lige så hyppigt i torsdagsmøderne som de, der havde stemt for torsdag. Herefter faldt der ro over sagen.

Mødet den 14. december 1978 var helliget mindet om Anders Sandøe Ørsted i anledning af 200-året for hans død den 21. december 1778. Højesteretspræsidenten og to andre højesteretsdommere deltog som gæster, og Povl Bagge og Knud Waaben gav meddelelser om Ørsteds virke henholdsvis som politiker og jurist. Et portræt af Ørsted fra 1806 var til lejligheden udlånt af Frederiksborgmuseet, som også lovede at deponere en kopi i pastel efter Eckersbergs portræt fra 1821. Mødet den 12. februar 1981, hvor Selskabets udenlandske medlem, tidl. sekretær for Vetenskapsakademien i Stockholm Carl Gustav Bernhard talte om akademiernes virksomhed i vor tid, overværedes af undervisningsminister Dorte Bennedsen.

Mødevirksomheden omfatter efter de nye vedtægters ikrafttræden også de møder mellem Selskabet og en eller flere faglige foreninger, som Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark (i det følgende blot kaldet

⁶ Udvalget kom til at bestå af P.J. Riis, Arild Hvidtfeldt, Ulrik Lassen og Thor A. Bak.

Udvalget) har til opgave at arrangere. Af sådanne FÆLLESMØDER afholdtes i perioden i alt fem.

Den 19. november 1976 markeredes 400-året for grundstensnedlæggelsen til Uranienborg og 300-året for Ole Rømers opdagelse af lysets hastighed ved et fællesmøde med Astronomisk Selskab, Dansk Fysisk Selskab og Selskabet til Naturlærens Udbredelse i den nye sal på 3. sal. Der holdtes foredrag af Bengt Strömngren og Mogens Pihl, og operasangerinde ved Det Kgl. Teater Edith Guillaume og guitaristen Ingolf Olsen fremførte kompositioner af Robert Jones, John Dowland og Henry Purcell. Mødet blev overværet af undervisningsminister Ritt Bjerregaard. Den 23. april 1977 talte Selskabets udenlandske medlem Bertil Malmberg, Lund, om »Det språkliga teckenbegreppet och dess historiska bakgrund« ved et møde med Lingvistikredsen. Foredraget holdtes i mødesalen på 1. sal, og derefter serveredes et let traktement i den nye sal. Dette betaltes af deltagerne selv (Ov 76–77, 57).

Hundredåret for naturforskeren P.W. Lunds død den 25. maj 1880 i Brasilien markeredes både dér og her. Selskabet indbød Dansk Naturhistorisk Forening, Dansk Geologisk Forening og Dansk Botanisk Forening til et fællesmøde den 2. maj 1980. Lektor Tove Hatting talte om mennesket og palæontologen P.W. Lund, lektor, dr. Knud Rahn om Lund og botanikken og Erik Dal om Lund og Selskabet. Blandt de inviterede gæster var medlemmer af den Lundske familie og repræsentanter fra den brasilianske ambassade. Ambassadøren og en delegation fra Brasilien var Selskabets gæster ved en frokost på selve dødsdagen. Her udveksledes gaver. Selskabet havde sammenstillet et antal komplette sæt af de originale tavler til P.W. Lunds værker, i alt 62, og sådanne sæt, indlagt i mapper, overraktes ambassadøren til fordeling mellem brasilianske forskningscentre. Selskabet modtog en adresse og senere et eksemplar af Coutos store værk *Tratado de paleomasto-zoologia*, udgivet af det brasilianske akademi. Professor Ebba Lund, hvis oldefar var bror til P.W. Lund, repræsenterede Selskabet som medlem af en dansk delegation til et Lund-symposium, der afholdtes den 2.-7. juni af det føderale universitet i provinsen Minas Gerais (Ov 79–80, 123–26).

Et fællesmøde med Dansk Naturhistorisk Forening og Det Grønlandske Selskab afholdtes den 1. december 1980 i anledning af 200-året for udgivelsen af Otto Fabricius' *Fauna Groenlandica* og for hans indvalg i Selskabet. Der holdtes foredrag af Jes Asmussen om Fabricius som præst og sprogforsker og af direktør, dr.phil. Torben Wolff, Danmarks Akvarium, om Fabricius som zoolog. Endelig talte professor i historie ved Uppsala Universitet Sten Carlsson om »Social mobilitet inom svensk byråkrati under 1700- och 1800-talen« på et fællesmøde den 22. april 1981 med Historisk Samfund (Ov 80–81, 123).

Foruden disse fællesmøder arrangerer Udvalget de OFFENTLIGE FOREDRAG, der holdes i den nye sal på 3. sal. Som planlagt løb foredragsrækken *Grundvidenskaben i dag* over 3 år fra efteråret 1976 til foråret 1979. Den indledtes med et foredrag betitlet *Hvad er grundvidenskab?* ved Mogens Pihl og afsluttedes med Mogens Blegvads foredrag *Grundvidenskaben i går, i dag og i morgen*, der i sin undertitel betegnedes som *Afsluttende videnskabsteoretiske betragtninger*. I de mellemliggende 28 foredrag behandlede emner fra forskellige videnskabsområder til belysning af disses udvikling i den sidste menneskealder⁷. Bl.a. takket være den udmærkede tilrettelæggelse af foredragsrækkens praktiske gennemførelse, som fru Kirsten Strømstad som nævnt i forrige kapitel stod for, var fremmødet til foredragene meget tilfredsstillende; salen var ofte helt fuld. Og det selv om det trods store anstrengelser ikke lykkedes at få massemedier som dagblade, radio og fjernsyn til at omtale og referere foredragene⁸.

Da afslutningen af serien nærmede sig, var der almindelig enighed om, at de offentlige foredrag havde været en sådan succes, at de burde fortsættes ud over den oprindelig fastsatte forsøgsperiode på tre år, og at der også fremover skulle være gratis adgang. Udvalget stod derfor over for den opgave at finde et idémæssigt grundlag for en ny serie. Man tog her

⁷ Ole Maaløe: Biologiens molekylære grundlag. - Ingmar Bengtsson: Musikvidenskab nu og i fremtiden. - Seniorstipendiat, cand.mag. Erik A. Nielsen: Hvad kan litteraturvidenskaben? - Olaf Pedersen: Videnskabshistorien og dens aktuelle betydning. - Erling Bjøl: Politik som videnskab. - Arne Noe-Nygaard: Kontinenter i bevægelse. - Bernhard Gomard: Retsvidenskabens opgaver og metoder belyst ved eksempler fra aktieselskabsretten. - Chr. Møller: Omvæltninger i fysikernes tankesæt i vort århundrede. - Søren Egerod: Det fjerne Østens sprog - sammenhænge og påvirkning. - Bengt Strömgren: Astronomiens udvikling i de sidste halvtreds år. - Erik Fischer: Om kunsthistorie. - P. Nørregaard Rasmussen: Økonomisk vækst. - C. Overgaard Nielsen: Økologien som grundvidenskab. - Niels Thomsen: Historisk forskning omkring opinions- og meningsdannelse. - Hans H. Ussing: Om årsagerne til elektriske fænomener i levende organismer. - Arild Hvidtfeldt: Religionssociologiens plads blandt humaniora. - Frederik Barth, Oslo: Sosialantropologien som grunnvidenskab. - Eli Fischer-Jørgensen: Sprogets lyde. Hvordan de frembringes, opfattes og bruges. - Morten Simonsen: Den biologiske skellen mellem eget og fremmed væv. - Thor A. Bak: Kemiske reaktioners hastighed. - I.K. Moustgaard: Psykologien som eksperimentalvidenskab; eksempel: vor rumopfattelse. - Werner Fenchel: Om matematikkens begreber og metoder. - Jan Pinborg: Den mørke middelalder - revisionen af en klichéforestilling. - Barker Jørgensen: Dyrene og årstidernes vekslen. - Arne Strid: Det moderne syn på tilpasning og artsdannelse. - C.J. Becker: Hvad sker der i dansk arkæologi? Kendsgerninger og teorier omkring vor opfattelse af Danmarks forhistorie. - Professor Erik Hansen: Moderne lingvistik og det danske sprog. - Allan Mackintosh: Fra kaos til orden. Faststoffysikkens udvikling i det 20. årh. (Hvor her ikke er anført titler på en foredragsholder, var vedkommende indenlandsk eller udenlandsk medlem af Selskabet, da foredraget holdtes, eller blev det senere.)

⁸ Derimod indledtes et samarbejde med tidsskriftet *Naturens Verden*, som derefter regelmæssigt bringer foramtale af foredragene. Selskabets redaktør indtrådte i den anledning i tidsskriftets redaktionskomité.

udgangspunkt i den tanke, at det er problemerne, der styrer det videnskabelige arbejde, og at løsningen af ét problem medfører, at nye kan formuleres. Som overskrift for den nye serie valgte man derfor *Videnskabelige problemer – løste og uløste*. Det viste sig ikke svært at finde gode emner og foredragsholdere til denne serie, som fortsatte til og med forårssemestret 1982 med i alt 30 foredrag, repræsenterende alle mulige fagområder⁹. Fremmødet var stadig udmærket, men der kunne ikke være tale om, at man prøvede at få foredragene publiceret samlet. Nogle fandt dog plads i *Naturens Verdens* spalter.

Foruden fru Strømstad, der som nævnt virkede på konsulentbasis, fik Udvalget fra sommeren 1976¹⁰, som forudset i byggeudvalgets betænkning, assistance af en halvdags kontorassistent, der bl.a. blev beskæftiget med – til brug ved samarbejdet med de faglige videnskabelige foreninger – at udarbejde et kartotek over disse med navne og adresser for formænd og sekretærer. Det viste sig at være vanskeligere end ventet, oplysningerne måtte hentes mange steder fra, men nu findes kartoteket, og det holdes løbende à jour.

Mens Kassekommissionen fra 1976 havde godkendt Udvalgets forslag til fordeling af de midler, der fra Carlsbergfondet var stillet til rådighed til arbejdet, var det samme ikke tilfældet fra 1977. Kommissionen ville kun gå med til, at fru Strømstad fortsatte til den 1. april, og lønnen til halvdags-

⁹ Ebba Lund: Virus som årsag til kræft. - Lektor, lic.scient. Jens Martin Knudsen: Solsystemets oprindelse. - P.C. Matthiessen: Kan man forudsige befolkningsudviklingen? - Johnny Christensen: Hvem var Homer? - Lektor, dr.phil. Bent Jensen: Moskvaprocesserne - anklagerne, tilståelserne, tilskuerne. - Willi Dansgaard: Klimaændringer og vulkansk aktivitet. - Lektor, cand.mag. Niels Martin Jensen: Musikken i dansk middelalder. - Hans Jørgen Hansen: Biologiske kriser i Jordens historie. - Knud Waaben: Straffens formål og virkninger. - Kristof Glamann: Ædelmetaller og verdenshandel i opdagelsernes og koloniseringens tidsalder. - David Favrholt: Det filosofiske omverdensproblem. - Hans Tornehave: Nogle problemer i den matematiske beskrivelse af naturprocesser. - Kjeld A. Marcker: Kvælstofassimilation hos planter ved genetisk manipulation. - Ben R. Mottelson: Kvantebegrebet i atomfysikken. - Lektor, mag.scient. Jørgen Rabøl: Hvordan finder trækfuglene vej? - Hector Estrup: Teorier om produktiv beskæftigelse. - Lektor, mag.art. Henrik Holmboe: Tydningen af døde sprogs skriftsystemer. - Olaf Olsen: De store vikingeborges formål og funktion. - Ove Nathan: Grundstoffernes oprindelse. - Professor, dr.phil. Henrik Smith: Mærkelige fænomener ved lave temperaturer. - Professor, dr.phil. Erling B. Andersen: Statistikken og samfundsproblemerne. - Niels K. Jerne: Antistoffer og anti-antistoffer. - Arkivar, dr.phil. Gustav Henningsen: Hvorfor brændte man hekse? - Lektor, mag.art. Ida Nicolaisen: Studiet af et primitivt samfund. - Diter v. Wettstein: Fotosyntese - fra solenergi til kemisk energi. - Lektor, mag.art. Torben Schousboe: Carl Nielsen genopdaget. - Professor, dr.polit. Niels Thygesen: Debatten om monetarismen. - Cand.scient. Ib Lundgaard Rasmussen: Planeterne set tæt på. - Lektor, dr.phil. Iven Reventlow: Aggressiv adfærd hos dyr og mennesker. (Vedrørende titler se note 7.)

¹⁰ På det tidspunkt var det naturligvis det såkaldte permanente udvalg.

assistenten skulle overføres til sekretariatets lønkonto. Udvalget var utilfreds hermed. Det lagde vægt på, at fru Strømstad skulle være med til at planlægge gennemførelsen af efterårets forelæsninger. Resultatet af korrespondancer gennem første halvår af 1977 og forhandlinger på præsidiemøder den 21. april og 29. juni blev, at Udvalgets medlemmer fralagde sig ansvaret for foredragenes praktiske gennemførelse, som så overtoges af sekretariatet¹¹.

Dette sagsforløb kan rimeligvis tages som udtryk for, at ikke alle i Selskabet var lige positivt stemt for de nye udadrettede initiativer. Også om anvendelsen af lokalerne rådede delte meninger. Udvalget fandt, at dets opgave at udbygge samarbejdet med de faglige videnskabelige foreninger, ville blive vanskeliggjort, hvis disses adgang til at benytte lokalerne begrænsedes, og nu spredtes der rygter om, at Carlsbergfondets direktion anså en sådan begrænsning for ønskelig, for at der ikke skulle slides for meget på lokalerne. Selv om disse rygter dementeredes officielt ved en skrivelse fra direktionens formand til præsidenten, vedtog præsidiet i 1979, at det kun kunne være til særlige lejligheder, foreningerne kunne få lov at anvende lokalerne. Der udformedes et regelsæt og en priskurant.

Udvalget tog i 1980 en opgave op, som ikke havde været forudsat ved dets nedsættelse, men som faldt naturligt ind under begrebet »udadrettet virksomhed i Danmark«. I efteråret 1979 henvendte cand.theol. Jørgen Hornemann, der da var redaktør ved radioavisen, sig til Selskabet. Det havde slået ham, at det, når massemedierne havde brug for kommentarer til meddelelser om videnskabelige nyheder, altid var de samme personer man gik til, selv om de måske ikke var de mest sagkyndige på de pågældende områder. Selskabet, var han klar over, rådede over en imponerende sagkundskab spredt over et stort felt, og det måtte kunne hjælpe journalister og redaktører til i hvert enkelt tilfælde at finde den rette kommentator. Han redegjorde for sine tanker over for Udvalget og ved dettes mellemkomst for præsidiet den 14. februar 1980, idet han foreslog udarbejdet en liste over Selskabets medlemmer med angivelse af deres fag og specialer. På klassemøder den 24. april 1980 og i plenum den 5. maj 1980 gav medlemmerne deres tilslutning til, at Udvalget udarbejdede en sådan liste, idet kun de, der udtrykkeligt gav tilsagn om at »stille op«, hvis der blev brug for dem, skulle figurere på listen. Der sendtes derefter skemaer ud, og på grundlag af de oplysninger, som medlemmerne gav på disse, udarbejdedes listen af Udvalget i en form, så man nemt ved dens hjælp kunne finde frem til den nærmeste sagkyndige i hvert tilfælde. Man fik

¹¹ I et forsøg på at løse problemerne søgte præsidenten Bidragsfondet om penge til at lønne fru Strømstad eller en anden med tilsvarende kvalifikationer, men ansøgningen blev afslået.

hjælp med udskrift på Carlsberglaboratoriets edb-anlæg, og listen udsendtes i 1981 til redaktioner og journalister, hvor den ifølge Jørgen Hornemann kom til at gøre god nytte. Nye, ajourførte udgaver af denne MEDIELISTE kom de følgende år med uregelmæssige mellemrum. I 1989 udsendtes listen i trykt form med fotografier af medlemmerne under titlen *Videnskabernes Selskab. Medlemmer i Danmark*.

En udadventt virksomhed, som ikke foregik i Udvalgets regi, begyndte i 1977. Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen bevilgede hvert år til og med 1984 en sum penge, således at der kunne afholdes J.C. JACOBSEN MEMORIAL LECTURES ved udenlandske forskere. De to første år kunne der afholdes to forelæsninger, således at hver af klasserne kunne invitere én forelæser, derefter holdtes én forelæsning årligt, idet klasserne skiftedes til at vælge forelæsere. Disse valgtes fortrinsvis blandt Selskabets udenlandske medlemmer.

I alt blev det i perioden til følgende 6 forelæsninger:

3/11 1977 Professor, dr. Torgny Säve-Söderbergh, Uppsala: Översikt över den samnordiska Nubienexpeditionens resultat. (Hist.Filos.Medd. 49:3)

16/11 1977 Professor, dr. Thomas v. d. Hammen: Changes in Life Conditions on the Earth during the past 1 Million Years. (Biol.Skr. 22:6)

2/11 1978 Professor, dr. Karl Erdmann, Kiel: Rätestaat oder parlamentarische Demokratie – Neuere Forschungen zur Novemberrevolution in Deutschland. (Hist.Filos.Medd. 49:4)

7/12 1978 Professor, dr. René Thom, Paris: Catastrophe Theory with Application to Biology. (Biol.Skr. 22:7, på fransk)

12/12 1979 Professor, dr. Grahame Clark, Cambridge, England: Natural Science and Universal History. (Hist.Filos.Medd. 50:1)

2/10 1980 Professor, dr. Victor Weisskopf, Cambridge, Mass., U.S.A.: The Ultimate Structure of Matter.

Dronning Margrethe II overværede professor Grahame Clarks forelæsning. Forelæsningerne var offentlige og skulle være »letfattelige«, men da de holdtes på »udenlandsk«, var det et noget andet publikum end de almindelige offentlige forelæsnings, de henvendte sig til. Arrangementerne var ret bekostelige, og der opstod efterhånden tvivl, om pengene var givet godt ud, selv om forelæsningerne stort set var af høj kvalitet; og bevillingen ophørte som nævnt i 1984. En del af de bevilgede midler var beregnet til publicering af forelæsningerne i Selskabets skriferækker, og af de 6 lykkedes det at få publiceret de 5 som angivet ovenfor.

Også de offentlige foredrag var det jo meningen at publicere, men det måtte ikke koste Selskabet noget, og Selskabets redaktør og Udvalgets formand forhandlede længe med forskellige forlag om at påtage sig udgivelsen. Ingen var imidlertid interesseret; man anså værker med så blandet et indhold for vanskelige at sælge. I det håb, at foredragene kunne

få en større udbredelse, hvis de kom hvert for sig som hæfter, bestemte man sig herfor, og da Henrik Glahn gjorde opmærksom på, at Folkeuniversitetet i København lå inde med en sum penge fra salg af en serie ved navn Folkeuniversitetets Bibliotek, som han og et par andre havde redigeret, lykkedes det at få Folkeuniversitetet til at påtage sig udgivelsen og at få tilladelse til at bruge pengene til trykning af de første hæfter. Indtægter ved salget af disse skulle så finansiere de følgende. Man satte prisen så lavt som muligt – i begyndelsen kr. 12,85 pr. hæfte inkl. moms – men derved blev boghandleravancen så lille, at boghandlerne ikke var interesserede i at skaffe hæfterne hjem, og da heller ikke bibliotekerne aftog så mange eksemplarer som ventet, blev udgivelsen en fiasko. Takket være ekstra bevillinger fra Selskabet, hvor Kassekommissionen under sin nye formand C.J. Becker viste stor velvilje, og fra Carlsbergs Mindelegat for Brygger J.C. Jacobsen, lykkedes det dog at få alle 30 hæfter i serien *Grundvidenskaben i dag* udgivet¹². Også håbet om, at man, når hele serien forelå, og man ved et pressemøde havde præsenteret den i en dertil fremstillet kassette, kunne få gang i salget, glippede.

6.

PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN omfattede i perioden foruden de første 27 hæfter af *Grundvidenskaben i dag* – de resterende 3 udkom inden udgangen af 1981 – og diverse større og mindre publikationer i serierne¹³, herunder de omtalte J.C. Jacobsen Memorial Lectures, to SÆRLIGE PUBLIKATIONER. I anledning af Københavns Universitets 500-års jubilæum 1. juni 1979 foranstaltedes en facsimileudgave af de første i København trykte bøger, *Tre latinske grammatikker*. De tre grammatikker (Donatus. Fundamentum. Regulae.) var trykt af Gotfred af Ghemen i 1493 til universitetsbrug. Udgiven forsynedes med en boghistorisk efterskrift af Erik Dal, en grammatikhistorisk efterskrift af Jan Pinborg (professor i klassisk filologi ved Københavns Universitet, medlem af Selskabet fra 1980) og et resumé på engelsk. Et eksemplar overrakte til universitetet på jubilæumsdagen, ligesom Selskabets protektor, dronning Margrethe II fik et eksemplar.

Alfred Benzon Fondet bekostede i 1981 udgivelsen af en bog om

¹² Til at redigere hæfterne nedsattes en redaktion bestående af Selskabets redaktør, udvalgets formand og endnu et medlem af udvalget (Overgaard Nielsen, derefter Højgaard Jensen). Cand.theol. N.J. Cappelørn ansattes som redaktionssekretær, men man måtte af økonomiske grunde afstå fra hans medvirken fra og med hæfte 11.

¹³ Af større arbejder kan nævnes første bind af indologen professor Hans Hendriksens 3-binds værk om *Himachali-sproget* (Hist.Filos.Medd. 48:1) og professor Niels Danielsens sprogfilosofiske skrift *An Essay on Nomos and Human Language* (Hist.Filos.Skr. 7:4).

Selskabet på engelsk: *The Royal Danish Academy of Sciences and Letters* («den lille røde»). Det er en nydelig tryksag på 84 sider i knaldrødt bind med mange illustrationer. Foruden en kortfattet redegørelse for Selskabets historie ved Asger Lomholt indeholder bogen artikler om dets forhold til forskellige videnskabsområder ved P.J. Riis, Mogens Pihl, Erik Dal og Christian Crone samt en afsluttende omtale af dets tilstand på udgivelsestidspunktet ved P.J. Riis. En sådan præsentation af Selskabet for et internationalt publikum havde man længe ønsket, og man var taknemmelig for Alfred Benzon Fondets gave.

Som tidligere svingede udgifterne til publikationsvirksomheden og indtægterne ved salg fra år til år, som det fremgår af følgende tal (i hele 1000 kroner):

	1977	1978	1979	1980	1981
Udgifter	386	216	604	358	222
Indtægter	69	125	95	111	76

Om Selskabets ØKONOMI i almindelighed kan nævnes, at statstilskuddet steg fra 305.000 kr. i 1977 til 400.000 kr. i 1981 og Carlsbergfondets ordinære tilskud fra 555.000 kr. til 680.000 kr. Renteindtægterne og udgifterne til Selskabets administration fremgår af følgende tal (igen i 1000 kroner):

	1977	1978	1979	1980	1981
Renteindtægter	68	77	86	99	97
Administr. udg.	572	701	760	795	931

Af ekstraordinære udgifter er der i 1977 en udgift til omlægning af regnskabet til edb og til nyanskaffelser i øvrigt på 34.171 kr., og i 1981 købtes en kopimaskine til 44.731 kr.

Forbrugerpristallet med 1955 som basisår bevægede sig således i perioden:

	1977	1978	1979	1980	1981
	370	417	456	505	565

SELSKABETS BIDRAGSFOND voksede i periodens løb fra ca. 100.000 kr. til ca. 250.000 kr., og det bidrag til Selskabets drift, som det kunne yde, steg fra 20.000 kr. til 50.000 kr.

Antallet af KOMMISSIONER OG NATIONALKOMITÉER voksede i periodens løb. Der oprettedes således i 1981 en kommission for *Carlsbergfondets syriske ekspeditioner* og i 1977 en nationalkomité for *Atlas Linguarum Europae* (ALE). I 1979 kom en nationalkomité for *Jewish Art Index* (JAI). Nationalkomitéen for *Repertoire International de la Litterature de l'Art* (RILA), der nedsattes 1977, ophævedes igen i 1980, da UAI nedlagde arbejdet på den slags bibliografier. I april 1978 udmeldte Selskabet sig af *Association Internationale des Études Byzantines* og af *Comité International Permanent des Linguistes*.

I 1979 oprettedes en nationalkomité for *International Engineering Geology* (IAEG), som er associeret IUGS, og i 1980 en for *Global Atmospheric Research Programme* (GARP). Den danske repræsentation i *Union Radio Scientifique Internationale* (URSI) og i *International Union of Theoretical and Applied Mechanics* (IUTAM) overgik i 1978 fra Akademiet for de tekniske Videnskaber til Selskabet, således at alt ICSU-arbejde samledes her. Det i 1976 nedsatte såkaldte 10. maj-udvalg opløstes i 1979 efter at have gennemført den reorganisering af nationalkomitéerne, som var nødvendig for at bringe dem i overensstemmelse med § 15 i den nye forretningsorden¹⁴. I foråret 1981 aftaltes med forskningsrådene, at godkendelse af valg til nationalkomitéer sker én gang årligt – med mulighed for suppleringsvalg.

Nationalkomitéen for ICSU reorganiseredes i 1978. P. Olesen Larsen valgtes til formand, H. Højgaard Jensen til næstformand, og der nedsattes et forretningsudvalg. Komitéen var repræsenteret på generalforsamlingen i Athen i september 1978. Her fik STANDING COMMITTEE ON THE SAFEGUARD OF THE PURSUIT OF SCIENCE nyt kommissorium, der bl.a. indebar, at den kan oprette et register over forfulgte videnskabsmænd. Også på generalforsamlingen i Amsterdam i september 1980 var komitéen repræsenteret. Inden da var det på det nordiske akademimøde i Reykjavík vedtaget at organisere et samarbejde mellem de nordiske ICSU-komitéer ved nedsættelsen af en ad hoc-komité med én repræsentant fra hver af landene. Den 16. oktober udpegedes P. Olesen Larsen officielt til dansk medlem af denne komité.

I forbindelse med reorganiseringen af nationalkomitéerne stillede Forskningssekretariatet en assistent til rådighed en halv dag ugentlig, og fra sommeren 1978 til udgangen af 1980 bevilgede forskningsrådene midler til deltidsansættelse af en medarbejder i SEKRETARIATET til at varetage arbejdet med de internationale unioner og nationalkomitéerne. Derefter over-

¹⁴ Det drejede sig om at få de forskellige faglige foreninger og institutioner, der arbejder inden for hver unions område, repræsenteret i den pågældende nationalkomité og om at indføre en aldersgrænse på 70 år ved valg og genvalg.

toges dette arbejde af en heldagsansat sekretariatsmedarbejder, der var ansat fra 1976¹⁵.

EUROPEAN SCIENCE FOUNDATION (ESF) udviklede sig kraftigt i perioden, og Selskabet blev på forskellig måde inddraget i dets arbejde. Den 20. januar 1977 nedsattes et *Koordinationsudvalg i sager vedrørende ESF og ICSU/UAI* med P.J. Riis som formand. Den 13. september 1978 afholdtes i København et møde til koordinering af de nordiske landes indsats i ESF. Selskabet var her repræsenteret af præsidenten. Da ESF samme år ønskede at nedsætte en ad hoc-komité vedrørende European Cooperation in Comparative Law, indstillede Selskabet professor Bernhard Gomard til medlem, og han blev valgt. Komitéen holdt sit første møde i London den 9. marts 1979. Bengt Algot Sørensen valgtes til formand for ESFs Standing Committee for the Humanities fra dennes oprettelse i 1978 og som følge deraf den 26. oktober s.å. til medlem af Koordineringsudvalget.

Det NORDISKE AKADEMISAMARBEJDE fortsatte med årlige møder: København 1977, Helsingfors 1978, Stockholm 1979, Reykjavík 1980 (med vel timet udbud af Hekla!), Oslo 1981. På norsk initiativ afholdtes desuden nordiske symposier over forskellige emner (f.eks. Genetiske skader hos mennesker forårsaget af miljøfaktorer, maj 1977, Geomedicin, maj 1978, Introduktionen af Jordbrug i Norden, april 1980). Derimod afslog Selskabet i 1980 at støtte et forslag om oprettelse af et nordisk videnskabsakademi, som kom fra Nordisk Råd, og forslaget blev ikke realiseret. Man fandt, at det løbende samarbejde mellem de eksisterende nordiske akademier var tilstrækkeligt.

I maj 1979 var Selskabet repræsenteret ved Gunnar Seidenfaden og Ole Maaløe ved et møde mellem de nordiske og otte central- og østeuropæiske akademier, som Kungl. Vetenskapsakademien afholdt i Stockholm med henblik på samarbejde inden for grundvidenskaben på baggrund af Helsingfors-aftalerne.

I forbindelse med afslutningen af KULTURAFtaler med Polen og Ungarn blev Selskabet inddraget i forhandlinger om akademisamarbejde. En delegation bestående af C.J. Becker, Erik Dal og germanisten professor Heinrich Bach var således i Budapest i efteråret 1977. Det forhold, at østlandsakademierne har en anden struktur og funktion end Selskabet, medførte dog, at der ikke kom ret meget ud af disse bestræbelser. En kinesisk delegation af matematikere, der i 1978 besøgte Danmark, var den 19. september Selskabets gæster ved en frokost.

På FORSKNINGSAREALERNE Draved, Løvenholm og Stavns Fjord udfoldede der sig en mangeartet forskningsvirksomhed. Om sidstnævnte, som

¹⁵ Den 5. april 1981 afgik den tidligere medarbejder fru Ellen Erichsen ved døden i en alder af 83 år.

Carlsbergfondet fra 1967 havde lejet for 20 år, gav J. Troels-Smith den 26. november 1976 en meddelelse. KOMMISSIONEN FOR UDFORSKNING AF LANDBRUGSREDSKABERNES OG AGERSTRUKTURERNES HISTORIE, som var meget aktiv gennem hele perioden, organiserede i foråret 1979 et internationalt symposium i Selskabets lokaler om »The Interrelationship between Field Structures, Tilling Tools and Etymology«. Symposiet åbnedes af undervisningsminister Dorte Bennedsen. I tilslutning til symposiet arrangeredes en udstilling i Nationalmuseet (Ov 78–79, 175).

8.

Mens der ikke i perioden skete nogen ændringer vedr. æresboligerne, kom der et LEGAT til. Forhenværende statsgeodæt, dr.scient. Inge Lehmann henvendte sig i 1976 til Selskabet med anmodning om, at dette ville bestyre et legat, som hun ville oprette til støtte for forskning inden for sit eget fagområde, geofysikken, og sin fars, psykologien. Hun var datter af Alfred Lehmann, professor i eksperimentalpsykologi ved Københavns Universitet og medlem af Selskabet fra 1902 til sin død 1921. Efter at et udvalg havde behandlet sagen, vedtog Selskabet at svare bekræftende, og en legatbestyrelse blev nedsat den 27. oktober 1977. Det varede dog til 1984, før alt var i orden, og legatet kunne begynde at fungere. Det Classenske PRISLEGAT samt SØLVMEDALJEN tildeltes for 1977 docent, dr.med.vet. Emil Brummerstedt for hans undersøgelser over proteinkomponenter hos svin og for 1978 lektor, dr.phil. Martin Ghisler for hans udforskninger af grønlandske mineralforekomster, specielt kromitforekomsterne ved Fiskeråset. Det var en fejltagelse, at dette legat blev uddelt to år i træk, og derfor blev det de næste to år Selskabets Prislegat, der blev opløst og uddelt. For 1979 tildeltes det og sølvmedaljen forstkandidat Niels Elers Koch for hans bemærkelsesværdige indsats i skovbrugsforskningen og for 1980 lektor, dr.agro. Jens Peter Mølberg for hans store indsats inden for jordbrugsrådgivningsarbejdet i Tanzania. For 1981 kom intet forslag om tildeling af det Classenske Legat.

De øvrige legater uddeltes som tidligere. *Ørnborgs* Legat igen til en ny person hvert år: 1976: Aage Hansen, 1977: professor Poul Høybye, 1978: pastor emeritus Anders Malling, 1979 fhv. forskningsbibliotekar, mag.art. Daniel Preisz og 1980: Elias Bredsdorff.

Af SUHRS Legat afholdtes udgifterne til en meget vellykket udflugt med damer til Ledreborg og Lejre, som præsidenten indbød til den 9. juni 1979.

Selskabets GULDMEDALJE overrakte på mødet den 12. maj 1977 til universitetslektor, dr.phil. Jørgen Hæstrup, som under spisningen holdt en takketale. Dr. Hæstrup er internationalt anerkendt for sit arbejde med besættelsestidens og modstandsbevægelsens historie. Samme medalje over-

*Franz Blatt 1903–79, formand for
Carlsbergfondets direktion 1971–1976*

*Kristof Glamann, f. 1923, formand for
Carlsbergfondets direktion fra 1976*

raktes den 10. maj 1979 til professor emeritus dr.phil. Marius Nielsen, som havde ydet banebrydende arbejder indenfor muskel- og arbejdsfysiologien. I foråret 1980 vedtoges forslaget om at tildele bibliotekar, dr.phil. A.G. Drachmann guldmedaljen for hans indsats i studiet af oldtidens teknik, men han døde den 8. april s.å., før overrækkelsen kunne finde sted.

Selskabet fik i 1977 et nyt SEGL, udarbejdet af tegneren Poul T. Christensen på grundlag af et signet fra ca. 1800. Seglet blev godkendt af statens heraldiske konsulent.

Den 12. maj 1977 vedtog Selskabet en ny fundats og nye statutter samt honorarregler for CARLSBERGFONDET. I fondets direktion indvalgtes Henrik Glahn s.å. med virkning fra nytår 1978, på hvilket tidspunkt Franz Blatt udtrådte. I november 1978 erstattede geologen professor Tove Birkelund sin fagfælle Arne Noe-Nygaard, der ønskede at udtræde. Da Christian Crone den 10. april 1980 valgtes til sekretær, meddelte han, at han så ville forlade direktionen, og den 8. maj s.å. indvalgtes professor i veterinærmedicinsk virologi og immunologi ved Landbohøjskolen Ebba Lund i hans sted. Franz Blatt havde i 1976 trukket sig tilbage som formand og var den 1. oktober blevet efterfulgt af Kristof Glamann, der efter et par års forløb forlod sit professorat ved Københavns Universitet pr. 1. februar 1980 af hensyn til den voksende arbejdsbyrde i fondet.

Forskningsdebat og Niels Bohr-stipendier (1981–1986)

1.

Den femårsperiode, som behandles i dette kapitel, er en af de mest begivenhedsrige i Selskabets nyere historie. Den aktivitet udadtil, som begyndtes i perioden 1976–81, fortsattes og intensiveredes. Den tilbageholdenhed, man hidtil havde udvist med hensyn til at »blande sig« i forskningspolitik, og som endnu i nogen grad havde gjort sig gældende i de foregående år, forsvandt under indtryk af de trusler mod grundforskningen, som forskellige spareforanstaltninger fra myndighedernes side indebar. Selskabet fremkom med flere udtalelser herom, og en række mødeaftener blev anvendt til debatter af aktuelle emner. Endelig gav 100-året for Niels Bohrs fødsel anledning til en storslået indsats til hjælp for unge naturvidenskabsmænd og -kvinder gennem særlige Niels Bohr-stipendier samt til festligheder omkring 100-års dagen den 27. oktober 1985.

En væsentlig rolle i disse sammenhænge spillede den mand, der fra nytår 1982 afløste P.J. Riis på præsidentposten. Som omtalt havde denne, da han i 1980 indvilgede i at lade sig genvælge, erklæret, at han ikke ville blive som præsident valgperioden ud, og i foråret 1981 bad han om, at man skulle finde en afløser. Det viste sig ikke så let. Efter traditionen – men det står ikke skrevet noget sted – skiftes klasserne til at besætte præsidentposten, og initiativet lå derfor i første række hos den nyvalgte formand for den naturvidenskabelige klasse, Henning Sørensen. Det lykkedes ham ikke at finde en kandidat, som alle kunne samles om. Til slut bestemte den naturvidenskabelige klasse sig for at gå ind for professor i fysik ved Aarhus Universitet, Jens Lindhard, til trods for, at formanden for den humanistiske klasse, Henrik Glahn, under hånden havde givet udtryk for klassens betænkeligheder. Dels kendte man ikke Jens Lindhard særlig godt – han havde ikke deltaget særlig hyppigt i møderne eller haft nogen tillidspost i Selskabet – , dels var man bange for, at det ville give praktiske vanskeligheder, hvis præsidenten boede i Århus. Da valget gjaldt for resten af

P.J. Riis' valgperiode, mente klassen sig berettiget til at opstille en humanist som kandidat, og valget faldt på professor i østasiatisk sprog ved Københavns Universitet Søren Egerod. Ved afstemningen i plenum den 26. november 1981 fik Jens Lindhard de fleste stemmer. Valget gjaldt fra den 1. januar 1982.

Af andre ændringer i SELSKABETS LEDELSE i perioden kan nævnes, at rigsantikvaren, professor Olaf Olsen, i 1983 afløste Henrik Glahn som formand for den humanistiske klasse og vicepræsident, og at professor Thor A. Bak i 1985 efterfulgte Christian Crone som sekretær. Også kassererposten skiftede indehaver, idet fysikeren professor Aage Winther valgtes i 1984, da Sparre Andersen ønskede at trække sig tilbage. Endelig bør nævnes, at C.J. Becker i 1983 udtrådte af Kassekommissionen og erstattedes af lingvisten, professor Henning Spang-Hanssen, som derefter valgtes til formand for kommissionen. Det bør også nævnes, at Axel Michelsen, professor i biologi ved Odense Universitet, i foråret 1986 afløste P. Olesen Larsen som formand for ICSU-nationalkomitéen.

Da Jens Lindhard havde været præsident i halvandet år, benyttede han det sidste møde før sommerferien til at redegøre for på sit syn på SELSKABETS TILSTAND. I redegørelsen, der publiceredes i Oversigten (Ov 82–83, 69–74), sammenlignede præsidenten med forholdene for ca. 50 år siden. Medlemstallet var tredoblet siden da – til ca. 200 – men denne vækst havde ikke holdt trit med væksten i videnskabelig aktivitet i landet; der måtte nu være mellem 10 og 20 gange så mange videnskabsdyrkere som da. Et resultat heraf var, at alderen ved indvalg var steget, et forhold, som der måtte gøres noget ved. Men faktum var, at salen jo langt fra kunne rumme alle medlemmerne, og selv om mødeprocenten var kommet ned på mellem 40 og 50 (mod 60 i 1930'erne), kneb det ofte med pladsen. Mens der for 50 år siden ikke var provinsmedlemmer, var nu 36 bosat i Odense og Århus, og deres mødeprocent var lav og faldende, trods det rejsetilskud, der ydes.

Et resultat af medlemsskarens vækst var, at hvert medlem kun kunne forvente at kunne komme til at give en meddelelse gennemsnitlig hvert ottende år. Heri så præsidenten med rette et problem, som måtte tages op. Også publikationsvirksomheden gav anledning til overvejelser; den var langt fra vokset i takt med medlemstallet, og da en stor del af indtægterne var bundet til faste udgifter, blev der ofte for lidt tilbage til denne virksomhed. Præsidenten nævnte desuden de nye ting, der var kommet til i de forløbne halvandet år – de omtales i det følgende – og sluttede af med at rejse spørgsmålet, om den forpligtelse til at virke aktivt for at højne videnskabens standard, som ifølge formålsparagraffen påhviler Selskabet, ikke måtte medføre, at man i forbindelse med de nedskæringer, der ville komme, tog det vanskelige problem om forskningsvurdering op.

Det var nyttigt, at medlemmerne på denne måde fik rettet opmærksomheden mod de problemer, der knytter sig til virksomheden, og hvoraf nogle var af gammel dato, andre af nyere. De kunne så overveje mulige løsninger.

2.

I VEDTÆGTERNE foretoges den 21. april 1983 en vigtig ændring. Den afgørelse med hensyn til aldersgrænse og mulighed for genvalg til tillidsposter, som blev truffet ved den endelige behandling af 1976-vedtægtsudvalgets forslag, tilfredsstillede ikke alle. Navnlig i den naturvidenskabelige klasse ønskede man hurtigere udskiftninger på de ledende poster, så yngre folk kunne komme til. På den anden side havde 70-års-reglen givet vanskeligheder med hensyn til at få tilstrækkelig sagkundskab i de humanistiske komitéer. Sagen drøftedes på flere præsidiemøder, første gang i foråret 1981, og de to klasseformænd fik senere til opgave at fremkomme med et forslag, efter at have loddet stemningen i klasserne. Det blev dels til et forslag til ændring af § 9 og en tilføjelse til § 21, dels til et forslag om overgangsbestemmelser i en ny § 25. For det første ændredes valgperioderne for embedsmændene fra 4 år til 5 år for sekretæren og kassereren og 6 år for redaktøren. For det andet gik forslaget ud på, at disse (ligesom præsidenten), revisorer og revisorsuppleanter samt medlemmerne af Kassekommissionen og Udvalget for udadrettet virksomhed kun kan genvælges umiddelbart én gang¹. Ifølge overgangsbestemmelserne skulle de nuværende indehavere af disse poster dog kunne genvælges en ekstra gang, når deres nuværende valgperiode udløb. Tilføjelsen til § 21 fastsatte en aldersgrænse på 70 år ved valg til alle stående udvalg og bestyrelser.

Et forslag om, at præsidiemedlemmer skal afgå, når de fylder 70 år, blev standset i præsidiet på et møde den 24. februar 1983, hvor hele forslaget færdigbehandlede før forelæggelse for og vedtagelse i plenum (Ov 82-83, 75).

Præsidiet drøftede også flere enkeltheder i forretningsordenen og foreslog to mindre betydningsfulde ændringer, som vedtoges i plenum den 26. november 1981.

Valg af INDENLANDSKE MEDLEMMER foretoges i perioden med anvendelse af den nye regel, at man forud for valget bestemmer, hvor mange af de ledige pladser man vil fylde². Nyindvalgene fordeler sig således:

¹ Dog to gange, hvis første valg har fundet sted ved en vakance inden for en valgperiode.

² Reglen blev, selv om den var vedtaget i foråret 1981, præciseret yderligere på klassemøder den 21. januar 1982 (tilføjelse til Forretningsordenen § 2, stk. 3).

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1982	6	6
1983	3	0
1984	4	6
1985	3	0
1986	5	1

Desuden overførtes i 1985 professor i musikvidenskab ved Københavns Universitet John Bergsagel fra udenlandsk til indenlandsk medlem, da han fik dansk statsborgerskab.

I perioden mistede Selskabet 26 indenlandske medlemmer ved dødsfald, deriblandt N.E. Nørlund, der ved sin død i 1981 havde været medlem i 65 år og spillet en stor rolle i Selskabets liv, bl.a. som præsident 1927–33. I den anden ende af aldersskalaen finder vi blandt de døde Jan Pinborg, internationalt anerkendt ekspert i middelalderfilosofi, der kun blev 45 år og kun nåede at være medlem i ca. 2½ år, men i den tid ydede Selskabet store tjenester.

Omfanget af indvalg af UDENLANDSKE MEDLEMMER i de to klasser fremgår af følgende tal:

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1982	6	9
1983	3	4
1984	3	7
1985	3	0
1986	5	11

Desuden overførtes tre medlemmer af den humanistiske klasse fra indenlandske til udenlandske medlemmer, da de tog ophold i udlandet: romani-
sten Per Nykrog blev 1982 professor ved Harvard University. I 1984 tog professor Erling Bjøl ophold i Frankrig og professor Thøger Nielsen i Italien. Også et medlem af den naturvidenskabelige klasse, Fritz Buchthal, tog igen ophold i udlandet og overførtes 1986 til udenlandsk medlem.

3.

En væsentlig nydannelse i Jens Lindhards præsidentperiode var DEBATMØDERNE. Man valgte aktuelle emner og afsatte en eller to mødeaftener i sæsonen til en debat, indledt med forberedte indlæg af et antal medlemmer. En særlig indsats gjordes her af Henning Sørensen. I 5-års-perioden drejede det sig om følgende emner:

Den 18. februar 1982: Forskningens vilkår.

Den 5. maj 1983: De forskningsmæssige aspekter af energifremstillingens bivirkninger.

Den 27. oktober 1983: Universitetsforskningens krise.

Den 3. maj 1984: Styring af forskningen ved universiteterne.

Den 29. november 1984: Forskerrekrutteringen.

Foredragene fra det andet debatmøde publiceredes i *Naturens Verden* nr. 3, 1984; et antal eksemplarer af nummeret sendtes til Folketingets medlemmer med støtte fra Aksel Tovborg Jensens Legat (om dette se afsnit 8).

Det var et højaktuelt emne, man tog op og belyste fra flere sider. Det stigende udslip i atmosfæren fra kul- og oliefyrede kraftværker af kuldioxid, svovldioxid og kvælstofdioxid havde vakt stor bekymring; termer som drivhuseffekt og forsuring var blevet gængse. Men hvad kan forskningen egentlig sige om disse ting? Det var virkelige kapaciteter, der behandlede spørgsmålet, f.eks. Willi Dansgaard, professor i massespektrometri ved Københavns Universitet, der kunne bygge på sine analyser af iskerner fra den grønlandske indlandsis, som viser svingningerne i klima og atmosfærens sammensætning over meget lange perioder. Et af foredragene, agronomen H. Holstener-Jørgensens om luftforureningens indflydelse på skovene, fik som artikel i *Naturens Verden* undertitlen »Videnskab contra lidenskab«, idet forfatteren fandt, at den svulmende litteratur om emnet »i højere grad var præget af lidenskabelige hypotesemagers gennemslagskraft over for offentligheden end af seriøst, videnskabeligt arbejde«. Det var i det hele taget et gennemgående tema i debatoplæggene, at der er store huller i vor viden om mange af de relevante processer, og at der er behov for øget forskning.

De øvrige emner er i endnu højere grad af forskningspolitisk art, og Selskabet fremkom, til dels på grundlag af, hvad der blev sagt på debatmøderne, med en række officielle UDTALELSER. Spørgsmålet om FORSKNINGENS VILKÅR var drøftet på møder i den naturvidenskabelige klasse allerede fra foråret 1981, hvor det meddeltes, at der foruden Selskabets henvendelse af 4. december 1980 var kommet henvendelse til Undervisningsministeriet fra tre forskningsråd og fra Det faglige landsudvalg for de naturvidenskabelige uddannelser. Man drøftede, hvilken hjælp Selskabet kunne yde med hensyn til en planlægning, der kunne afbøde de værste virkninger af de bebudede spareforanstaltninger. I april 1981 udsendte Planlægningsrådet for Forskningen rapporter om forskerrekru-tering³ og om forskningens vilkår i den offentlige sektor. Præsidiet fik beretning om klassens drøftelser og berammede på sit møde den 7. januar 1982 det omtalte debatmøde, som Henning Sørensen blev bedt om at organisere. Han samlede et stort baggrundsmateriale og indkaldte til et

³ Officiel Titel: Indstilling fra planlægningsrådet for forskningen vedrørende stillingsblokeringen for det videnskabelige personale ved de højere uddannelsesinstitutioner. Populært kaldet: Wandel-udvalgets rapport.

planlægningsmøde den 4. februar. På debatmødet belystes forskningens vilkår både på det naturvidenskabelige område (af atomfysikeren Ove Nathan) og på det humanistiske (af Henning Spang-Hanssen). Henning Sørensen indledte med en almindelig oversigt, og Tove Birkelund redegjorde for Planlægningsrådets arbejde. Ordstyreren for debatten, P. Olesen Larsen, rejste i et særligt indlæg spørgsmålet om forskningsbibliotekernes fremtid i lys af Bibliotekskommissionens betænkning. Kommissionens flertalsforslag måtte vække store betænkeligheder, og der kunne være grund til at protestere, hvis regeringen søgte det gennemført ved lov.

Sagen drøftedes på et opfølgende møde for en mindre kreds den 8. marts og på det ordinære møde den 29. april, og den 14. maj sendtes et brev til Folketingets kulturudvalg, hvori man fremhævede, at den påtænkte omorganisering af biblioteksvæsenet, hvorved forskningsbiblioteker og folkebiblioteker ville få fælles øverste ledelse, ikke ville løse nogen problemer, men kun føre til en forværring af tilstanden. Samarbejdet mellem de to bibliotekstyper var i forvejen udmærket, og FORSKNINGSBIBLIOTEKERNE burde fastholdes i et uddannelses- og forskningssystem for at kunne virke efter hensigten. Behovet for udbygning og modernisering af forskningsbibliotekerne fremhæves i skrivelsen, som slutter med at argumentere for »den tættest mulige sammenhæng« mellem disse og »forskning og uddannelse« samt en langsigtet planlægning for deres virke. Da også andre protesterede, lykkedes det at bremse forslaget, uden at man dog opnåede den ønskede forbedring af forholdene.

Den stramning af den økonomiske politik, som blev nødvendig i 1980'erne for at fjerne landet fra den afgrund, det blev almindeligt at tale om, ramte også den højere uddannelse og forskningen, og det blev nødvendigt at advare mod de uoprettelige skader, som en planløs, hovedkuld nedskæring kunne medføre, og mod tendensen til at favorisere studier og fag, der mere direkte tjener erhvervslivets interesser, på bekostning af grundforskningen. Navnlig kunne den nye sammenkobling af bevillinger og studentertal betyde ødelæggelse af vigtige forskningsmiljøer specielt inden for de såkaldte »små fag«. Disse spørgsmål blev taget op på debatmødet den 27. oktober 1983, men havde allerede været berørt på det symposium, der – som en nydannelse – afholdtes i tilslutning til det nordiske akademimøde i København i januar 1983⁴. Mens selve akademimødet afholdtes den 19., anvendtes formiddagen før til en gennemgang af den forskningspolitiske situation i de fem nordiske lande. Eftermiddagen var så helliget en diskussion af tre emner: 1) Humanioras stilling i de nordiske lande. 2) Forsknings samarbejde i Norden. 3) Videnskabsakademiernes rolle i forskningspolitikken. Medlemmer af Folketingets forskningsudvalg var inviteret

⁴ Om publiceringen af forhandlingerne på symposiet se afsnit 6.

som gæster. Det var professor Torgny Säve-Söderbergh fra Uppsala, præsident for Vitterhedsakademien, der rejste spørgsmålet om de små humanistiske fag på en måde, der ikke mindst gav genlyd hos de danske deltagere, og man henstillede til vort Selskab at sørge for en fælles UDTALELSE til myndighederne i alle fem lande. Et udkast hertil udformedes af fire medlemmer af den humanistiske klasse under forsæde af Olaf Olsen⁵ og vedtoges uændret på debatmødet den 27. oktober 1983, hvor Søren Egerod talte OM DE SMÅ FAGS SÆRLIGE PROBLEMER. Derefter tilsluttede de øvrige nordiske akademier sig skriftligt, således at udtalelsen den 24. november kunne fremsendes til de respektive myndigheder. Sagen var ikke uden vanskeligheder. At pege på nogle fag frem for andre vækker nemt modvilje, og repræsentanter for de såkaldte store humanistiske fag gjorde gældende, at de i virkeligheden bestod af en række små fag, så en nedskæring dér kunne have samme katastrofale følger som for de selvstændige små fag. Skrivelsen var imidlertid så vel udformet, at den trods alt kunne støttes, også fra naturvidenskabelig side. Det siges således, at

nogle universitetsfag betegnes som små, fordi de ikke er udbygget til en vis gennemsnitsstørrelse, uanset at deres emne kan være særdeles omfattende. Det kan f.eks. være sprog, der tales af hundreder af millioner af mennesker, eller kulturer, der præger store dele af verden omkring os. Når man nedlægger et sådant fag eller foretager en radikal beskæring af dets forskningspotentiel, vil man ikke alene forringe det tværfaglige miljø på det pågældende universitet, men også ramme de kredse inden for erhvervslivet og den offentlige administration, der har brug for den indsigt og de færdigheder, som beherskelsen af dette fag giver.

Anvendelsen af studentertal og kandidatproduktion som basis for forskningsprioritering er måske særlig alvorlig for de fag, der stort set kun eksisterer i kraft af universitetsforskningen, og som på grund af de begrænsede beskæftigelsesmuligheder har ganske få studerende. Sådanne fag er ofte udbygget af fremragende forskerskikkelser, der har givet deres universitet international anseelse. Ved at svække disse meget sårbare fag griber man ind i forskningstraditioner, der tit er baseret på mange generationers indsats.

Intet af de nordiske lande er så stort, at landets egne universiteter er i stand til at tilbyde forskning og undervisning inden for alle betydningsfulde humanistiske discipliner... Nedlæggelsen af blot ét fag ved et enkelt universitet i et nordisk land kan derfor i realiteten være et slag mod forskningen i hele Norden. De nordiske videnskabsakademier skal på denne baggrund indtrængende opfordre de nordiske regeringer til hver for sig og i fællesskab at drage omsorg for, at der ikke tilføjes det nordiske forskningsmiljø ubodelig skade ved nedlæggelse eller hårdhændet reduktion af universitetsfag, der udfylder en væsentlig plads i vort fælles kulturliv (Ov 83–84, 79–80).

På debatmødet den 27. oktober 1983 redegjorde Tove Birkelund for Planlægningsrådets og Undervisningsministeriets planer for styrkelsen af

⁵ De øvrige var: Søren Egerod, Karsten Friis Johansen og Jørgen Rischel.

forskningen, herunder en revideret forskerrekutteringsplan og oprettelse af forskningsprofessorater. Ove Nathan oprullede nye perspektiver for UNIVERSITETSFORSKNINGEN, og Mogens Brøndsted talte om de resultater, en besøgsrunde, som Direktoratet for de videregående uddannelser havde foretaget til de humanistiske fakulteter, var kommet til. Han udtrykte frygt for, at dette skulle føre til »instrumentalisering« af de humanistiske videnskaber til praktiske hjælpevidenskaber, bestemt af kortsigtede nyttehensyn. Og som nævnt rejste Søren Egerod de specielle problemer vedrørende de små fag.

Debatmødet blev i den naturvidenskabelige klasse fulgt op af drøftelser på klassemøderne i vinteren 1983–84. Man kom frem til, at der navnlig var behov for at henlede opmærksomheden på de biologiske fag, og den 19. januar 1984 holdtes et møde, hvortil samtlige biologiske medlemmer var indkaldt. Axel Michelsen indledte med at gøre rede for, hvad Budgetmodellen med dens sammenknytning af bevillinger og studietrinstilvækst kunne komme til at betyde for biologien. To timers debat førte ikke frem til en enig holdning, men man nedsatte et arbejdsudvalg⁶ til forberedelse af yderligere drøftelse, som fandt sted den 12. april og den 3. maj, hvor arbejdsudvalgets forslag til en skrivelse til undervisningsministeren blev vedtaget med enkelte ændringer. Den 17. maj vedtog Selskabets plenum at afsende denne skrivelse. I den påpeges, at hvis de nuværende prognoser holder, vil DE BASALE BIOLOGISKE FAG, som dyrkes såvel ved de lægevidenskabelige som de naturvidenskabelige fakulteter, blive kraftigt beskåret, idet disse fakulteter er underlagt en meget snæver adgangsregulering. En sådan beskæring kan ikke begrundes i forskningens kvalitet og perspektiver og vil kunne ødelægge mulighederne for videreførelse af lovende forskning. Man anbefalede, at forskningsrådenes rammer styrkes for at opveje den stivhed, som stagnerende bevillinger til universiteterne vil medføre. Man hilser forskerrekutteringsplanen velkommen, men advarer mod tendensen til at misbruge den til at kanalisere ressourcerne til områder med et akut behov for undervisere (Ov 83–84, 80–83).

De to udtalelser er udtryk for den alvor, hvormed Selskabet vurderede de økonomiske indgrebs følgevirkninger for den danske universitetsforskning. Fælles for dem er, at man protesterer mod, at den i og for sig rigtige sammenknytning af undervisning og forskning ved universiteterne skulle have til følge, at små eller faldende studentertal i et fag automatisk skulle medføre mindre forskningsaktivitet, i visse fald ødelæggelse af vigtige og frugtbare grundforskningsmiljøer.

Den utilfredshed, der i mange universitetskredse herskede med den form

⁶ Udvalget bestod af Axel Michelsen, Ole Maaløe, Ove Sten-Knudsen, Arne Strid, D. von Wettstein.

for styring af universiteterne, som indførtes ved lov i 1970 (revideret 1973), havde ført til overvejelser, også på politisk plan, men ingen af de ændringsforslag, som fremkom, kunne samle flertal i Folketinget⁷. Efter regerings-skiftet 1982 virkede undervisningsminister Bertel Haarder for en reform. Han nedsatte i 1984 et udvalg under forsæde af professor ved Aarhus Universitet Carl Wandel til at forberede en sådan⁸. Wandel blev indbudt til at tale ved et debatmøde om STYRING AF FORSKNINGEN VED UNIVERSITETERNE den 3. maj 1984. Her gav desuden videnskabshistorikeren Olaf Pedersen et overblik over den historiske udvikling af de skiftende relationer mellem forskning og højere undervisning, og juristen Bent Christensen talte om de retlige forhold vedrørende styringen af universitetsforskningen. Andre indlæg drejede sig om den interne styring på universiteter og institutter (docent Sven Bjørnholm, Niels Bohr Instituttet) og om forskningsplanlægning og –styring på Risø (direktør Hans Bjerrum Møller, Risø).

Debatten viste ret stor uenighed blandt medlemmerne om behovet for ændring af styrelsesloven og om, i hvilken retning den i givet fald skulle gå. Wandel-udvalgets betænkning forelå i november 1985, og ministeren udbad sig kommentarer til den, også fra Selskabet, inden den 15. januar 1986. Præsidiets besluttede den 29. november at søge udsættelse. Et udkast til svar blev udarbejdet af Henning Sørensen og drøftet i præsidiets, inden det i revideret form forelagdes for plenum den 30. januar og afsendtes dagen efter. Der var som nævnt delte meninger om sagen blandt medlemmerne, og det gjaldt også præsidiets, så det blev en ret tam udtalelse, der kom ud af det. Det eneste punkt i Wandel-udvalgets forslag, man direkte støttede, var oprettelsen af forskningsnævn ved de højere uddannelsesinstitutioner. Det lykkedes som bekendt hverken den gang eller senere Bertel Haarder at få ændret styringsloven, men forståelsen for behovet for ændringer har været voksende blandt politikerne og i befolkningen, så måske varer det ikke så længe, før der sker noget. I mellemtiden har ministeriet og direktoratet ad andre veje søgt at få indflydelse på undervisningen og forskningen, men som regel under stærk modstand fra de kredse, der i kraft af loven dominerer de styrende organer, et tovtrækkeri, som tydeligvis har været til skade for forskningen og landet.

Det næste debatmøde, den 29. november 1984, angik FORSKERREKRUTTERINGEN. Undervisningsministeriets forskerrekrueringsordning var sat i gang, og man følte behov for at diskutere dens mulighed for at afhjælpe de

⁷ Særlig interesse knytter sig til det arbejde, et ekspertudvalg udførte i 1976-77. Det bestod af rektorerne for Københavns Universitet, Danmarks Tekniske Højskole og Aalborg Universitetscenter samt juristen Bent Christensen. Det fik dog ikke nogen umiddelbar virkning.

⁸ To af fem udvalgsmedlemmer, nemlig Johnny Christensen og Niels A. Thorn, var medlemmer af Selskabet.

store problemer, manglen på stillinger til lovende unge og yngre forskere frembød. Det var også et spørgsmål, hvilke initiativer Selskabet evt. kunne tage. Mødet forberedtes i en arbejdsgruppe, som udvalgte to fag, filosofi og biologi, til nærmere undersøgelse og omtale (ved Mogens Blegvad og Niels Ole Kjeldgaard). På mødet gav desuden Axel Michelsen en redegørelse for ordningens baggrund, historie og formål, og Peder Olesen Larsen forklarede dens administration. Der forelå oplysninger om de første stillingsbesættelser; i områder som teknik og økonomi havde det været svært at besætte stillinger, mens der i humaniora og nogle naturvidenskaber var mange kvalificerede forskere i alderen 35–45 år, som ordningen næppe kunne hjælpe. Henning Sørensen, der som formand for arbejdsgruppen havde organiseret mødet, ledede den efterfølgende diskussion, der viste stor interesse for problemerne, som man i Selskabet ville arbejde videre med. Niels Bohr-stipendiaterne (se afsnit 5) var indbudt til at overvære mødet.

Da der i foråret 1985 kom planer frem om nedlæggelse af institutter ved Københavns Universitet og AFSKEDIGELSE af internationalt anerkendte forskere, blev man på mødet den 21. marts enig om med det samme at rette en HENVENDELSE til undervisningsministeren. Samme aften udformedes en sådan af præsidiet i samarbejde med immunologen professor Morten Simonsen, der var direkte impliceret i sagen. I henvendelsen fremsættes som »Selskabets opfattelse, at ministeriet kun bør acceptere afskedigelser af ansatte i videnskabelige stillinger, når de er baseret på en videnskabelig vurdering af de pågældende institutter, forskergrupper eller individuelle forskere«. Selskabet tilbød at være rådgivende vedrørende sådanne faglige bedømmelser (Ov 84–85, 80). Denne og tilsvarende protester fra anden side bevirkede, at faren for den gang drev over, men Selskabets henvendelse gav anledning til en del avispolemik.

Endnu en sag gav i perioden anledning til en officiel udtalelse. I februar 1983 afgav et udvalg nedsat af Ministeriet for kulturelle Anliggender en betænkning om VILKÅR FOR ORDBOGSARBEJDE I DANMARK, og det udvirkedes, at Selskabet blev anmodet om en udtalelse. Den humanistiske klasse holdt i den anledning et ekstraordinært møde den 3. marts, hvor også præsidenten og formanden for den naturvidenskabelige klasse deltog. Udvalget havde delt sig, så formanden og endnu et medlem gik ind for oprettelse af et permanent ordbogsråd med betydelige beføjelser, også økonomiske, mens de øvrige fire medlemmer, alle medlemmer af Selskabet, ikke ville give sådanne beføjelser, men mente, at rådet blot skulle være rådgivende. Den 7. april drøftede klassen igen sagen, og den 21. april vedtog plenum klassens forslag til en udtalelse. I denne fremhævede man Selskabets historiske og nutidige interesse i ordbogsarbejde og tilsluttede sig betænkningens opfattelse af dette som en national opgave. Man gik ind for oprettelse af et råd, »men dette bør kun være rådgivende, ikke styrende

eller bevilgende«. Man pegede til slut på de værdifulde betragtninger om betydningen af nye teknikker i ordbogsarbejde, som var indeholdt i en særudtalelse af Henning Spang-Hanssen. Der blev herefter ikke oprettet noget ordbogsråd.

Præsidiets fik lejlighed til på flere møder at behandle sager om FORFULGTE VIDENSKABSMÆND, og ved enkelte tilfælde kom Selskabet med protester. Det gjaldt således den fængslede uruguayanske matematiker José Louis Masera, som det i samarbejde med andre akademier lykkedes at få frigivet. Med hensyn til russerne Yuri Orlov og Antony Scharansky gik man den vej at tale med de russiske deltagere i Niels Bohr-symposiet. Endelig protesterede Selskabet på foranledning af ICSU-nationalkomitéen over for Udenrigsministeriet mod de sanktioner mod Sydafrika, som ramte det videnskabelige samarbejde, og som var i strid med ICSUs principper, hvorfor der, så længe sanktionerne opretholdtes, ikke kunne afholdes internationale kongresser støttet af ICSU her i landet. Undervisningsministeren henviste i sit afvisende svar til Folketingets beslutning og de grunde, den hvilede på.

Da Australien i 1982 nægtede de to mest fremtrædende medlemmer af den sovjetiske delegation til en international biokemikerkongres i Perth visum, protesterede Selskabet på linie med de øvrige nordiske videnskabsakademier mod denne overtrædelse af ICSU-reglerne. Den australske premierminister, Malcolm Frazer, svarede gennem den australske ambassadør. De øvrige medlemmer af delegationen havde fået visum, men så længe den sovjetiske hær var i Afghanistan og forholdene var som de var i Polen, ville landet ikke have med højststående repræsentanter for Sovjetunionen at gøre. Selskabets præsident takkede for redegørelsen og erklærede, at han forstod Australiens holdning, men ikke kunne acceptere den.⁹

4.

På de MØDER, som ikke var debatmøder, blev som sædvanlig givet meddelelser, forelagt skriftlige arbejder og holdt mindetaler om afdøde medlemmer. Præsidiets vedtog den 16. september 1983, at mindetalerne ikke måtte vare for længe, fordi man gerne på samme aften ville have både en mindetale og to meddelelser. Derimod skulle mindetalerne, som tryktes i Oversigten, ikke gøres kortere. Af møder, der fik en særlig karakter, kan nævnes det den 13. december 1984, som i anledning af 300-året for Ludvig Holbergs fødsel var helliget hans minde. F.J. Billeskov Jansen og romanisten Ebbe Spang-Hanssen talte om Holberg og videnskaberne, John

⁹ I øvrigt fik man under hånden at vide, at de to, som havde fået nægtet visum, havde større politiske end videnskabelige kvalifikationer.

Fra udflugten til Samsø 1986: medlemmer og ledsagere ved Nordby gadekær

Bergsagel om den unge Ludvig Holbergs musikalske erfaringer. En anden 300-års fødselsdag, Hans Grams, markeredes den 31. oktober 1985 ved en meddelelse af historikeren Svend Ellehøj, der lagde særlig vægt på hans indsats i Selskabet, men også karakteriserede ham som historiker. Mødet den 27. februar 1986, hvor Olaf Olsen talte mindeord over sin forgænger som rigsantikvar P.V. Glob, overværedes af dronning Margrethe II. Søndag den 8. juni 1986 foretoges en udflugt med ledsagere i Samsø.

Af J.C. JACOBSEN MEMORIAL LECTURES afholdtes, inden serien afsluttedes, følgende fire:

9/11 1981 Professor, dr. Sir Moses Finley, Cambridge, England: Authority and Legitimacy in the Classical City-State. (Hist.Filos.Medd. 50:3)

11/11 1982 Professor, dr. August Gansser, Zürich: The Himalaya – a Fascinating Model for Scientific Research (Mat.Fys.Medd. 49:4)

16/11 1983 Professor, dr. Herbert Hunger, Wien: Byzanz – eine Gesellschaft mit zwei Gesichtern (Hist.Filos.Medd. 51:2)

23/11 1984 Professor, dr. Werner Arber, Basel: Restriction Enzymes, from their Discovery to their Application in Molecular Genetics and Biotechnology.

Desuden arrangeredes, da Selskabets udenlandske medlem genetikeren François Jacob i anden anledning kom til København, den 31. maj 1983 en offentlig forelæsning i Panuminstituttet om »Sex and Human Diversity«. Et andet udenlandsk medlem, Niels K. Jerne, passerede København i forbindelse med, at han i Stockholm modtog Nobelprisen i fysiologi, og gentog

den 18. december 1984 sin Nobelforelæsning: »The Generative Grammar of the Immune System«, også i Panuminstituttet. Der var stor tilstrømning til begge disse foredrag.

I rækken af ordinære OFFENTLIGE FOREDRAG afsluttedes serien »Videnskabelige problemer – løste og uløste« som omtalt i kapitel 6 i forårssemestret 1982. Efterårssemestret var helliget emner inden for »Jordklodens fysik« i anledning af jubilæerne for Polarårene 1882 og 1932 samt det Geofysiske År 1957¹⁰. Udvalget for udadrettet virksomhed besluttede derefter på forslag af Diter von Wettstein at gå ind for, at der i foråret 1983 skulle starte en ny række om »Grundvidenskabens betydning, belyst ved eksempler«, og fik tilslutning hertil. Den kom til at løbe over 4 semestre med i alt 20 foredrag¹¹. Da Niels Bohr-jubilæet nærmede sig, blev man enig om at forberede det gennem 5 foredrag i foråret 1985 om »Niels Bohr og den moderne fysik«¹². Disse foredrag publiceredes i bogform og gentoges i

¹⁰ Erik Eliassen: Det globale klimasystem. - Gunnar Kullenberg: Teknik og teori vedrørende moderne forskning i havets fysik. - Statsmeteorolog, dr.phil. Knud Lassen: Nordlys - fra mytologi og overtro til moderne naturvidenskab. - Statsseismolog, mag.scient. Jørgen Hjelme: Jordskælv og Jordens indre. Måling med seismiske bølger. - Statsmeteorolog Viggo Laursen: 1882, 1932, 1957 - milepæle i 100 års internationalt geofysisk samarbejde. (Hvor her ikke er anført titler på en foredragsholder, var vedkommende indenlandsk eller udenlandsk medlem af Selskabet, da foredraget holdtes, eller blev det senere. Dette gælder også note 11, 12 og 13.)

¹¹ Overlæge, dr.med. Margareta Mikkelsen: Kromosomundersøgelse af fostre med henblik på arvelige skader. - Niels Thomsen: To-trins-hypotesen om opinionsdannelse. - Professor, dr.techn. Niels I. Meyer: Transistoren og dens betydning for teknik og samfund. - Mag.art. Benedicte Hjejle, D.Phil.: Fortolkning af Vestens industrialisering som nøgle til U-landsproblematikken. - Eduard Nielsen: Dødehavsteksternes betydning for forståelsen af kristendommens oprindelse. - Jørgen H. Gelting: Økonomisk teori om arbejdsløshed. - Elias Bredsdorff: Litteraturforskning og litteraturoplevelse: Forskningens muligheder belyst ved skiftende fortolkninger af H.C. Andersens eventyr Skyggen. - Henning Højgaard Jensen: Ørstedes opdagelse af elektromagnetismen - baggrund og betydning. - Professor, dr.med. Ole J. Rafaelsen: De nye psykofarmakas forskningsmæssige baggrund og sociale virkninger. - John Kousgård Sørensen: Stednavneforskningens betydning. - Otto Kofoed-Hansen: Om partiklerne W og Z, deres forudsigelse og opdagelse. - Mogens Blegvad: Problemer ved demokratiske afstemninger. - Civilingeniør Jens Rasmussen: Menneske-maskine-samspillet i informations- og atomkraftsamfundet. - Holger Rasmussen: Kulturhistorie. Museernes rolle i kulturhistorisk forskning. - Jes Forchhammer: Ændringer i normale arveanlæg i kræftceller hos dyr og mennesker. - Søren Molin: Medicinsk brug og misbrug af genteknologierne. - Jes Asmussen: Religionshistoriens betydning for forståelsen af Islam i dag. - Jens Als-Nielsen: Strukturer i atomar skala: Røntgen- og neutronstrålingseksperimenter. - Søren Sørensen: Musikforskning og musikfremførelse. - Sofus Christiansen: De 'umoderne' landbrug i U-lande - deres vurdering og overvågning.

¹² Lektor, cand.mag. Erik Rüdinger: Det store gennembrud i atomfysikken 1913. - Professor Povl V. Kristensen: Om Bohrs atomteori efter 1913. - David Favrhøldt: Niels Bohrs filosofi. - Lektor, cand.scient. Jørgen Kalckar: Kvantefysikken og vilkårene for vor naturerkendelse. - Ben Mottelson: Niels Bohrs betydning for kernefysikkens udvikling.

Folkeuniversitetets regi bl.a. i Århus. Efteråret 1985 og foråret 1986 var helliget »Gennembrud og fornyelse i dansk videnskab«, men publikum viste ikke så stor interesse for de videnskabshistoriske emner, der behandlede i disse i og for sig udmærkede 10 foredrag¹³, som for mere aktuelle emner. Man gik derfor over til for fremtiden blot at bruge overskriften »Aktuelt om forskningen«.

På mødet den 1. maj 1986 gav formanden for Udvalget for udadrettet virksomhed, Mogens Blegvad, en oversigt over den offentlige foredragsvirksomhed gennem de første 10 år. De 100 foredrag fordelte sig efter fag med 19 inden for de biologiske videnskaber, 30 inden for de øvrige naturvidenskaber, 19 inden for samfundsvidenskaberne og 32 inden for humaniora. Det var således lykkedes at holde en fin balance mellem de to klassers fagområder. Det havde fra begyndelsen været meningen, at foredragsholderne fortrinsvis skulle hentes blandt Selskabets medlemmer, men at også andre videnskabsmænd skulle indbydes til at holde foredrag. En del af disse blev senere indvalgt i Selskabet, og regnes de til medlemmerne, var forholdet medlemmer/ikke medlemmer som 2 til 1, hvilket svarede til hensigten. Foredragene havde gennemgående været velbesøgte.

Da det i 1983 var nogen tid siden, der havde været afholdt FÆLLESMØDER med faglige videnskabelige foreninger, fik Udvalget i november præsidiets tilladelse til at sende en skrivelse til alle foreningerne, hvori man gjorde opmærksom på samarbejdsmulighederne og bad om hjælp til at få kartoteket ført à jour. Den 6. november 1985 kunne man så gennemføre et fællesmøde med Historisk Samfund, hvor professor, dr.phil. Knut Mykland, Bergen, talte om »Firehundredårsnatten i norsk historie – myte eller realitet«. Som gæster var inviteret den norske ambassadør, Ole Ålgård, og medlemmer af ambassadestaben samt medlemmer af bestyrelsen for Kong Olav Vs Fond, der havde bekostet foredragsholderens rejse og ophold. Foredraget holdtes i salen på 1. sal, og efter det var der traktement på 3. sal.

Endelig bør nævnes, at Selskabet i forbindelse med oprettelsen af Aksel Tovborg Jensens Legat – se herom senere – påtog sig mindst hvert andet år at arrangere en BJERRUM-BRØNSTED-LANG FORELÆSNING til minde om de tre fremtrædende danske kemikere, hvis navne indgår i seriens navn. Den

¹³ Jørgen Jensen: Vor forhistories udforskning. Fra C.J. Thomsen til den moderne arkæologi. - Docent, dr.phil. Torben Wolff: Havenes udforskning. - Jørgen Rischel: Banebrydende forskning inden for dansk almen sprogvidenskab. - Lektor, mag.scient. Aase Hvidt: K. Linderstrøm-Lang og den moderne proteinkemi. - Seniorstipendiat, cand.polit. Niels-Henrik Topp: Gennembrud i økonomisk teori i Danmark. - Jes P. Asmussen: Orienten i dansk forskning. - Professor Preben Gudmansen: Valdemar Poulsen og P.O. Pedersen - Radioteknikkens foregangsmænd. - Olaf Pedersen: Den teoretiske fysiks gennembrud i Danmark. - Ib K. Moustgaard: Dansk eksperimentalsykologi og dens pionerer. - Svend Ellehøj: Kristian Erslev og kildekritikkens gennembrud.

første holdtes den 8. januar 1984 af C.J. Ballhausen og den anden året efter af Thor A. Bak. Emnerne var henholdsvis »Kemien og Plancks kvanteteori« og »J.N. Brønstedts energetik«.

5.

Den 7. oktober 1985 var 100-års dagen for Niels Bohrs fødsel, og flere steder, herunder i Selskabet, gik man i god tid i gang med overvejelser om, hvordan mindet om denne store mand burde fejres. Således fandt allerede i efteråret 1981 nogle videnskabsmænd, bl.a. professor Aage Winther fra Niels Bohr Institutet, sammen med enkelte industriledere, deriblandt direktør, dr.phil. & techn. h.c. Haldor Topsøe, om den tanke, at man kunne benytte lejligheden til at gøre en indsats for de mange lovende naturforskere, som på grund af spareforanstaltninger kunne befrygtes at ville gå tabt for dansk forskning. Der dannedes en stipendiekomité, bestående af direktør Niels Arnth-Jensen, direktør Erik Hoffmeyer, Bengt Strömngren, Haldor Topsøe og Hans H. Ussing. Komitéen henvendte sig den 13. april 1982 til Selskabet og forespurgte, om dette ville påtage sig at udvælge et antal STIPENDIATER, som hver ville modtage et 3-årigt stipendium, der ikke alene omfattede normal løn, men også hjælp til apparatur og rejser¹⁴. De skulle hver arbejde med sit projekt og skrive en afhandling, der kunne publiceres på 100-års dagen. Komitéen var i gang med fra en række store danske erhvervsvirksomheder, fonde og pengeinstitutter at indsamle de fornødne midler¹⁵, og det lykkedes at skaffe ca. 12 millioner kroner, der ville kunne række til 16 sådanne stipendier. Hertil kom renter og kursgevinster på ca. 2,6 millioner kr. Selskabet påtog sig med glæde opgaven på mødet den 15. april og nedsatte den 13. maj dels to bedømmelsesudvalg inden for henholdsvis de biologiske¹⁶ og de fysisk-matematisk-geologiske fag¹⁷, dels en

¹⁴ Oprindeligt var det planen, at hver til sådanne formål kunne få et rådighedsbeløb på 25.000 kr. årligt. Stipendiaterne var dog indstillet på, at midlerne fordeltes individuelt efter behov. Når sådanne opstod, indsendtes korte ansøgninger, der behandledes løbende. I alt uddeltes 1.378.000 kr. på denne måde.

¹⁵ Bidragydere var: Augustinus Fonden, Bikubefonden, Danfoss A/S, Den Danske Bank A/S, De danske Sukkerfabrikker A/S, Egmont H. Petersens Fond, F.L. Smith og Co.' Gavefond, Hafnia-Haand i Haand Fondet, Haldor Topsøe A/S, Københavns Handelsbank A/S, Knud Højgaards Fond, Novo's Fond, Privatbanken A/S, Rockwool Fonden, Skandinavisk Tobaks Kompagnis Gavefond, Sparekassen SDS, Tjæreborg Fonden, Thomas B. Thriges Fond, Tuborgfondet.

¹⁶ Udvalget bestod af: biokemikeren Svend Olav Andersen, geologen Hans Jørgen Hansen, professor i biologisk kemi Kjeld Marcker, Axel Michelsen, Morten Simonsen, Ove Sten-Knudsen, Diter von Wettstein.

¹⁷ Udvalget bestod af: Thor A. Bak, Ove Nathan, matematikeren Gert Kjærgård Pedersen, Henning Sørensen, astronomen Poul Erik Nielsen.

styringsgruppe til at følge stipendiaternes arbejde¹⁸. Blandt ca. 130 ansøgere udvalgte bedømmelsesudvalgene følgende unge, lovende forskere, der ikke havde opnået en fast stilling¹⁹:

- Cand.scient. Lars Døvling Andersen, Ph.D.
Matematisk Institut, AaU.
- Lic.scient. Torben Dabelsteen
Zoologisk Laboratorium, KU.
- Lic.scient. Thomas Døssing
Niels Bohr Institutet, KU.
- Lic.scient. Else Marie Friis
Geologisk Institut, AaU.
- Lic.scient. Jørgen Frøkjær-Jensen
Medicinsk Fysiologisk Institut A, KU.
- Dr.scient. Preben Bach Holm
Carlsberg Laboratoriets Fysiologiske Afdeling, Kbh.
- Cand.scient. Hans Plesner Jacobsen, Ph.D.
Matematisk Institut, KU.
- Lic.scient. Claus Schelde Jacobsen
Fysisk Laboratorium III, DTH.
- Lic.scient. Jens Konnerup-Madsen
Institut for Petrologi, KU.
- Dr.scient. Jens Knude
Astronomisk Laboratorium, KU.
- Lic.scient. Birger Lindberg Møller
Carlsberg Laboratoriets Fysiologiske Afdeling, Kbh.
- Lic.scient. Peter Eigil Nielsen
Biokemisk Institut B, KU.
- Hans Uffe Petersen, Dr.-ès-sciences
Kemisk Institut, AaU.
- Cand.scient. Jon Steen Petersen
Geologisk Institut, AaU.
- Lic.scient. Irene Shim
Kemisk Laboratorium B, DTH.
- Lic.scient. Hans L. Skriver
Fysikafdelingen, Forsøgsanlæg Risø.

¹⁸ Gruppen bestod af: Jens Lindhard (formand), Erik Dal (redaktør), kræftforskeren Jes Forchhammer (sekretær), Ove Sten-Knudsen, Henning Sørensen, Aage Winther. Styringsgruppen fik en meget værdifuld hjælp af kontorchef Hans Kloch, Danmarks Nationalbank, der påtog sig den økonomiske administration i hele stipendieperioden 1982-1987.

¹⁹ Skrivelser af 13. april 1982 indeholdt følgende formulering: »Stipendierne er forbeholdt de mest talentfulde forskere inden for naturvidenskabelig grundforskning og på det stadium af deres karriere, hvor de ikke længere kan opnå de normale stipendier for unge kandidater, og hvor de under normale omstændigheder ville være selvskrævede til en fast stilling ved en forskningsinstitution.«

Projektet præsenteredes for offentligheden ved en pressekonference i Selskabets lokaler den 16. april 1982, og de nyvalgte stipendiater kunne tiltræde den 1. oktober s.å., for nogles vedkommende dog noget senere på grund af igangværende arbejde. Ved en højtidelighed i Selskabets lokaler den 24. november blev de lykønsket af Selskabets protektor, dronning Margrethe II, og fik af fru Margrethe Bohr overrakt *Bogen om Niels Bohr*. Flere af stipendiaterne opholdt sig en del af stipendieperioden i udlandet, ved institutter, hvor der var særlig gode vilkår for netop deres forskning. Andre kunne for deres rådighedsbeløb invitere udenlandske eksperter på deres område hertil. Styringsgruppen holdt hvert år en række møder med stipendiaterne, dels i Selskabet, dels på deres respektive arbejdssteder, hvor de på skift gjorde rede for deres arbejde. I alt blev det til 17 møder, og samtlige stipendiater talte mindst to gange om projekter og resultater²⁰. Man fandt disse møder meget nyttige, og samtlige stipendiater fortsatte med at deltage, også efter at deres stipendietid var udløbet. Efterhånden fik nogle af stipendiaterne faste stillinger – i 1984 gjaldt det fire af dem – og flere kom til i 1985. Det bevirkede, at man kunne forlænge stipendietiden for de andre ud over de planlagte 3 år. I året 1986 var således 5 af dem sikret for hele året på denne måde, men i begyndelsen af 1987 var beløbet opbrugt, og stipendietiden for de 16 kom til at variere fra 13 måneder til 4 år og 3 måneder. Alle 16 fortsatte i videnskabelige stillinger, heraf 9 med fast ansættelse. Tilsammen publicerede de i stipendietiden 196 artikler, herunder de 16 på i alt 682 sider, der udgør deres bidrag til de bind i rækkerne *Mat.Fys.Medd.* (nr. 41) og *Biol.Skr.* (nr. 25), som udgaves i forbindelse med 100-års dagen under den fælles titel *Sixteen Research Reports by the Niels Bohr Fellows of the Royal Danish Academy of Sciences and Letters, published on the Occasion of the Centenary of Niels Bohr*.

At der med Niels Bohr-stipendierne er gjort en vigtig indsats for at holde dansk naturvidenskabelig forskning i live, kan ikke betvivles, og Selskabet kan være stolt af sin rolle. Men der var mange blandt de ansøgere, der ikke fik et stipendium, som også var kvalificerede til at få hjælp til fortsættelse af deres forskerkarriere her i landet²¹. Og det kan ikke undre, at der på møder i den humanistiske klasse rejste sig røster for, at Selskabet skulle tage

²⁰ Herudover holdt Styringsgruppen 22 administrative møder.

²¹ Henning Sørensen havde opgjort 132 ansøgere efter alder, kandidatalder, universitetsgrad, fagområde og kommende arbejdssted. Han fremhævede, at der var mange ansøgere inden for discipliner, hvor der var mangel på gymnasielærere (26 i fysik, 9 i matematik og 21 i kemi), hvilket viste, at der var et betydeligt antal yngre forskere, der foretrækker den usikre karriere som forsker frem for at gå ind i faste stillinger. Bedømmelsesudvalgene havde karakteriseret et stort flertal af ansøgerne som særdeles velkvalificerede. En stor del af dem faldt inden for »alderspuklen« ved universiteter og lærestalter (35-45 år). Et flertal havde doktor- eller licentiatgrader fra danske eller udenlandske universiteter.

initiativet til en tilsvarende hjælpeaktion for unge lovende humanister, for hvem forholdene måske var endnu værre. Det opgav man efter sonderinger som uigennemførligt; det havde i så høj grad været Niels Bohrs navn, der havde gjort det muligt at samle de mange penge. Men man pegede på, at Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd havde sat og ville sætte forskningsprojekter i gang, som kunne beskæftige en del unge forskere i ikke helt korte tidsrum.

NIELS BOHRS 100-ÅRS dag højtideligholdtes den 3. oktober 1985 ved et møde, der undtagelsesvis var henlagt til Københavns Universitets festsal. Blandt de inviterede var Niels Bohrs familie, Niels Bohr-stipendiaterne med ledsagere og repræsentanter for samtlige donatorer. Af Selskabets indenlandske medlemmer deltog 106, heraf 79 med ledsager. 17 udenlandske medlemmer var til stede. Bengt Strömgren talte om Niels Bohr og Videnskabernes Selskab og det udenlandske medlem H.B.G. Casimir om »Some Aspects of the Uncertainty Relations«. Begge meddelelser blev trykt i Oversigten (Ov 85–86, 71–91). Efter mødet var der traktement i museumssalen.

De følgende dage afholdtes et symposium, som Selskabet stod som sponsor for sammen med Københavns Universitet, Niels Bohr Institutet, NORDITA og Fysisk Forening. I et auditorium på Panum-institutet afholdtes 13 foredrag under fællestitlen »The Lessons of Quantum Theory« og 4 om »Unity of Knowledge«. Den sidste dag – den 7. oktober – holdtes i Universitetets festsal 4 foredrag om Niels Bohr, og ved en aftenfest samme dag i Ny Carlsberg Glyptotek holdtes korte taler til hans ære²².

6.

Da PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDEN stadig gav anledning til bekymringer, drøftede begge klasser den på møder i marts-april 1984. Som grundlag forelå et notat med en oversigt over virksomheden 1975–83, udarbejdet af redaktøren. I skriftserierne var i denne periode udkommet 68 arbejder på i alt ca. 5400 sider, dertil kom Oversigterne og diverse særpublikationer samt bind af *Monumenta Musicae Byzantinae* og hæfter af *Pāli-ordbogen*, der ikke betales over publikationskontoen. Denne udgjorde en stadig mindre del af budgettet (1962: 43%, 1975: 26%, 1980: 20%, 1983: 18%). Redaktøren fremhævede på klassemøderne, at medlemmerne ikke i særlig høj grad benyttede sig af adgangen til at publicere i serierne, men at bytteforbindel-

²² Alle foredrag og taler samt referater af diskussionerne efter foredragene er sammen med Bengt Strömgrens og Casimirs meddelelser publiceret på engelsk i J. de Boer, E. Dal & O. Ulfbeck (red.): *The Lessons of Quantum Theory. Niels Bohr Centenary Symposium October 3-7, 1985*. North-Holland for the Royal Danish Academy of Sciences and Letters, Amsterdam 1986.

serne stadig var af væsentlig betydning for de offentlige forskningsbiblioteker. Der nedsattes et UDVALG til at tage stilling til de mange spørgsmål og forslag, der var fremkommet på klassemøderne. Den humanistiske klasse udpegede til dette udvalg kunsthistorikeren Erik Fischer og anglisten Eric Jacobsen, den naturvidenskabelige klasse C.J. Ballhausen, Sv. Olav Andersen og geologen Vald. Poulsen. Desuden var redaktøren født medlem og formand. Udvalget holdt 10 møder og afgav i foråret 1985 en betænkning, der drøftedes i klasserne, hvorefter udvalgets sammenfatning fremlagdes i plenum den 25. april. Mens der ikke syntes at være meget at gøre for at få mere gang i salget af publikationerne, fik udvalgets arbejde et vigtigt resultat. Der havde vist sig en klar forskel mellem humanister og biologer på den ene side, og de andre medlemmer af den naturvidenskabelige klasse på den anden. Forskellen lå i synet på det bibliografiske faktum, at publikationerne er monografier med egen titel, paginering og pris, men undertiden omtaltes som særtryk, fordi de normalt kun udgjorde en del af et bind (f.eks. bind 22 nr. 3).

Biologer og humanister var enige om at understrege denne monografistatus, og deres tre serier gik derfor over til at give hver publikation alias hver bog et selvstændigt løbenummer. Mat.Fys.-gruppen bevarede derimod den todelte nummerering, som formodedes at give lettere, tidsskriftartikelagtig adgang til internationale søgesystemer, der ofte ikke optager selvstændige bøger. Man enedes om, at det ikke gjorde noget, hvis der i fremtiden blev en sådan forskel på de forskellige serier.

Vedrørende SÆRPUBLIKATIONERNE er allerede nævnt, at de to sidste dele af den oldrussisk-nedertyske håndbog *Tönnies Fenne's Low German Manual of Spoken Russian, Pskov 1607* (indeholdende henholdsvis en russisk-nedertysk ordbog og en middelaldertysk-nyhøjtysk ordbog) udkom i 1985 og 1986 ved udenlandske redaktører. Det var takket være en særbevilling på 150.000 kr. fra Carlsbergfondet, at denne store udgave af en hanseatisk købmands omfattende »hjemmelavede« parlør med dens meget livsnære ordforråd endelig kunne afsluttes.

I efteråret 1981 kom de sidste hæfter i serien *Grundvidenskaben i dag*, og der holdtes i den anledning et pressemøde den 7. oktober i Selskabets lokaler. I 1982 udsendtes i anledning af Universitetsbibliotekets 500-års jubilæum en facsimileudgave af en latinsk grammatik, *Remigius, Schleswig 1486*, ved Jan Pinborg (Hist.Filos.Medd. 50:4). I 1983 publiceredes forhandlingerne på det *nordiske akademisymposium* den 18. januar s.å. I 1985 udgaves de fem offentlige foredrag om *Niels Bohr og den moderne atomfysik* på Forlaget Rhodos. I 1986 afholdtes i Cairo under dronningens officielle Ægypten-besøg en udstilling om F.L. Nordens rejse i landet 1735–38 og det bogværk herom, der udkom 1750–55 efter hans død. I den anledning udgav Selskabet på initiativ af og med støtte fra Udenrigsministeriet ved sin redaktør samt

overinspektør, dr.phil. Marie Louise Buhl og direktør, dr. Torben Holck Colding bogen om *The Danish Naval Officer Frederik Ludvig Norden, his Travel in Egypt 1737-38...*

Af PUBLIKATIONER I SERIERNE er der først og fremmest grund til at fremhæve de i forrige afsnit omtalte to bind af henholdsvis Hist.Filos.Medd. og Biol.Skr. med Niels Bohr-stipendiaternes 16 afhandlinger. Hans Hendriksens trebindsværk *Himachali Studies* afsluttedes i foråret 1986. Også i Hist.Filos.Medd. kom i 1983 *Adel forpligter... Studier over den danske adels gældsstiftelse i 16. og 17. århundrede* af retshistorikeren Ole Fenger og historikeren Erling Ladewig Petersen. I Hist.Filos.Skr. udkom i perioden *Sūkās VII og VIII*, og i Biol.Skr. udgav statsgeolog Svend Th. Andersen en omfattende engelsksproget redegørelse for forskningsarealet Løvenholmskovens historiske udvikling (bd. 24:1, 1984). Lægges hertil et ikke helt ubetydeligt antal mindre publikationer, navnlig i Mat.Fys.Medd., samt fascikler i Pāli-ordbogen, er virksomheden ikke så ringe endda.

Det viste sig i 1986 nødvendigt at genoptrykke Bd. 1 af Asger Lomholts *Samlinger til Selskabets Historie*. Arkivar Lomholt kunne på mødet den 17. marts 1983 forelægge et maskinskrevet manuskript på 2500 sider i 6 ringbind med et registerbind: *Nye Samlinger til Selskabets Historie 1942-75*. De findes i 3 eksemplarer, heraf ét i Selskabets læseværelse, ét i kontorerne og ét i Statsbiblioteket i Århus.

Udgifterne til og indtægterne ved salg af publikationerne svingede som tidligere stærkt fra år til år, som følgende tal (i 1000 kr.) viser:

	1981	1982	1983	1984	1985
Udgifter	222	464	379	350	290
Indtægter	76	82	65	49	99

Nøgletal til SELSKABETS ØKONOMI i øvrigt i perioden er som følger (igen i 1000 kr.):

	1981	1982	1983	1984	1985
Renteindtægter	97	93	85	75	109
Statstilskud	400	426	480	522	542
Carlsbergfondet	680	800	880	1051	1055
Admin. Udgifter	931	974	1072	1104	1158

Bidragfondet voksede, så dets bidrag til Selskabet, primært til møderne, kunne forøges fra 50.000 kr. i 1981 til 85.000 kr. i 1985. Ved bedømmelse af disse tal må huskes, at inflationen var sådan, at forbrugerpristallet i femåret steg med 31 % (fra 565 i 1981 til 741 i 1985 med 1955 som basisår).

I foråret 1984 meddelte fru Lise Fremm, at hun ønskede at trække sig

tilbage som leder af SEKRETARIATET i løbet af et par år, og på præsidiemødet den 3. maj opfordredes præsidiemedlemmerne til at overveje mulighederne. Efter at Thor A. Bak havde overtaget sekretærposten, gik han i gang med at finde en efterfølger. Valget faldt på cand.mag. Pia Grüner, der i kraft af en særbevilling fra Carlsbergfondet kunne arbejde i sekretariatet i de sidste 6 måneder inden fru Fremms afgang den 30. juni 1986 og blive sat ind i sagerne²³. I 1983 var to af medarbejderne i sekretariatet, Henrik Caspersen og Jørgen Maes, blevet forfremmet til overassistenter.

7.

De forskellige KOMMISSIONER OG NATIONALKOMITÉER arbejdede i perioden videre, og nye kom til. *Kommissionen til undersøgelse af de i dansk private bevarede kilder til dansk Historie* og præsidiet blev involveret i en sag om bevaring af biblioteket på Overgaard, der havde skiftet ejer. Medlem af kommissionen, overbibliotekar, dr.phil. Svend Gissel besøgte gården i 1982 og foretog i 1984 en revision af biblioteket. Det lykkedes gennem langvarige forhandlinger at sikre biblioteket, selv om præsidiet i 1984 afviste, at Selskabet skulle overtage påtaleretten. I øvrigt fortsatte kommissionen sit opsøgnings- og registreringsarbejde. På forslag af Erling Ladewig Petersen nedsattes i december 1982 et udvalg til overvejelse af publicering af prismaterialet i *Øresundstoldregnskaberne*. Af det navn udvalget fik fremgår, at det kom til at dreje sig om at forberede en indstilling i sagen til ESF. I 1982 oprettedes en *Kommission til udforskning af Danmarks ældste landbrug og samtidige naturforhold* med J. Troels-Smith som formand. Samme medlem kunne den 1. april 1982 på vegne af *Kommissionen for forskningsarealer* meddele, at Overfredningsnævnet i november havde afsagt fredningskendelse for hele Stavns Fjord-området, så det ville blive beskyttet, også efter udløbet af Carlsbergfondets lejemål.

Til de mange UAI-projekter, som Selskabet deltager i, kom i 1982 et nyt, FONTES HISTORIAE AFRICANAE, idet der valgtes en nationalkomité med Rudi Thomsen som formand. Selskabet var repræsenteret ved UAIs årlige generalforsamling der holdtes i juni måned i Bruxelles 1982, i København 1983, i Bruxelles 1984, i Palermo 1985 og i Bruxelles 1986. Spørgsmålet om fortsættelse af arbejdet med PÅLI-ORDBOGEN, når bind II (ordene begyndende med vokaler) kunne afsluttes, optog såvel nationalkomitéen som præsidiet. UAI ønskede, at Selskabet også skulle påtage sig arbejdet med ordene begyndende med konsonanter, men Statens humanistiske Forsk-

²³ Den 13. juni afholdtes afskedsreception for fru Fremm. Som tilfældet havde været for hendes forgænger, arkivar Lomholt, blev fru Fremm indbudt til at deltage i møderne, så ofte hun har lyst, som præsidentens gæst.

ningsråd og Carlsbergfondet havde forlængst tilkendegivet, at deres mangeårige støtte måtte overtages af andre, når »vokalbindene« var færdige. Endnu i 1986 var sagen uafklaret. Arbejdet med de andre projekter, navnlig *MONUMENTA MUSICAE BYZANTINAE*, fortsatte efter planerne.

Inden for ICSU-området kom nye nationalkomitéer til for mikrobiologi (IUMS), ernæringsvidenskab (IUNS), psykologi (IUPsyS), og for *Inter-Union Commission on the Lithosphere* (ICL). Der udpegedes korrespondenter til *Inter-Union Commission on the Application of Science to Agriculture, Forestry and Aquaculture* (CASAFA) og *Committee on the Teaching of Science* (CTS). ICSU-nationalkomitéen drøftede ønskeligheden af, at Selskabet blev repræsenteret i den danske UNESCO-nationalkommission, og det lykkedes i 1983 at blive repræsenteret i dennes videnskabsudvalg ved P. Olesen Larsen.

Nationalkomitéen for *IUHPS* (videnskabshistorie og videnskabsfilosofi) nedsatte et udvalg til at arbejde for bevaring og evt. registrering af videnskabshistorisk interessant materiale, som ofte tilintetgøres efter vedkommende forskers død. Præsidiet tiltrådte den 11. marts 1982, at Selskabet blev medunderskriver sammen med Det kongelige Bibliotek og Rigsarkivet af en opfordring til alle danske forskere og forskningsinstitutioner om medvirken til løsning af denne opgave.

Selskabet blev hørt i forbindelse med afslutning af *KULTURAFtaler* med en række lande (Polen, USSR, Grækenland, Frankrig, Bulgarien, Spanien, Albanien, Tjekkoslaviet, DDR og Ægypten), og præsidiet drøftede den 5. september 1985 almene principper for Selskabets behandling af disse sager.

Det udvalg til koordination af sager vedrørende *EUROPEAN SCIENCE FOUNDATION* (ESF) med sager vedrørende *UAI* og *ICSU*, som nedsattes, da Danmark tiltrådte ESF, blev den 21. januar 1982 erstattet af et egentligt ESF-udvalg bestående af tre medlemmer fra hver klasse. ESFs arbejde udvidedes i perioden i flere retninger.

NORDISKE AKADEMIMØDER afholdtes i Oslo (oktober 1981), København (januar 1983), Helsingfors (oktober 1984) og Stockholm (november 1985). Det i København afholdtes i Selskabets lokaler og kombineredes som omtalt i afsnit 3 med et symposium.

Af nordiske sager, som optog præsidiet i perioden, kan for det første nævnes spørgsmålet om restaurering af *TYCHO BRAHES OBSERVATORIUM PÅ HVEN*. Sagen var rejst fra svensk side i 1984, og der blev holdt et møde på Hven i 1985, hvor Jens Lindhard, Olaf Olsen og Olaf Pedersen deltog, men man var fra dansk side skeptisk. For det andet fremførtes fra *DET ISLANDSKE AKADEMI* anmodning om tilladelse til at låne Eggert Ólafssons originale manuskript til en beskrivelse af en rejse gennem Island, som Selskabet udgav i 1772. Originalbillederne overgik til Island i af 1970erne, og præsidiet vedtog den 13. marts 1986 ikke at udlåne manuskriptet, men at tilbyde Det Islandske Akademi en fotokopi.

Endelig kan nævnes, at sekretæren på præsidiemødet den 5. september 1985 nævnte, at han havde taget initiativ og skaffet begrænsede midler til VIDEOOPTAGELSER AF INTERVIEWS med Selskabets ældste medlemmer.

8.

Selskabet fik i perioden tilført flere nye LEGATER, og et par ældre kunne begynde uddeling. Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond oprettede et CAIX LEGAT, hvis formål er at støtte en studerende eller kandidat fra et dansk universitet inden for humaniora til at gennemføre et studieophold i Frankrig på mindst tre måneder. Selskabet påtog sig den 15. april 1982 at medvirke til at bedømme ansøgerne; i 1984 bragtes tre (ud af 26 ansøgere) i forslag, og én af disse, arkivar mag.art. Michel H. Gelting, fik tildelt et beløb til et studieophold i Chambéry. I 1985 tildeltes legatet cand.phil. Jeanne Friis og i 1986 stud.mag. Bjørn Bredal Hansen.

Ifølge testamentarisk disposition blev Selskabet anmodet om at bestyre ARNE OG DORIS TRUESENS LEGAT til fremme af astronomisk og astrofysisk grundforskning. Legatsummen skulle opbruges på 5 år. Der valgtes en bestyrelse, der i juni 1983 konstituerede sig med Anders Reiz som formand, og fra 1983 uddeltes hvert år en portion.

AKSEL TOVBORG JENSEN, der døde den 9. februar 1981, testamenterede hovedparten af sin formue til et legat under Selskabet. Efter at boet var gjort op, blev fundatsen vedtaget af Selskabet den 13. oktober 1983. Ifølge denne er legatets formål at styrke Selskabets virksomhed på forskellig måde, bl.a. ved afholdelse af de i afsnit 3 omtalte Bjerrum-Brønsted-Lang forelæsninger. Dette store legat har siden da betydet meget for Selskabet. Det bestyres af en fem personers bestyrelse, valgt for 5 år ad gangen.

Selskabets medlem, cellebiologen professor Lennart Olsson, tilbød i 1984 at stille de midler, der indtjenes ved hans samarbejde med Novo, til rådighed for en GRUNDFORSKNINGSFOND, hvis bestyrelse skulle vælges af Selskabet, idet han selv skulle være livsvarigt medlem. Selskabet tog med taknemmelighed imod tilbuddet, og i foråret 1986 vedtoges fundats og valgtes bestyrelse.

I anledning af, at AKTIESELSKABET DE DANSKE SPRITFABRIKKER i august 1981 kunne fejre 100-års jubilæum, oprettede firmaet et forskningslegat, som skulle uddele et tre-årigt stipendium til en forsker inden for områderne mikrobiologi, molekylærbiologi, transport gennem cellemembraner og mikroorganismers osmotolerance. Selskabet blev bedt om at udvælge stipendiat og nedsatte et bedømmelsesudvalg, der blandt 21 ansøgere valgte lic.scient. Ole G. Mouritsen, Kemisk Institut, Aarhus Universitet. Hans

arbejde resulterede i en doktorafhandling, *Computerstudier af faseovergange og kritiske fænomener*, der forsvarede i maj 1984. Dermed ophørte legatet.

I 1984 tilbød SAS at stille et årligt beløb til rådighed for forskere til rejser med selskabets fly. Det skulle dreje sig både om nordiske forskere, der indbydes til andre lande, og om ikke-nordiske forskere, der inviteres til at besøge skandinaviske lande. SAS anmodede akademisekretærene i Sverige, Norge og Danmark om at tage stilling til ansøgninger om del i beløbet. Det tog tid at få aftalen herom endeligt udarbejdet. Det blev Henning Sørensen, der i sekretærens fravær kom til at tage sig af sagen og i september 1985 deltog i et møde om den i Stockholm. Han blev i maj 1986 på et nyt møde valgt til formand for en komité, der skulle udjævne forskellene mellem de tre landes fortolkning af aftalen. Man enedes om, at hvert land kunne få støtte til tre gode fællesnordiske projekter, og ansøgerne til de tre udvalgte danske projekter fik besked om bevillingen, de andre afslag. Aftalen skulle løbe over 3 år, men der var på præsidiemødet den 13. juni 1986 skepsis med hensyn til, om Selskabet skulle påtage sig administrationen efter årets udløb.

Fundatsen for INGE LEHMANN'S LEGAT fik den 1. juni 1984 kongelig konfirmation, og i 1985 kunne den første portion uddeles (til afdelingsgeolog, mag.scient. Søren Gregersen). I 1986 blev det psykologiens tur: lektor, mag. art. Arne Friemuth Petersen fik støtte til et 10-måneders ophold i Montpellier.

JULIE VON MÜLLENS FOND, hvis oprindelige fundats er fra 1961, kunne først begynde sin virksomhed i 1982, hvor bestyrelsen tildelte lektor, dr.phil. Henning Lehmann, Aarhus Universitet, et større beløb til en europæisk rundrejse til studier af håndskrifter.

De fleste øvrige legater (Marcus Lorenzens Legat, Ørnborgs Legat²⁴, Niels Bohr Legatet) fungerede videre som før, men på initiativ af den afgående kasserer, Erik Sparre Andersen, nedsatte præsidiet den 3. maj 1984 et udvalg til overvejelse af legaternes økonomi. Det bestod af den nye kasserer, Kassekommissionens formand og klasseformændene. Der kom ikke meget ud af den gennemgang af legaterne, der foretoges, men man konstaterede, at GROSSERER A. COLLSTROPS HJEM FOR EN DANSK VIDENSKABSMAND, LUNDEHAVE havde meget dårlig økonomi, og at ejendommen trængte til dyre reparationer. Denne sag kom til at optage legatstyrelsen og præsidiet meget i nogle år, men allerede i 1985 var der i præsidiet enighed

²⁴ Ørnborgs legat tildeltes for 1982 Heinrich Bach, for 1983 mag.art. Henrik Poulsen, Odense, for 1984 adjunkt Jørgen Hunosøe (mens en anden indstillet, lektor Jesper Lützen, KU, fik et tilsvarende beløb fra Suhr's legat) og for 1985 cand.mag. Svend Eegholm-Pedersen.

om, at ejendommen ved kommende vakance måtte ophøre som æresbolig.

PRISLEGATERNE uddeltes regelmæssigt efter den nye ordning. De 5000 kr. fra enten Selskabets Prislegat (P) eller det Classenske Prislegat (C) tildeltes sammen med SØLVMEDALJEN til følgende:

C 1982: fil.mag. Barbro Jende-Strid, Carlsberg Laboratoriets Fysiologiske Afdeling, for fortjenstfuld indsats vedrørende identificering af proanthocyanidin-frie bygmutanter som udgangsmateriale for en brygproces uden anvendelse af kemiske stabiliseringsmidler.

P 1982: lektor, dr.med.vetr. Peter Nansen, DKVL, for hans betydelige indsats inden for den veterinære parasitologi og dennes betydning for husdyrbruget.

C 1983: civilingeniør Bente Lebech, Fysikafdelingen, Risø, for krystallografiske undersøgelser af magnetika ved hjælp af neutrodiffraction.

P 1984: dyrlæge, dr.med.vetr. Sigrid Tue Jørgensen, DKVL, for hendes arbejde med problemer vedrørende resistens mod antibiotika.

C 1986: afdelingsleder John Rose-Hansen, Institut for Petrologi, KU, for indsats vedrørende sjældne grundstoffer ved Narrsaq.

P 1986: lic.scient. Carsten Poulsen, Carlsberg Laboratoriets Fysiologiske Afdeling, for en selvstændig og systematisk indsats for plantemolekylær biologi.

HANS GRAM-MEDALJEN i sølv tildeltes ved festmødet den 3. oktober 1985 alle 16 Niels Bohr-stipendiater. Med Selskabets GULD MEDALJE hædrede i perioden tre personer. Dr.phil. Ellen Thomsen og fhv. museumsinspektør, dr.phil. H.D. Schepelern fik overrakt medaljen af dronning Margrethe II ved mødet den 13. maj 1982, hun som påskønnelse af sin indsats inden for insekt-endokrinologi, han for sin indsats inden for den danske lærdomshistorie og formidlingen af latinsproget dansk lærdomslitteratur til vor tid. Ved mødet den 28. november 1985 fik civilingeniør, dr.phil. & techn. h.c. Haldor Topsøe overrakt medaljen. Selskabets præsident foretog overrækkelsen og motiverede tildelingen med den utrættelige indsats, dr. Topsøe gennem mange år havde ydet for at forbedre dansk grundforsknings kår og for at øge forståelsen for samspillet mellem grundforskning og industri. Topsøes initiativ i forbindelse med Niels Bohr-stipendierne nævntes specielt. I sin takketale kom han ind på meget interessante betragtninger om grundforskningens vilkår og rolle i Danmark set i internationalt perspektiv (Ov 85–86, 92–96).

Præsidiet fandt i november 1983 og februar 1984 anledning til igen at tage spørgsmålet om betingelserne for udlån af SELSKABETS LOKALER op. Der forelå en opgørelse over sekretariatets arbejdsindsats i forbindelse med et større og et mindre arrangement, og den fung. sekretær gik ind for, at man af hensyn til sekretariatets kapacitet i hvert fald ikke liberaliserede de i 1979 vedtagne regler. Man overvejede at beregne sig en procentvis over-

head-betaling, men nøjedes med at vedtage at forlange forlods indbetaling af en del af de forudsatte totaludgifter. Lokalerne blev faktisk anvendt i et ikke ringe omfang af både offentlige myndigheder, internationale organisationer og danske videnskabelige foreninger. Blandt de trofaste »kunder« var som før og senere Alfred Benzon Fondet, der afholdt sine internationale symposier én eller to gange årligt. Også Selskabets egne nationalkomitéer og kommissioner benyttede naturligvis lokalerne. Det er også klart, at Carlsbergfondet gjorde brug af dem ved mange lejligheder, både til konferencer, receptioner og arbejds møder. I 1983 skiftede nogle af FORSKERVÆRELSENE »beboere«: Franz From og Torben Monberg afgav deres, som tildeltes henholdsvis Søren Egerod og P.J. Riis. I 1985 deltes nr. 1 mellem J.Chr. Siim og den hidtidige beboer, Mogens Blegvad.

CARLSBERGFONDET måtte i 1985 som konsekvens af den nye fondslovgivning ændre sin fundats. Sagen behandlede i præsidiet i november, og ændringerne vedtoges i plenum den 12. december. Fondet inviterede Selskabets medlemmer til et besøg på Carlsberg den 12. november s.å. i anledning af hundredårsdagen for indførelsen af den rene gær. Direktionens formand Kristof Glamann holdt foredrag om Emil Chr. Hansen og hans forhold til brygger J.C. Jacobsen og lederen af Carlsberglaboratoriets fysiologiske afdeling Diter von Wettstein om hans videnskabelige indsats, forskningscentret forevistes, og der serveredes frokost i Carlsberg Museum.

Da det kunne forudses, at Selskabet i de kommende år kunne få forskellige juridiske vanskeligheder med fonde og friboliger, rettede Selskabet henvendelse til højesteretssagfører Jon Palle Buhl, som vederlagsfrit påtog sig at virke som Selskabets advokat, hvilket viste sig at være en uvurderlig støtte i flere situationer.

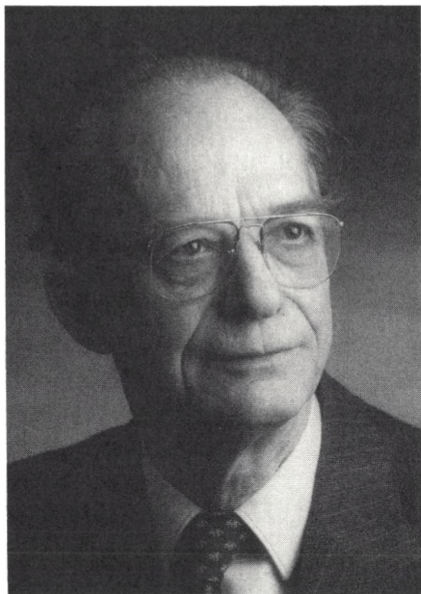
Kapitel 8

De sidste år (1986–92)

1.

Jo nærmere man er en skov, des sværere er det at se den for bare træer. Og jo nærmere i tid en periode ligger, des vanskeligere er det at overskue den og identificere dens særpræg. Når det her drejer sig om den periode, der omfatter de allernærmeste år i Selskabets historie, må det derfor overlades til eftertiden at finde den bedste måde at karakterisere den på. Her kan blot fremhæves nogle væsentlige begivenheder, først og fremmest »Dronningesymposiet«, Selskabets gave til dets protektor i anledning af hendes 50-års dag i 1990, nedsættelse af Det forskningspolitiske Udvalg samme år og dettes energiske arbejde samt forberedelserne til 250-års jubilæet, ledet af et i januar 1989 nedsat udvalg. Også den i 1989 vedtagne ændring i reglerne for indvalg af nye medlemmer fortjener at nævnes; den kan komme til at betyde ret meget i fremtiden.

De ændringer vedrørende adgang til de ledende poster, som gennemførtes i 1983, havde i den nærværende periode en næsten total udskiftning i SELSKABETS LEDELSE til følge. Kun sekretærposten var gennem perioden besat med samme person, Thor A. Bak, idet denne genvalgtes i 1989. Da Jens Lindhard i 1988 ikke ønskede genvalg, overgik præsidentposten til den humanistiske klasse, som samlede sig om redaktøren, Erik Dal, og ikke havde vanskelighed med at få ham accepteret også af naturvidenskabsmændene. Erik Dal havde været redaktør siden 1975 og medlem af præsidiet siden dets oprettelse nytår 1977. Han var således vel fortrolig med Selskabets procedurer og havde vundet stor anerkendelse for sin indsats. Han valgtes enstemmigt ved 2. behandling den 21. april 1988 og overtog omgående posten. I 1991 forlod han sin hovedstilling som administrator for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab for at få mere tid til at hellige sig Selskabet. Den ledigblevne redaktørpost besattes ved valg den 5. maj 1988 med professor i nordiske sprog ved Københavns Universitet Poul Lindgård Hjorth. Vicepræsidenterne (klasseformændene) havde i perioden udtømt deres genvalgsmuligheder; Henning Sørensen efterfulgtes i 1987 som formand for den naturvidenskabelige klasse af matematikeren professor Gert Kjærgård Pedersen, Olaf Olsen i 1989 som formand for den humanistiske klasse af Birger Munk Olsen, professor i romansk sprog og

*Jens Lindhard, f. 1922
Selskabets præsident 1982–88*

*Erik Dal, f. 1922
Selskabets præsident fra 1988*

litteratur ved Københavns Universitet. Da Aage Winther i 1991 gik af som kasserer, valgtes professor Hector Estrup til hans efterfølger. Dette var et traditionsbrud; kassereren havde altid tidligere været hentet fra den naturvidenskabelige klasse, men man fandt det fornuftigt nu at vælge en økonom til posten, og det gav også bedre balance mellem de to klasser i præsidiet¹. Mogens Blegvad ønskede i 1987 at trække sig tilbage som formand for Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark, men da ingen af de øvrige udvalgsmedlemmer på det tidspunkt var villig til at overtage

¹ Balancen afhænger af, hvem Kassekommissionen og Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark vælger til sine formænd. Hvis de er fra hver sin klasse, har naturvidenskabsmændene 5 præsidiepladser og humanisterne 4, da præsident og afgået præsident altid er fra hver sin klasse, vicepræsidenterne ligeledes, mens redaktøren normalt er humanist og sekretæren og kassereren naturvidenskabsmænd. I en periode (til 1988) havde begge formænd været humanister, så forholdet havde været omvendt, men i 1991 var situationen den, at begge formænd var naturvidenskabsmænd, og havde man hentet den nye kasserer fra denne klasse, ville den have fået stor overvægt (6:3). Erfaringen viser, at disse forhold ikke spiller den store rolle; det er sjældent, at sager afgøres ved afstemning i præsidiet, og de enkelte præsidiemedlemmers holdning til de sager, der kommer op, er langt fra entydigt bestemt af deres klassetilhørighed. Men at den ene klasse skulle være dobbelt så stærkt repræsenteret i præsidiet som den anden, ville alligevel ikke være godt.

posten, indvilgede han i at lade sig genvælge (det var muligt i kraft af overgangsbestemmelserne) og bestride den endnu et år. Derefter gik han ud af udvalget og afløstes som formand af Jes Forchhammer. Denne blev imidlertid året efter indvalgt i Kassekommissionen, som i 1990 valgte ham til formand efter Henning Spang-Hanssen. Han efterfulgtes som formand for udvalget af professor i fysisk materiallære ved Danmarks tekniske Højskole Rodney Cotterill.

Da problemet med at få plads til kvalificerede forskere stadig var aktuelt, blev spørgsmålet taget op i præsidiet og klasserne i 1987. Et forslag til ÆNDRINGER af de relevante paragraffer i VEDTÆGTER OG FORRETNINGSORDEN kunne ikke umiddelbart accepteres, hvorfor der nedsattes et udvalg med tre medlemmer fra hver klasse². Udvalgets forslag forelagdes i klasserne i 1988 og vedtoges i plenum den 19. januar 1989, men allerede ved valgene i 1988 tog den humanistiske klasse hensyn til det ved ikke at foretage indvalg. Ændringerne gik nemlig bl.a. ud på, at denne klasse kun skulle indvælge nye medlemmer i ulige år, mens den naturvidenskabelige klasse skulle indvælge i lige år. Desuden skulle det antal, der kunne vælges, gøres uafhængigt af, hvor mange medlemmer der faldt bort ved dødsfald. § 4 i vedtægterne kom derefter til at lyde således:

Den humanistiske klasse afholder valg i ulige år og kan sædvanligvis indvælge op til 6 medlemmer. Såfremt klassens antal herved ville falde uden for intervallet fra 85 til 95, ændres imidlertid antallet af ledige pladser netop så meget, at dette ikke indtræffer.

Den naturvidenskabelige klasse afholder valg i lige år og kan sædvanligvis indvælge op til 9 medlemmer. Såfremt klassens antal herved ville falde uden for intervallet fra 125 til 140, ændres imidlertid antallet af ledige pladser netop så meget, at dette ikke indtræffer.

Besættes ikke alle ledige pladser, overføres de ubesatte pladser til næste valg. I så tilfælde kan klassen, såfremt den ønsker det, afholde et ekstraordinært valg allerede efter ét års forløb til besættelse af disse pladser. Valgregler fastsættes i forretningsordenen.

Overgangsbestemmelserne § 9 og § 24 udgik. I forretningsordenen blev § 2 ændret, idet bl.a. sætningen om det særlige hensyn, som den humanistiske klasse skulle tage til samfundsvidenskabelige fag, blev strøget – den periode, i hvilken den skulle gælde, var udløbet.

Delvis som følge af disse nye regler fordelte indvalg af INDENLANDSKE MEDLEMMER sig i perioden som følger:

² Fra den humanistiske klasse Søren Egerod, demografen P. Chr. Matthiessen og Olaf Olsen, fra den naturvidenskabelige Tom Fenchel, Allan R. Mackintosh og Gert Kjærgård Pedersen.

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1987	4	0
1988	0	6
1989	6	0
1990	0	9
1991	6	0
1992	0	9

Også reglerne for indvalg af UDENLANDSKE MEDLEMMER (vedtægter § 5) ændredes, så klasserne på skift kan vælge nye medlemmer. Resultatet blev følgende:

	Humanistisk klasse	Naturvidensk. klasse
1987	5	0
1988	0	12
1989	6	0
1990	0	9
1991	6	0
1992	0	8

Da man nu alligevel var ved at ændre i regelsættet, blev også de ændringer vedrørende publikationsvirksomheden, man var enedes om i 1984, indført i forretningsordenen. I februar 1991 vedtoges endelig en ændring i vedtægternes § 6, der betød, at nyvalgte medlemmer ikke mere skulle erklære skriftligt, at de ville modtage valget.

I perioden mistede Selskabet 18 indenlandske medlemmer ved DØDSFALD. Blandt disse bør nævnes Einar Andersen, mangeårigt medlem af Kassekommissionen, til slut som formand, og meget aktiv i det internationale samarbejde. Han døde den 20. juli 1987. Kort tid forinden (den 4. juli) døde Bengt Strömngren, hvis indsats som præsident i årene 1969–1975 blev af afgørende betydning for Selskabet. Ole Maaløe, tidl. formand for den naturvidenskabelige klasse, døde den 21. maj 1988, og Christian Crone, sekretær for Selskabet 1980 til 1985 og medlem af Carlsbergfondets direktion fra 1971 til 1980, døde efter lang tids sygdom den 2. august 1990. Et andet medlem af direktionen, Tove Birkelund, gik bort den 26. juni 1986, ligesom Christian Crone i en alt for ung alder. Også Arne Noe-Nygaard, der døde den 3. juni 1991, havde haft sæde i direktionen. Endelig døde den tidligere klasseformand for den humanistiske klasse Povl Bagge den 7. december 1991.

Nyvalg og dødsfald blandt de indenlandske medlemmer bevirkede, at disses antal voksede fra 202 i juni 1986 til 222 i juni 1992.

Det bør også nævnes, at den mangeårige leder af sekretariatet, arkivar ASGER LOMHOLT døde anden juledag 1990 i en alder af 89 år. På mødet den

10. januar 1991 udtalte præsidenten mindeord om ham, i hvilke han fremhævede arkivar Lomholts store indsats for Selskabet (Ov 90–91, 65–67).

2.

NIELS BOHR-STIPENDIEORDNINGEN udløb i 1987. Man sluttede af med manér: stipendiaterne organiserede den 12. marts 1988 en festlighed med middag, musikalsk underholdning og dans, og de havde til lejligheden forfattet et eventyr i H.C. Andersen-stil, som er optaget i Oversigten (Ov 87–88, 81–82). Alle 16 var på det tidspunkt stadig aktive forskere, men kun 8 havde fået fast ansættelse. Det materiale til belysning af forholdene for unge lovende naturforskere, som ansøgningerne i 1982 udgjorde, var, som ovenfor omtalt, blevet bearbejdet statistisk, og Selskabet var indstillet på at følge sagen op, ikke mindst med henblik på at vurdere, hvordan Undervisningsministeriets forskerrekrutteringsplan, der var blevet sat i gang i 1984, virkede. Efter debatmødet i november s.å. arbejdede man videre, idet man også søgte at belyse forholdene i de humanistiske fag. Primus motor i dette arbejde var Henning Sørensen. Man udvalgte et antal forskelligartede fag, som Selskabets medlemskreds kunne skaffe detaljerede oplysninger om, og søgte for hvert af dem at fastslå det præcise antal af højt kvalificerede forskere uden fast ansættelse, som havde eller var ved at have udtømt deres muligheder for gennem kandidat- og seniorstipendier at kunne fortsætte deres forskning. Man undersøgte, hvordan forskerrekrutteringsplanen virkede og kunne forventes at virke i disse fag. Også den enkelte forskers betydning for sit fag blev belyst. I juni kunne resultaterne af dette arbejde forelægges i form af et debatoplæg, der også indeholdt resultaterne af opgørelsen over Niels Bohr-stipendieansøgerne og en opfølgende undersøgelse af disses videre skæbne fra foråret 1985³. Den nye undersøgelse havde vist, at der i de udvalgte fag var følgende antal højt kvalificerede forskere uden varig ansættelse:

Fysik	32
Kemi	13
Geologi	8
Eksperimentel biologi	14
Fysiologi, biokemi, molekylær biologi	12
Klassisk filologi	5

³ Denne viste, at kun 30% af de ansøgere, der ikke havde fået tildelt stipendium, havde opnået fast ansættelse, og for kun 5% s vedkommende drejede det sig om egentlige forskerstillinger. Ca. 20% havde fået tidsbegrænset adjunktstilling gennem forskerrekrutteringsplanen.

Østasiatiske sprog	4
Filosofi	7

Debatoplægget indeholder også almene betragtninger over forskerrekruiteringsproblemet og administrationen af planen. Der henvises til, hvad der var fremkommet på debatmødet i 1984, bl.a. at forholdene varierer stærkt fra fag til fag. For fag som jura og økonomi består problemet hovedsagelig i, at en forskerkarriere ikke kan konkurrere økonomisk med ansættelsesmulighederne andetsteds. Det samme gælder nogle få naturvidenskabelige fag, mens i mange andre og generelt i humaniora ledigheden er stor og antallet af rekrutteringsstillinger så beskedent, at en hel forskergeneration står i fare for at blive slået ud. Der tegnes et mørkt, men sobert billede af, hvordan dansk universitetsforskning er blevet ramt af nedskæringerne, og hvor utilstrækkelig forskerrekruiteringsplanen er i forhold til den opgave at sikre en stabil, rimeligt fordelt og rimelig stor tilgang til dansk forskning.

Undersøgelsen af de udvalgte fag havde vist, at der findes et stort antal forskere, som er højt kvalificerede og i mange tilfælde de eneste, der repræsenterer vigtige forskningsfelter her i landet, men som har meget små muligheder for at finde varig ansættelse i forskerstillinger, bl.a. fordi mange aldersmæssigt er placeret således, at de vanskeligt kan blive tilgodeset af forskerrekruiteringsplanen.

Debatoplægget blev i hæfteform udsendt til en række interesserede parter, og den 8. januar 1987 afholdtes et eftermiddagsmøde med mange inviterede. Her redegjorde Henning Sørensen for debatoplæggets hovedsynspunkter og for dets forslag om, at der skulle udarbejdes en landsplan for forskerrekruitering, baseret på et materiale, der belyser behovet, afledt af fagenes egen udvikling. Derefter belystes forholdene inden for de humanistiske og de naturvidenskabelige fag af henholdsvis Karsten Friis Johansen og Jes Forchhammer. Så kommenteredes oplægget af et panel bestående af formanden for Planlægningsrådet for Forskningen, professor P. Olesen Larsen, formanden for Rektorkollegiet, professor Ove Nathan, direktøren for Direktoratet for de videregående uddannelser Knud Larsen, adm. direktør for Risø Niels E. Busch (som repræsentant for Akademiet for de tekniske Videnskaber) og rektor for Forskerakademiet Lauritz B. Holm-Nielsen. Der blev også almen debat, ledet af Selskabets sekretær, og undervisningsminister Bertel Haarder sluttede af. Det almindelige indtryk af mødet var nok, at de kendsgerninger og synspunkter, som blev fremlagt fra Selskabets side, ikke gjorde alt for stort indtryk på de tilstedeværende myndighedspersoner.

I 1988 fandt Undervisnings- og Forskningsministeriet, at der var behov for en reform af den statslige forskningsstøtteorganisation, og et notat med

FORSLAG TIL AFLØSNING AF 1972-LOVEN blev udarbejdet. Hovedtankerne var, at Planlægningsrådet for Forskningen skulle afløses af et mindre Forskningspolitisk Råd, suppleret med en større, repræsentativ forsamling, og at de seks forskningsråd skulle reduceres til tre. Selskabet blev indbudt til et stort møde den 11. oktober 1988, hvor ministeren sagde, at Planlægningsrådet aldrig fuldt ud havde fået den tiltænkte rådgivende rolle, og at det var ønskeligt, om forskningsrådene kunne koncentrere sig om færre og større bevillinger, således at de mindre blev givet gennem universiteterne. Han havde personligt ønsket, at det Forskningspolitiske Råd kun skulle bestå af tre personer; notatets forslag om ni var et kompromis. Han oplyste endvidere, at der inden for regeringen var dannet et forskningsudvalg.

Der ytredes på mødet fra mange sider betænkelighed ved den påtænkte parvise sammenlægning af forskningsråd, og der advaredes mod den favorisering af målforskningen frem for grundforskningen, som nemt kunne blive resultatet. Der rejstes kritik af, hvad der blev kaldt »den smalle søjle«, den modelforestilling, at grundforskningen direkte tjener den anvendte forskning, som atter direkte gavner erhvervslivet og økonomien.

Selskabet drøftede sagen den 27. oktober. Her deltog såvel P. Olesen Larsen som medlemmer af det humanistiske og det naturvidenskabelige forskningsråd. Debatten viste, at betænkelighederne ved reduktionen af antallet af forskningsråd deltes af langt de fleste medlemmer, og det blev vedtaget at sende en skrivelse til ministeren. I denne skrivelse – dateret den 31. oktober, afleveret næste dag (Ov 88–89, 63)⁴ – udtales for det første, at der er behov for et stærkt og effektivt forskningspolitisk rådgivningsorgan, men at det er afgørende vigtigt, at dets område bliver al statsstøttet forskning, uanset dennes fordeling på ressortministerier.

For det andet peges i skrivelsen på, at forslaget vedrørende forskningsrådene går ud på, at tre grundvidenskabelige råd skal slås sammen med tre, der i højere grad er rettet mod anvendt forskning. Fordelene herved vil ikke opveje ulemperne, og den reduktion af det samlede antal rådsmedlemmer, der foreslås, vil gøre det endnu vanskeligere end hidtil at få en passende faglig dækning, navnlig hvis nogle af pladserne reserveres til »brugerrepræsentanter«. Vedrørende overførslen af ansvaret for de mindre bevillinger til universiteterne gør man opmærksom på, at de midler, der stilles til rådighed, »risikerer nedslidning i det barske naboskab med uomgængelige konti i budgetterne«. Endvidere gøres opmærksom på, at der drives en omfattende forskning uden for universiteterne, dels af enkeltpersoner, dels inden for arkiv-museums-biblioteks-området⁵.

⁴ Der var angivet en meget kort svarfrist, trods emnets alvor og omfang.

⁵ Selskabet fandt senere anledning til på ny at tage dette punkt op. I en skrivelse af 15. marts 1990 gjorde man opmærksom på nødvendigheden af, at bevillinger til korte rejser,

Ministeren besluttede under indtryk af den fra flere sider fremførte kritik at fremlægge et lovforslag, i hvilket antallet af forskningsråd lades ubestemt. Meningen var, at det så først skulle bestemmes efter forhandlinger i det Forskningspolitiske Råd og det Repræsentantskab på 20–25 medlemmer, hvis oprettelse var en væsentlig del af lovforslaget. Dette blev lov den 24. maj 1989 og fulgtes op af en ministeriel bekendtgørelse, ifølge hvilken Selskabet sammen med Akademiet for de tekniske Videnskaber fik én plads i Repræsentantskabet. Antallet af forskningsråd blev ikke ændret.

Næste gang Selskabet udtalte sig om et forskningspolitisk spørgsmål, var i foråret 1989. Dekanerne for de HUMANISTISKE FAKULTETER var blevet kaldt til et møde, hvor de fik forelagt et notat om yderligere NEDSKÆRINGER, udarbejdet af to af ministeriet udpegede personer, professor i dansk ved Ålborg Universitetscenter Mogens Baumann Larsen og overarkivar ved Rigsarkivet Erik Stig Jørgensen. Det vakte panik; mange institutter skulle skæres ned til tre lærere/forskere. Karsten Friis Johansen skrev imod forslaget i Politikens kronik den 28. februar, og den humanistiske klasse drøftede sagen den 16. marts, hvor man bad ham om at udarbejde forslag til en udtalelse. Det forelå til næste møde (den 30. marts) og blev der vedtaget med uvæsentlige ændringer og offentliggjort. Skrivelsen er værd at citere i sin helhed, da den klart udtrykker Selskabets holdning til den førte politik:

Foranlediget af de bebudede nedskæringer af de humanistiske fag ønsker Videnskabernes Selskab at udtale, at vi med bekymring har bemærket en stadig mere fremtrædende tendens hos Undervisnings- og Forskningsministeriet til at vurdere og dimensionere danske universiteters forskningsenheder ud fra rent kvantitative synspunkter og til at betragte enkelte fag løst fra den tværfaglige sammenhæng, hvori de hører hjemme. Selskabet må heroverfor fremhæve nødvendigheden af at anlægge kvalitative synspunkter på dansk grundforskning og af at respektere de enkelte forskningsområders betydning såvel i sig selv som inden for den større helhed. I en tid, hvor der internationalt lægges større vægt på forskning og tværvidenskabeligt samarbejde på højt niveau, må Selskabet indtrængende advare forskningsmyndighederne mod ud fra kortsigtede, konjunkturbestemte synspunkter at udtynde eller nedlægge velfungerende forskningsenheder og dermed påføre forskningen som helhed langvarige og vanskeligt oprettelige skader.

gæsteforelæsere, oversættelse og sprogrevision o.l. stadig måtte kunne ydes til ikke-universitetsansatte, og foreslog, at visse institutioner uden for det undervisningsministerielle område fik tilført midler hertil. Til udgifter til deltagelse i administrative møder i internationale videnskabelige unioner burde oprettes en særlig pulje. Forskningsdirektoratet svarede den 3. maj, at de overgangsproblemer ved nyordningen, der var peget på, i det store og hele var løst. Ikke-universitetsansatte forskere kunne stadig søge midler til de nævnte formål hos forskningsrådene, og institutionerne kunne indregne den art udgifter i deres budgetter. Videnskabernes Selskab havde allerede fået bevilget penge til rejser til administrative møder fra forskningsrådene.

Sagen affødte en avispolemik, idet på den ene side en Århus-humanist i Berlingske Tidende den 13. marts kritiserede notatet, mens på den anden side dettes forfattere bed fra sig og direktør Knud Larsen svarede Friis Johansen – samme dag i Politiken. Denne svarede på disse indlæg den 29., efter at have fået støtte dagen før i Politiken af Eric Jacobsen.

Selskabet modtog *Regeringens Strategiske Forsknings- og Udviklingsplan*, der var blevet forsinket i trykken, efter mødesæsonens afslutning 1990, så dets høringsvar af 15. juni, der gik ud på, at skriftet ikke egnede sig som grundlag for videre drøftelser, udformedes af sekretæren efter en diskussion i præsidiet.

Efterhånden som den slags sager var kommet til at spille en væsentlig rolle og man havde erfaret, at det ofte gjaldt om at reagere hurtigere, end Selskabets almindelige procedure tillod, kom den tanke frem, at der burde findes et særligt organ, der dels løbende kunne følge udviklingen og igangsætte nyttige undersøgelser som dem, de mere tilfældigt sammensatte arbejdsgrupper tidligere havde foretaget vedrørende forskerrekutteringsproblematikken, dels kunne formulere høringsvar og andre udtalelser. Efter forberedende drøftelser i præsidiet og et udvalg⁶ berammedes derfor den 8. november 1990 et debatmøde om Selskabets placering i dansk forskningspolitik; det mandede ud i, at det med stort flertal vedtoges at nedsætte et VIDENSKABERNES SELSKABS FORSKNINGSPOLITISKE UDVALG bestående af tre medlemmer fra den naturvidenskabelige klasse og to fra den humanistiske. Inden afstemningen havde mange medlemmer haft ordet, og debatten afspejlede et bredt spektrum af holdninger. Mange udtrykte betænkelighed ved at foretage et skridt, der ville binde Selskabet til en så aktiv rolle i dansk forskningspolitik, men flertallet fandt, at en sådan rolle lå i dets formål, og at nedsættelsen af et udvalg var en hensigtsmæssig foranstaltning i forlængelse af, hvad man allerede havde foretaget sig. Der var enighed om, at udvalget ikke kunne udtale sig på egen hånd; evt. udtalelser måtte godkendes af præsidiet eller plenum. På klassemøderne den 15. november udpegedes følgende fem til medlemmer af udvalget: Henning Sørensen (formand), docent ved Københavns Universitet Else Kay Hoffmann, professor i fysik ved Aarhus Universitet Ove Poulsen, Bengt Algot Sørensen og Niels Steensgaard. Udvalget gik straks i gang med arbejdet og vedtog bl.a. at foretage en ny omfattende undersøgelse af forskerrekutteringssituationen ved hjælp af spørgeskemaer udsendt til

⁶ Udvalget bestod af juristen Bent Christensen, biokemikeren Else Kay Hoffmann, meteorologen Aksel Wiin Nielsen, historikeren Niels Steensgaard samt præsidenten, klasseformændene, sekretæren og kassereren.

institutter og enkeltpersoner med forskningsforpligtelser knyttet til de tre universiteter⁷. På mødet den 23. april 1992 blev resultaterne af den del af denne undersøgelse, der angår institutter, forelagt. Man havde fået et meget klart billede af den skæve aldersfordeling blandt forskerne med specielt grelle forhold inden for nogle humanistiske fag. Hertil knyttedes kommentarer fra nogle af udvalgets medlemmer, og en debat fulgte. Det er planen, at resultaterne af den samlede undersøgelse skal fremlægges i efteråret 1992.

Da forslaget om oprettelse af DANMARKS GRUNDFORSKNINGSFOND fremkom, skrev udvalget udkast til Selskabets udtalelse herom. Dette blev drøftet og vedtaget i plenum den 7. februar 1991. Også om Undervisnings- og Forskningsministeriets oplæg til en ny forskeruddannelse formulerede udvalget et høringssvar, som forelagdes og vedtoges i plenum den 2. maj 1991. Udvalgets formand deltog i ministeriets konference den 3. oktober 1991 om samme sag, og i januar 1992 udarbejdede udvalget en udtalelse om det reviderede forslag, der fremkom fra ministeriet efter konferencen. I denne udtalelse gentages visse indvendinger mod punkter i forslaget fra maj-skrivelsen, navnlig at der er afsat for lidt tid til det egentlige forskningsprojekt, og at kravet om ophold ved fremmede institutioner er for kategorisk.

Udvalget udformede også Selskabets høringssvar vedrørende *Regeringens Forsknings- og Udviklingsprogram 1991*. I dette sattes spørgsmålstegn ved regeringens påstand om, at der er opnået en fornuftig balance med den nuværende fordeling mellem basis- og programbevillinger. Ligeledes betvivles det, at nedskæringerne i bevillingerne til grundforskningen kan opvejes af en produktivitetsstigning, idet der argumenteres for, at dette begreb er meningsløst i denne forbindelse. Der advares endvidere mod »de senere års alt for store bureaukratisering af forskningen«. Endelig beklages det, at regeringen tænker sig forskerrekrutteringsordningen ophævet i 1993; forskerrekrutteringssituationen vil da være blevet forværret af de nedskæringer, som bebudes. Endelig udarbejdede udvalget en udtalelse om en rapport fra regeringens udvalg for udenrigspolitiske forskningscentre (den 5. september 1991).

⁷ Undersøgelsen blev foretaget af en arbejdsgruppe ledet af Else Kay Hoffmann og Ove Poulsen. I gruppen indgik desuden lektor, dr.scient. Niels O. Andersen, H.C. Ørsted Instituttet, KU, Gert Due Billing, Sten Ebbesen, Ib Friis, docent, dr.phil. Svend Erik Larsen, Humanistisk Forskningscenter, OU, Flemming Lundgreen-Nielsen, Axel Michelsen, Henning Sørensen, professor Elisabeth Bock og Hans Chr. Johansen.

3.

Den ordinære MØDEVIRKSOMHED fortsatte uforandret hver anden torsdag, idet der dog fra nytår 1991 indførtes den nydannelse, at der efter hver meddelelse blev givet lejlighed til at stille spørgsmål eller komme med korte kommentarer inden for en tidsramme af ca. 10 min.⁸. Spørgsmålet om diskussion af meddelelserne havde været rejst mange gange gennem årene. Når man hidtil var veget tilbage for at indføre noget sådant, var det af frygt for, at det de nærmeste fagfæller ville fremføre, ville blive for »indforstået«, mens det, andre kunne tænkes at komme frem med, ville blive for alment og i værste fald irrelevant. Nyordningen var ment som et kompromis – de 10 min. ville kun tillade korte, men forhåbentlig oplysende ordvekslinger – og som et eksperiment, der dog faldt så gunstigt ud, at man blev enig om at fortsætte.

Det har alle dage været en vanskelig balancegang for meddelerne at forene det at bringe noget nyt og fagligt interessant med det at gøre sig forståelig for medlemmer med meget forskellig faglig baggrund. Det skal heller ikke nægtes, at der gennem årene har været meddelelser fra naturvidenskabelig side, som det har været så godt som umuligt for humanisterne at følge, og i enkelte tilfælde har humanistiske meddelelser også været så tekniske, at de færreste har fået fuldt udbytte deraf. Men dels er det den almindelige mening, at selv om man ikke forstår alt, hvad der bliver sagt, giver en meddelelse alligevel altid et indtryk af, hvad slags problemer man inden for en forskningsgren arbejder med, og hvordan man angriber dem. Og dels er der i de senere år sket væsentlige fremskridt i det pædagogiske oplæg; medlemmerne gør sig nu gennemgående stor umage for at bibringe tilhørerne de nødvendige forudsætninger for forståelse af problemstilling, metode og resultater. Et medlem af den naturvidenskabelige klasse, professor Willi Dansgaard, følte sig dog i 1989 foranlediget til i et brev til præsidiet at opfordre dette til at arbejde for endnu større forståelighed. Brevet rundsendtes til alle medlemmer og fulgtes op af bemærkninger i denne retning i en i november 1990 udsendt skrivelse til medlemmerne fra præsidiet (»Orientering til medlemmerne om forløbet af de ordinære møder«).

Det må her erindres, at det er noget af et særsyn, at man i et videnskabeligt akademi behandler et humanistisk og et naturvidenskabeligt emne på samme møde, som det i reglen er tilfældet hos os. Som allerede fremhævet af Niels Bohr ved jubilæumsmødet i 1942 ligger der en stor værdi

⁸ Samtidigt bestemtes, at såvel meddelelser som mindetaler skulle være på ca. 40 min. Dette betød ophævelse af den i 1983 fastsatte begrænsning af de mundtlige mindeord i forhold til de i Oversigten publicerede.

i at holde et så bredt aspekt af videnskaber sammen inden for samme institution – i modsætning til, hvad der er tilfældet i en del andre lande som f.eks. Sverige og England – og det ønsker ingen ændret. Man vil stadig se et vigtigt formål for Selskabet i at formidle størst mulig forståelse fagene imellem.

Emnerne, der bliver behandlet i meddelelserne, er til tider valgt i tilknytning til jubilæer eller som aktuelle af anden grund. Således markeredes reformationsjubilæet i 1986 med en meddelelse den 16. oktober om »Kunsten at reformere Danmark« af Troels Dahlerup, professor i historie ved Aarhus Universitet. Den 13. november s.å. talte Arne Noe-Nygaard om »Niels Steensen« i anledning af 300-året for dennes død. 350-året for Buxtehudes fødsel gav anledning til en meddelelse den 12. november 1987 af Søren Sørensen, professor i musikvidenskab ved Aarhus Universitet. Historikeren professor Ole Feldbæk talte den 3. marts 1988 i 200-året for stavnsbåndsløsningen om, hvordan skiftende forskergenerationer havde betragtet og vurderet de store landboreformer.

P.J. Riis gav den 27. oktober 1987 en ny analyse af P.S. Krøyers store maleri »Et Møde i Videnskabernes Selskab«, som pryder mødesalen, idet han sammenlignede det med andre af kunstnerens store gruppeportrætter, specielt »Komitéen for den franske kunstudstilling i København 1888«, med hensyn til kompositionen (Ov 87–88, 70–78). To møder fik et særlig festligt præg; det den 7. maj 1987, hvor 150 års samarbejde med Bianco Lunos bogtrykkeri markeredes (se herom afsnit 5 og 7), og det den 13. april 1988, som overværedes af Selskabets protektor, dronning Margrethe II.

Et møde den 28. november 1991 var helliget temaet JORDKLODENS KLIMA I FORTID OG FREMTID. Dette spændende emne blev behandlet fra flere sider: geologiske vidnesbyrd om fortidens klimavariationer blev fremlagt af Finn Surlyk, professor i geologi ved Københavns Universitet, og statsgeolog Svend Th. Andersen. Meteorologen professor Aksel Wiin Nielsen gjorde rede for atmosfærens nutidige sammensætning og betydningen heraf for klimaet samt for forsøg på at forudsige, hvad menneskeskabte ændringer i kuldioxydkoncentrationen kan komme til at betyde i fremtiden. Desuden fortalte docent i geofysik ved Københavns Universitet Claus Hammer, formand for den nyoprettede nationalkomité for ICSUs store geosfærebiosfære program (IGBP), om dette. Aftenen indledtes af Henning Sørensen, der fremhævede, hvordan offentligheden snart bliver skræmt ved forudsigelser om drivhuseffektens kommende katastrofale virkninger, snart får at vide, at vi kan vente en ny istid. Man må gøre sig klart, at Jorden bl.a. på grund af astronomiske forhold altid har været udsat for klimasvingninger, og spørgsmålet er, hvor stor betydning det, vi mennesker foretager os, har i forhold til, hvad naturen selv er årsag til. Foredragene, der inddrog de nyeste forskningsresultater, og den efterfølgende diskussion efterlod det

indtryk, at meget af, hvad man ellers hører om disse spørgsmål, hviler på et meget løst grundlag, og at der er behov for mere forskning, før man kan sige noget sikkert om fremtidens klima.

De OFFENTLIGE FOREDRAG fortsatte regelmæssigt med fem foredrag hver anden mandag aften i hvert semester og var stadig velbesøgte. Man begyndte efteråret 1986 en ny serie *Aktuelt fra forskningen*, som stadig løber⁹.

⁹ Lektor, dr.phil. Jens Martin Knudsen: Kometer og solsystemets oprindelse. - F.J. Billeskov Jansen: Træk af Søren Kierkegaard-forskningen verden rundt. - Lennart Olsson: Cancecellens og immunsystemets mangfoldighed. - Mogens Ørnsnes: Nogle våbenofre fra Danmarks jernalder (2.-5. årh.e.Kr.). - Niels Thorn: Peptidhormoner - Nogle nyopdagede signalstoffer i nervesystemet. - Axel Michelsen: Lydenes rolle i Biernes sprog. - Erik Eliassen: Klimamodeller. - Poul Chr. Matthiessen: Befolkningsudviklingen i Danmark - Årsager og konsekvenser. - Rodney Cotterill: Materialer - I går, i dag og i morgen. - Ebbe Spang-Hanssen: Maskinoversættelse. - Klaus Bechgaard: Høj-temperatur superledere, et teknologisk gennembrud? - Forskningsstipendiat, cand.mag. Leon Dalgas Jensen: Danmark og Marshallplanen. - Lektor, dr.phil. G. Høpner Petersen: Fakta og teorier vedrørende polare økosystemer. - Lektor, dr.phil. Erik Helmer Pedersen: Den danske udvandringshistorie. - Jan Maegaard: Århundredeskiftets Wien og dets musikliv. - Sven Bjørnholm: Klynger af partikler og bølger. Nyt lys på principperne bag naturens orden. - Sven-Aage Jørgensen: At føle og erkende. København som et centrum for den tyske oplysningstids kultur. - Professor, dr.scient.pol. Ole P. Kristensen: Væksten i den offentlige sektor. - Ledende konservator, dr.phil. Jesper Trier: På sporet af Indokinas ældste folk. - Civilingeniør Erik D. Laursen: Industriel anvendelse af gensplejsning. - Ole Feldbæk: Landboreformerne: Kongebud eller konjunkturreaktion? - Else Marie Bukdahl: Kunst og videnskab. - Overlæge, dr.med. Keld Danø: Vævsnedbrydning i normalt væv og ved cancer. - Professor, dr.phil. Knud Særmark: Biomagnetisme. En ny forskningsdisciplin. - Bent Christensen: Domstolene og lovgivningsmagten. - Lektor, dr.phil. Inge Skovgaard-Petersen: Det skånske oprør: Saxo som samtids-historiker. - Professor, dr.med. Niels Ehlers: Hornhindetransplantation. - Morten Nøjgaard: Fiktion og forførelse. Den oversete beundringsæstetik. - Professor, dr.phil. Hans Henrik Andersen: Arkæologi og acceleratore. - Lektor, lic.scient. Søren Nørby: Arvelige sygdomme i nyt perspektiv. - Ove Poulsen: Laseren og dens anvendelser inden for naturvidenskab. - Per Øhrgaard: Historie, identitet og litteratur i Tyskland. - Forskningsprofessor, dr.scient. Ole G. Mouritsen: Biologiske membraners fysik. - Professor Lorenz Rerup: Nationalismens udbredelse i Danmark. - Overlæge, dr.med. Bent Weeke: Allergologien år 2000. - Lektor Bodil Branner: Dynamiske systemer. Kaos og fraktaler. - Peter Nansen: Parasiternes spredningsbiologi. - Lektor Vibeke Winge: Dansk og tysk i København. Fra sameksistens til konflikt. - Forskningsprofessor, dr.phil. Mogens Trolle Larsen: Jagten på Edens have. - Overlæge Niels Tommerup: Arveanlæg og udvikling af kræft. - Rodney Cotterill: Neurale netværk og neurale netværk. - Forskningsprofessor, dr.techn. Viggo Tvergaard: Mekanik på computer: Store konstruktioner og mikromekanik. - Kai Hørby: Middelalderen alvorlig talt. Det 20. århundredes forskning. - Lektor, Ph.D. Richard G. Bromley: Palæoichnologi: Gravende dyr og deres underlag. - Flemming Lundgreen-Nielsen: Grundtvig og dankhed. - Lektor, dr.phil. Minna Skafte Jensen: Dansk nylatin. - Overlæge, dr.med. Simon Rune: Hvad ved vi om årsagen til mavesår? - Lektor, dr.phil. Bengt Holbek: Tolkning af trylleeventyr. - Lektor, lic.cient. Eckart Håkansson: Geologi i Nordgrønland. - Peter Roepstorff: Om at veje proteiner. - Arne Svejgaard: AIDS. - Lektor, dr.phil. Troels Engberg-Pedersen: Paulus og hellenistisk filosofi. - Lektor Flemming Besenbacher: Mikroskopet der »ser« enkelte atomer. -

Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark arrangerede derudover i perioden fire FÆLLESMØDER: den 19. november 1986 talte Selskabets udenlandske medlem John Boardman, Oxford, om »The Classical Sea-Monster from Copenhagen to India« ved et møde med Historisk-Filologisk Samfund, og den 20. maj 1988 holdtes et fællesmøde med Dansk Numismatisk Forening, hvor dr. John Kent holdt foredrag om »Portraits of Power. The Representation of Rulers from Antiquity to Modern Times«. Samarbejdet med Kong Olav Vs Fond og Den Kongelige Norske Ambassade fortsattes med to fællesmøder, et den 5. november 1987, hvor dr.philos. Sigurd Aarnes, Bergen, talte om »Den dansk-norske felleslitteratur som litteraturhistorisk problem« set fra norsk side, og et den 1. december 1988, hvor professor Guttorm Fløistad, Oslo, talte om »Norsk oplysningstid på 1700-tallet og innflytelsen fra Danmark«. Det første af disse møder holdtes sammen med Selskab for Nordisk Filologi, det andet med Det Kgl. Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Selskabet for Filosofi og Psykologi.

Rækken af BJERRUM-BRØNSTED-LANG FORELÆSNINGER fortsatte den 9. februar 1987 med en forelæsning af Martin Ottesen om Kaj Linderstrøm-Langs indsats inden for histokemisk og proteinkemisk forskning og den 8. februar 1988 med en forelæsning af professor Harry B. Gray, California Institute of Technology, om »Long-Range Electron Transfer in Proteins«. Nobelpristageren, professor Ilya Prigogine, Bruxelles, som skulle have forelæst i 1989, blev syg, så det blev først den 9. februar 1990 han holdt sin forelæsning »Why Entropy?«. Den 8. februar 1991 talte professor Robert E. Stewart, Carnegie Mellon University, om »How a Chemist Gets a Charge out of X-Ray Crystallography«. Sir Geoffrey Wilkinson, Imperial College, London, forelæste den 7. februar 1992 om »Metal-Carbon Bonds«. Disse forelæsninger arrangeres som nævnt (kapitel 7, afsnit 4 & 8) af bestyrelsen for Aksel Tovborg Jensens Legat.

Som tidligere, men nok i stigende omfang, benyttedes Selskabets LOKALER til afholdelse af møder, symposier o.l. Både offentlige myndigheder som Forskningssekretariatet, senere Forskningsdirektoratet, internationale organisationer som ESF og diverse danske videnskabelige organisationer var blandt benytterne, ligesom Carlsbergfondet af naturlige grunde anvendte

Geolog, Ph.D. John S. Peel: Livets tidlige udvikling. - Professor Jørn Lund: Danskernes syn på sprog og sprogdudvikling efter 2. Verdenskrig. - Professor, dr.phil. Bent Elbek: Hvad blev der af energikrisen? - Professor, dr.scient.soc. Kirsten Hastrup: Det antropologiske projekt. - Vagn Fabritius Buchwald: Meteoritter. - Lektor, mag.art. Niels Finn Christiansen: Arbejderbevægelsen og den nationale identitet. - Læge Gunhild Waldemar: Alzheimers sygdom og andre årsager til senil demens. (Hvor her ikke er anført titler på en foredragsholder, var vedkommende indenlandsk eller udenlandsk medlem af Selskabet, da foredraget holdtes, eller blev det senere.)

dem til receptioner, frokoster og pressemøder. Således markeredes 175-års dagen for brygger J.C. Jacobsens fødsel den 2. september 1986 med en middag, i hvilken bl.a. dronning Ingrid, undervisningsministeren og kulturministeren samt medlemmer af Selskabets præsidium deltog. Foruden de regelmæssige Alfred Benzon-symposier, der i juni 1992 nåede til det 34., afholdtes en række videnskabelige symposier, organiseret fra anden side. Således afholdt Carlsbergfondet og Statens humanistiske Forskningsråd den 29. juni – 1. juli 1987 et symposium om »Danish Reconstruction Policy and the Marshall Plan«. I forbindelse med det dansk-franske kulturfremstød afholdtes den 16.-17. oktober s.å. et »Viggo Brøndal symposium«. Også til højtideligheder i anledning af prisuddelinger har lokalerne været benyttet, bl.a. et par gange af Einar Hansens Forskningsfond. Den 28. april 1989 fik Thor A. Bak overrakt H.C. Ørstedmedaljen i guld af dronning Margrethe II ved en festlighed foranstaltet af Selskabet for Naturlærens Udbredelse. Forskellige vigtige publikationer blev holdt over dåben i lokalerne, f.eks. Det danske Sprog- og Litteraturselskabs udgivelse af *Niels Stensens korrespondance i dansk oversættelse* den 21. maj 1987, og bogen *Sydhimlens Stjerner*, udgivet i anledning af 25-års jubilæet for European Southern Observatory den 21. september s.å. Den 25. marts 1988 præsenteredes publikationen *Christian IV* og den 16. oktober 1990 pragtværket om Niebuhr-ekspeditionen: *Den arabiske rejse 1761-67*, redigeret af Stig T. Rasmussen, udgivet af Munksgaards Forlag og Carlsbergfondet. Den Danske Historiske Forening fejrede sit 150 års jubilæum den 29. november s.å. med udgivelsen og præsentationen af Erling Ladewig Petersens bog *Handel, Kapital, Kredit*. Munksgaards forlags jubilæumspublikation *Strejfflys. Træk af dansk Videnskabs Historie 1917-92*, hvortil flere af Selskabets medlemmer havde bidraget, og som Olaf Pedersen havde redigeret, præsenteredes ved en højtidelighed den 9. marts 1992. Dette er kun eksempler på lokalernes mangesidede anvendelse. Det bør tilføjes, at Selskabet for Fædrelandets Historie regelmæssigt holder sine møder hér, og at også Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab har gjort det under ombygningen af Nationalmuseet.

FORSKERVÆRELSENE var gennem hele perioden fuldt besat, idet fra 1987 Anders Reiz og Søren Egerod rykkede ud og F.J. Billeskov Jansen og Olaf Pedersen rykkede ind.

Selskabets medlemmer med ledsagere foretog meget vellykkede UD-FLUGTER til Skåne den 10. juni 1989 og Møn den 8. juni 1991, ligesom der den 16. maj 1991 arrangeredes et besøg i det nyåbnede Eksperimentarium, hvortil også børn og børnebørn var velkomne.

4.

Der er en form for aktivitet, som det ene udvalg efter det andet havde foreslået, at Selskabet skulle tage op, nemlig afholdelse af videnskabelige symposier med efterfølgende publicering af forhandlingerne. Mens talrige andre organisationer i årenes løb havde fået tilladelse til at anvende lokalerne til sådanne formål – tænk blot på den lange række af Alfred Benzon-symposier – havde Selskabet ikke selv haft styrke til at følge de forskellige udvalgs forslag i den retning¹⁰. Men da Selskabets protektor i 1990 kunne fejre sin halvtredsårsdag, gjorde Hendes Majestæt Selskabet den ære at indvilge i som fødselsdagsgave at få afholdt et symposium og at komme til stede. Ja, hun kom oven i købet med et forslag til emne: Videnskabens enhed. Det skete allerede i slutningen af 1988, og man tog med glæde imod den udfordring at søge at gøre rede for sammenhængen mellem de forskellige videnskaber. Da vort Selskab i modsætning til flere andre akademier omfatter både naturvidenskab og humaniora i ét akademi, var det en passende udfordring for medlemmerne, og det blev ikke mindst forskelle, men også ligheder mellem disse to grupper af videnskaber, der blev belyst. Da ordene »videnskabens enhed« i denne forbindelse ikke skulle forstås, som de ofte er blevet det, som en tese¹¹, men som udtryk for en problematik, forsynedes de med en tankestreg og et spørgsmålstegn, allerede inden programmet for symposiet forelagdes Dronningen til godkendelse den 2. februar 1989.

Man havde da udvalgt tre medlemmer af hver klasse til at udarbejde forelæsninger om hvert sit aspekt af emnet. De seks samarbejdede i de følgende måneder, udvekslede manuskripter og diskuterede dem på møder med sekretæren, der »holdt i trådene«, og som også, da dagen for symposiet nærmede sig, sørgede for, at forskellige medlemmer fik lejlighed til at forberede indlæg. I to af de naturvidenskabelige foredrag gav fysikeren Holger Bech Nielsen og mikrobiologen Niels Ole Kjeldgaard oversigter over den nyeste udvikling i forsøgene på at sammenfatte vor viden om henholdsvis den fysiske verden og livets væsen og oprindelse i generelle teorier. Det var to meget forskellige forelæsninger, som hver på sin måde gav et fascinerende indblik i nogle af naturvidenskabens nyeste resultater. Den tredje repræsentant for den naturvidenskabelige klasse, Olaf Pedersen, indledte dagen med at fortælle om den videnskabelige tænkemådes frembrud i Grækenland og de tre traditioner, den platoniske, den aristoteliske og

¹⁰ Niels Bohr-symposiet i 1985 havde hovedsagelig været organiseret af Niels Bohr Institutet; Selskabet var kun med »på et hjørne«.

¹¹ Således blev de brugt af den positivistiske bevægelse for »Unity of Science«, der holdt verdenskongres i København i 1936.

den archimediske, som udsprang derfra. Han sluttede med at stille den »viden« om sammenhængen, som naturvidenskaben giver, over for den »visdom« om meningen med tilværelsen, som den ikke kan give. Derved lagde han op til filosoffen David Favrhøldt, der under overskriften »Naturvidenskaberne og deres grænser« dels redegjorde for den videnskabelige revolution i 1600- og 1700-tallet, dels argumenterede for, at man dér finder træk ved den naturvidenskabelige tilgang, der gør det umuligt for denne at blive en lære om alting. Den kan ikke indpasse begreber som »oplevelse«, »subjekt« og »mening«. I diskussionen blev Favrhøldt imødegået, navnlig af Holger Bech Nielsen, der ikke kunne acceptere hans argumenter »for at udelade bevidsthed, og måske næsten også liv inklusive os selv fra naturvidenskaben«.

Ebbe Spang-Hanssen talte om, hvad humanistisk videnskab er, og hvorved den adskiller sig fra naturvidenskaben. Han hæftede sig ved den asymmetri, der ligger i denne ham opgivne titels antydning af, at humaniora må forklares i forhold til naturvidenskaben og ikke omvendt. De humanistiske videnskaber befinder sig, hævdede han, i en spænding mellem en tradition fra Renæssance-humanismen, der har tydelige forbindelser til kunsten, og det forbillede, som naturvidenskaberne leverer. Han skildrede humanistisk traditions styrke og svaghed og tilnærmelserne til det naturvidenskabelige forbillede. Den afsluttende forelæser, teologen Leif Grane, tog sit udgangspunkt i den af Ebbe Spang-Hanssen fremhævede asymmetri. For ham var det klart, at der er en fundamental forskel mellem de to videnskabsgrupper, bestemt af menneskets historicitet, som ikke blot er en forudsætning for al humanistisk videnskab, men også et grundvilkår for menneskelivet. Det var opgøret med 1700-tallets natur- og fornuftsbegreb, der banede vej for erkendelsen heraf. Grane ville dog ikke som C.P. Snow tale om to kulturer, og han gav Favrhøldt ret i, at humanistisk videnskab såvel som naturvidenskab beskæftiger sig med genstande, der er givne for, ikke skabte af forskeren. Han fastholdt endvidere det universitas-ideal, som ligger bagved, at dyrkere af begge slags videnskaber indgår i det menneskelige fælleskab, som et universitet er. Vi er, sagde han »forbundet i en fælles bevidsthed om, at vi søger en erkendelse, der gør fordring på at kunne meddeles andre på en sådan måde, at den kan kontrolleres«.

Som man kan forstå, når hver forelæsning gav anledning til diskussion, blev det en lang dag, ikke mindst fordi den sluttede med en festmiddag i universitetets festsal. Men det var vort indtryk, at fødselsdagsbarnet var endog meget glad for gaven, hvilket hun bl.a. gav udtryk for under personlige samtaler med foredragsholderne i pauserne. Og det var en ære for Selskabet, at symposiet kom til at indlede rækken af højtideligheder i anledning af halvtredsårsdagen den 16. april.

Takket være en ret usædvanlig indsats fra alle implicerede kunne

Selskabet allerede i juni udsende en smuk bog: *Videnskabens enhed – ?*, indeholdende ikke blot de seks forelæsninger, men også referat af diskussionerne. Som redaktører står Selskabets præsident og sekretær, som begge har leveret indledende bidrag, men det er klart, at Selskabets redaktør og sekretariatets personale også har medvirket.

5.

Af SÆRPUBLIKATIONER udsendtes i perioden foruden bogen om Dronningesymposiet en usædvanlig mappe i anledning af de 150 års samarbejde med Bianco Lunos bogtrykkeri, som højtideligholdtes i 1987. Mapperne indeholder et dusin typografiske og en snes grafiske originalblade fra ca. 200 år samt et velillustreret skrift, skrevet og tilrettelagt af Erik Dal, *150 års samarbejde. Videnskabernes Selskabs publikationer 1745-1837-1987. Et boghistorisk tilbageblik*. På det tidspunkt var Erik Dal jo Selskabets redaktør. Efter at han blev præsident, forfattede han en smuk lille illustreret pjece betitlet *Hvad bestiller man i Videnskabernes Selskab?*, som giver en almen orientering om Selskabet. Den udkom i maj 1989. Dertil kommer fascikler af *Påliordbogen* (se afsnit 6) og publikationer fra *Monumenta Musicae Byzantinae*.

Af udgivelse i SERIERNE bør nævnes Mat.Fys.Medd. 42:3, som er referat af et symposium afholdt den 24.-25. april 1987 til ære for Harald Bohrs minde, og 42:4, betitlet *Astrophysics, Recent Progress and Future Possibilities*, som bygger på et symposium til ære for Bengt Strömgrens minde, afholdt den 25.-26. maj 1988. Den afdøde kirkehistoriker Torben Christensens efterladte *Rufinus of Aquileia and the »Historia Ecclesiastica«, Lib. VIII-IX of Eusebius* udkom som Hist.Filos.Medd. 58. Som Hist.Filos.Skr. 13 udkom i 1990 C.J. Beckers store arbejde *Nørre Sandegaard. Arkæologiske undersøgelser på Bornholm 1948-52*.

Selskabet deltog i udgivelse af de nordiske tidsskrifter *Physica Scripta* og *Acta Zoologica*.

PUBLIKATIONSVIRKSOMHEDENS ØKONOMI i perioden fremgår af følgende tal (i 1000 kroner):

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Udgifter	725	169	398	453	509	177
Indtægter	35	75	90	78	154	137

Til belysning af SELSKABETS ØKONOMI i øvrigt i perioden tjener følgende tal (igen i 1000 kr.):

	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Renteindtægter	111	103	122	178	167	297
Statstilskud	564	600	636	665	680	700
Carlsbergfondet	1120	1176	1258	1333	1413	1512
Bidragfondet	80	90	100	80	120	68
Admin. Udgifter	1306	1308	1423	1550	1626	1770

Fra og med 1988 tilkommer en del af renteindtægterne jubilæumskontoen, i 1991 187.000 kr. Bidraget fra Carlsbergfondet i 1986 forøgedes med 239.000 kr., som gik til et særligt løntilskud på 89.000 kr. samt til et tilskud til den oldrussisk-nedertyske ordbog på 150.000 kr. Til tallet for Bidragfondet fra 1991 skal lægges et beløb på 50.000 kr. som bidrag til jubilæumskontoen. Bestyrelsen for Bidragfondet blev udskiftet, idet de oprindelige tre medlemmer trak sig tilbage. Ved periodens slutning bestod den af matematikeren Christian Berg, Niels Steensgaard og Jes Forchhammer med sidstnævnte som formand. Administrationsudgifterne i 1991 øgedes med 27.000 kr. til udgifter i forbindelse med jubilæet. Ved årets udgang udgjorde jubilæumskontoen, hvortil diverse legater og fonde havde ydet bidrag gennem et par år (se afsnit 7), ca. 1.224.000 kr.

Inflationen var i perioden 22%. Forbrugerpristallet steg fra 763 i 1986 til 929 i 1991 (med 1955 som basisår).

I SEKRETARIATET ansattes i 1987 korrespondent Else Løvdal Nielsen, og Jørgen Maes blev i 1990 forfremmet til fuldmægtig.

6.

I periodens løb afsluttede to af Selskabets KOMMISSIONER sit arbejde og blev opløst. *Kommissionen for forskningsarealer* havde gennem årene gjort et stort og alsidigt arbejde og fortsatte dermed til 1990. Da var de tre forskningsarealer – Stavns Fjord på Samsø, Draved Skov i Sønderjylland og Løvenholm Skov på Djursland – sikret på forskellig vis. De to sidste vil blive vedligeholdt af Danmarks Geologiske Undersøgelse, det første var som nævnt blevet fredet. J. Troels-Smith, der havde været sjælen i arbejdet, navnlig på Samsø, døde den 11. februar 1991. Dette var en væsentlig grund til, at kommissionen ophævedes, og det samme gjaldt *Kommissionen til udforskning af Danmarks ældste landbrug og de samtidige naturforhold*, der opløstes i 1992. Troels-Smith var i slutningen af 1990 blevet æresdoktor ved Durham University.

Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstrukturernes historie var aktiv gennem hele perioden. I juli 1986 arrangeredes der et

internationalt seminar i det historisk-arkæologiske forskningscenter i Lejre om »Means of Control in Experimental Archaeology. Marks and Traces as Indicators of Prehistoric Working Processes«. Efter nedlæggelsen af Nationalmuseets forlag udgives kommissionens tidsskrift *Tools and Tillage* af kgl. Hofleverandør Poul Kristensen, Herning, hos hvem det også tidligere er blevet trykt. I 1988 åbnede kommissionens formand Axel Steensberg som ærespræsident det femte internationale kollokvium for eksperimentel arkæologi i Bourgogne. Han udgav s.å. bogen *Hard Grains, Irrigation, Numerals and Script in the Rise of Civilizations* og tildeltes den 8. marts 1990 den jordbrugsvidenskabelige æresdoktorgrad fra DKVL.

Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie fortsatte sit arbejde og udstrakte det til Norge, dels vedrørende Grundtvig-breve ved dr.philos. Sigurd Aarnes, Bergen, dels generelt i Universitetsbiblioteket i Oslo.

Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie arbejdede videre med problemet biblioteket på Overgaard. Det aftaltes i 1986 med de nye ejere, at et medlem af kommissionen, der ligeledes repræsenterer Det kgl. Bibliotek, skal aflægge årlige besøg og arbejde med bøgernes systematiske opstilling. I forbindelse med opløsningen af Dansk Pressemuseum og –arkiv i Århus blev kommissionen i 1989 inddraget i spørgsmål vedrørende samlingernes fordeling. Kommissionen for *Corpus Lexicographorum Graecorum* igangsatte udgivelsen af Lattes Hesychios-udgave, finansieret af Carlsbergfondet, ligesom arbejdet med *Etymologicum Genuinum* fortsattes.

Selskabet var repræsenteret ved de årlige generalforsamlinger i UAI (Barcelona 1987, Bruxelles 1988, Stockholm 1989, Bruxelles 1990, Paris 1991, Bruxelles 1992), såvel ved plenarmøderne som ved møderne vedrørende de projekter, Danmark deltager i. Blandt disse voldte især *Atlas Linguarum Europae* vanskeligheder, da det nederlandske akademi trak sig ud, og til slut nedlagdes UAI-kommissionen 1990, men arbejdet fortsætter. I forbindelse med UAI-projektet *Novum Glossarium Mediae Latinitatis* arbejder den danske nationalkomité med en Ordbog over Dansk Middelalderlatin (*Lexicon Mediae Latinitatis Danicae*), der i 1992 er kommet til bogstav I. Problemer omkring fortsættelsen af *Pāli-ordbogen*, efter at vokalafsnittet i januar 1991 var afsluttet med udsendelsen af bind II, fascikel 17, fik en foreløbig løsning takket være udenlandsk, især japansk finansiel støtte. Første fascikel af vol. III, under redaktion af professor Oskar von Hinüber og Ole Holten Pind, ventes udgivet i 1992. Kommissionen har nedsat et nyt internationalt Advisory Board. De øvrige UAI-projekter med dansk deltagelse skred fremad – mere eller mindre hurtigt – idet dog det danske arbejde med projekt XX *Corpus Antiquitatum Americanensium* måtte indstilles under Nationalmuseets ombygning.

Selskabet var repræsenteret ved ICSUs generalforsamlinger i Bern i september 1986, i Beijing september 1988 og i Sofia oktober 1990. Sydafrika-problemet stod på dagsordenen hver gang, men i øvrigt var man optaget af det store biosfære-geosfære-projekt (IBGP). Da det mislykkedes at få dansk repræsentation i planlægningsgruppen for dette, og det var usikkert, hvad danske statsmyndigheder ville satse på sagen, nøjedes Selskabet i første omgang med at bede Claus Hammer om at følge dens udvikling, men i 1989 vedtog ICSU-nationalkomitéen at foreslå en nationalkomité nedsat, hvilket skete den 29. oktober 1989 med Claus Hammer som formand. I periodens løb oprettedes også nationalkomitéer for de internationale unioner for farmakologi (IUPHAR) og toksikologi (IUTOX).

EUROPEAN SCIENCE FOUNDATION (ESF) oprettede ved siden af de fem-årige store projekter, der kaldes »Additional Activities«, en række »netværksprogrammer«, i hvilke mange danske forskere er involveret. Generalforsamlingen vedtog i 1988, at det grønlandske indlandsisprojekt, som Danmark takket være Willi Dansgaards forskning spiller en særlig vigtig rolle i, skulle iværksættes som et »Associated Program« for 1989 (Ov 88–89, 107). På generalforsamlingen i 1989 godkendtes planen om at etablere en række *European Research Conferences*. I 1990 afholdtes således 6 konferencer, i 1991 23. I 1990 optoges det ungarske akademi, i 1991 det polske. Der er nu 56 medlemsorganisationer fra 20 lande, og der sættes stadig nye netværk og nye videnskabelige programmer i gang (Ov 90–91, 100).

Selskabet var repræsenteret af Birger Munk Olsen ved det nyoprettede ACADEMIA EUROPAEAS første ordinære årsmøde den 26.-27. juni 1989, hvor han blev valgt til eksekutivkomitéen. I plenarmødet i Strasbourg den 25.-26. juni 1990 deltog Selskabets sekretær. Carlsbergfondet havde givet en anseelig donation til denne nye institution.

NORDISKE AKADEMIMØDER afholdtes i Oslo den 19. maj 1988 og i Helsingfors den 8.-9. april 1991. Selskabets præsident deltog i begge møder.

7.

I foråret 1988 stod Selskabet over for at skulle tage stilling til, hvem der i fremtiden skulle nyde godt af to af ÆRESBOLIGERNE, idet de hidtidige beboere, Bengt Strömngren og Einar Andersen, var afgået ved døden. Vedrørende Carlsberg-æresboligen tilkom det Carlsbergfondets direktion at give en indstilling, og den kom til at gå ud på, at Søren Egerod skulle være den fremtidige beboer. Desværre blev der i den anledning både i Selskabet og i pressen rettet nogle ubeherskede angreb på Egerod, og afgørelsen i Selskabet var for en gangs skyld i den slags sager ikke enstemmig, men et

stort flertal fulgte indstillingen. Også afgørelsen med hensyn til Knud Sand-æresboligen, som bestyrelsen ønskede truffet så hurtigt som muligt, så huset ikke skulle stå tomt for længe, gav anledning til debat. Flere medlemmer mente, at tiden var løbet fra æresboliger i det hele taget, og at legatbestyrelsen burde have taget sig tid til at overveje at sælge huset og anvende midlerne på anden vis. Resultatet af drøftelserne blev dog, at man den 4. februar fulgte bestyrelsens indstilling og tildelte Gert Kjærgård Pedersen boligen. I juni 1991 døde så beboeren af Lundehave, Arne Noe-Nygaard, og selv om det de foregående år var lykkedes at skaffe midler til reparation af ejendommen, er det dog hensigten at nedlægge den som æresbolig og sælge den, idet det ikke er økonomisk muligt at vedligeholde den passende.

Et nyt LEGAT kom til. Arkitekt Dan Fink M.A.A. henvendte sig i 1984 og spurgte, om Selskabet ville tage sig af, hvad der kom til at hedde LILLIAN OG DAN FINKS FOND. En betingelse var, at der snarest muligt kunne ansættes en bibliotekar til at ordne arkitekt Finks eget arkiv, og det lykkedes at finansiere dette arbejde, til trods for, at det trak ud med at få en fundats oprettet og godkendt. Fundatsen er dateret den 19. november 1986. Ifølge den er formålet »formidling af forsknings- og udviklingsresultater med henblik på, at videnskabelige landvindinger udnyttes i erhvervs- og kultur-liv«. Der kan bl.a. gives støtte til publikationer med høj informationsværdi og forbilledlig tilrettelæggelse, til udarbejdelse af ordbøger og til organisationer, der arbejder for standardisering på kommunikationsområdet. Fondets bestyrelse udpeges af Selskabet, idet dog arkitekt Fink, så længe han ønsker, er det ene af tre medlemmer og formand. De øvrige er Henning Spang-Hanssen og, som forretningskyndig, direktør Kåre Dullum. Erik Dal er fondets sekretær. Fondet har allerede foretaget en del store uddelinger. Det samme gælder *Aksel Tovborg Jensen Legatet*, *Grundforskningsfonden* og *Julie von Müllens Fond*, mens *Herborgs*, *Ørnborgs*, *Inge Lehmanns*, *Marcus Lorenzens legater* og *Caix Legatet* uddeltes løbende som tidligere til de fundatsbestemte formål. Af *Arne og Doris Truelsens Legat* uddeltes de sidste midler i 1988. *Niels Bohr Legatet* har i perioden i mindre grad end tidligere anvendt sine midler til støtte for Niels Bohr Instituttet og Niels Bohr Arkivet.

Af prislegaterne er uddelt priser på 5000 kr. samt SØLVMEDALJE til følgende unge forskere:

C 1988: Lic.scient. Peter Chr. Dall, sektionsleder i Storstrøms Amtskommune, Miljøkontoret for forskning af meget stor værdi for forståelsen af økologiske sammenhænge i ferskvand, specielt i vore søer.

P 1991: Lic.scient. Peter Hansen, lektor ved Niels Bohr Instituttet, KU, for fremragende indsats inden for kernefysik.

Der er ikke i perioden uddelt nogen GULD MEDALJER, men den 7. maj 1987

fik adm. direktør Jørgen Helsberg, Bianco Lunos Bogtrykkeri A/S, overrakt HANS GRAM-MEDALJEN i sølv i anledning af 150-års jubilæet for samarbejdet.

I CARLSBERGFONDETS direktion indvalgte den 30. oktober 1986 Axel Michelsen i Tove Birkelunds sted, og da Henrik Glahn i 1989 udtrådte på grund af alder, erstattedes han af professor P. Chr. Matthiessen (valgt den 16. marts).

8.

De sidste par år af perioden har været præget af forberedelsen til 250-års jubilæet. Der er nedsat en JUBILÆUMSKOMITÉ bestående af præsidenten, klasseformændene og to medlemmer fra hver klasse: Bent Christensen og Ole Feldbæk fra den humanistiske, Claus Bræstrup og Jes Forchhammer fra den naturvidenskabelige, samt sekretariatschef Pia Grüner. Formand er Gert Kjærgård Pedersen, formand for den naturvidenskabelige klasse. Foruden nærværende værk og Olaf Pedersens engelsksprogede fremstilling af Selskabets historie gennem de 250 år vil rapporten om den nye undersøgelse af forskerrekutteringssituationen foreligge til jubilæet.

Planerne omfatter desuden en række jubilæumssymposier i Selskabets lokaler, først (juni/juli) et humanistisk jubilæumssymposium *The Greek City-State* under ledelse af den klassiske filolog Mogens Herman Hansen. I august-september vil der blive afholdt en række naturvidenskabelige symposier, hver af en uges varighed. Rækken indledes med Alfred Benzon Symposium 35, *DNA Repair Mechanisms*, under ledelse af dr. Vilhelm A. Bohr, dr. Karsten Wassermann og dr. Kenneth H. Kraemer. Det er naturligvis disse overordentlig velanskrevne arrangementer, der har været inspiration for Selskabets følgende fire symposier: *Brain and Mind* under ledelse af Rodney Cotterill og Niels A. Lassen, *Invariants in Operator Algebra* under ledelse af Uffe Haagerup og Gert Kjærgård Pedersen, *Fundamental Processes in Sputtering* under ledelse af professor, dr.phil. Hans Henrik Andersen og Peter Sigmund, *Biodiversity in a Changing World* under ledelse af Niels Peder Kristensen og Kai Larsen. Jubilæumssymposierne skal tjene til at synliggøre dansk videnskab, og jubilæumskomiteén har anset dette som sin fornemste opgave. De ikke ubetydelige midler, som kræves for at afholde et så massivt symposieprogram, er stillet til rådighed af Forskningsrådene, Carlsbergfondet, Augustinusfonden, Novo Nordisk Fond, Bikubefonden og Spies Fonden, ligesom Alfred Benzon Fondet i løbet af de sidste år har bevilget i alt 500.000 kr. til festligholdelse af Selskabets jubilæum, foruden at Selskabets egne legater har foretaget opsparring.

Jubilæumsfestlighederne indledes torsdag den 12. november med en

middag i Ny Carlsberg Glyptotek for herboende medlemmer og deres ledsagere.

Selve jubilæet fredag den 13. november 1992 vil blive afholdt på Københavns Rådhus, hvor Borgerrepræsentationen vil være vært for et festmøde. Hendes Majestæt Dronningen samt repræsentanter for Regeringen, Folketinget og samfundets videnskabsorienterede organisationer vil være indbudt. Om aftenen indbyder Selskabet til festforestilling i Det Kongelige Teater. Dagen derpå vil der blive afholdt et møde i Selskabet med deltagelse af tilrejsende akademirepræsentanter og udenlandske medlemmer, hvor præsidiet informerer om Selskabets rolle i dansk videnskab.

MOGENS BLEGVADS udførlige skildring af vort Selskabs virke gennem de sidste 50 år slutter brat og må nødvendigvis gøre det, fordi bogen følger et forløb, som fortsætter umiddelbart hen over slutredaktionen pr. 30. juni 1992. Ja, så umiddelbart, at det første jubilæumssymposium, om den græske bystat, begyndte den 1. juli. Senere har vi huset den række af naturvidenskabelige symposier, der også er omtalt lige ovenfor; det første var Alfred Benzon Symposium nr. 35, i 40-året for grundlæggelsen af Alfred Benzon's Fond, som er husets faste gæst ved disse lejligheder, og hvis store bidrag til vort jubilæum bl.a. har finansieret denne bog. Herfor siger vi hjertelig tak også her.

At Selskabets historie efter 1942 betegner en opadgående linie, bør være selvfølgelig i betragtning af, at 200-års jubilæet markeredes ved et stilfærdigt møde uden gæster under den mørkeste periode i Danmarks nyere historie. Om den opadgående tendens har været ubrudt, må enhver læser selv skønne over ved læsningen. Væsentligere her til slut må det være at overveje Selskabets opgaver og position i øjeblikket og i den nærmeste fremtid.

Det er her enkelt nok at pege på Selskabets gennem årtier eller århundreder løbende funktioner: møderne med deres faglige indhold og deres menneskelige kontakter af personlig og professionel betydning; de åbne døre ved offentlige foredrag og anden varieret brug af de smukke og velfungerende rammer; bogseriernes siden 1745 ubrudte strøm med en særpublikation fra tid til anden – af største værdi for Danmarks og alverdens biblioteker i kraft af bytteforbindelserne; og det internationale samarbejde i og uden for de to hovedorganisationer: den humanistiske Union Académique Internationale og den naturvidenskabelige International Council of Scientific Unions.

Enkelt nok, javel, i hvert fald under forudsætning af Carlsbergfondets, Undervisnings- og Forskningsministeriets, Forskningsrådenes samt diverse andre fonders og institutioners fortsatte interesse og støtte. Mindre enkelt, og som Mogens Blegvads redegørelse viser: løbende debatteret er spørgsmålet om, i hvilken grad vort tværfaglige og upolitiske akademi skal markere sig i den danske forskningsdebat og ved internationale halvt eller helt politisk farvede henvendelser vedrørende forskningens og enkelte personers vilkår.

Sikkert er det, at jubilæet ikke har fremkaldt nogen selvtilfredshed med, hvor herlig vidt vi har bragt det. Sikkert er det også, at vi i betydning må dele skæbne med mange andre akademier uden forskningsrådsfunktion, uden tradition for egne forskningscentre og uden stor egenformue. Men disse grænsedragninger behøver ikke at blive til indhegninger. Ikke mindst de rapporter om de danske universiteters aldersprofil, hvoraf "Forskningsrekruttering I" udkommer, samtidig med at denne efterskrift afleveres, peger på en bred forståelse af, at Selskabet i kraft af sine netop nævnte egenskaber – det tværfaglige og det upolitiske – er værd at give svar, når det spørger, og også værd at stille spørgsmål til.

Medlemskredsens og herunder også præsidiets stilfærdige, men stadige brydninger mellem ønsket om en fortsat, ikke specielt fornem, men ganske behagelig isolation og

ønsket om – med et modeord – en voksende synliggørelse kan vel fortsætte på nuværende vilkår. Denne bog viser dog, hvorledes der har været voksende forståelse for det rigtige i nu og da at tale hørbart ud af huset; det er sket i et, ofte dog skuffet, håb om, at man dermed tjener ikke blot den givne sag, men indirekte også Selskabet – og det overbegreb, der forener os: videnskaben. Også selv om vi satte tankestreg og spørgsmålstegn efter titlen på Dronningesymposiet ”Videnskabens enhed –?” Og mon ikke denne åbne tendens bør styrkes?

I oprigtig taknemlighed og respekt for afdøde og nuværende medlemmers og medarbejderes indsats for Selskabet gennem mange år, med Mogens Blegvads store og grundige arbejde med affattelsen af denne bog som et af flere aktuelle eksempler; for flersidig støtte og forståelse inden for, men også langt ud over det område, der måles i kroner; og med en særlig tak for vore kongelige protektorer og især Hendes Majestæt Dronning Margrethe II's interesse for os skal dette efterord slutte med det gamle akademiske ønske – og det har mange facetter: at Videnskabernes Selskab fortsat må leve, trives og blomstre.

ERIK DAL

Appendices

Udarbejdet i samarbejde med
GISELA CHRISTIANSEN

År	Præsident	Klasseformand Humanistisk klasse	Klasseformand Naturvidenskabelig klasse	Sekretær
1942	Niels Bohr	Johs. Pedersen	Johs. Hjelmslev	Martin Knudsen
1945				Jakob Nielsen
1946			Øjvind Winge	
1953				
1959				Ebbe Rasmussen Christian Møller
1962			Einar Lundsgaard	
1963	Johs. Pedersen	Franz Blatt		
1964				
1969	Bengt Strömngren		Hans H. Ussing	
1970				
1971		Povl Bagge		
1975	P.J. Riis		Ole Maaløe	
1976				
1977		Henrik Glahn		
1978				
1980				Christian Crone
1981			Henning Sørensen	
1982	Jens Lindhard			
1983		Olaf Olsen		
1984				
1985				Thor A. Bak
1986				
1987			Gert Kjærgård Pedersen	
1988	Erik Dal			
1989		Birger Munk Olsen		
1991				

Som navne på de to klasser er anvendt de siden 1977 gældende.

ledelse

Redaktør	Kasserer	Formand Kassekommissionen	Formand Udvalget for udadr. v.	År
L. L. Hammerich	Jakob Nielsen	N. E. Nørlund		1942
	Mathias Thomsen			1945
				1946
	Heinz Holter			1953
		Louis Hjelmlev		1959
				1962
				1963
		Aksel Tovb. Jensen		1964
				1969
P. J. Riis				1970
				1971
Erik Dal				1975
		Einar Andersen	Mogens Blegvad	1976
				1977
	Erik Sparre Andersen	C. J. Becker		1978
				1980
				1981
				1982
				1983
	Aage Winther			1984
				1985
		Henning Spang- Hansen		1986
				1987
Poul Lindegård Hjorth			Jes Forchhammer	1988
		Jes Forchhammer	Rodney M. Cotterill	1989
	Hector Estrup			1991

»Udvalget for udadr. v.« er forkortelse for »Udvalget for udadrettet virksomhed i Danmark«. Fra 1977 udgøres præsidiets af de 8 anførte personer plus den afgående præsident.

VEDTÆGTER GÆLDENDE 1992

I. *Selskabets formål*

§ 1.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, stiftet den 13. november 1742, har til formål at styrke videnskabens stilling i Danmark, navnlig den grundvidenskabelige forskning, og at fremme tværvideenskabelig forståelse. Dette sker især ved at afholde møder og udgive skrifter, ved deltagelse i internationalt samarbejde samt ved rådgivende virksomhed.

II. *Selskabets medlemmer*

§ 2. Medlemskab

Selskabet optager som medlemmer forskere, hvis kundskaber og videnskabelige indsats giver grund til at vente, at de vil virke for Selskabets øjemed.

§ 3. Inddeling i klasser, klasseformænd

Selskabets medlemmer er dels indenlandske, dels udenlandske. De inddeles i to klasser, en humanistisk og en naturvidenskabelig; hertil regnes henholdsvis samfundsvidenskaberne og de matematiske videnskaber. Hver klasse vælger en formand. De to klasseformænd er tillige Selskabets vicepræsidenter. Valgeregler fastsættes i forretningsordenen.

§ 4. Indvalg af indenlandske medlemmer

Den humanistiske klasse afholder valg i ulige år og kan sædvanligvis indvælge op til 6 medlemmer. Såfremt klassens antal herved ville falde uden for intervallet fra 85 til 95, ændres imidlertid antallet af ledige pladser netop så meget, at dette ikke indtræffer.

Den naturvidenskabelige klasse afholder valg i lige år og kan sædvanligvis indvælge op til 9 medlemmer. Såfremt klassens antal herved ville falde uden for intervallet fra 125 til 140, ændres imidlertid antallet af ledige pladser netop så meget, at dette ikke indtræffer.

Besættes ikke alle ledige pladser, overføres de ubesatte pladser til næste valg. I så tilfælde kan klassen, såfremt den ønsker det, afholde et eks-

traordinært valg allerede efter ét års forløb til besættelse af disse pladser. Valgregler fastsættes i forretningsordenen.

§ 5. Indvalg af udenlandske medlemmer

Den humanistiske klasse afholder valg i ulige år og kan indvælge op til 6 medlemmer.

Den naturvidenskabelige klasse afholder valg i lige år og kan indvælge op til 9 medlemmer.

Besættes ikke alle ledige pladser, overføres de ubesatte pladser til næste valg. Valgregler fastsættes i forretningsordenen.

§ 6. Valg af medlemmer

Erhverv indenlandsk medlem kan stille forslag om valg af nye indenlandske og udenlandske medlemmer i sin klasse. Klasserne behandler indkomne forslag i henhold til forretningsordenen. De forslag, for hvilke mindst to tredjedele af de ved afstemningen tilstedeværende medlemmer af en klasse stemmer, forelægges Selskabet hvert år i april måned i et møde, i hvilket der foretages skriftlig afstemning om de enkelte forslag. De forslag, for hvilke mindst halvdelen af de ved afstemningen tilstedeværende medlemmer stemmer, er vedtaget af Selskabet.

§ 7. Medlemmernes stemmeret

De indenlandske medlemmer har stemmeret i Selskabets og klassens møder. Medlemmer af den ene klasse kan også deltage i den anden classes møder og øvrige virksomhed med den pågældende klasseformands billigelse.

De udenlandske medlemmer har adgang til Selskabets møder, dog ikke til valghandlinger.

III. *Selskabets præsident, embedsmænd og øvrige administrative organer*

§ 8. Præsident, embedsmænd og andre hverv

I spidsen for Selskabet står en præsident bistået af et præsidium (jf. § 12). Selskabets embedsmænd er en sekretær, en redaktør og en kasserer. Til at varetage særlige opgaver vælges en kassekommission, revisorer, revisorsuppleanter og et udvalg for udadrettet virksomhed i Danmark.

§ 9. Valg

De i § 8 nævnte hverv besættes, hvor ikke andet er bestemt, ved Selskabets møder i april måned ved valg af og blandt Selskabets indenlandske medlemmer. Kun tilstedeværende medlemmer har stemmeret. Idet valg og genvalg kun kan finde sted, når den pågældende ikke er fyldt 70, gælder følgende regler: For præsidenten samt for medlemmer af kassekommissionen, revisorer, revisorsuppleanter og medlemmer af Udvalget for udadrettet virksomhed er valgperioden fire år. Umiddelbare genvalg kan kun finde sted én gang, dog to gange, hvis første valg har fundet sted ved en vakance inden for en valgperiode. For Selskabets embedsmænd er valgperioden fem år, for redaktøren dog seks år. Vedrørende genvalg gælder samme regler som for præsidenten m.v.

Bliver en post vakant i løbet af en valgperiode, foretages snarest muligt erstatningsvalg med gyldighed for resten af det afgåede medlems valgperiode.

Kassekommissionen og Udvalget for udadrettet virksomhed har ét medlem på valg om året. De to udvalg vælger snarest efter hvert ordinært valg formand for tiden indtil næste ordinære valg og meddeler Selskabet valgets udfald.

Valg af præsident og embedsmænd undergives ordentligvis to behandlinger med mindst 14 dages mellemrum. Genvalg uden modkandidat kan dog ske ved første behandling. Valg og genvalg sker ved hemmelig og skriftlig afstemning. Den, på hvem over halvdelen af de ved afstemningen tilstedeværende afgiver gyldig stemme, er valgt. Opnår ingen den fornødne stemmeflerhed, foretages omvalg efter de samme regler. Er en ny valgbehandling herefter nødvendig, sker denne i form af bundet omvalg mellem de kandidater, som ved den nærmest forudgående afstemning har opnået de to højeste stemmetal; har flere fået det samme højeste stemmetal, da mellem alle, der har opnået dette. Opnår en af kandidaterne ved det bundne omvalg flere stemmer end nogen anden, er vedkommende valgt; i modsat fald træffes afgørelsen ved lodtrækning mellem dem, som ved dette valg har opnået det højeste stemmetal.

Regler for andre valg og for afstemninger i øvrigt fastlægges i forretningsordenen.

§ 10. Præsidentens hverv

Præsidenten leder Selskabets anliggender, har forsædet i dets medlemsmøder og styrer forhandlingerne i disse. Når stemmerne står lige ved afstemninger, for hvilke ingen særlige regler findes, gør præsidentens stemme udslaget, medmindre præsidenten forud har udtalt ønske om

lodtrækning i sådanne tilfælde. Præsidenten repræsenterer Selskabet udadtil. Kan en sags afgørelse ikke opsættes til næste møde i Selskabet eller præsidiet, kan den afgøres af præsidenten i forening med sekretæren. I præsidentens forfald fungerer en af klasseformændene som præsident. Når hverken præsidenten eller nogen af klasseformændene er til stede i et møde, ledes det ordentligvis af en af embedsmændene.

§ 11. Embedsmændenes hverv

Sekretæren fører protokollen over Selskabets medlemsmøder, besørger Selskabets korrespondance og giver præsidenten og rette vedkommende fornøden underretning om, hvad der indsendes, foretages eller besluttes. Sekretæren affatter den årlige Oversigt over Selskabets Virksomhed, fører tilsyn med Selskabets arkiv, dets lokaler, inventar og øvrige ejendele og omsender udgivne publikationer. I sekretærens midlertidige forfald overtager redaktøren disse forretninger; om deres udførelse under længere forfald tager Selskabet beslutning.

Redaktøren besørger udgivelsen af Selskabets publikationer i henhold til forretningsordenen.

Kassereren fører Selskabets regnskab og foretager alle ind- og udbetalinger. Regnskabsbøgerne autoriseres af kassekommissionen.

Selskabets embedsmænd udfører de ovennævnte forretninger ved hjælp af et sekretariat.

§ 12. Præsidiet

Præsidiet består af præsidenten, der fører forsædet, den sidst afgåede præsident, klasseformændene, sekretæren, redaktøren, kassereren og formændene for kassekommissionen og Udvalget for udadrettet virksomhed.

Præsidiet drøfter Selskabets anliggender, behandler alle vigtigere sager, før medlemsmøderne tager endelig stilling, og afgør administrative anliggender af mindre betydning.

§ 13. Kassekommissionen

Til at forestå Selskabets økonomi vælger Selskabet en kassekommission, bestående af fire indenlandske medlemmer, to fra hver klasse. Præsidenten, embedsmændene, revisorerne og revisorsuppleanterne kan ikke have sæde i kassekommissionen.

Kassekommissionens betænkning skal indhentes, førend Selskabet vedtager nogen ny bevilling.

Kassekommissionen udarbejder forslag til budget for det følgende år; det udsendes til de indenlandske medlemmer og forelægges til approbation i et medlemsmøde inden forårssæsonens udgang. Foretages herunder ændringer i forslaget, skal det definitive budget udsendes til medlemmernes efterretning.

Til revisorer vælges to indenlandske medlemmer, et fra hver klasse. Ordinært valg af en revisor sker hvert andet år, og samtidig vælges en suppleant fra samme klasse.

Kassekommissionen deciderer det reviderede regnskab og forelægger det i et medlemsmøde med henblik på meddelelse af decharge.

IV. *Selskabets virksomhed*

§ 14. Medlemsmøder

Selskabet holder ordentligvis medlemsmøde hver anden uge fra midten af oktober til midten af maj, og ellers efter behov. Til disse møder kan Selskabet eller de enkelte medlemmer invitere gæster i henhold til forretningsordenen.

I møderne kan medlemmerne give videnskabelige meddelelser, forelægge færdige afhandlinger, der agtes trykt i eller uden for Selskabets publikationer, fremlægge allerede offentliggjorte arbejder, og efter præsidiets anmodning holde mindetaler over afdøde medlemmer.

Endvidere forelægges forretningssager og andre sager til beslutning efter vedtægterne, til drøftelse eller til underretning.

§ 15. Publikationsvirksomhed

I overensstemmelse med Selskabets formål udsendes publikationsserier, især omfattende grundvidenskabelige arbejder, hvis forfattere er danske eller har tilknytning til Danmark. Eksemplarer af sådanne publikationer kan anvendes til byttevirksomhed med akademier og andre videnskabelige institutioner verden over. De i bytte modtagne publikationer afgives normalt til førende danske forskningsbiblioteker.

Selskabet kan udsende andre publikationer, herunder skrifter af alment oplysende art, jf. § 17.

Nærmere regler for publikations- og udvekslingsvirksomheden fastsættes i forretningsordenen.

§ 16. Internationalt samarbejde

Selskabet varetager en række danske kontakter med udenlandske nationale eller internationale sammenslutninger og organisationer. Nærmere regler herom fastlægges i forretningsordenen.

§ 17. Udadrettet virksomhed i Danmark

Selskabet kan planlægge og varetage anden, udadrettet virksomhed i Danmark, f.eks. afholde offentlige møder og foredrag, udgive oplysende videnskabelige skrifter og indbyde forskere til at holde offentlige foredrag og deltage i diskussioner med kolleger inden for eller uden for Selskabets medlemskreds.

Selskabet nedsætter et stående udvalg på fire indenlandske medlemmer, to fra hver klasse, til varetagelse af ovennævnte opgaver; reglerne for disses valg er fastlagt i § 9. Retningslinier for udvalgets virksomhed fastsættes i forretningsordenen.

Udvalgets formand søger i præsidiet løbende godkendelse af udvalgets virksomhed.

§ 18. Rådgivende virksomhed

Selskabet kan efter mulighed rådgive offentlige myndigheder og institutioner og kan til behandling af en sag nedsætte et særligt udvalg med medlemmer inden for eller uden for medlemskredsen. Udvalgets udtalelse forelægges Selskabet inden endelig besvarelse.

§ 19. Medaljer og legater

Selskabet kan tildele en guldmedalje og en sølvmedalje, dog ikke til medlemmer. Desuden bortgiver Selskabet legater i henhold til de respektive fundatser.

Guldmedaljen tildeles i særlige tilfælde for en meget fortjenstfuld videnskabelig indsats.

Sølvmedaljen kan uddeles hvert år; den tildeles en yngre dansk forsker for en særlig betydelig afhandling eller en samlet videnskabelig indsats offentliggjort inden for de sidste fem år. Den gives efter indstilling fra en klasse i tilknytning til et af de i forretningsordenen nævnte legater og efter dér fastsatte regler; desuden kræves kassekommissionens tilslutning.

Medaljerne forsynes med modtagerens navn og årstallet som randindskrift.

§ 20. Valg af Carlsbergfondets direktion

Selskabet udøver de funktioner, som er tillagt det i Carlsbergfondets statutter.

Fondets direktion vælges af og blandt Selskabets indenlandske medlemmer, idet ordentligvis ét medlem vælges hvert andet år for en tiårig funktionstid, dog at funktionstiden ophører ved udgangen af det regnskabsår, i hvilket vedkommende fylder 70 år. Den valgte tiltræder den påfølgende 1. oktober; erstatningsvalg for resten af en fratrædendes funktionstid gælder dog med det samme.

Ved valget anvendes den i § 9 for præsident og embedsmænd foreskrevne fremgangsmåde.

§ 21. Udvalg, betænkninger

På ethvert trin af en sags behandling kan et udvalg nedsættes eller sagen henvises til prøvelse af et tidligere nedsat udvalg. Sker dette under en allerede påbegyndt behandling, stilles dens fortsættelse i bero under udvalgsbehandlingen. Et udvalg er beslutningsdygtigt, når over halvdelen af medlemmerne er til stede; det vælger selv sin formand, medmindre anden beslutning herom er truffet af Selskabet.

Til at varetage og bestyre særlige hverv kan Selskabet nedsætte stående udvalg, kommissioner, komiteer eller bestyrelser. Selskabet kan også på given foranledning udpege medlemmer af andetsteds nedsatte udvalg o.l. samt vælge delegerede til møder uden for Selskabet.

For valg af medlemmer til stående udvalg og bestyrelser gælder, at valg og genvalg kun kan finde sted, når den pågældende ikke er fyldt 70 år. Dette gælder dog ikke for bestyrelserne for Grosserer A. Collstrops Hjem for en dansk Videnskabsmand, Lundehave, Professor, dr.med. & chir. Knud Sands Legat (ejendommen Kildeskovsvej 81, Gentofte) og Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskabs Bidragsfond.

V. Forretningsorden

§ 22

Om enkeltheder i Selskabets virksomhed udarbejdes en forretningsorden. Dens paragraffer kan ændres ved simpel flertalsbeslutning af Selskabet. Ændringer må ikke stride mod vedtægterne og forretningsordenen i øvrigt; de skal offentliggøres i Oversigten. Bestemmelser, som alene angår klassernes indre forhold, kan vedtages af klasserne selv; sådanne ændringer og tilføjelser meddeles Selskabet.

VI. *Forandringer i vedtægterne*

§ 23

Forslag til vedtægtsændringer tilstilles sekretæren, som giver de indenlandske medlemmer skriftlig meddelelse om de foreslåede ændringer; den første behandling kan da finde sted efter to ugers forløb.

Ethvert sådant forslag undergives behandling på mindst to møder; der kræves til vedtagelse dobbelt så mange ja- som nej-stemmer ved den endelige afstemning blandt de på mødet tilstedeværende medlemmer.

Ændringer i Selskabets vedtægter offentliggøres i Oversigten (jf. Forretningsorden).

Indenlandske medlemmer

Selskabets indenlandske medlemmer 1942

Denne liste meddeler kun medlemmernes navne med fødselsdatoer og evt. dødsdatoer. Oplysninger om indvalgsdatoer, grader og stillinger findes i medlemslisten i S I. Numrene henviser til nummeringen i denne liste.

291. JESPERSEN, JENS OTTO *16.7.1860 †30.4.1943	335. BJERRUM, NIELS JANNIK *11.3.1879 †30.9.1958
313. PEDERSEN, HOLGER *7.4.1867 †25.10.1953	337. KROGH, SCHACK AUGUST STEEENBERG *15.11.1874 †13.9.1949
314. LANGE, HANS OSTENFELDT *13.10.1963 †15.1.1943	338. NØRLUND, NIELS ERIK *26.10.1885 †4.7.1981
319. KNUDSEN, MARTIN HANS CHRISTIAN *15.2.1871 †14.4.1957	340. BOHR, NIELS HENRIK DAVID *7.10.1885 †18.11.1962
321. MADSEN, THORVALD JOHANNES MARIUS *18.2.1870 †14.4.1957	342. BOHR, HARALD AUGUST *22.4.1887 †22.1.1951
324. BLINKENBERG, CHRISTIAN SØRENSEN *15.2.1863 †25.1.1948	343. CHRISTENSEN, ARTHUR EMANUEL *9.1.1875 †31.3.1945
327. BOCK, JOHANNES CARL 2.10.1867 †8.1.1953	344. GRØNBECH, VILHELM PETER *14.6.1873 †21.4.1948
328. BRØNSTED, JOHANNES NICOLAUS *22.2.1879 †17.12.1947	346. WESENBERG-LUND, CARL JØRGEN *22.12.1867 †12.11.1955
329. HJELMSLEV, JOHANNES TROLLE *4.4.1873 †16.2.1950	347. BØGGILD, OVE BALTHASAR *16.5.1872 †13.11.1956
332. POULSEN, VALDEMAR *23.11.1860 †23.7.1942	348. HERTZSPRUNG, EJNAR *8.10.1873 †21.10.1967
333. SANDFELD, JENS KRISTIAN *17.1.1873 †22.10.1942	350. FRIIS, AAGE *16.8.1870 †6.10.1949
	351. MORTENSEN, OLE THEODOR JENSEN *22.2.1868 †3.4.1952

352. POULSEN, POUL FREDERIK
SIGFRED
*7.3.1873 †8.11.1950
353. ANDERSEN, VILHELM RASMUS
ANDREAS
*16.10.1864 †3.4.1953
354. THALBITZER, CARL WILLIAM
*5.2.1873 †18.9.1958
355. BECKETT, FRANCIS
*26.3.1868 †12.7.1943
356. PEDERSEN, JOHANNES
PEDER EILER
*7.1..1883 †22.12.1977
358. LINDHARD, JENS PETER
JOHANNES
*25.4.1870 †11.10.1947
359. NIELSEN, JAKOB
*15.10.1890 †3.8.1959
361. SAND, KNUD AAGE
BUCHTRUP
*9.2.1887 †30.1.1968
362. STRÖMGREN, SVANTE EILS
*31.5.1870 †5.4.1947
363. WINGE, ØJVIND
*19.5.1886 †5.4.1964
364. BILLMANN, EINAR CHRISTIAN
SAXTORPH
*10.5.1873 †9.8.1946
365. JOHANSEN, KNUD FRIIS
*1.11.1887 †17.6.1971
366. RÆDER, HANS HENNING
*11.10.1869 †4.6.1959
368. TUXEN, POUL
*8.12.1880 †29.5.1955
369. BRØNDUM-NIELSEN,
JOHANNES
*2.12.1881 †9.3.1977
370. JENSEN, ADOLF SEVERIN
*23.5.1866 †29.8.1953
371. JENSEN, PETER BOYSEN
*18.1.1883 †21.11.1959
372. JESSEN, KNUD
*29.11.1884 †14.4.1971
374. NØRLUND, POUL
*4.11.1888 †26.5.1951
376. RAVN, JESPER PETER
JOHANSEN
*30.11.1866 †7.8.1951
377. HATT, AAGE GUDMUND
*31.10.1884 †27.1.1960
378. ORLA-JENSEN, SIGURD
*28.11.1870 †24.6.1949
379. CHRISTIANSEN, JENS ANTON
*6.9.1888 †28.7.1969
380. FRIDERICIA, LOUIS SIGURD
*24.2.1881 †26.2. 1947
383. ARUP, ERIK IPSEN
*22.11.1876 †25.9.1951
384. LINDERSTRØM-LANG, KAJ
ULRIK
*29.11.1896 †25.5.1959
385. STEENBERG, CARL MARIUS
*24.11.1882 †1.2.1946
386. DYGVE, EJNAR AKSEL
PETERSEN
*17.10.1887 †6.8.1961
387. HAMMERICH, LOUIS LEONOR
*31.7.1892 †1.11.1975
388. KRISTENSEN, MARTIN
KRISTIAN
*6.5.1888 †25.4.1984

389. LANGSETH, ALEX WILLY
*7.2.1895 †20.10.1961
390. PAULSEN, OVE VILHELM
*22.3.1874 †29.4.1947
391. LUNDSGAARD, EINAR
*12.2.1899 †18.12.1968
392. BRØNDSTED, JOHANNES
BALTHASAR
*5.10.1890 †16.11.1965
393. JESSEN, BØRGE CHRISTIAN
*19.6.1907
394. STRÖMGREN, BENGT GEORG
DANIEL
*21.1908 †4.7.1987
395. THOMSEN, NIELS MATHIAS
PETER
*9.10.1896 †3.7.1976
396. ØRSKOV, JEPPE
*2.3.1892 †11.2.1977
397. CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ
*25.9.1904
398. JØRGENSEN, POUL JOHANNES
*25.9.1873 †31.7.1947
399. FABRICIUS, KNUD FREDERIK
KROG
*13.8.1875 †30.6.1967
400. HØEG, CARSTEN
*15.11.1896 †4.4.1961
401. NIELSEN, AXEL EDUARD
HJORTH
*30.12.1880 †22.5.1951
402. RUBOW, PAUL VIKTOR
*9.1.1896 †7.4.1972

Indenlandske medlemmer
indvalgt mellem
13.nov.1942 og 30.juni 1992

Denne liste fortsætter den, der findes i S I 354-85, og er opstillet efter tilsvarende principper, således at grader og stillinger opnået i eller efter indvalgsåret er anført med kursiv. Numrene fortsætter den i den nævnte liste anvendte nummerering. Man har bestræbt sig for at anvende de officielle navne på universiteter og andre institutioner, mens fagbetegnelser og stillingsbetegnelser på andre sprog end dansk normalt er oversat. Man har ligeledes bestræbt sig for at anvende korrekte betegnelser for æresdoktorgrader; hvor dette ikke har kunnet lade sig gøre, er navne på de tildelende institutioners hjemsted anført i parentes efter »Dr.h.c.«. Hvor medlemmer er overflyttet fra eller til udenlandsk medlem, er henvist til listen over udenlandske medlemmer. Navne i parentes efter henvisning til en årgang af Oversigten angiver, hvem der har holdt den dér aftrykte mindetale.

403. GRØNBECH, KAARE
2.4.1943 *28.9.1901 †21.1.1957

Dr.phil., lektor i centralasiatiske sprog med særligt hensyn til tyrkisk ved KU, *professor smsteds*.
Overs. 1957-58 (Kaj Barr).

404. JAKOBSEN, JAKOB CHRISTIAN
GEORG

2.4.1943 *13.1.1895 †6.5.1965
Dr.phil., professor i fysik ved KU.
Overs. 1965-66 (N.O. Lassen).

405. JEPPESEN, KNUD CHRISTIAN
2.4.1943 *15.8.1892 †14.6.1974

Dr.phil., organist ved Holmens Kirke, lærer i musikteori ved Det Kongelige Danske Musikkonservatorium, *professor i musikvidenskab ved AaU*.
Overs. 1974-75 (Jens Peter Larsen).

406. MØLLER, CHRISTIAN
2.4.1943 *22.12.1904 †14.1.1980

Dr.phil., ekstraord. professor i matematisk fysik ved KU.
Overs. 1980-81 (Bengt Strömngren).

407. STENDER-PETERSEN, ADOLF
2.4.1943 *21.7.1893 †16.4.1963

Dr.phil., professor i slavisk sprog og litteratur ved AaU.
Overs. 1964-65 (Kaj Barr).

408. BLINKENBERG, ANDREAS
PETER DAMSGAARD

14.4.1944 *13.2.1893 †22.2.1982
Dr.phil., professor i romansk filologi ved AaU, *Dr.litt.h.c.*
Overs. 1982-83 (Per Nykrog).

409. FISCHER, ALBERT
14.4.1944 *23.7.1891 †31.7.1956

Dr.med., leder af Carlsbergfondets Biologiske Institut.
Overs. 1956-57 (Kaj Linderstrøm-Lang).

410. HOLTER, HEINZ ALOIS
ALFRED FRIEDRICH
14.4.1944 *5.6.1904

Dr.phil., forstander for Carlsberg Laboratoriets Cytokemiske Underafdeling, *Dr.med.h.c.*, *professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets Fysiologiske Afdeling*.

411. NIELSEN, NIELS
14.4.1944 *3.10.1893 †15.9.1981
Dr.phil., professor i geografi ved KU,
Dr.scient.h.c. & litt.h.c.
Overs. 1982-83 (Arne Noe-Nygaard).
412. REHBERG, POUL KRISTIAN
BRANDT
14.4.1944 *29.3.1895 †5.4.1989
Dr.phil., lektor i zoofysiologi ved KU,
*Dr.med.h.c. & med.vet.h.c., professor i zoofy-
siologi smsteds.*
Overs. 1989-90 (Hans H. Ussing).
413. BARR, KAJ
20.4.1945 *26.6.1896 †4.1.1970
Lektor i klassisk filologi ved KU,
*Dr.phil.h.c., extraord. professor i iransk filo-
logi smsteds.*
Overs. 1970-71 (L.L. Hammerich).
414. HJELMSLEV, LOUIS TROLLE
12.4.1946 *3.10.1899 †30.5.1965
Dr.phil., professor i sammenlignende
sprogvidenskab ved KU.
Overs. 1965-66 (Knud Togeby).
415. JENSEN, KAJ ADOLF
12.4.1946 *16.7.1894 †2.5.1971
Dr.med., professor i almindelig patologi
ved KU, *Dr.med.vet.h.c.*
Overs. 1971-72 (Martin Kristensen).
416. BUCHTHAL, FRITZ
1947 *19.8.1907
Dr.med., direktør for Neurofysiologisk
Institut ved KU, *Dr.h.c. (Münster, Zürich,
Lund), professor i neurofysiologi smsteds.,
Consultant ved National Institutes of Health,
Bethesda, Md., overført fra udenl. medl.
1947, overført til udenl. medlem 1986
(nr. 667).*
417. RAVN, OTTO EMIL
11.4.1947 *30.11.1881 †18.11.1952
Dr.phil., professor i assyriologi ved KU.
Overs. 1953-54 (Johs. Pedersen).
418. BJERRUM, JANNIK
2.4.1948 *5.4.1909
Dr.phil., amanuensis ved Kemisk La-
boratorium, KU. *Dr.h.c. (Lund), professor
i kemi ved KU.*
419. BRANDT, FRITHIOF
2.4.1948 *23.5.1892 †20.10.1968
Dr.phil., professor i filosofi ved KU.
Overs. 1968-69 (F.J. Billeskov Jansen).
420. BØGGILD-ANDERSEN, CARL
OLAF
2.4.1948 *20.6.1898 †9.2.1967
Dr.phil., professor i historie ved AaU.
Overs. 1966-67 (Knud Fabricius).
421. DAM, CARL PETER HENRIK
2.4.1948 *21.2.1895 †17.4.1976
Dr.phil., professor i biokemi ved DTH,
*Dr.scient.h.c., professor i biokemi og ernæring
smsteds., leder af Dansk Fedtforskningsinsti-
tuts Biokemiske Afdeling.*
Overs. 1976-77 (Hans H. Ussing).
422. DEGERBØL, MAGNUS ANTON
2.4.1948 *8.7.1895 †14.4.1977
Dr.phil., afdelingsbestyrer ved Zoolo-
gisk Museum, KU, *extraord. professor i
kvarterzoologi smsteds.*
Overs. 1977-78 (Bent Christensen).
423. ELLING, CHRISTIAN
THORVALD
2.4.1948 *14.11.1901 †13.7.1974
Dr.phil., professor i kunsthistorie ved
KU.
Overs. 1974-75 (Povl Bagge).
424. FENCHEL, MORITZ WERNER
1948 *3.5.1905 †24.1.1988
Dr.phil., docent i matematik ved DTH,
*professor i rationel mekanik smsteds., professor
i matematik ved KU, overført fra udenl.
medlem (nr. 670).*
Overs. 1988-89 (Bent Fuglede).

425. JENSEN, KAI ARNE
2.4.1948 *27.3.1908 †15.5.1992
Dr.phil., lektor i kemi ved KU, *professor i kemi smsteds*.
426. JØRGENSEN, CARL ADOLF
2.4.1948 *3.10.1899 †14.2.1968
Dr.phil., professor i arvelighedslære ved DKVL.
Overs. 1967-68 (Mogens Westergaard).
427. KALCKAR, HERMAN MORITZ
2.4.1948 *26.3.1908 †17.5.1991
Dr.med., amanuensis ved Medicinsk-fysiologiske Afdeling, KU, bestyrer af Afdelingen for Vævsenzymologi smsteds., forskningsprofessor ved Institut for Cytofysiologi smsteds., *Dr.phil.h.c.*, *Dr.scient.h.c.*, *professor i biokemi ved The Johns Hopkins Univ.*, *professor i biologisk kemi ved Harvard Univ. Medical School, Boston, Mass.*, overført til udenl. medlem 1959 (nr. 846).
428. MATTHIESEN, HUGO ALBERT
2.4.1948 *19.12.1881 †9.12.1957
Mag.art., inspektør ved Nationalmuseet, Kbh.
Overs. 1958-59 (C. Elling).
429. ROSENKRANTZ, ALFRED
JOHANNES
2.4.1948 *11.11.1898 †8.7.1974
Professor i geologi ved DTH, *Fil.dr.h.c.*, *professor i geologi ved KU*.
Overs. 1974-75 (Chr. Poulsen og A. Noe-Nygaard).
430. BLATT, FRANZ
22.4.1949 *31.8.1903 †2.8.1979
Dr.phil., professor i klassisk filologi ved AaU. *Dr.jur.h.c.*, *Dr.h.c. (Bordeaux)*.
Overs. 1980-81 (Holger Friis Johansen).
431. RUBIN, EDGAR JOHN
22.4.1949 *6.9.1886 †3.5.1951
Dr.phil., professor i eksperimentel psykologi ved KU.
Overs. 1951-52 (Frithiof Brandt).
432. HANSEN, HANS MARIUS
14.4.1950 *7.9.1886 †13.6.1956
Dr.phil., professor i fysik ved KU.
Overs. 1956-57 (J.K. Bøggild og Niels Bohr).
433. BIRKET-SMITH, KAJ
13.4.1951 *20.1.1893 †28.10.1977
Dr.phil., Dr.scient.h.c., lektor i etnografi ved KU, overinspektør ved Nationalmuseet, *Dr.h.c. (Oslo, Basel, Upps.)*.
Overs. 1977-78 (Johannes Nicolaisen).
434. KROGH, TORBEN THORBERG
13.4.1951 *21.4.1895 †10.2.1970
Dr.phil., extraord. professor i operaens æstetik og historie ved KU, *professor i teatrets æstetik og historie smsteds*.
Overs. 1969-70 (Nils Schiørring).
435. OLSEN, CARSTEN
13.4.1951 *1.3.1891 †19.8.1974
Dr.phil., amanuensis ved Carlsberg Laboratoriet.
Overs. 1974-75 (Poul Larsen).
436. PEDERSEN, KAI JULIUS
13.4.1951 *31.3.1899 †27.2.1984
Dr.phil., amanuensis ved Kemisk Laboratorium, DKVL, *docent i kemi smsteds*.
Overs. 1984-85 (Jannik Bjerrum).
437. RASMUSSEN, EBBE KJELD
13.4.1951 *12.4.1901 †9.10.1959
Dr.phil., professor i fysik ved DKVL, *professor i fysik ved KU*.
Overs. 1959-60 (J.K. Bøggild).
438. HJELHOLT, HOLGER
4.4.1952 *12.11.1887 †21.5.1977
Dr.phil., overarkivar i Rigsarkivet, Kbh.
Overs. 1977-78 (Povl Bagge).
439. JENSEN, AKSEL TOVBORG
4.4.1952 *8.2.1911 †9.2.1981
Dr.phil., professor i kemi ved DKVL.
Overs. 1981-82 (C.J. Ballhausen).

440. KORNERUP, BJØRN
STISGAARD
4.4.1952 *8.5.1896 †5.11.1957
Dr.theol., kgl. ordenshistoriograf, overarkivar i Rigsarkivet.
Overs. 1957-58 (Knud Fabricius).
441. POULSEN, CHRISTIAN
HENRIK OTTO
4.4.1952 *8.3.1896 †7.3.1975
Dr.phil., professor i historisk geologi og palæontologi ved KU.
Overs. 1975-76 (Tove Birkelund).
442. FAURHOLT, THEODOR CARL
10.4.1953 *1.2.1890 †29.1.1972
Dr.phil., professor i kemi ved Danmarks Farmaceutiske Højskole. *Dr.h.c. (Sthlm.)*.
Overs. 1972-73 (Kai Pedersen).
443. IVERSEN, JOHANNES
10.4.1953 *27.12.1904 †17.10.1971
Dr.phil., statsgeolog ved Danmarks Geologiske Undersøgelse, *Dr.phil.h.c.*, *Dr.scient.h.c.*, *lektor i pollenanalyse og kvarter florahistorie ved KU*.
Overs. 1972-73 (J. Troels-Smith).
444. KEMP, TAGE
10.4.1953 *28.8.1896 †7.1.1964
Dr.med., professor i human arvebiologi og eugenik ved KU, direktør for Institut for Human Arvebiologi smsteds, *Dr.h.c. (Utrecht, Salerno)*.
Overs. 1963-64 (Kai Ad. Jensen).
445. RIIS, POUL JØRGEN
10.4.1953 *26.5.1910
Dr.phil., professor i klassisk arkæologi ved AaU, *professor i klassisk arkæologi ved KU*.
Overs. 1977-78 (Erik Dal).
446. TOPSØE-JENSEN, HELGE
GOTTLIEB
10.4.1953 *15.12.1896 †19.12.1976
Dr.phil., overbibliotekar ved Universitetsbibliotekets 1. afdeling i Kbh.
Overs. 1977-78 (Erik Dal).
447. BERG, KAJ
9.4.1954 *13.5.1899 †14.3.1972
Dr.phil., professor i ferskvandsbiologi ved KU.
Overs. 1972-73 (E. Steemann Nielsen).
448. BØGGILD, JØRGEN KRUSE
9.4.1954 *30.7.1903 †28.9.1982
Dr.phil., amanuensis og inspektør ved Institut for Teoretisk Fysik, KU, *professor i fysik smsteds*.
Overs. 1983-84 (N.O. Lassen).
449. EINARSON, LÁRUS
9.4.1954 *5.6.1902 †14.8.1969
Professor i anatomi ved AaU, *Dr.med.h.c.*
Overs. 1969-70 (K.G. Wingstrand).
450. HELGASON, JÓN
9.4.1954 *30.6.1899 †19.1.1986
Dr.phil., professor i islandsk sprog og litteratur ved KU, *Dr.phil.h.c.*, *Dr.h.c. (Oslo, Lund, Kbh.) samt Dr.litt.Islandicarum*.
Overs. 1986-87 (Gillian Fellows-Jensen).
451. IUUL, STIG ASGERSSØN
9.4.1954 *28.8.1907 †28.5.1969
Dr.jur., professor i retsvidenskab ved KU.
Overs. 1969-70 (Aksel E. Christensen).
452. JØRGENSEN, PETER
9.4.1954 *12.9.1899 †19.11.1970
Professor i tysk filologi ved KU, *Dr.phil.h.c.*, *professor i tysk filologi smsteds*.
Overs. 1970-71 (L.L. Hammerich).
453. NOE-NYGAARD, ARNE
9.4.1954 *30.7.1908 †3.6.1991
Dr.phil., professor i mineralogi ved KU og bestyrer af Mineralogisk-geologisk Museum smsteds., *professor i geologi med særligt henblik på dynamisk geologi smsteds*.
Overs. 1991-92 (Asger Berthelsen).

454. **POULSEN, VAGN HÄGER**
 9.4.1954 *25.8.1909 †12.7.1970
 Dr.phil., direktør for Ny Carlsberg
 Glyptotek.
 Overs. 1970-71 (P.J. Riis).
455. **STEENBERG, AXEL**
 9.4.1954 *1.6.1906
 Dr.phil., lektor i kulturhistorie (med
 særligt henblik på Norden) ved KU,
 overinspektør ved Nationalmuseet, *Dr.a-
 gro.h.c., professor i materiel folkekultur ved
 KU.*
456. **BANG, THØGER SOPHUS
 VILHELM**
 15.4.1955 *27.7.1917
 Dr.phil., lektor i matematik ved KU,
professor i matematik smsteds.
457. **BOHR, AAGE NIELS**
 15.4.1955 *19.6.1922
 Dr.phil., universitetsadjunkt, KU,
*Dr.scient.h.c., professor i fysik smsteds., di-
 rektør for NORDITA.*
458. **ERICHSSEN, WOLJA
 CHRISTIAN**
 15.4.1955 *21.11.1890 †25.4.1966
 Dr.phil., lektor i koptisk ved KU.
 Overs. 1966-67 (Johs. Pedersen).
459. **THORSON, GUNNAR AXEL
 WRIGHT-**
 15.4.1955 *31.12.1906 †25.1.1971
 Dr.phil., amanuensis ved Zoologisk Mu-
 seum, KU, lektor i marin økologi
 smsteds., *professor i marinbiologi smsteds.*
 Overs. 1971-72 (C.C. Barker Jørgensen).
460. **USSING, HANS HENRIKSEN**
 15.4.1955 *30.12.1911
 Dr.phil., ekstraord. professor i zoofysio-
 logi ved KU, *Dr.med.h.c. & scient.h.c.,
 professor i biokemi smsteds.*
461. **VEIBEL, STIG ERIK**
 15.4.1955 *19.4.1898 †15.5.1976
 Dr.phil., professor i organisk kemi ved
 KU.
 Overs. 1976-77 (Hakon Lund).
462. **WESTERGAARD, MOGENS
 CHRISTIAN WANNING**
 15.4.1955 *12.6.1912 †8.6.1975
 Dr.phil., extraord. professor i genetik
 ved KU, *professor i genetik smsteds.*
 Overs. 1975-76 (Diter von Wettstein).
463. **STEN, HOLGER KONRAD**
 6.4.1956 *19.6.1907 †30.5.1971
 Dr.phil., professor i romansk sprog og
 litteratur ved KU.
 Overs. 1971-72 (Andreas Blinkenberg).
464. **ENGELBRETH-HOLM, JULIUS**
 12.4.1957 *22.1.1904 †17.1.1961
 Dr.med., professor i patologisk anatomi
 ved KU, leder af Fibiger Laboratoriet.
 Overs. 1961-62 (Gunnar Teilum).
465. **JANSEN, FREDERIK JULIUS
 BILLESKOV**
 12.4.1957 *30.9.1907
 Dr.phil., professor i dansk litteratur ved
 KU, *Dr.h.c. (Lund).*
466. **MATHIASSEN, THERKEL**
 12.4.1957 *5.9.1892 †14.3.1967
 Dr.phil., overinspektør ved Nationalmu-
 seet, Kbh.
 Overs. 1967-68 (Kaj Birket-Smith og
 J. Troels-Smith).
467. **SKAUTRUP, JENS PETER
 ANDREAS**
 12.4.1957 *21.1.1896 †5.8.1982
 Dr.h.c. (Sthlm.), professor i nordisk
 sprog ved AaU.
 Overs. 1983-84 (Poul Andersen).
468. **ANDERSEN, EINAR ANTON**
 11.4.1958 *16.9.1905 †20.7.1987
 Dr.phil., direktør for Geodætisk Institut,
 professor i geodæsi ved KU.
 Overs. 1988-89 (Gert Kjærgaard Pedersen).

469. **BAK, BØRGE NIELSEN**
 11.4.1958 *31.12.1912 †22.2.1990
 Dr.phil., extraord. professor i molekylspektroskopi ved KU, professor i molekylspektroskopi smsteds.
 Overs. 1991-92 (Thor A. Bak)
470. **DIDERICHSEN, PAUL HENRIK KRAG**
 11.4.1958 *16.8.1905 †9.10.1964
 Dr.phil., professor i dansk sprog ved KU.
 Overs. 1964-65 (Aage Hansen).
471. **HANSEN, AAGE KRISTIAN**
 11.4.1958 *3.9.1894 †15.3.1983
 Dr.phil., ordbogsredaktør.
 Overs. 1983-84 (Poul Lindegård Hjorth).
472. **KOCH, HANS HARALD (HAL)**
 11.4.1958 *6.5.1904 †10.8.1963
 Dr.theol., professor i teologi med kirke- og dogmehistorie, særlig Nordens kirkehistorie ved KU.
 Overs. 1963-64 (Povl Bagge).
473. **LASSEN, NIELS OVE**
 11.4.1958 *18.5.1914
 Dr.phil., amanuensis og afdelingsleder ved Institut for Teoretisk Fysik, KU, *professor i eksperimentalfysik smsteds.*
474. **NIELSEN, HALFDAN EINER STEEMANN**
 11.4.1958 *13.6.1907 †17.4.1989
 Dr.phil., professor i botanik ved Danmarks Farmaceutiske Højskole, *Dr.h.c. (Upps., Göteborg), professor i ferskvandsbiologi ved KU.*
 Overs. 1990-91 (Pétur M. Jónasson)
475. **SØRENSEN, THORVALD JULIUS**
 11.4.1958 *4.7.1902 †21.6.1973
 Dr.phil., professor i botanik ved KU, direktør for Botanisk Have.
 Overs. 1973-74 (Mogens Westergaard).
476. **TEILUM, GUNNAR**
 11.4.1958 *18.8.1902 †24.5.1980
 Dr.med., docent i patologisk anatomi ved KU, *professor i patologisk anatomi smsteds.*
 Overs. 1980-81 (Morten Simonsen).
477. **ZEUTHEN, ERIK**
 11.4.1958 *15.11.1914 †10.1.1980
 Dr.phil., forstander for Carlsbergfondets Biologiske Institut, *professor smsteds.*
 Overs. 1980-81 (C. Barker Jørgensen).
478. **KRÜGER, PAUL**
 3.4.1959 *23.4.1897 †31.12.1965
 Dr.phil., professor i almindelig litteraturvidenskab ved AaU.
 Overs. 1966-67 (Paul Rubow).
479. **LUND, HAKON**
 3.4.1959 *2.2.1898 †14.6.1979
 Dr.phil., professor i kemi ved AaU.
 Overs. 1979-80 (K.A. Jensen).
480. **REIZ, SVEN ANDERS TORSTEN**
 3.4.1959 *7.6.1915
 Fil.dr., professor i astronomi ved KU.
481. **SANDER-HANSEN, CONSTANTIN EMIL**
 3.4.1959 *13.11.1905 †31.1.1963
 Dr.phil., professor i ægyptologi ved KU.
 Overs. 1962-63 (Wolja Erichsen).
482. **WINGSTRAND, KARL GEORG**
 3.4.1959 *2.3.1919
 Fil.dr., professor i sammenlignende anatomi og morfologi ved KU.
483. **LARSEN, JENS PETER**
 8.4.1960 *14.6.1902 †22.8.1988
 Dr.phil., professor i musikvidenskab ved KU.
 Overs. 1988-89 (Nils Schiørring).
484. **MAALØE, OLE URBAN**
 8.4.1960 *15.8.1914 †21.5.1988

- Dr.med., professor i mikrobiologi ved KU.
Overs. 1988-89 (Niels Ole Kjeldgaard).
485. OTTESEN, MARTIN
8.4.1960 *14.12.1920
Dr.phil., professor ved Carlsberg Laboratoriet og forstander for dets Kemiske Afdeling.
486. SCHOU, AXEL VILLIAM
8.4.1960 *18.8.1902 †6.9.1977
Dr.phil., professor i geografi ved KU, *Dr.scient.h.c.*
Overs. 1977-78 (Niels Nielsen).
487. TORNEHAVE, HANS MARIUS NIELSEN
8.4.1960 *24.4.1915
Dr.phil., professor i matematik ved KU.
488. BECKER, CARL JOHAN
7.4.1961 *3.9.1915
Dr.phil., professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved KU.
489. GLOB, PETER VILHELM
7.4.1961 *20.2.1911 †20.7.1985
Dr.phil., rigsantikvar, fhv. professor i nordisk arkæologi og europæisk forhistorie ved AaU.
Overs. 1985-86 (Olaf Olsen).
490. HALD, ANDERS HJORTH
7.4.1961 *3.6.1913
Dr.phil., professor i matematisk statistik ved KU, *Dr.techn.h.c.*
491. HALD, KRISTIAN
7.4.1961 *9.9.1904 †27.7.1985
Dr.phil., professor i nordiske sprog ved KU, *Dr.h.c. (Upps.)*.
Overs. 1985-86 (John Kousgård Sørensen).
492. HUUS, TORBEN
7.4.1961 *5.12.1919
Dr.phil., professor i fysik ved KU.
493. NIELSEN, CHRISTIAN OVERGAARD
7.4.1961 *16.1.1918
Dr.phil., leder af Mols Laboratoriet, Femmøller, lektor i eksperimentel zoologi og jordbundsbiologi ved AaU, *professor i jordbundsbiologi smsteds., professor i zoologi med særligt henblik på almen zoologi ved KU.*
494. RUDKJØBING, MOGENS HEGELUND
7.4.1961 *6.9.1915
Dr.phil., professor i astronomi ved AaU.
495. TOGEBY, KNUD DAG NIELSEN
7.4.1961 *28.1.1918 †27.12.1974
Dr.phil., professor i romansk sprog og litteratur ved KU.
Overs. 1975-76 (Andreas Blinkenberg).
496. TROELS-SMITH, JØRGEN ANDREAS
7.4.1961 *7.6.1916 †11.2.1991
Dr.phil., overinspektør ved Nationalmuseet, *Dr.h.c. (Durham), lektor i mosegeologi ved KU.*
Overs. 1991-92 (Svend Th. Andersen).
497. WEIS-FOGH, TORSEL
7.4.1961 *25.3.1922 †13.11.1975
Dr.phil., extraord. professor i zoofysiologi ved KU, *professor i zoologi ved Univ. of Cambridge*, overført til udenl. medlem 1971 (nr. 992).
Overs. 1975-76 (C. Overgaard Nielsen).
498. ANDERSEN, ERIK ALBRECHT SPARRE
6.4.1962 *29.12.1919
Dr.phil., professor i matematik ved AaU, *professor i matematik ved KU.*
499. ASMUSSEN, ERLING
6.4.1962 *6.8.1907 †12.4.1991
Dr.phil., professor i gymnastikteori ved KU, *Dr.h.c. (Leuven og Jyväskylä).*
Overs. 1991-92 (Bengt Saltin).

500. **ASMUSSEN, JOHANNES**
ROBERT WIRENFELDT
6.4.1962 *26.3.1903 †6.9.1984
Dr.phil., professor i kemi ved DTH.
Overs. 1985-86 (Jens Peter Dahl).
501. **BAGGE, POVL**
6.4.1962 *30.11.1902 †7.12.1991
Dr.phil., professor i historie ved KU.
502. **BECH, GUNNAR**
6.4.1962 *23.3.1920 †17.1.1981
Dr.phil., professor i tysk sprog ved KU,
professor i sammenlignende sprogvidenskab
smsteds., professor i germansk filologi smsteds.
Overs. 1981-82 (H. Bach).
503. **JENSEN, POVL JOHANNES**
6.4.1962 *3.5.1911 †26.5.1985
Dr.phil., professor i klassisk filologi ved
KU.
Overs. 1985-86 (Johnny Christensen og Jens
E. Skydsgaard).
504. **KAUFFMANN, FRITZ JOSUA**
6.4.1962 *15.1.1899 †27.9.1978
Dr.med., professor, overlæge ved Statens
Seruminstitut.
Overs. 1978-79 (J.C. Siim).
505. **KJÆR, ANDERS CLAUSEN**
6.4.1962 *10.8.1919
Dr.phil., professor i organisk kemi ved
DKVL, *professor i organisk kemi ved DTH.*
506. **LARSEN, CARL SYRACH**
6.4.1962 *6.7.1898 †20.1.1979
Dr.agro. & phil.h.c., arboretforstander
ved DKVLs arboret, *Dr.jur.h.c., navne-*
forandring til Syrach-Larsen, Carl.
Overs. 1979-80 (Erik Holmsgaard).
507. **LINDHARD, JENS**
6.4.1962 *26.2.1922
Professor i teoretisk fysik ved AaU.
508. **MØLLER, KNUD OVE**
6.4.1962 *21.6.1896 †23.8.1973
Dr.med., professor i farmakologi ved
KU.
Overs. 1973-74 (Martin Kristensen).
509. **SCHIØRRING, NILS**
6.4.1962 *8.4.1910
Dr.phil., professor i musikvidenskab ved
KU.
510. **ARNHOLTZ, ARTHUR**
9.4.1965 *28.11.1901 †16.10.1973
Dr.phil., professor i foredragslære og
metrik ved KU.
Overs. 1973-74 (Erik Dal).
511. **BAK, THOR ANDERS**
9.4.1965 *28.4.1929
Dr.phil., professor i kemi ved KU.
512. **BALLHAUSEN, CARL JOHAN**
9.4.1965 *4.4.1926
Dr.phil., professor i kemi ved KU.
513. **JØRGENSEN, CARL**
CHRISTIAN BARKER
9.4.1965 *11.8.1915
Dr.phil., docent i sammenlignende fysio-
logi ved KU, *professor i zoologi med særligt*
henblik på sammenlignende fysiologi smsteds.
514. **KOFOED-HANSEN, OTTO**
MOGENS
9.4.1965 *25.4.1921 †21.7.1990
Dr.phil., professor i reaktor fysik ved
DTH, *professor i reaktor fysik ved Forsøgsan-*
lægget Risø.
Overs. 1990-91 (Jens Als-Nielsen).
515. **NIELSEN, EIGIL HANS AAGE**
9.4.1965 *16.8.1910 †8.12.1968
Dr.phil., afdelingsleder Mineralogisk-
geologisk Museum, KU, lektor i verte-
bratpalæontologi smsteds.
Overs. 1968-69 (Christian Poulsen).
516. **SKOU, JENS CHRISTIAN**
9.4.1965 *8.10.1918
Dr.med., professor i fysiologi ved AaU,
professor i biofysik smsteds.

517. SKRUBBELTRANG, FRIDLEV
SØRENSEN
9.4.1965 *5.8.1900 †12.2.1988
Dr.phil., lektor i landbohøiſtorie ved KU.
Overs. 1988-89 (Axel Steensberg).
518. SORGENFREI, THEODOR
9.4.1965 *8.12.1915 †5.11.1972
Dr.phil., professor i teknisk geologi ved
DTH.
Overs. 1973-74 (Arne Noe-Nygaard).
519. WETTSTEIN RITTER VON
WESTERSHEIM, DITER
HOLGER
9.4.1965 *20.9.1929
Dr.rer.nat., Fil.dr., professor i genetik
ved KU, *professor ved Carlsberg Laboratori-
et og forſtander for dets Fysiologiſke Afdeling*.
520. HAMMERSHAIMB, ERLING
1.4.1966 *3.3.1904
Dr.phil., professor i ſemitisk filologi ved
AaU, *Dr.theol.h.c.*
521. THOMSEN, RUDI
14.4.1967 *21.7.1918
Dr.phil., professor i oldtidens historie
ved AaU.
522. ANDERSEN, POUL MAX
HENRIK
5.4.1968 *8.6.1901 †19.7.1985
Dr.phil., professor i dansk dialektologi
ved KU.
Overs. 1985-86 (Inger Ejſkjær).
523. CHRISTENSEN, AKSEL
ERHARD
5.4.1968 *11.9.1906 †15.12.1981
Dr.phil., professor i historie ved KU.
Overs. 1983-84 (E. Ladewig Petersen).
524. CRONE, ULRIK CHRISTIAN
5.4.1968 *1.2.1926 †2.8.1990
Dr.med., professor i fysiologi ved KU,
Dr.h.c. (Paris VII).
Overs. 1990-91 (Poul W. Kruhøffer).
525. FISCHER-JØRGENSEN, ELI
5.4.1968 *11.2.1911
Professor i fonetik ved KU, *Dr.phil.h.c.,
fil.dr.h.c.*
526. FRYDENBERG, OVE
5.4.1968 *13.12.1929 †7.4.1975
Dr.phil., professor i genetik ved AaU.
Overs. 1975-76 (Diter von Wettſtein).
527. FUGLEDE, BENT
5.4.1968 *8.10.1925
Dr.phil., professor i matematik ved KU.
528. GLAMANN, KRISTOF
5.4.1968 *26.8.1923
Dr.phil., professor i historie ved KU,
fil.dr.h.c.
529. LARSEN, POUL LAURITZ
1968 *30.10.1909 †16.7.1976
Dr.phil., professor i plantefysiologi ved
AaU, overført fra udenl. medlem (nr.
848).
Overs. 1976-77 (E. Steemann Nielsen).
530. MAGNUS, PREBEN CHRISTIAN
ALEXANDER VON
5.4.1968 *25.2.1912 †9.8.1973
Dr.med., direktør for Statens Serumin-
ſtitut, *Dr.h.c. (Glasgow)*.
Overs. 1973-74 (Ole Maaløe).
531. MOHR, JAN GUNNAR FAYE
5.4.1968 *10.1.1921
Dr.med., professor i medicinsk genetik
ved KU.
532. MØLLER, CHRISTIAN
KNAKKERGÅRD
5.4.1968 *4.7.1920
Dr.phil., professor i kemi ved OU.
533. PETERS, BERNARD
1968 *22.12.1910
Dr.phil., professor, bestyrer af Dansk
Rumforſkningsinſtitut, Ionofærelabo-
ratoriet, overført fra udenl. medlem (nr.
854).

534. SIMONSEN, MORTEN
1968 *31.3.1921
Dr.med., professor i transplanterations- og immunbiologi ved KU, overført fra udenl. medlem (nr. 907).
535. STEN-KNUDSEN, OVE
5.4.1968 *14.3.1919
Dr.med., professor i biofysik ved KU.
536. STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL
1968
(jvf.nr. 394,1939) *21.1.1908 †4.7.1987
Dr.phil., extraord. professor i astronomi (astrofysik) ved KU, *Dr.scient.h.c.*, overført til udenl. medlem (nr. 847), overført fra udenl. medlem 1968.
Overs. 1987-88 (Mogens Rudkjøbing og Anders Reiz).
537. WINTHER, AAGE FINN RAHR
5.4.1968 *8.5.1926
Dr.phil., professor i teoretisk fysik ved KU.
538. ELLEHØJ, SVEND AAGE JENSEN
3.4.1970 *8.9.1924 †28.1.1988
Dr.phil., professor i historie ved KU.
Overs. 1988-89 (Niels Steensgaard).
539. LÆSSØE, JØRGEN
3.4.1970 *2.6.1924
Dr.phil., ekstraord. professor i assyriologi ved KU.
540. BIRKELUND, TOVE
2.4.1971 *28.11.1928 †24.6.1986
Dr.phil., professor i historisk geologi ved KU.
Overs. 1986-87 (Arne Noe-Nygaard).
541. BJERRUM, ANDERS POULSEN
2.4.1971 *12.3.1903 †6.1.1984
Dr.phil., professor i dansk sprog ved KU.
Overs. 1984-85 (John Kousgård Sørensen).
542. BÖCHER, TYGE WITTRÖCK
2.4.1971 *25.10.1909 †15.3.1983
Dr.phil., professor i botanik ved KU.
Overs. 1983-84 (Kai Larsen).
543. CHRISTENSEN, BENT
2.4.1971 *22.8.1930
Dr.phil., professor i systematisk zoologi ved KU.
544. DAL, PER JOHAN ERIK
2.4.1971 *20.12.1922
Dr.phil., fagleder ved Danmarks Biblioteksskole, *administrator ved Det danske Sprog- og Litteraturselskab*.
545. EGEROD, SØREN CHRISTIAN
2.4.1971 *8.7.1923
Dr.phil., professor i østasiatisk sprog med særligt henblik på kinesisk ved KU, *fil.dr.h.c.*
546. JACOBSEN, ERIC AUGUST
2.4.1971 *5.4.1923
Dr.phil., professor i engelsk sprog og litteratur ved KU.
547. KJELDGAARD, NIELS OLE
2.4.1971 *2.6.1926
Dr.phil., professor i molekylær biologi ved AaU.
548. KRISTENSEN, LEIF
2.4.1971 *4.1.1934
Ph.D., professor i matematik ved AaU.
549. KRUGHØFFER, POUL WEBER
2.4.1971 *15.11.1914
Dr.med., professor i fysiologi ved KU.
550. LUND, BODIL VIBEKE JERSLEV
2.4.1971 *30.4.1919
Dr.phil., professor i kemi ved Danmarks Farmaceutiske Højskole.

551. NICOLAISEN, ARNE
JOHANNES
2.4.1971 *27.5.1921 †2.2.1980
Dr.phil., professor i etnografi ved KU.
Overs. 1981-82 (C.J. Becker).
552. PIHL, MOGENS
2.4.1971 *22.4.1907 †17.3.1986
Dr.phil., professor i fysik ved KU.
Overs. 1986-87 (Olaf Pedersen).
553. SKYUM-NIELSEN, NIELS
HOLGER
2.4.1971 *17.10.1921 †5.10.1982
Dr.phil., professor i historie ved KU.
Overs. 1983-84 (Svend Ellehøj).
554. STIEF, CARL
2.4.1971 *11.8.1914
Dr.phil., professor i slavisk filologi ved KU.
555. GLAHN, HENRIK
7.4.1972 *29.5.1919
Dr.phil., professor i musikvidenskab ved KU.
556. ASMUSSEN, JES PETER
13.4.1973 *2.11.1928
Dr.phil., professor i iransk filologi ved KU, *teol.dr.h.c.*
557. BLEGVAD, MOGENS
13.4.1973 *25.6.1917
Dr.phil., professor i filosofi ved KU.
558. ANDERSEN, SVEND
THORKILD
5.4.1974 *12.9.1926
Dr.phil., statsgeolog ved Danmarks Geologiske Undersøgelse.
559. BACH, PETER HEINRICH
NIELSEN
5.4.1974 *17.7.1905 †28.6.1984
Dr.phil., professor i germansk filologi ved AaU.
Overs. 1985-86 (Bengt Algot Sørensen).
560. BEHNKE, OLAV
5.4.1974 *3.5.1929
Dr.med., professor i cytologi ved KU.
561. BJØL, ERLING
5.4.1974 *11.12.1918
Dr.scient.pol., professor i statskundskab ved AaU, overført til udenl. medlem 1984 (nr. 1143).
562. DALGÅRD, SUNE BYSTED
5.4.1974 *9.5.1922
Dr.phil., overarkivar ved Rigsarkivet, Kbh., *landsarkivar ved Landsarkivet for Sjælland.*
563. ELLITSGAARD-RASMUSSEN,
KNUD
5.4.1974 *23.6.1923
Mag.scient., direktør for Grønlands Geologiske Undersøgelse, *D.Sc.h.c.*
564. FROM, FRANZ GUSTAV
5.4.1974 *14.2.1914
Dr.phil., professor i psykologi ved KU.
565. HJORTH, POUL VALDEMAR
LINDEGÅRD
5.4.1974 *24.7.1927
Dr.phil., professor i dansk sprog ved Danmarks Lærerhøjskole, *professor i nordiske sprog ved KU.*
566. JENSEN, HENNING HØJGAARD
5.4.1974 *21.11.1918
Professor i fysik ved KU, *Dr.h.c. (DTH).*
567. KABELL, AAGE NICOLAI
5.4.1974 *25.7.1920 †20.12.1981
Dr.phil., Dr.filos.h.c., professor i nordisk litteratur ved AaU.
Overs. 1981-82 (Erik Dal).
568. LASSEN, ULRIK VILHELM
5.4.1974 *17.4.1930
Dr.med., professor i zoofysiologi med særligt henblik på almen fysiologi ved KU, *forskningsdirektør i Novo Industri A/S (senere Novo-Nordisk).*

569. MOTTELSON, BEN ROY
1974 *9.7.1926
Ph.D., professor ved NORDITA,
overført fra udenl. medlem 1974 (nr. 843).
570. RASMUSSEN, POUL
NØRREGAARD
5.4.1974 *9.5.1922
Dr.polit., professor i nationaløkonomi
ved KU.
571. SEIDENFADEN, GUNNAR
5.4.1974 *24.2.1908
Dr.phil.h.c. & scient.h.c.(botanik), am-
bassadør, udenrigsråd.
572. SIIM, JØRGEN CHRISTIAN
5.4.1974 *1.10.1915
Dr.med., overlæge ved Statens Serum-
stutit, *direktør smsteds*.
573. GELTING, JØRGEN HENRIK
4.4.1975 *19.12.1912
Dr.polit., professor i nationaløkonomi
ved AaU.
574. GOMARD, BERNHARD
4.4.1975 *9.1.1926
Dr.jur., professor i retsvidenskab ved
KU, *Jur.dr.h.c.*
575. HVIDTFELDT, ANTON POUL
ARILD PETER
4.4.1975 *26.6.1915
Dr.phil., professor i religionssociologi
ved KU.
576. KLENOW, HANS
4.4.1975 *7.2.1923
Dr.phil., professor i biokemi ved KU.
577. MONBERG, TORBEN
4.4.1975 *25.7.1929
Dr.phil., professor i kultursociologi ved
KU, *overinspektør ved Nationalmuseet*.
578. NYKROG, PER
4.4.1975 *1.11.1925
Dr.phil., professor i romansk filologi ved
- AaU, *professor ved Harvard Univ., Cambr.,
Mass., overført til udenl. medlem 1982
(nr. 1133)*.
579. SASS, ELSE KAI
4.4.1975 *6.1.1912 †16.12.1987
Professor i kunsthistorie ved KU.
Overs. 1988-89 (Erik Fischer).
580. FAVRHOLDT, DAVID
CORNBABY
9.4.1976 *24.4.1931
Dr.phil., professor i filosofi ved OU.
581. LARSEN, PEDER OLESEN
9.4.1976 *7.9.1934
Dr.phil., professor i organisk kemi ved
DKVL, *direktør for Forskningsdirektoratet,
formand for Danmarks Grundforskningsfond*.
582. MARCKER, KJELD ADRIAN
9.4.1976 *27.12.1932
Dr.phil., professor i biologisk kemi ved
AaU.
583. NATHAN, OVE HEYMAN
WANDALL
9.4.1976 *12.1.1926
Dr.phil., professor i fysik ved KU.
584. STRID, ARNE KRISTER
9.4.1976 *7.3.1943
Fil.dr., professor i systematisk botanik
ved KU.
585. THOMSEN, NIELS JØRGEN
9.4.1976 *21.4.1930
Dr.phil., professor i nyere historie ved
KU.
586. ANDERSEN, SVEND OLAV
14.4.1977 *9.10.1929
Dr.phil., professor i zoofysiologi ved
KU, *professor i biokemi smsteds*.
587. BERTHELSEN, ASGER
14.4.1977 *30.4.1928
Dr.phil., professor i geologi ved KU.

588. BJØRNHOLM, SVEN
14.4.1977 *9.9.1927
Dr.phil., docent i fysik ved KU.
589. DANSGAARD, WILLI
14.4.1977 *30.8.1922
Dr.phil., professor i massespektrometri ved KU.
590. ENGBERG, INGEMAR
14.4.1977 *1.3.1935
Med.dr., professor i fysiologi ved AaU.
591. FENCHEL, TOM MICHAEL
14.4.1977 *19.3.1940
Dr.phil., professor i zoologi med særligt henblik på økologi ved AaU, *professor i marinbiologi ved KU*.
592. FINK, TROELS MARSTRAND
TRIER
1977 *18.4.1912
Dr.phil., fhv. professor i historie ved AaU, fhv. dansk generalkonsul i Flensborg, *Dr.h.c. (OU)*, overført fra udenl. medlem (nr. 1018).
593. FISCHER, ERIK ADOLF
14.4.1977 *8.10.1920
Mag.art., overinspektør ved Den Kgl. Kobberstiksamlng, Statens Museum for Kunst, lektor i kunsthistorie ved KU, *Dr.phil.h.c.*
594. HENDRIKSEN, HANS
FREDERIK
14.4.1977 *6.6.1913 †11.4.1989
Dr.phil., professor i indisk-østerlandsk filologi ved KU.
Overs. 1989-90 (Jes Asmussen).
595. HOLMSGAARD, ERIK
14.4.1977 *21.6.1921
Dr.agro., forstander ved Statens Forstlige Forsøgsvæsen i Springforbi.
596. JOHANSEN, HOLGER FRIIS
14.4.1977 *29.4.1927
Dr.phil., professor i klassisk filologi ved AaU.
597. LUNDQUIST, FRANK
14.4.1977 *31.5.1916
Dr.phil., professor i biokemi ved KU.
598. MACKINTOSH, ALLAN ROY
14.4.1977 *22.1.1936
Ph.D., professor i eksperimentel faststof-fysik ved KU, *fil.dr.h.c., direktør for NOR-DITA*.
599. MAUNSBACH, ARVID
BERNHARD
14.4.1977 *9.5.1937
Med.dr., professor i anatomi ved AaU.
600. PEDERSEN, GERT KJÆRGÅRD
14.4.1977 *13.4.1940
Dr.phil., professor i matematik ved KU.
601. SCHÄFFER, CLAUS ERIK
14.4.1977 *31.1.1930
Cand.polyt., lektor, afdelingsleder for Uorganisk-kemisk Laboratorium, KU, *professor i uorganisk kemi smsteds*.
602. SPANG-HANSEN, HENNING
14.4.1977 *22.1.1920
Dr.phil., professor i anvendt og matematiske lingvistik ved KU.
603. SØRENSEN, SØREN OLE
14.4.1977 *29.9.1920
Dr.phil., professor i musikvidenskab ved AaU.
604. THAYSEN, JØRN CHRISTIAN
HESS
14.4.1977 *19.10.1921
Dr.med., overlæge, professor i intern medicin ved KU.
605. WAABEN, JENS KNUD
14.4.1977 *6.6.1921
Dr.jur., extraord. professor i retsvidenskab ved KU, *juris dr.h.c.*

606. BRØNDSTED, MOGENS
HOLGER
13.4.1978 *12.11.1918
Fil.dr.h.c., professor i nordisk litteratur ved OU.
607. CHRISTENSEN, CHRISTEN
TORBEN
13.4.1978 *29.3.1921 †8.9.1983
Dr.theol. & teol.dr.h.c., professor i kirke- og dogmehistorie ved KU.
Overs. 1984-85 (Leif Grane).
608. DAHL, JENS PEDER JENSEN
13.4.1978 *30.7.1934
Dr.phil., professor i kemisk fysik ved DTH.
609. GJØDESEN, MOGENS
13.4.1978 *15.7.1915 †2.3.1989
Mag.art., fhv. direktør for Ny Carlsberg Glyptotek.
Overs. 1989-90 (P.J. Riis).
610. HANSEN, HANS JØRGEN
STEEN
13.4.1978 *6.8.1939
Dr.phil., docent i historisk geologi og palæontologi ved KU.
611. JOHANSEN, KARSTEN FRIIS
13.4.1978 *5.12.1930
Dr.phil., professor i antik og middelalderlig filosofi ved KU.
612. LASSEN, NIELS ALEXANDER
13.4.1978 *7.12.1926
Dr.med., overlæge ved Bispebjerg Hospitals Klinisk-fysiologiske Laboratorium, Dr.med.h.c., med.dr.h.c., Dr.h.c. (Université Paul Sabatier de Toulouse), *forskningsrådsprofessor i neurovidenskab smsteds.*
613. LUND, EBBA
13.4.1978 *22.9.1923
Dr.scient., professor i veterinærmedicinsk virologi og immunologi ved DKVL.
614. MADSEN, IB HENNING
13.4.1978 *12.4.1942
Ph.D., lektor i matematik ved AaU, *professor i matematik smsteds.*
615. MUNCH-PETERSEN, INGER
AGNETE
13.4.1978 *8.9.1917
Dr.phil., professor i biologisk kemi ved KU.
616. MØLLER, HANS BJERRUM
13.4.1978 *11.5.1932
Dr.phil., leder af Fysikafdelingen ved Atomenergikommissionens Forsøgsanlæg, Risø, *forskningsdirektør smsteds., adm. direktør smsteds.*
617. PEDERSEN, OLAF
13.4.1978 *8.4.1920
Dr.phil., professor i de eksakte videnskabers historie ved AaU.
618. PETERSEN, ERLING LADEWIG
13.4.1978 *1.4.1929
Dr.phil., professor i historie ved OU.
619. RASMUSSEN, HOLGER
13.4.1978 *8.4.1915
Dr.phil., overinspektør ved Nationalmuseet.
620. RISCHER, JØRGEN
13.4.1978 *10.8.1934
Dr.phil., lektor i fonetik ved KU. *professor i lingvistik smsteds., professor i fonetik smsteds.*
621. SØRENSEN, BENGT ALGOT
13.4.1978 *24.11.1927
Dr.phil., professor i tysk sprog og litteratur ved OU.
622. SØRENSEN, HENNING
13.4.1978 *20.4.1926
Dr.phil., professor i geologi (petrografi) ved KU, statsgeolog, *professor i petrologi smsteds.*

623. WIETH, JENS OTTO
13.4.1978 *11.12.1932 †29.9.1984
Dr.med., afdelingsleder, lektor i biofysik ved KU.
Overs. 1985-86 (Ove Sten-Knudsen).
624. ANDERSEN, TORKILD
5.4.1979 *19.6.1934
Dr.phil., professor i fysik ved AaU.
625. BERTHELSEN, OLE
5.4.1979 *24.3.1919
Dr.phil., direktør for Danmarks Geologiske Undersøgelse.
626. BUCHWALD, VAGN
FABRITIUS
5.4.1979 *23.6.1929
Civiling., Dr.scient., lektor i metallære ved DTH, *docent i metallære smsteds*.
627. CHRISTENSEN, JOHNNY CARL
5.4.1979 *5.3.1930
Dr.phil., professor i klassisk filologi ved KU.
628. CHRISTIANSEN, SOFUS EMIL
5.4.1979 *23.6.1930
Dr.phil., professor i geografi (med særligt henblik på landbrugsgeografi og økologisk kulturgeografi) ved KU.
629. LARSEN, KAI
5.4.1979 *15.11.1926
Professor i botanik ved AaU.
630. LUND, HENNING
5.4.1979 *15.9.1929
Dr.phil., lektor i kemi ved AaU, *docent i kemi smsteds*.
631. MICHELSEN, AXEL ALBERT
5.4.1979 *1.3.1940
Dr.phil., professor i biologi ved OU.
632. MOUSTGAARD, IB KRISTIAN
5.4.1979 *10.1.1926
Dr.phil., professor i psykologi ved KU.
633. NISSEN, POUL ERIK
5.4.1979 *2.9.1939
Lic.scient., lektor i astronomi ved AaU, *docent i astronomi smsteds*.
634. OLSEN, OLAF HEYMANN
5.4.1979 *7.6.1928
Dr.phil., professor i middelalderarkæologi ved AaU, *rigsantikvar*.
635. SVANE, GUNNAR O.
5.4.1979 *25.9.1927
Dr.phil., professor i slaviske sprog og litteraturer ved AaU.
636. BARNDORFF-NIELSEN, OLE
10.4.1980 *18.3.1935
Dr.phil., professor i matematik med særligt henblik på matematisk statistik ved AaU.
637. BREDSORFF, ELIAS LUNN
1980 *15.1.1912
Dr.phil., fhv. Reader in Scandinavian Studies ved Univ. of Cambridge, overført fra udenl. medlem (nr. 1032).
638. ESTRUP, HECTOR
10.4.1980 *16.1.1934
Dr.polit., professor i nationaløkonomi ved KU.
639. FORCHHAMMER, JES
10.4.1980 *5.4.1934
Dr.phil., afdelingsleder (overlæge) ved Fibiger-Laboratoriet.
640. HOLSTENER-JØRGENSEN,
HELGE
10.4.1980 *10.12.1924
Dr.agro., afdelingsleder ved Statens Forstlige Forsøgsvæsen.
641. JÓNASSON, PÉTUR MIKKEL
10.4.1980 *18.6.1920
Dr.phil., professor i ferskvandsbiologi ved KU.

642. KULLENBERG, GUNNAR
10.4.1980 *1.7.1938
Dr.phil., professor i fysisk oceanografi ved KU.
643. LIDIN, OLOF
10.4.1980 *3.2.1926
Ph.D., professor i japansk ved KU.
644. NIELSEN, THØGER
10.4.1980 *30.10.1919
Dr.jur., fhv. professor i retsvidenskab ved KU, overført til udenl. medlem 1984 (nr. 1148).
645. OLESEN, POUL
10.4.1980 *28.4.1939
Mag.scient., lektor i teoretisk fysik ved KU.
646. PINBORG, JAN
10.4.1980 *29.4.1937 †24.9.1982
Dr.phil., professor i klassisk filologi ved KU.
Overs. 1984-85 (Johnny Christensen).
647. RAASTED, JØRGEN
10.4.1980 *19.3.1927
Dr.phil., docent i klassisk filologi ved KU.
648. SVEJGAARD, ARNE
10.4.1980 *13.3.1937
Dr.med., overlæge ved Vævstypelaboratoriet, Rigshospitalet, *adjungeret professor i immunologi ved KU.*
649. SØRENSEN, JOHN KOUSGÅRD
10.4.1980 *6.12.1925
Dr.phil., professor i dansk sprog ved KU, *Dr.h.c. (Upps.).*
650. ALS-NIELSEN, JENS
9.4.1981 *21.1.1937
Civiling., Dr.phil., leder af Sektionen for Faststoffysik, Fysikafdelingen, Forsøgssanlæg Risø, *afdelingsleder for Fysikafdelingen smsteds.*
651. EJSKJÆR, INGER
9.4.1981 *20.5.1926
Dr.phil., professor i dansk dialektologi ved KU.
652. ELIASEN, ERIK
9.4.1981 *2.9.1922
Dr.phil., professor i teoretisk meteorologi ved KU.
653. GRANE, LEIF
9.4.1981 *11.1.1928
Dr.theol., professor i teologi (kirke- og dogmehistorie, særligt Nordens Kirkehistorie) ved KU, *Dr.theol.h.c.*
654. HANSEN, SVEND AAGE
9.4.1981 *8.4.1919
Dr.polit., professor i dansk samfundsbeskrivelse og dansk økonomisk historie ved KU.
655. NIELSEN, EDUARD MIKAEL VANDBORG
9.4.1981 *8.5.1923
Dr.theol., professor i teologi (gl. testamente) ved KU, *teol.dr.h.c.*
656. POULSEN, VALDEMAR JULES
9.4.1981 *28.11.1929
Dr.phil., professor i geologi (med særligt henblik på biostratigrafi) ved KU.
657. RASMUSSEN, SVEND ERIK
9.4.1981 *19.11.1925
Dr.phil., professor i uorganisk kemi ved AaU.
658. REHFELD, JENS
9.4.1981 *11.10.1941
Dr.med., overlæge, *Dr.scient., professor i klinisk kemi ved KU.*
659. TYGSTRUP, NIELS
9.4.1981 *26.5.1926
M.D., professor i intern medicin ved KU.

660. ANDERSEN, JENS ULRIK
15.4.1982 *2.9.1941
Mag.scient., professor i eksperimentalfysik ved AaU.
661. BERG, CHRISTIAN
15.4.1982 *2.6.1944
Dr.phil., professor i matematik ved KU.
662. CHRISTENSEN, BENT
15.4.1982 *20.11.1921
Dr.jur., professor i retsvidenskab ved KU.
663. ELLER, POVL HENRIK
15.4.1982 *8.11.1925 †12.1.1989
Dr.phil., direktør ved Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.
Overs. 1989-90 (Olaf Olsen).
664. FIL, NIELS PETER
15.4.1982 *8.2.1941
Lic.scient., lektor i mikrobiologi ved KU, *direktør for molekylær biologi R & D, Novo Industri A/S, direktør for Bioscience, Novo Nordisk A/S.*
665. LINDERBERG, JAN
15.4.1982 *27.10.1934
Fil.dr., professor i teoretisk kemi ved AaU.
666. MATHIESSEN, POUL
CHRISTIAN
15.4.1982 *1.2.1933
Dr.polit., professor i demografi ved KU.
667. NØJGAARD, MORTEN
15.4.1982 *28.7.1934
Dr.phil., professor i romansk sprog og litteratur ved OU.
668. OLSSON, LENNART
15.4.1982 *18.9.1949
Dr.med., forskningsstipendiat i cancerbiologi ved Planlægningsrådet for Forskningen, *professor ved Det lægevidenskabelige Forskningsråd.*
669. SPANG-HANSEN, EBBE CATO
15.4.1982 *14.9.1928
Dr.phil., professor i romansk filologi ved KU.
670. STEENSGAARD, NIELS
15.4.1982 *7.3.1932
Dr.phil., professor i historie ved KU.
671. THORN, NIELS ANKER
15.4.1982 *1.8.1924
Dr.med., professor i fysiologi ved KU.
672. DAHLERUP, TROELS
21.4.1983 *3.12.1925
Dr.theol., professor i nyere historie ved AaU.
673. DANØ, SVEN
21.4.1983 *22.2.1922
Dr.polit., professor i driftsøkonomi ved KU.
674. MØRKHOLM, OTTO
21.4.1983 *28.7.1930 †16.7.1983
Dr.phil., overinspektør, Den Kongelige Mønt- og Medaillesamling, Nationalmuseet.
Overs. 1984-85 (Rudi Thomsen).
675. ANDERSEN, ELLEN
12.4.1984 *1.3.1937
Dr.polit., professor i nationaløkonomi (med særligt henblik på empirisk økonomi) ved KU.
676. BECHGAARD, KLAUS
12.4.1984 *5.3.1945
Lic.scient., professor i organisk kemi ved KU.
677. BRÆSTRUP, CLAUS TYCHO
12.4.1984 *18.1.1945
Dr.med., direktør for Farmaka R&D, Novo Industri A/S, *adjungeret professor i neurovidenskab ved KU, forskningsdirektør i Novo Nordisk A/S.*

678. COTTERILL, RODNEY M. J.
12.4.1984 *27.9.1933
D.Phil., D.Sc., professor i fysisk metal-
lære ved DTH.
679. JOHANSEN, HANS CHRISTIAN
12.4.1984 *27.6.1935
Dr.oecon., professor i økonomisk histo-
rie ved OU.
680. JOHANSEN, PETER
12.4.1984 *29.1.1938
Dr.phil., professor i datalogi ved KU.
681. JØRGENSEN, BO BARKER
12.4.1984 *22.9.1946
Dr.scient., lektor i mikrobiel økologi ved
AaU, *forskningsprofessor smsteds.*
682. NILSSON, JYTTE REICHSTEIN
12.4.1984 *27.4.1932
Dr.phil., lektor i protozoologi ved KU,
docent i protozoologi smsteds.
683. SKYDGAARD, JENS ERIK
12.4.1984 *16.4.1932
Dr.phil., professor i antikkens historie
ved KU.
684. THYSSEN, ANDERS
PONTOPPIDAN
12.4.1984 *17.7.1921
Dr.theol., professor i kirkehistorie ved
AaU.
685. BERGSAGEL, JOHN DAGFINN
1985 *19.4.1928
Ph.D., professor i musikvidenskab ved
KU, overført fra udenl. medlem (nr.
1089).
686. BUKDAHL, ELSE MARIE
25.4.1985 *12.6.1937
Dr.phil., rektor ved Det Kongelige Dan-
ske Kunstakademis billedkunstskoler.
687. OLSEN, BIRGER MUNK
25.4.1985 *26.6.1935
Dr.litt., professor i romansk sprog og
litteratur ved KU.
688. ØRSNES, MOGENS
25.4.1985 *7.3.1925
Dr.phil., fhv. overinspektør ved Natio-
nalmuseet.
689. FENGER, OLE
17.4.1986 *22.1.1931
Dr.jur., professor i retshistorie ved AaU.
690. HANSEN, PEDER GREGERS
17.4.1986 *11.1.1933
Dr.phil., professor i eksperimentalfysik
ved AaU.
691. HAAGERUP, UFFE VALENTIN
17.4.1986 *19.12.1949
Professor i matematik ved OU.
692. JØRGENSEN, SVEN-AAGE
17.4.1986 *22.7.1929
Professor i tysk filologi ved KU.
693. KROGSGAARD-LARSEN, POVL
17.4.1986 *17.5.1941
Dr.pharm., lektor ved Kemisk Labora-
torium, Danmarks Farmaceutiske Høj-
skole, *forskningsprofessor smsteds., professor
i medicinsk kemi smsteds.*
694. KAARSTED, TAGE HOLST
17.4.1986 *27.5.1928
Dr.phil., professor i moderne historie
ved OU, kgl. ordenshistoriograf.
695. MAEGAARD, JAN CARL
CHRISTIAN
17.4.1986 *14.4.1926
Dr.phil., professor i musikvidenskab ved
KU.
696. MOLIN, SØREN
17.4.1986 *29.11.1947
Lic.scient., professor i anvendt mikrobi-
el genetik ved DTH.

697. NIELSEN, AKSEL
CHRISTOPHER WIIN
17.4.1986 *17.12.1924
Fil.dr., direktør for Meteorologisk Institut, *Dr.scient.h.c., professor i fysik (med særligt henblik på dynamisk meteorologi) ved KU.*
698. SURLYK, FINN CHRISTIAN
17.4.1986 *17.3.1943
Dr.scient., forskningsprofessor ved Grønlands Geologiske Undersøgelse, *professor i geologi ved KU.*
699. SØRENSEN, KNUD OSCAR
17.4.1986 *2.2.1928
Dr.phil., professor i engelsk filologi ved AaU.
700. FELDBÆK, OLE
9.4.1987 *22.7.1936
Dr.phil., professor i historie (med særligt henblik på økonomisk historie) ved KU.
701. HANSEN, MOGENS HERMANN
9.4.1987 *20.8.1940
Dr.phil., lektor i klassisk filologi ved KU.
702. TAMM, DITLEV
9.4.1987 *7.3.1946
Dr.jur. & phil., professor i retsvidenskab (med særligt henblik på undervisning og forskning i retshistorie) ved KU.
703. THODBERG, CHRISTIAN
9.4.1987 *7.2.1929
Dr.phil., professor i teologi (med praktisk teologi som hovedfag) ved AaU, kgl. konfessionarius.
704. CHRISTIANSEN, FREDDY
VILLIOM BUGGE
7.4.1988 *22.1.1946
Lic.scient., lektor i genetik ved AaU, *docent i genetik smsteds.*
705. HAMMER, CLAUS UFFE
7.4.1988 *3.11.1945
Lic.scient., lektor i geofysik ved KU, *docent i geofysik smsteds.*
706. HOFFMANN, ELSE KAY
7.4.1988 *10.3.1942
Dr.scient., lektor i biokemi ved KU, *docent i biokemi smsteds.*
707. KRISTENSEN, NIELS PEDER
7.4.1988 *2.3.1943
Dr.scient., lektor i entomologi ved KU, *docent i entomologi smsteds.*
708. NANSEN, PETER
7.4.1988 *8.6.1938
Dr.med.vet., professor i veterinær mikrobiologi og hygiejne ved DKVL, *professor i veterinær parasitologi smsteds.*
709. NIELSEN, HOLGER FRITS
BECH
7.4.1988 *25.8.1941
Forskningsprofessor i fysik ved KU, *professor i fysik smsteds.*
710. SIGMUND, PETER
7.4.1988 *5.4.1936
Dr.rer.nat., professor i fysik ved OU.
711. BALLING, JACOB LETH
30.3.1989 *11.2.1928
Dr.theol., professor i kirke- og dogmehistorie (med særligt henblik på oldtid og middelalder) ved AaU.
712. EBBESEN, STEN
30.3.1989 *23.6.1946
Dr.phil., docent i græsk og latinsk middelalderfilologi ved KU.
713. HØRBY, KAI ANKER
30.3.1989 *22.10.1935
Dr.phil., lektor i historie ved KU, *docent i historie smsteds.*

714. JENSEN, JØRGEN
30.3.1989 *30.7.1936
Mag.art., museumsinspektør ved Nationalmuseet.
715. LUNDGREEN-NIELSEN,
FLEMMING
30.3.1989 *24.1.1937
Dr.phil., lektor i nordisk filologi ved KU, *docent i nordisk filologi smsteds.*
716. OTZEN, BENEDIKT
30.3.1989 *16.12.1929
Dr.theol., professor i teologi (gammeltestamentlig eksegese) ved AaU.
717. BILLING, GERT DUE
19.4.1990 *8.4.1946
Dr.scient., forskningsprofessor i kemi ved KU.
718. BOCK, KLAUS
19.4.1990 *2.7.1944
Lic.techn., professor ved Carlsberg Laboratoriets Kemiske Afdeling.
719. CHRISTENSEN-DALSGAARD,
JØRGEN
19.4.1990 *6.10.1950
Ph.D., lektor i astronomi ved AaU.
720. FRIIS, IB
19.4.1990 *12.1.1945
Fil.dr., Dr.scient., lektor ved Botanisk Museum, KU, *docent smsteds.*
721. HULTBORN, HANS
19.4.1990 *17.11.1943
Med.dr., professor ved Neurofysiologisk Institut, KU.
722. JØRGENSEN, PETER LETH
19.4.1990 *31.1.1938
Dr.med., professor i fysiologi ved August Krogh Institutet, KU.
723. POULSEN, OVE
19.4.1990 *23.1.1946
Dr.scient., forskningsprofessor i fysik ved AaU, *professor, direktør for Mikroelektronikcentret, DTH.*
724. ROEPSTORFF, PETER
19.4.1990 *10.6.1942
Cand.polyt., lektor i molekylær biologi ved OU, *forskningsprofessor i molekylær biologi smsteds.*
725. THOMASSEN, CARSTEN
19.4.1990 *22.8.1948
Ph.D., professor i matematik ved DTH.
726. BASBØLL, HANS
4.4.1991 *12.7.1943
Professor i nordiske sprog (med særligt henblik på dansk sprog og nyere lingvistiske studieområder) ved OU.
727. GIVERSEN, SØREN
4.4.1991 *9.1.1928
Dr.theol., professor i teologi ved AaU.
728. HANNESTAD, LISE
4.4.1991 *15.10.1943
Dr.phil., docent i klassisk arkæologi ved AaU.
729. KOCH, CARL HENRIK
4.4.1991 *15.11.1938
Dr.phil., docent i filosofi ved KU.
730. STOKLUND, BJARNE
4.4.1991 *17.1.1928
Dr.phil., professor i europæisk etnologi ved KU.
731. ØHRGAARD, PER
4.4.1991 *6.2.1944
Dr.phil., professor i germansk filologi ved KU.
732. BREUNING-MADSEN, HANS
2.4.1992 *25.2.1949
Dr.scient., professor i naturgeografi ved KU.

733. ČVITANOVIC, PREDRAG
2.4.1992 *1.4.1946

Ph.D., Carlsberg forskningsprofessor
ved Niels Bohr Institutet, KU og NOR-
DITA.

734. FLENSTED-JENSEN, MOGENS
2.4.1992 *2.9.1942

Dr.scient., professor i matematik ved
DKVL.

735. LARSEN, ERIK HVIID
2.4.1992 * 31.7.1940

Dr.scient., docent ved Zoofysiologisk
Laboratorium A, KU.

736. MOESTRUP, ØJVIND
2.4.1992 * 15.12.1941

Dr.scient., professor i botanik ved KU.

737. RASMUSSEN, KAARE LUND
2.4.1992 *5.6.1953

Dr.scient., Carlsbergfondprofessor ved
OU.

738. SØNDERGAARD, MORTEN
2.4.1992 *30.12.1948

Lic.scient., professor i limnologi ved
KU.

739. ULSTRUP, JENS
2.4.1992 *23.6.1941

Dr.scient., professor i uorganisk kemi
ved DTH.

740. WESTERGAARD, OLE
2.4.1992 * 23.7.1940

Mag.scient., docent, Institut for Mole-
kylær Biologi, AaU.

Udenlandske medlemmer indvalgt mellem 13. nov. 1942 og 30. juni 1992

Denne liste fortsætter den, der findes i S I 386-428, og er opstillet efter tilsvarende principper. Fag- og stillingsbetegnelser er normalt oversat til dansk, mens navnene på universiteter og andre institutioner så vidt muligt er gengivet i den officielle form. Æresdoktorgrader er ikke medtaget, og andre doktorgrader er anført som »Dr.«. Stillinger opnået i eller efter indvalgsåret er anført med kursiv.

660. AHLMANN, HANS JAKOB
KONRAD WILHELMSSON
12.4.1946 *14.11.1889 †10.3.1974
Dr., professor i geografi ved Stockholms
Högskola.

661. ANGLÉS, HIGINI
12.4.1946 *1.1.1888 †8.12.1969
Dr., direktør for Instituto Español de
Musicologia, Barcelona, *professor, præsident for Pontificio Istituto di Musica Sacra, Rom.*

662. BAILEY, SIR HAROLD
WALTER
12.4.1946 *16.12.1899
Dr., professor i sanskrit ved Cambridge
Univ.

663. BEAZLEY, SIR JOHN
DAVIDSON
12.4.1946 *13.9.1885 †6.5.1970
Dr., professor i klassisk arkæologi og
kunst ved Oxford Univ.

664. BENVENISTE, ÉMILE
12.4.1946 *27.5.1902 †3.10.1976
Dr., professor i sammenlignende sprog-
videnskab ved Collège de France.

665. BOËTHIUS, CARL AXEL
12.4.1946 *18.7.1889 †7.5.1969
Dr., professor i klassisk arkæologi (forn-
kunskaap och antikens historia) ved Gö-
teborgs Högskola.

666. BROGLIE, LOUIS-VICTOR-
PIERRE-RAYMOND, PRINCE
DE
12.4.1946 *15.8.1892 †19.3.1987
Dr., professor i teoretisk fysik ved Univ.
de Paris à la Sorbonne, Paris.

667. BUCHTHAL, FRITZ
12.4.1946 *19.8.1907
Dr., direktør for Neurofysiologisk Insti-
tut ved KU, *professor i neurofysiologi
smsteds., Consultant ved National Institutes of
Health, Bethesda, Md., overført til indenl.
medl. 1947 (nr. 416), overført til udenl.
medl. 1986.*

668. CHADWICK, SIR JAMES
12.4.1946 *20.10.1891 †24.7.1974
Dr., professor i fysik ved Univ. of Liver-
pool, *professor i fysik, Master of Gonville and
Caius College, Cambridge Univ.*

669. DRINKER, CECIL K.
12.4.1946 *17.3.1887 †14.4.1956

Dr., professor i fysiologi ved Harvard Univ., School of Public Health, Boston, Mass.

670. FENCHEL, MORITZ WERNER
12.4.1946 *3.5.1905 †24.1.1988

Dr., docent i matematik ved DTH, *professor i matematik ved KU*, overført til indenl. medlem 1948 (nr. 424).

671. FLEMING, SIR ALEXANDER
12.4.1946 *6.8.1881 †11.3.1955

Dr., professor i bakteriologi ved Univ. of London.

672. FLOREY, SIR HOWARD
WALTER

12.4.1946 *24.9.1898 †21.2.1968

Dr., professor i patologi ved Oxford Univ., *Lord, Provost of The Queens College, Oxford Univ.*

673. GRÉGOIRE, HENRI-CLÉMENT-
GUSTAVE

12.4.1946 *21.3.1881 †28.9.1964

Dr., professor i græsk ved Univ. libre de Bruxelles.

674. HAMMARSTEN, EINAR

12.4.1946 *4.1.1889 †16.2.1968

Dr., professor i kemi og farmaci ved Kungl. Karolinska Medikokirurgiska Institutet, Stockholm.

675. HANSTRÖM, BERTIL

12.4.1946 *20.11.1891 †17.7.1969

Dr., professor i zoologi ved Lunds Univ.

676. HILL, SIR ARCHIBALD
VIVIAN

12.4.1946 *26.9.1886 †3.6.1977

Dr., professor i fysiologi ved Univ. of London.

677. JOLIOT, JEAN-FRÉDÉRIC

12.4.1946 *19.3.1900 †14.8.1958

Dr., professor i kernekemi ved Collège de France.

678. JONES, SIR HAROLD
SPENCER

12.4.1946 *29.3.1890 †3.11.1960

Dr., Astronomer Royal, direktør for Royal Greenwich Observatory.

679. KAPITZA, PJOTR
LEONIDOVICH

12.4.1946 *8.7.1894 †8.4.1984

Dr., professor, direktør for S.I. Vavilov Institut for Fysiske Problemer under Akademia Nauk SSSR, Moskva.

680. KLEIN, OSKAR BENJAMIN

12.4.1946 *15.9.1894 †5.2.1977

Dr., professor i mekanik ved Stockholms Högskola, *professor i teoretisk fysik ved Stockholms Univ.*

681. LINDBLAD, BERTIL

12.4.1946 *26.11.1895 †25.6.1965

Dr., direktør for Stockholms Observatorium.

682. L'ORANGE, HANS PETER

12.4.1946 *2.3.1903 †5.12.1983

Dr., professor i klassisk arkæologi og kunsthistorie ved Univ. i Oslo.

683. MAROUZEAU, JULES

12.4.1946 *20.3.1878 †27.9.1964

Dr., professor i latinsk sprog og litteratur ved Univ. de Paris à la Sorbonne.

684. MEITNER, LISE

12.4.1946 *7.11.1878 †27.10.1968

Dr., professor ved Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens Forskningsinstitutet för Fysik, Stockholm.

685. MORGENSTIERNE, GEORG

VALENTIN VON MUNTHE AV

12.4.1946 *3.1.1892 †3.3.1978

Dr., professor i indisk filologi ved Univ. i Oslo.

686. NORDHAGEN, ROLF

12.4.1946 *21.10.1894 †8.3.1979

Dr., professor i botanik ved Univ. i Oslo.

687. POST, ERNST JACOB
LENNART VON
12.4.1946 *16.6.1884 †11.1.1951
Dr., professor i geologi ved Stockholms
Högskola.
688. RAMSTEDT, GUSTAF JOHN
12.4.1946 *22.10.1873 †25.11.1950
Dr., fhv. professor i altaisk sprogforsk-
ning ved Helsingfors Univ.
689. RICHARDS, ALFRED NEWTON
12.4.1946 *22.3.1876 †24.3.1966
Dr., professor i farmakologi ved Univ. of
Pennsylvania, Philadelphia, Penna.
690. RIESZ, MARCEL
12.4.1946 *16.11.1886 †4.9.1969
Dr., professor i matematik ved Lunds
Univ.
691. STRUVE, OTTO
12.4.1946 *12.8.1897 †6.4.1963
Dr., professor i astrofysik ved Univ. of
Chicago, Ill., direktør for Yerkes Obser-
vatory, direktør for McDonald Observa-
tory, Univ. of Texas, Texas.
692. TILLYARD, HENRY JULIUS
WESTENHALL
12.4.1946 *18.11.1881 †2.1.1968
Dr., professor i græsk ved University
College, Cardiff.
693. UHLENBECK, CHRISTIANUS
CORNELIUS
12.4.1946 *18.10.1866 †12.8.1951
Dr., professor i sanskrit og indoeuropæ-
isk sprogvidenskab ved Rijksuniv. te Lei-
den.
694. VEBLEN, OSWALD
12.4.1946 *24.6.1880 †10.8.1960
Dr., professor i matematik ved Institute
for Advanced Study, School of Mathe-
matics, Princeton, N.J.
695. WELLESZ, EGON JOSEPH
12.4.1946 *21.10.1888 †9.11.1974
Dr., lektor i musikhistorie ved Oxford
Univ., *Reader i byzantinsk musik smsteds*.
696. AHNLUND, NILS GABRIEL
11.4.1947 *23.8.1889 †11.1.1957
Dr., professor i historie ved Stockholms
Högskola.
697. ALBRIGHT, WILLIAM
FOXWELL
11.4.1947 *24.5.1891 †19.9.1971
Dr., professor i semitisk sprog ved The
Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md.
698. BLOOMFIELD, LEONARD
11.4.1947 *1.4.1887 †18.4.1949
Dr., professor i lingvistik ved Yale Univ.,
New Haven, Conn.
699. BORN, MAX
11.4.1947 *11.12.1882 †5.1.1970
Dr., professor i fysik ved Edinburgh
Univ.
700. GISLÉN, TORSTEN RICHARD
EMANUEL
11.4.1947 *21.6.1893 †27.8.1954
Professor i zoologi ved Lunds Univ.
701. HOLMBERG, AXEL OLOF
(OLLE)
11.4.1947 *20.10.1893 †7.6.1974
Dr., professor i litteraturhistorie og poe-
tik ved Lunds Univ.
702. KURYŁOWICZ, JERZY
11.4.1947 *26.8.1895 †28.1.1978
Fhv. professor i sammenlignende sprog-
videnskab ved Gosudarstvennyj Univ.
Im. Ivana Franko, Lwów, *professor i al-
men sprogvidenskab ved Uniwersytet Jagiel-
lónski, Kraków*.
703. MARCUS, ERNEST GOTTHELF
11.4.1947 *8.6.1893 †30.6.1968
Professor i zoologi ved Univ. de São
Paulo.

704. MELLANBY, SIR EDWARD
11.4.1947 *8.4.1884 †30.1.1955
Dr., fhv. professor, sekretær ved Medical Research Council, London.
705. OORT, JAN HENDRIK
11.4.1947 *28.4.1900
Dr., professor, direktør for Laboratorium voor Ruimteonderzoek, Leiden.
706. SIEGEL, CARL LUDWIG
11.4.1947 *31.12.1896 †4.4.1981
Professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N.J., *professor i matematik ved Georg-August-Univ. zu Göttingen*.
707. SOMMERFELT, ALF AXELSSØN
11.4.1947 *23.11.1892 †12.10.1965
Dr., professor i almen sprogvidenskab ved Univ. i Oslo.
708. SVEDBERG, THEODOR
11.4.1947 *30.8.1884 †25.2.1971
Dr., professor i fysisk kemi ved Kungl. Univ. i Uppsala.
709. VINOGRADOV, IVAN
MATVEEVICH
11.4.1947 *14.9.1891 †20.3.1983
Professor i matematik, direktør for V.A. Steklov Institut for Matematik, Moskva.
710. BONNEVIE, KRISTINE
ELISABETH HEUCH
2.4.1948 *8.10.1872 †30.8.1949
Fhv. professor i zoologi ved Univ. i Oslo.
711. BÖVING, ADAM GIEDE
2.4.1948 *31.7.1869 †16.3.1957
Dr., zoolog, Department of Biology, National Museum, The Smithsonian Institution, Washington, D.C.
712. FEDERLEY, HARRY
2.4.1948 *22.3.1879 †13.11.1951
Dr., professor i genetik ved Helsingfors Univ.
713. KLING, CARL ALBIN
2.4.1948 *17.5.1879 †19.7.1967
Dr., fhv. professor og direktør for Statens Bakteriologiske Laboratorium, Stockholm.
714. LATTE, KURT
2.4.1948 *9.3.1891 †18.6.1964
Dr., professor i klassisk filologi ved Georg-August-Univ. zu Göttingen.
715. LITTLEWOOD, JOHN EDENSOR
2.4.1948 *9.6.1885 †6.9.1977
Dr., professor i matematik ved Cambridge Univ.
716. MELIN, JOHANNES BOTVID
ELIAS
2.4.1948 *28.7.1889 †22.3.1979
Dr., professor i fysiologisk botanik og anatomi ved Kungl. Univ. i Uppsala.
717. MULLER, HERMANN JOSEPH
2.4.1948 *21.12.1890 †5.4.1967
Dr., professor i zoologi ved Indiana Univ., Bloomington, Ind.
718. RUNNSTRÖM, JOHAN AXEL
MAURITZ
2.4.1948 *17.6.1888 †20.1.1971
Dr., professor i eksperimentel zoologi og cellefysiologi ved Stockholms Högskola.
719. SVERDRUP, HARALD ULRIK
2.4.1948 *15.11.1888 †21.8.1957
Dr., professor, direktør for Norsk Polarinstitut, Oslo.
720. ALFÖLDI, ANDRÁS EDE
ZSIGMOND
22.4.1949 *27.8.1895 †12.2.1981
Dr., professor i gl. historie ved Univ. Bern, *professor i gl. historie ved Institute for Advanced Study, Princeton, N.J.*
721. COURANT, RICHARD
22.4.1949 *8.1.1888 †27.1.1972
Dr., professor i matematik ved New York Univ.

722. HESSELMAN, BENGT IVAR
22.4.1949 *21.12.1875 †6.4.1952
Dr., fhv. professor i nordisk sprog ved
Kungl. Univ. i Uppsala.
723. HOLTEDAHL, OLAF
22.4.1949 *24.6.1885 †26.8.1975
Dr., professor i historisk geologi ved
Univ. i Oslo.
724. JAKOBSON, ROMAN OSIPOVIČ
22.4.1949 *11.10.1896 †18.7.1982
Dr., professor i slavisk sprog og litteratur
og i almindelig sprogvidenskab ved Har-
vard Univ., Cambr., Mass. og ved Mas-
sachusetts Institute of Technology
smsteds.
725. LAMM, MARTIN
22.4.1949 *22.6.1880 †5.5.1950
Dr., fhv. professor i litteraturhistorie ved
Stockholms Högskola.
726. LIPMANN, FRITZ ALBERT
22.4.1949 *12.6.1899 †24.7.1986
Dr., direktør for Biochemical Research
Laboratory, Boston, Mass., *professor i*
biokemi ved The Rockefeller Institute (Univer-
sity), New York, N.Y.
727. RAMON, GASTON-LÉON
22.4.1949 *30.9.1886 †8.6.1963
Fhv. direktør for Institut Pasteur's
Serumafdeling, Garches, S. & O.,
Frankrig.
728. SAHLGREN, GUSTAV FREDRIK
JÖRAN
22.4.1949 *8.4.1884 †28.8.1971
Dr., professor i stednavneforskning ved
Kungl. Univ. i Uppsala.
729. SOLBERG, HALVOR SKAPPEL
22.4.1949 *5.2.1895 †31.1.1974
Dr., professor i teoretisk meteorologi ved
Univ. i Oslo.
730. WESSÉN, ELIAS GUSTAF
ADOLF
22.4.1949 *15.4.1889 †30.1.1981
Dr., professor i nordiske sprog ved
Stockholms Högskola.
731. FISHER, SIR RONALD
AYLMER
14.4.1950 *17.2.1890 †29.7.1962
Dr., professor i genetik ved Cambridge
Univ.
732. OPPENHEIMER, J. ROBERT
14.4.1950 *22.4.1904 †19.2.1967
Dr., professor i fysik og direktør for
Institute for Advanced Study, Princeton,
N.J.
733. ADRIAN, EDGAR DOUGLAS
13.4.1951 *30.11.1889 †4.8.1977
Dr., professor i fysiologi ved Cambridge
Univ., *Lord Adrian of Cambridge.*
734. AUBERT, MARCEL
13.4.1951 *9.4.1884 †28.12.1962
Dr., professor i arkæologi og kunsthistorie
ved École du Louvre, École Nationa-
le Supérieure des Beaux-Arts og École
Nationale des Chartes, Paris.
735. AVERY, OSWALD THEODORE
13.4.1951 *21.10.1877 †20.2.1955
Dr., fhv. staff member of the Rockefeller
Institute for Medical Research, New
York, N.Y.
736. BEURLING, ARNE KARL-
AUGUST
13.4.1951 *3.2.1905 †20.11.1986
Professor i matematik ved Kungl. Univ.
i Uppsala, *Dr., professor i matematik ved*
Institute for Advanced Study, Princeton, N.J.
737. BROWN, SIR GEORGE
LINDOR
13.4.1951 *9.2.1903 †22.2.1971
Dr., professor i fysiologi ved University
College, London, *professor i fysiologi ved*
Univ. Laboratory of Physiology, Oxford Univ.

738. CHILDE, VERE GORDON
13.4.1951 *14.4.1892 †19.10.1957
Dr., professor i forhistorisk europæisk
arkæologi ved Univ. of London.
739. CLAUSEN, JENS CHRISTIAN
13.4.1951 *11.3.1891 †22.11.1969
Dr., afdelingsleder ved Carnegie Institu-
tion of Washington, Department of
Plant Biology, Stanford, Calif.
740. DARLINGTON, CYRIL DEAN
13.4.1951 *19.12.1903 †26.3.1981
Dr., direktør for John Innes Horticul-
tural Institution, Hertford, England,
professor i botanik ved Oxford Univ.
741. DOBZHANSKY, THEODOSIUS
GRIGORIEVICH
13.4.1951 *25.1.1900 †18.12.1975
Dr., professor i zoologi ved Columbia
Univ., New York, *professor i genetik, Univ.
of California, Davis, Calif.*
742. GAMOW, GEORGE ANTONY
13.4.1951 *4.3.1904 †20.8.1968
Dr., professor i teoretisk fysik ved The
George Washington Univ., Washington,
D.C., *professor i teoretisk fysik ved Univ. of
Colorado, Boulder.*
743. GIBB, SIR HAMILTON
ALEXANDER ROSKEEN
13.4.1951 *2.1.1895 †22.10.1971
Dr., professor i arabisk ved Oxford
Univ., *professor i arabisk ved Harvard Univ.,
Cambr., Mass.*
744. GRABAR, ANDRÉ
13.4.1951 *26.7.1896 †5.10.1990
Dr., professor i byzantinsk og oldkristen
arkæologi ved Collège de France.
745. GROOTAERS, JAN-JOZEF-
LODEWIJK
13.4.1951 *9.8.1885 †13.10.1956
Dr., professor i fonetik og nederlandsk
ved Katholieke Univ. te Leuven (Univ.
Catholique de Louvain).
746. GUGGENHEIM, EDWARD
ARMAND
13.4.1951 *11.8.1901 †9.8.1970
Dr., professor i kemi ved Univ. of Rea-
ding, England.
747. HARTMANN, PAUL RICHARD
13.4.1951 *8.6.1881 †5.2.1965
Dr., professor i arabisk og islamiske
studier ved Humboldt-Univ. zu Berlin.
748. HASSELROT, CARL GUNNAR
BENGT BERNDTSSON
13.4.1951 *12.8.1910 †27.9.1974
Dr., docent i romansk filologi ved
Kungl. Univ. i Uppsala, *professor i roman-
ske sprog smsteds.*
749. HASTINGS, ALBERT BAIRD
13.4.1951 *20.11.1895 †24.9.1987
Dr., professor i biokemi ved Harvard
Medical School, Boston, Mass., *professor
i biokemi ved Scripps Clinic and Research
Foundation, La Jolla, Calif.*
750. HEDVALL, JOHAN ARVID
13.4.1951 *18.1.1888 †24.12.1974
Dr., professor i kemisk teknologi ved
Chalmers Tekniska Högskola, Göte-
borg.
751. HEISENBERG, WERNER KARL
13.4.1951 *5.12.1901 †1.2.1976
Dr., professor i teoretisk fysik ved
Georg-August-Univ. zu Göttingen, di-
rektør for Max-Planck-Institut für Phy-
sik und Astrophysik, *professor i teoretisk
fysik ved Ludwig-Maximilians-Univ., Mün-
chen.*
752. HOLMBERG, BROR
ALEXANDER LUDVIG
13.4.1951 *30.7.1881 †7.9.1966
Dr., forstander for Kungl. Svenska Ve-
tenskapsakademiens Nobelinstitut för
Organisk Kemi, Stockholm.

753. HULTHÉN, ERIK VILHELM
13.4.1951 *19.9.1891 †19.1.1972
Dr., professor i fysik ved Stockholms
Högskola.
754. HÖRSTADIUS, SVEN OTTO
13.4.1951 *18.2.1898
Dr., professor i zoologi ved Kungl. Univ.
i Uppsala.
755. JOSEPHSON, RAGNAR
13.4.1951 *8.3.1891 †27.3.1966
Dr., professor i kunsthistorie ved Lunds
Univ., chef for Kungl. Dramatiska Tea-
tern, Stockholm.
756. KLOEKE, GESINUS
GERHARDUS
13.4.1951 *10.7.1887 †5.11.1963
Dr., professor i nederlandsk ved Rijks-
univ. te Leiden.
757. LANDAU, LEO DAVIDOVICH
13.4.1951 *22.1.1908 †1.4.1968
Dr., professor i teoretisk fysik ved Insti-
tut for Fysiske Problemer, Akademia
Nauk SSSR, Moskva.
758. LANDSBERGER, BENNO
13.4.1951 *21.4.1890 †26.4.1968
Dr., professor, Oriental Institute, The
Univ. of Chicago, Ill.
759. LINDQVIST, SUNE
13.4.1951 *20.3.1887 †23.3.1976
Dr., professor i nordisk og sammen-
lignende arkæologi ved Kungl. Univ. i
Uppsala.
760. LOMBARD, ALF
13.4.1951 *8.7.1902
Dr., professor i romanske sprog ved
Lunds Univ.
761. MYRBERG, PEKKA JUHANA
13.4.1951 *30.12.1892 †21.7.1976
Dr., professor i matematik ved Helsing-
fors Univ.
762. PAULI, WOLFGANG
13.4.1951 *25.4.1900 †15.12.1958
Dr., professor i teoretisk fysik ved Eid-
genössische Technische Hochschule,
Zürich.
763. ROSENFELD, LÉON JACQUES
HENRI CONSTANT
13.4.1951 *14.8.1904 †23.3.1974
Dr., professor i teoretisk fysik ved Vic-
toria Univ. of Manchester, *professor ved*
NORDITA.
Overs. 1974-75 (C. Møller).
764. SMITH, LENNART
13.4.1951 *23.7.1886 †25.10.1956
Dr., professor i organisk kemi ved Lunds
Univ.
765. SNELL, BRUNO KARL
JOHANNES RICHARD
13.4.1951 *18.6.1896 †31.10.1986
Dr., professor i klassisk filologi ved Han-
sische Univ., Hamburg.
766. SPATH, LEONARD FRANK
13.4.1951 *20.10.1882 †2.3.1957
Dr., docent i geologi ved Birkbeck Colle-
ge, London, *palæontolog ved Geology De-
partment, British Museum (Natural History),
London*.
767. STÖRMER, FREDERIK CARL
MÜLERTZ
13.4.1951 *3.9.1874 †13.8.1957
Dr., professor i matematik og direktør
for Institut for Teoretisk Astrofysik i
Oslo.
768. SYME, SIR RONALD
13.4.1951 *11.3.1903 †4.9.1989
Professor i antikkens historie ved Oxford
Univ.
769. THJÖTTA, THEODOR
13.4.1951 *17.6.1885 †12.6.1955
Dr., professor i bakteriologi og serologi
ved Univ. i Oslo.

770. TISELIUS, ARNE WILHELM
KAURIN
13.4.1951 *10.8.1902 †31.10.1971
Dr., professor i biokemi ved Kungl. Univ. i Uppsala.
771. WIGGLESWORTH, SIR
VINCENT BRIAN
13.4.1951 *17.4.1899
Dr., Reader i entomologi ved Cambridge Univ., *professor i biologi smsteds.*
772. ZECHMEISTER, LÁSZLÓ
13.4.1951 *14.5.1889 †28.2.1972
Dr., professor i kemi ved California Institute of Technology, Pasadena, Calif.
773. BEADLE, GEORGE WELLS
4.4.1952 *22.10.1903 †9.6.1989
Dr., professor, direktør for Kerckhoff Laboratories of Biology, California Institute of Technology, Pasadena, Calif., *professor i biologi ved Univ. of Chicago, Ill.*
774. JACOBSEN, THORKILD PETER
RUDOLPH
4.4.1952 *7.6.1904
Dr., professor ved Oriental Institute, Univ. of Chicago, Ill., *professor i assyriologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass.*
775. KROEBER, ALFRED L.
4.4.1952 *11.6.1876 †5.10.1960
Dr., fhv. professor i antropologi ved Univ. of California, Berkeley, Calif.
776. SKOTTSBERG, CARL JOHAN
FREDRIK
4.4.1952 *1.12.1880 †14.6.1963
Dr., fhv. professor i botanik ved Göteborgs Högskola.
777. THOMPSON, STITH
4.4.1952 *7.3.1885 †10.1.1976
Dr., professor i engelsk og folkløse ved Indiana Univ., Bloomington, Ind.
778. ANDERSSON, CARL INGVAR
10.4.1953 *19.3.1899 †14.10.1974
Dr., rigsarkivar, Stockholm.
779. BELIĆ, ALEXANDAR
10.4.1953 *15.8.1876 †26.2.1960
Dr., fhv. professor i slavisk filologi ved Univ. u Beogradu.
780. DEVOTO, GIACOMO
10.4.1953 *19.7.1897 †25.12.1974
Dr., professor i lingvistik ved Univ. degli Studi, Firenze.
781. ERNOUT, ALFRED GEORGES
10.4.1953 *30.10.1879 †16.6.1973
Dr., fhv. professor i latinsk filologi ved Collège de France.
782. GILSON, ÉTIENNE
10.4.1953 *13.6.1884 †19.9.1978
Dr., fhv. professor i den middelalderlige filosofis historie ved Collège de France, direktør for Pontifical Institute of Medieval Studies, Univ. of Toronto.
783. GJERSTAD, ERIK PAUL
EINAR
10.4.1953 *30.10.1897 †8.1.1988
Dr., professor i klassisk arkæologi og antikkens historie ved Lunds Univ.
784. MALONE, KEMP
10.4.1953 *14.3.1889 †12.10.1971
Dr., professor i engelsk ved The Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md.
785. MANTON, IRENE
10.4.1953 *17.4.1904 †31.5.1988
Dr., professor i botanik ved Univ. of Leeds.
786. THEORELL, AXEL HUGO
TEODOR
10.4.1953 *6.7.1903 †15.8.1982
Dr., professor i biokemi ved Kungl. Karolinska Mediko-kirurgiska Institutet, Stockholm, og forstander for Biokemiska Avd., Medicinska Nobelinstitutet

Avd., Medicinska Nobelinstitutet
smsteds.

787. TOIVONEN, YRJÖ HENRIK
10.4.1953 *19.1.1890 †17.5.1956
Dr., professor i finsk-ugrisk sprogforsk-
ning ved Helsingfors Univ.

788. VASMER, MAX JULIUS
FRIEDRICH
10.4.1953 *28.2.1886 †30.11.1962
Dr., professor i slavisk filologi ved Freie
Univ. Berlin.

789. WEYL, HERMANN
10.4.1953 *9.11.1885 †8.12.1955
Dr., fhv. professor i matematik ved Insti-
tute for Advanced Study, Princeton, N.J.

790. LÉVY-PROVENÇAL, ÉVERISTE
9.4.1954 *4.1.1894 †23.3.1956
Professor ved Univ. de Paris à la Sorbon-
ne, direktør for Institute des Études
Islamiques.

791. MARTINET, ANDRÉ
9.4.1954 *12.4.1908
Dr., professor i lingvistik ved Columbia
Univ., N.Y., *professor i almen sprogviden-
skab ved Univ. de Paris à la Sorbonne.*

792. RÄSÄNEN, ARVO MARTTI
OKTAVIANUS
9.4.1954 *25.6.1893 †7.9.1976
Dr., professor i tyrkisk filologi ved Hel-
singfors Univ.

793. SELMER, ERNST
WESTERLUND
9.4.1954 *23.4.1890 †14.4.1971
Dr., professor i tysk filologi og almen
fonetik ved Univ. i Oslo.

794. COLLANDER, PAUL RUNAR
15.4.1955 *1.5.1894 †25.5.1973
Dr., professor i botanik ved Helsingfors
Univ.

795. FETT, HARRY PER
15.4.1955 *8.9.1875 †13.9.1962
Dr., fhv. rigsantikvar, Oslo.

796. KOPFERMANN, HANS
CLAUDIUS MICHAEL
15.4.1955 *26.4.1895 †28.1.1963
Dr., professor i fysik ved Ruprecht-
Karls-Univ., Heidelberg.

797. NYMAN, ALF TOR
15.4.1955 *12.3.1884 †27.6.1968
Dr., fhv. professor i teoretisk filosofi ved
Lunds Univ.

798. BARTH, THOMAS FREDRIK
WEIBYE
6.4.1956 *18.5.1899 †7.3.1971
Dr., professor i krystallografi, mineralo-
gi og petrografi ved Univ. i Oslo.

799. BEST, CHARLES HERBERT
6.4.1956 *27.2.1899 †31.3.1978
Dr., professor i fysiologi ved Univ. of
Toronto.

800. BRACHET, JEAN LOUIS
AUGUSTE
6.4.1956 *19.3.1909 †10.8.1988
Dr., professor i almindelig biologi ved
Univ. libre de Bruxelles.

801. BRONK, DETLEV WULF
6.4.1956 *13.8.1897 †16.11.1975
Dr., præsident for National Academy of
Sciences, Washington, D.C., *præsident for
Rockefeller Institute, New York, N.Y.*

802. COCKCROFT, SIR JOHN
DOUGLAS
6.4.1956 *27.5.1897 †18.9.1967
Direktør for Atomic Energy Research
Establishment, Harwell, England, *Ma-
ster of Churchill College, Cambridge Univ.*

803. CORI, CARL FERDINAND
6.4.1956 *5.12.1896 †20.10.1984

Dr., professor i biokemi ved Washington Univ., St. Louis, Miss.

804. DEMEREC, MILISLAV
6.4.1956 *11.1.1895 †13.4.1966

Dr., direktør for Department of Genetics, Carnegie Institution of Washington, Cold Spring Harbor, Long Island, N.Y.

805. DÜRING, HANS INGEMAR
6.4.1956 *2.9.1903 †23.12.1984

Dr., professor i klassisk filologi (græsk sprog og litteratur) ved Göteborgs Univ.

806. EDLÉN, BENGT
6.4.1956 *2.11.1906

Dr., professor i fysik ved Lunds Univ.

807. EPHRUSSI, BORIS
6.4.1956 *9.5.1901 †2.5.1979

Dr., professor i genetik ved Univ. de Paris à la Sorbonne, *professor i genetik ved Western Reserve Univ., Cleveland, Ohio.*

808. FLORIN, CARL RUDOLF
6.4.1956 *5.4.1894 †24.9.1965

Dr., professor, forstander for Kungl. Svenska Vetenskapsakademiens Bergianska Stiftelse, Stockholm.

809. GRANIT, RAGNAR ARTHUR
6.4.1956 *30.10.1900 †12.3.1991

Dr., professor i neurofysiologi ved Kungl. Karolinska Medikokirurgiska Institutet, Stockholm, og forstander for Avd. för Neurofysiologi, Medicinska Nobelinstitutet smsteds.

810. GUSTAFSON, TORSTEN
VALDEMAR
6.4.1956 *8.5.1904 †27.5.1987

Dr., professor i teoretisk fysik ved Lunds Univ.

811. HADDING, ASSAR ROBERT
6.4.1956 *10.1.1886 †20.6.1962

Dr., fhv. professor i geologi og mineralogi ved Lunds Univ.

812. HAHN, OTTO
6.4.1956 *8.3.1879 †28.7.1968

Dr., fhv. professor i kemi ved Kaiser-Wilhelm-Institut für Chemie, Berlin, præsident for Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften e.V., Göttingen.

813. HALDANE, JOHN BURDON
SANDERSON

6.4.1956 *5.11.1892 †1.12.1964

Professor i biometri ved Univ. of London.

814. HANELL, KRISTER
6.4.1956 *8.8.1904 †7.1.1970

Dr., docent i klassisk arkæologi (fornkuns-kap och antikens historia) ved Göteborgs Univ., *professor i samme ved Lunds Univ.*

815. HARRINGTON, SIR CHARLES
ROBERT

6.4.1956 *1.8.1897 †4.2.1972

Dr., direktør for National Institute for Medical Research, London.

816. HASSEL, ODD
6.4.1956 *17.5.1897 †11.5.1981

Dr., professor i fysisk kemi ved Univ. i Oslo.

817. HYLLERAAS, EGIL ANDERSEN
6.4.1956 *15.5.1898 †28.10.1965

Dr., professor i teoretisk fysik ved Univ. i Oslo.

818. HÄGG, GUNNAR
6.4.1956 *14.12.1903 †28.5.1986

Dr., professor i uorganisk kemi ved Kungl. Univ. i Uppsala.

819. KAHLSON, GEORG SIGFRID
6.4.1956 *23.9.1901 †22.9.1982

Dr., professor i fysiologi ved Lunds Univ.

820. KIHARA, HITOSHI
6.4.1956 *21.10.1893 †27.7.1986
Dr., professor i genetik ved Kyoto Univ.
821. LA MER, VICTOR KUHN
6.4.1956 *15.6.1895 †25.9.1966
Dr., professor i kemi ved Columbia Univ., New York, N.Y.
822. MAYR, ERNST
6.4.1956 *5.7.1904
Dr., professor i zoologi ved Harvard College, Harvard Univ., Cambr., Mass., *direktør for Museum of Comparative Zoology smsteds.*
823. NEVANLINNA, ROLF HERMAN
6.4.1956 *22.10.1895 †28.5.1980
Dr., fhv. professor i matematik ved Helsingfors Univ.
824. SCHEEL, HELMUTH
FRIEDRICH AUGUST
6.4.1956 *19.5.1895 †6.6.1967
Dr., professor i islamisk filologi (Islamkunde) ved Johannes Gutenberg-Univ., Mainz.
825. SCHWARZENBACH, GEROLD
6.4.1956 *15.3.1904 †20.5.1978
Dr., professor i uorganisk og analytisk kemi ved Univ. Zürich.
826. SKOLEM, THORALF ALBERT
6.4.1956 *23.5.1887 †23.3.1963
Dr., professor i matematik ved Univ. i Oslo.
827. SVEINSSON, EINAR ÓLAFUR
6.4.1956 *12.12.1899 †18.4.1984
Dr., professor i islandsk litteratur ved Háskóli Íslands, Reykjavík.
828. VAN SLYKE, DONALD
DEXTER
6.4.1956 *29.3.1883 †5.5.1971
Dr., direktør for den biologiske og medicinske afdeling ved Brookhaven National Laboratories, Upton, Long Island, N.Y.
829. YONGE, SIR CHARLES
MAURICE
6.4.1956 *9.12.1899 †17.3.1986
Dr., professor i zoologi ved Glasgow Univ.
830. CLARK, SIR GEORGE
NORMAN
12.4.1957 *27.2.1890 †6.2.1979
Dr., fhv. professor i nyere historie ved Oxford Univ. og Cambridge Univ., Provost for Oriel College, Oxford.
831. HEIDELBERGER, MICHAEL
12.4.1957 *29.4.1888 †25.6.1991
Dr., fhv. professor i immuno-kemi ved Columbia Univ., New York, N.Y.
832. HENNING, WALTER BRUNO
HERMANN
12.4.1957 *26.8.1908 †8.1.1967
Dr., professor i centralasiatiske studier ved School of Oriental and African Studies, Univ. of London, *professor i iranske studier ved Univ. of California, Berkeley, Calif.*
833. INGHOLT, KAI HARALD
12.4.1957 *11.3.1896 †28.10.1985
Dr., professor i antik kultur ved Yale Univ., New Haven, Conn., *professor i arkeologi smsteds.*
834. MAZON, ANDRÉ-AUGUSTE
12.4.1957 *7.9.1881 †13.7.1967
Dr., fhv. professor i slaviske sprog og litteraturer ved Collège de France, ærespræsident for Institut d'Études Slaves, Univ. de Paris à la Sorbonne, Paris.
835. RENOU, LOUIS-MARIE-
JOSEPH
12.4.1957 *28.10.1896 †18.8.1966
Dr., professor i indisk filologi ved Univ. de Paris à la Sorbonne.

836. STRÖMBÄCK, DAG ALVAR
12.4.1957 *13.8.1900 †1.12.1978
Dr., professor i nordisk og sammenlignende folkemindeforskning ved Kungl. Univ. i Uppsala.
837. THORARINSSON, SIGURÐUR
12.4.1957 *8.1.1912 †8.2.1983
Dr., direktør for Náttúrugripasafnið (Íslands Naturhistoriske Museum), Reykjavík, professor i geologi og geografi ved Háskóli Íslands smsteds.
838. VOGT, HANS KAMSTRUP
12.4.1957 *1.6.1903 †25.9.1986
Dr., professor i romansk filologi ved Univ. i Oslo, *professor i almindelig sprogvidenskab smsteds*.
839. WEIBULL, CURT HUGO
JOHANNES
12.4.1957 *19.8.1886 †10.11.1991
Dr., professor i historie ved Göteborgs Univ.
840. ÖHMANN, EMIL
12.4.1957 *25.1.1894 †7.10.1984
Dr., professor i germansk filologi ved Helsingfors Univ.
841. BULL, FRANCIS
11.4.1958 *4.10.1887 †4.7.1974
Dr., fhv. professor i nordisk litteratur ved Univ. i Oslo.
842. DELBRÜCK, MAX
11.4.1958 *4.9.1906 †9.3.1981
Dr., professor i biologi ved California Institute of Technology, Pasadena, Calif.
843. MOTTELSON, BEN ROY
11.4.1958 *9.7.1926
Dr., *NORDITA, professor smsteds*, overført til indenl. medlem 1974 (nr. 569).
844. MÜNTZING, ARNE
11.4.1958 *2.3.1903 †7.1.1984
Dr., professor i genetik ved Lunds Univ.
845. STØRMER, LEIF
11.4.1958 *1.7.1905 †15.5.1979
Dr., professor i historisk geologi ved Univ. i Oslo.
846. KALCKAR, HERMAN MORITZ
6.2.1959 *26.3.1908 †17.5.1991
Dr., professor i biologi ved The Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md., *professor i biologisk kemi ved Harvard Univ., Medical School, Boston, Mass.*, overført fra indenl. medlem (nr. 427).
847. STRÖMGREN, BENGT GEORG DANIEL
6.2.1959 *21.1.1908 †4.7.1987
Dr., professor i astronomi ved Institute for Advanced Study, Princeton, N.J., *ekstraord. professor i astronomi (astrofysik) ved KU*, overført fra indenl. medlem (jvf. nr. 394), overført til indenl. medlem 1968 (nr. 536).
Overs. 1987-88 (Mogens Rudkjøbing og Anders Reiz).
848. LARSEN, POUL LAURITZ
3.4.1959 *30.10.1909 †16.7.1976
Dr., professor i botanik ved Univ. i Bergen, professor i plantefysiologi ved AaU, overført til indenl. medlem 1968 (nr. 529).
Overs. 1976-77 (E. Steemann Nielsen).
849. SCHAEFFER, CLAUDE-FRÉDÉRIC-ARMAND
3.4.1959 *6.3.1898 †25.8.1982
Dr., professor i arkæologi ved Collège de France, directeur des recherches au Centre National de la Recherche Scientifique, Paris, *navneforandring til Schaeffer-Forrer*.
850. HARRIS, THOMAS MAXWELL
8.4.1960 *8.1.1903 †1.5.1983
Dr., professor i botanik ved Univ. of Reading, England.
851. BENEDIKTSSON, SIGURÐUR JAKOB
7.4.1961 *20.7.1907

Dr., hovedredaktør af Den Islandske Ordbog, Reykjavík.

852. COLLINDER, ERIK ALFRED
TORBJÖRN (BJÖRN)

7.4.1961 *22.7.1894 †20.5.1983

Dr., professor i finsk-ugriske sprog ved Kungl. Univ. i Uppsala.

853. ERIXON, SIGURD EMANUEL

7.4.1961 *26.3.1888 †18.2.1968

Dr., fhv. professor i nordisk og sammenlignende folkeminddeforskning ved Stockholms Univ.

854. PETERS, BERNARD

7.4.1961 *22.12.1910

Dr., professor, Institut for Teoretisk Fysik ved KU, *bestyrer for Dansk Rumforskningsinstitut, Ionosferelaboratoriet*, overført til indenl. medlem 1968 (nr. 533).

855. ROMILLY, JACQUELINE DE

7.4.1961 *26.3.1913

Dr., professor i græsk ved Univ. de Paris à la Sorbonne.

856. RUSSEL, SIR FREDERICK
STRATTEN

7.4.1961 *3.11.1897 †5.6.1984

Dr., sekretær i Marine Biological Association of the United Kingdom og direktør ved The Laboratory, Plymouth.

857. BELL, RONALD PERCY

6.4.1962 *24.11.1907

Reader i fysisk kemi ved Univ. of Oxford, *professor i kemi ved Univ. of Stirling, Skotland*.

858. CARTAN, HENRI-PAUL

6.4.1962 *8.7.1904

Professor i matematik ved Univ. de Paris à la Sorbonne.

859. DIRAC, PAUL ADRIEN
MAURICE

6.4.1962 *8.8.1902 †20.10.1984

Dr., professor i matematik ved Cambridge Univ.

860. EULER(-CHELPIN), ULF
SVANTE VON

6.4.1962 *7.2.1905 †10.3.1983

Dr., professor i fysiologi ved Kungl. Karolinska Medikokirurgiska Institutet, Stockholm.

861. GODWIN, HARRY

6.4.1962 *9.5.1901 †12.8.1985

Dr., professor i botanik ved Cambridge Univ.

862. HEYROVSKÝ, JAROSLAV

6.4.1962 *20.12.1890 †27.3.1967

Dr., fhv. professor i fysisk kemi ved Univ. Karlova, Prag, direktør for det Polarografiske Institut, Československá Akademie Věd smsteds.

863. JACOB, FRANÇOIS

6.4.1962 *17.6.1920

Dr., professor i genetik ved Institut Pasteur, Paris.

864. LEVAN, JOHAN ALBERT

6.4.1962 *8.3.1905

Dr., Genetiska Institutionen, Lunds Univ., *professor i cytologi smsteds*.

865. NANNFELDT, JOHAN AXEL
FRITHIOF

6.4.1962 *18.1.1904 †4.11.1985

Professor i botanik ved Kungl. Univ. i Uppsala.

866. ROGOSINSKI, WERNER
WOLFGANG

6.4.1962 *24.9.1894 †23.7.1964

Dr., fhv. professor i matematik ved Univ. of Durham, Newcastle Division, Newcastle-upon-Tyne.

867. ROSSELAND, SVEIN

6.4.1962 *31.3.1894 †19.1.1985

Dr., professor i astronomi ved Univ. i

Oslo, direktør for Univ. Institut for Teoretisk Astrofysik smsteds.

868. RUUD, JOHAN TIDEMAND

6.4.1962 *27.6.1903 †11.1.1970

Dr., professor i marin biologi ved Univ. i Oslo.

869. SUOMALAINEN, PAAVO

6.4.1962 *28.10.1907 †16.10.1976

Dr., professor i fysiologisk zoologi ved Helsingfors Univ.

870. TARDI, PIERRE-ANTOINE-ERNEST

6.4.1962 *4.6.1897 †5.8.1972

Dr., professor i astronomi ved École Polytechnique, Paris, direktør for Bureau Central de l'Association Internationale de Géodésie smsteds.

871. VINOGRADOV, VICTOR VLADIMIROVICH

6.4.1962 *12.1.1895 †4.10.1969

Dr., professor i russisk sprog ved Moskovskij Ordena Lenina i Ordena Trudovogo Krasnogo Znameni Gosudarstvennyj Univ. Im. M.V. Lomonosova, Moskva.

872. WATSON, JAMES DEWEY

6.4.1962 *6.4.1928

Dr., professor i biologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass., *direktør for Cold Spring Harbor Laboratory, Long Island, N.Y.*

873. WEISSKOPF, VICTOR FREDERICK

6.4.1962 *19.9.1908

Dr., generaldirektør for CERN (European Center for Nuclear Research), Genève.

874. GÅRDING, LARS JAKOB

5.4.1963 *7.3.1919

Dr., professor i matematik ved Lunds Univ.

875. KUNZE, EMIL

5.4.1963 *18.12.1901

Dr., professor, førstedirektør ved Deutsches Archäologisches Institut in Athen.

876. SZAFER, WŁADYSŁAW

5.4.1963 *23.7.1886 †16.11.1970

Dr., professor i botanik ved Univ. Jagielloński, Kraków.

877. WAGER, LAWRENCE RICKARD

5.4.1963 *5.2.1904 †20.11.1965

Dr., professor i geologi ved Oxford Univ.

878. WERGELAND, HARALD NICOLAI STORM

5.4.1963 *14.3.1912 †25.1.1987

Dr., professor i fysik ved Norges Tekniske Høgskole, Trondheim.

879. ZOTTERMANN, GULLE YNGVE

5.4.1963 *20.9.1898 †13.5.1982

Dr., professor i fysiologi ved Kungl. Veterinärhögskolan, Stockholm.

880. BERGSLAND, KNUT

3.4.1964 *7.3.1914

Dr., professor i finsk-ugriske sprog ved Univ. i Oslo.

881. BUSEMANN, HERBERT

3.4.1964 *12.5.1905

Dr., professor i matematik ved Univ. of Southern California, Los Angeles, Calif.

882. CLARK, JOHN GRAHAME DOUGLAS

3.4.1964 *28.7.1907

Dr., professor i arkæologi ved Univ. of Cambridge.

883. FLOOD, HÅKON

3.4.1964 *25.9.1905

Dr., professor i uorganisk kemi ved Norges Tekniske Høgskole, Trondheim.

884. GARD, SVEN
3.4.1964 *3.11.1905
Dr., professor i bakteriologi ved Kungl. Karolinska Medikokirurgiska Institutet, Stockholm, *professor i virologi smsteds.*
885. HODGKIN, SIR ALAN LLOYD
3.4.1964 *5.2.1914
Foulerton Research Professor of the Royal Society, Physiological Laboratory, Cambr., England.
886. HUXLEY, SIR ANDREW
FIELDING
3.4.1964 *22.11.1917
Professor i fysiologi ved University College, London, *Master of Trinity College, Cambr., England.*
887. NORBERG, DAG LUDVIG
3.4.1964 *31.7.1909
Professor i latinsk sprog og litteratur ved Stockholms Univ.
888. RAMBERG, HANS
3.4.1964 *15.3.1917
Dr., professor i petrografi ved Univ. i Uppsala, *professor i geologi (petrografi) og mineralogi smsteds.*
889. SMITH, ALBERT HUGH
3.4.1964 *24.2.1903 †11.5.1967
Dr., professor i engelsk sprog og litteratur ved University College, London.
890. AMUNDSEN, LEIV
9.4.1965 *30.5.1898 †27.5.1987
Dr., professor i klassisk filologi ved Univ. i Oslo.
891. ANFINSEN, CHRISTIAN
BOEHMER
9.4.1965 *26.3.1916
Dr., National Institutes of Health, Bethesda, Md., *professor i biologi ved The Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md.*
892. BENDZ, CLAES GERHARD
MORTIMER
9.4.1965 *16.10.1908 †31.1.1985
Dr., professor i klassisk filologi ved KU, *professor i latin ved Lunds Univ.*
893. BRAARUD, TRYGGVE
9.4.1965 *15.9.1903 †9.7.1985
Dr., professor i botanisk marinbiologi ved Univ. i Oslo.
894. CHRISTENSEN, ERIK HOHWÜ
1965 *25.9.1904
Dr., fhv. professor i gymnastikteori ved KU, professor i kropsovelsernes fysiologi og hygiejne ved Kungl. Gymnastiska Centralinstitutet, Stockholm, *navneforandring til Hohwü-Christensen,* overført fra indennl. medl. (nr. 397).
895. DORF, ERLING
9.4.1965 *19.7.1905 †16.4.1984
Dr., professor i geologi ved Princeton Univ., Princeton, N.J.
896. FELLER, WILLIAM
9.4.1965 *7.7.1906 †14.1.1970
Dr., professor i matematik ved Princeton Univ., Princeton, N.J.
897. FILIP, JAN
9.4.1965 *25.12.1900 †30.4.1981
Dr., professor i forhistorisk og tidlig-historisk arkæologi ved Univ. Karlova, Prag, direktør for Akademiets Arkæologiske Institut smsteds.
898. FOCK, VLADIMIR
ALEXANDROVITCH
9.4.1965 *22.12.1898 †27.12.1974
Professor i teoretisk fysik ved Ordena Lenina Gosudarstvennyj Univ. Im. A.A. Ždanova, Leningrad.
899. FREDGA, ARNE
9.4.1965 *18.7.1902 †25.1.1992
Dr., professor i organisk kemi ved Univ. i Uppsala.

900. GLICK, DAVID
9.4.1965 *3.5.1908
Dr., professor i patologi, forstander for Division of Histochemistry ved Stanford Univ., Stanford, Calif.
901. GROSHEV, LEONID
VASILIEVITCH
9.4.1965 *18.3.1907
Professor ved Institut for Atomenergi (Kurchatov Institut), Moskva.
902. HULTÉN, ERIC OSCAR
GUNNAR
9.4.1965 *18.3.1894 †1.2.1981
Dr., fhv. professor, forstander ved Naturhistoriska Riksmuseets Botaniska Avdelingen, Stockholm.
903. JØRGENSEN, AXEL CHRISTIAN
KLIxBÜLL
9.4.1965 *18.4.1931
Dr., chef for den teoretisk-uorganiske gruppe ved Cyanamid European Research Institute, Genève, *professor i kemisk fysik ved Univ. de Genève.*
904. LAURITSEN, THOMAS
9.4.1965 *16.11.1915 †17.10.1973
Dr., professor i fysik ved California Institute of Technology, Pasadena, Calif.
905. NICOLAYSEN, RAGNAR
9.4.1965 *9.8.1902 †7.4.1986
Dr., professor i ernæringsforskning ved Univ. i Oslo.
906. NIELSEN, HARALD HERBERG
9.4.1965 *25.1.1903 †8.1.1973
Dr., professor, bestyrer af Laboratoriet for fysik og astronomi ved Ohio State Univ., Columbus, Ohio.
907. SIMONSEN, MORTEN
9.4.1965 *31.3.1921
Dr., professor, direktør for the McIndoe Memorial Research Institute, East Grinstead, England, *professor i transplantations- og immunbiologi ved KU,* overført til indenl. medlem 1968 (nr. 534).
908. ŠORM, FRANTIŠEK
9.4.1965 *28.2.1913 †18.11.1980
Dr., professor i kemi ved Univ. Karlova, Prag, direktør for Akademiets Kemiske Institut smsteds.
909. STEEN, SVERRE
9.4.1965 *1.8.1898 †23.6.1983
Dr., professor i historie ved Univ. i Oslo.
910. STRAND, KAJ AAGE GUNNAR
9.4.1965 *27.2.1907
Dr., professor, videnskabelig direktør for U.S. Naval Observatory, Washington, D.C.
911. TROLL, CARL
9.4.1965 *24.12.1899 †21.7.1975
Dr., professor i geografi ved Rheinische Friedrich-Wilhelms-Univ., Bonn, direktør for Univ. Geografiske Institut smsteds.
912. WILSON, DOUGLAS PATRICK
9.4.1965 *7.8.1902
Dr., Senior Principal Scientific Officer ved Marine Biological Laboratory, Plymouth, England, *Associate smsteds.*
913. FIRTH, SIR RAYMOND
WILLIAM
1.4.1966 *25.3.1901
Dr., professor i antropologi ved London School of Economics and Political Science, *professor i antropologi ved Univ. of London.*
914. HODGE, SIR WILLIAM
VALLANCE DOUGLAS
1.4.1966 *17.6.1903 †7.7.1975
Dr., professor i astronomi og geometri ved Univ. of Cambridge.

915. KÄLLÉN, ANDERS OLOF
GUNNAR
1.4.1966 *13.2.1926 †13.10.1968
Dr., professor i teoretisk fysik ved Lunds Univ.
916. LÖNNROTH, NILS ERIK
MAGNUS
1.4.1966 *1.8.1910
Dr., professor i historie ved Göteborgs Univ.
917. PONTECORVO, GUIDO
PELLEGRINO ARRIGO
1.4.1966 *29.11.1907
Dr., professor i genetik ved Univ. of Glasgow, *professor ved Imperial Cancer Research Fund, London.*
918. SKARD, EILIV
1.4.1966 *19.10.1898 †30.9.1978
Dr., professor i antik åndshistorie ved Univ. i Oslo.
919. STRUNK, OLIVER
1.4.1966 *22.3.1901 †24.2.1980
Dr., fhv. professor i musikvidenskab ved Princeton Univ., N.J.
920. AGRELL, IVAR PER SIGURD
14.4.1967 *2.7.1912 †3.8.1973
Dr., professor i zoofysiologi ved Lunds Univ.
921. ALSDORF, LUDWIG WILHELM
14.4.1967 *8.8.1904 †25.3.1978
Dr., professor i indologi ved Univ. Hamburg.
922. ARBMAN, ERIK HOLGER
14.4.1967 *8.9.1904 †25.1.1968
Dr., professor i forhistorisk og middelalderlig arkæologi ved Lunds Univ.
923. BASTIANSEN, OTTO
CHRISTIAN ASTRUP
14.4.1967 *5.9.1918
Dr., professor i teoretisk kemi ved Univ. i Oslo.
924. BROWN, GERALD EDWARD
14.4.1967 *22.7.1926
Dr., professor i teoretisk atomfysik ved Princeton Univ., Princeton, N.J., professor ved NORDITA, *professor ved State Univ. of New York at Stony Brook, N.Y.*
925. GUSTAFSSON, CARL ÅKE
TORSTEN
14.4.1967 *8.4.1908 †14.11.1988
Dr., professor i genetik ved Kungl. Skogshögskolan, Stockholm, *professor i genetik ved Lunds Univ.*
926. HAMILTON, JAMES
14.4.1967 *29.1.1918
Fhv. professor i fysik ved University College, London, professor ved NORDITA.
927. HARRIS, GEOFFREY
WINGFIELD
14.4.1967 *4.6.1913 †29.11.1971
Dr., professor i anatomi ved Univ. of Oxford.
928. MORGAN, WILLIAM WILSON
14.4.1967 *3.1.1906
Dr., professor i astronomi ved Univ. of Chicago, Ill.
929. POLOTSKY, HANS JAKOB
14.4.1967 *13.9.1905 †10.8.1991
Dr., professor i ægyptologi ved The Hebrew Univ. of Jerusalem, *professor i ægyptologi ved KU, professor i ægyptologi ved The Hebrew Univ. of Jerusalem.*
930. RUSSELL, RICHARD JOEL
14.4.1967 *16.11.1895 †17.9.1971
Dr., professor i geografi ved Louisiana State Univ., Baton Rouge, La.
931. SELBERG, ATLE
14.4.1967 *14.6.1917
Dr., professor i matematik ved Institute for Advanced Study, Princeton, N.J.

932. WEBSTER, THOMAS BERTRAM
LONSDALE

14.4.1967 *3.7.1905 †31.5.1974

Dr., professor i græsk sprog ved University College, London.

933. ZHIRMUNSKY, VICTOR M.

14.4.1967 *2.8.1891 †31.1.1971

Dr., fhv. professor i lingvistik ved Ordena Lenina Gosudarstvennyj Univ. Im. A.A. Ždanova, Leningrad.

934. ALFVÉN, HANNES OLOF
GÖSTA

5.4.1968 *30.5.1908

Professor i plasmafysik ved Kungl. Tekniska Högskolan, Stockholm.

935. AUERBACH, CHARLOTTE

5.4.1968 *14.5.1899

Dr., professor i genetik ved Univ. of Edinburgh.

936. BÉNARD, JACQUES

5.4.1968 *21.12.1912 †4.10.1987

Dr., professor i fysisk kemi ved Univ. de Paris à la Sorbonne og forstander for École Nationale Supérieure de Chimie smsteds.

937. BERGSTEN, KARL ERIK

5.4.1968 *27.7.1909 †17.5.1990

Dr., professor i geografi ved Lunds Univ.

938. BLUME, FRIEDRICH
HERMANN

5.4.1968 *5.1.1893 †22.11.1975

Dr., fhv. professor i musikvidenskab ved Christian-Albrechts-Univ., Kiel.

939. BURSTRÖM, HANS GEORG

5.4.1968 *27.5.1906 †11.1.1987

Dr., professor i plantefysiologi ved Lunds Univ.

940. CRAMÉR, CARL HARALD

5.4.1968 *25.9.1893 †5.10.1985

Dr., fhv. professor i forsikringsmatematik og matematisk statistik ved Stockholms Univ.

941. ERDMANN, KARL DIETRICH

5.4.1968 *29.4.1910 †23.6.1990

Dr., professor i middelalderens og nyere tids historie ved Christian-Albrechts-Univ., Kiel.

942. FOLKOW, BJØRN UNO
GOTTFRID

5.4.1968 *13.10.1921

Dr., professor i fysiologi ved Göteborgs Univ.

943. HOWARD, RICHARD ALDEN

5.4.1968 *1.7.1917

Dr., professor i botanik og dendrologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass.

944. JACOBSON, DORA
ELISABETH

5.4.1968 *1.3.1908 †31.10.1983

Dr., professor i endokrinologi ved Lunds Univ.

945. JERNE, NIELS KAJ

5.4.1968 *23.12.1911

Dr., professor i eksperimentel terapi ved Johann Wolfgang Goethe-Univ., Frankfurt a/M., og direktør for Paul-Ehrlich-Institut smsteds., *professor i eksperimentel terapi ved og direktør for Basel Institut für Immunologie, Basel.*

946. KATZ, SIR BERNHARD

5.4.1968 *26.3.1911

Dr., professor i biofysik ved University College, London.

947. KOBAYASHI, ZIRO

5.4.1968 *7.3.1915 †23.9.1973

Dr., fhv. professor ved Osaka Univ. og Kyoto Univ., lektor i teoretisk højenergifysik ved KU.

948. KUIPER, FRANCISCUS
BERNARDUS JACOBUS
5.4.1968 *7.7.1907
Dr., professor i sanskrit og indisk old-
tidskundskab ved Rijksuniv. te Leiden.
949. KÜHN, OTHMAR
5.4.1968 *5.9.1892 †26.3.1969
Dr., fhv. professor i geologi og palæontolo-
gi ved Univ. Wien.
950. LOWRY, OLIVER HOWE
5.4.1968 *18.7.1910
Dr., professor ved og forstander for De-
partment of Pharmacology, Washington
Univ., St. Louis, Mo.
951. MACLANE, SAUNDERS
5.4.1968 *4.8.1909
Dr., professor i matematik ved Univ. of
Chicago, Chicago, Ill.
952. MEIER, HARRI ERNST
HINRICH FRIEDRICH
5.4.1968 *8.1.1905 †7.11.1990
Dr., professor i romansk filologi ved
Rheinische Friedrich-Wilhelms-Univ.,
Bonn.
953. MOBERG, CARL-ALLAN
5.4.1968 *5.6.1896 †19.6.1978
Dr., fhv. professor i musikforskning ved
Kungl. Univ. i Uppsala.
954. NIEL, CORNELIUS
BERNARDUS VAN
5.4.1968 *4.11.1897 †10.3.1985
Fhv. professor i mikrobiologi ved Stan-
ford Univ., Stanford, Calif.
955. RYLE, SIR MARTIN
5.4.1968 *27.9.1918 †14.10.1984
Professor i radio-astronomi ved Univ. of
Cambridge.
956. STANG, CHRISTIAN
SCHWEIGAARD
5.4.1968 *15.3.1900 †2.7.1977
Dr., professor i slaviske sprog ved Univ. i
Oslo.
957. SUOMALAINEN, ESKO
5.4.1968 *11.6.1910
Dr., professor i genetik ved Helsingfors
Univ.
958. VÄISÄLÄ, YRJÖ
5.4.1968 *6.9.1891 †21.7.1971
Fhv. professor i fysik og astronomi ved
Turun Yliopisto.
959. WILKINSON, SIR GEOFFREY
1968 *14.7.1921
Professor i uorganisk kemi ved Imperial
College, London.
960. BISCHOFF, BERNHARD
11.4.1969 *20.12.1906 †17.9.1991
Dr., professor i latinsk middelalderfilolo-
gi ved Ludwig-Maximilians-Univ.,
München.
961. COULOMB, JEAN-MARIE-
FRANÇOIS-JOSEPH
11.4.1969 *7.11.1904
Dr., professor i geofysik ved Univ. de
Paris à la Sorbonne.
962. EDSALL, JOHN TILESTON
11.4.1969 *3.11.1902
Professor i biokemi ved Harvard Univ.,
Cambr., Mass.
963. FEHRMAN, CARL ABRAHAM
DANIEL
11.4.1969 *3.2.1915
Dr., professor i litteraturhistorie med
poetik ved Lunds Univ.
964. FLEROV, GEORGII
NIKOLAEVITCH
11.4.1969 *2.3.1913 †19.10.1990
Dr., professor, direktør for Laboratoriet
for Kernereaktioner i Dubna (Moskva).

965. HÖRMANDER, LARS VALTER
11.4.1969 *24.1.1931

Professor i matematik ved Lunds Univ.

966. JANSSON, ERIK VALTER
11.4.1969 *22.5.1907

Dr., professor i svensk sprog ved Univ. i Uppsala.

967. REGNÉLL, OTTO GERHARD
11.4.1969 *19.6.1915

Dr., professor i geologi ved Lunds Univ.

968. ROUGHTON, FRANCIS JOHN
WORSLEY

11.4.1969 *6.6.1899 †29.4.1972

Fhv. professor i colloid science ved Univ. of Cambridge.

969. SCHWARZSCHILD, MARTIN
11.4.1969 *31.5.1912

Professor i astronomi ved Princeton Univ., Princeton, N.J.

970. SÄFLUND, LARS GÖSTA
11.4.1969 *1.3.1903

Dr., professor i klassisk sprogvidenskab og kulturforskning ved Stockholms Univ.

971. AXELSON, BERTIL FOLKE
BONDE

3.4.1970 *22.12.1906 †28.3.1984

Dr., professor i romersk veltalenhed og poesi ved Lunds Univ.

972. CARLESON, LENNART AXEL
EDVARD

3.4.1970 *18.3.1928

Dr., professor i matematik ved Univ. i Uppsala, *professor i matematik ved Univ. of California, Los Angeles, Calif.*

973. DAVIES, JOHN ARTHUR
3.4.1970 *28.3.1927

Dr., gæsteforsker i fysik ved AaU, *professor i fysik ved Chalk River Nuclear Laboratories, Chalk River, Ontario, professor*

i fysik ved McMaster Univ., Hamilton, Ontario.

974. HAGENDAHL, KARL OSKAR
HARALD

3.4.1970 *31.8.1889 †22.5.1986

Dr., fhv. professor i latinsk sprog ved Göteborgs Univ.

975. HAUGEN, EINAR INGVALD
3.4.1970 *19.4.1906

Dr., professor i nordisk og almen sprogvidenskab ved Harvard Univ., Cambr., Mass.

976. HEDBERG, HOLLIS DOW
3.4.1970 *29.5.1903 †14.8.1988

Dr., professor i geologi ved Princeton Univ., Princeton, N.J.

977. ROCHE, JEAN-CASIMIR-
HENRI-HILAIRE

3.4.1970 *14.1.1901

Dr., professor i almen og sammenlignende biokemi ved Collège de France.

978. SILLÉN, BO LARS GUNNAR
3.4.1970 *11.7.1916 †23.7.1970

Dr., professor i uorganisk kemi ved Kungl. Tekniska Högskolan, Stockholm.

979. WILSON, CHARLES HENRY
3.4.1970 *16.4.1914 †8.1.1991

Professor i moderne historie ved Univ. of Cambridge.

980. WRIGHT, SEWALL

3.4.1970 *21.12.1889 †3.3.1988

Dr., fhv. professor i genetik ved Univ. of Wisconsin, Madison Campus, Madison, Wis.

981. AMBARTSUMIAN, VICTOR
AMAZASPOVICH

2.4.1971 *18.9.1908

Professor i astrofysik ved Erevan Stats-univ., direktør for Byurakan Astrophysisk Observatorium, Byurakan, Armenien.

982. EIGEN, MANFRED
2.4.1971 *9.5.1927
Dr., professor ved og direktør for Max-Planck-Institut für biophysikalische Chemie, Göttingen.
983. FEY, HANS
2.4.1971 *30.12.1921
Dr., professor i bakteriologi, serologi og parasitologi ved og direktør for Veterinär-Bakteriolo. Institut der Univ. Bern.
984. HUXLEY, HUGH ESMOR
2.4.1971 *25.2.1924
Dr., afdelingsleder ved Medical Research Council, Laboratory of Molecular Biology, Cambridge, *professor i biologi ved Brandeis Univ., MA.*
985. KEYNES, RICHARD DARWIN
2.4.1971 *14.8.1919
Dr., direktør for A.C.R. Institute of Animal Physiology, Babraham, Cambridge, England, *professor i fysiologi ved Univ. of Cambridge.*
986. LUNDQUIST, ARNE JOHN
AXEL
2.4.1971 *6.6.1920
Dr., professor i genetik ved DKVL, *professor i genetik ved Lunds Univ.*
987. MITCHELL, PHILLIP
MARSHALL
2.4.1971 *23.9.1916
Dr., professor i germanske sprog ved Univ. of Illinois, Urbana, Ill., *kurator for The Fiske Icelandic Collection, Cornell Univ. Library, Ithaca, N.Y.*
988. PRELOG, VLADIMIR
2.4.1971 *23.7.1906
Dr., professor i organisk kemi ved Eidgenössische Technische Hochschule, Zürich.
989. RECHINGER, KARL HEINZ
2.4.1971 *16.10.1906
Dr., ekstraord. professor i systematisk botanik og plantegeografi ved Univ. Wien og direktør for Naturhistorisches Museum smsteds.
990. SCHIEDER, THEODOR
2.4.1971 *11.4.1908 †8.10.1984
Dr., professor i middelalderens og nyere tids historie ved Univ. zu Köln.
991. THOMPSEN, HOMER
ARMSTRONG
2.4.1971 *7.9.1906
Dr., professor i klassisk arkæologi ved Institute for Advanced Study, Princeton, N.J.
992. WEIS-FOGH, TORKEL
overf.1971 *25.3.1922 †13.11.1975
Dr., professor i zoologi ved Univ. of Cambridge,
overført fra indenl. medlem (nr. 497).
Overs. 1975-76 (C. Overgaard Nielsen).
993. WHEELER, JOHN ARCHIBALD
2.4.1971 *9.7.1911
Dr., Joseph Henry professor i fysik ved Princeton Univ., Princeton, N.J., *professor i fysik ved Univ. of Texas at Austin, Texas.*
994. WICKMAN, FRANS ERIK
2.4.1971 *21.3.1915
Dr., professor i geokemi ved Pennsylvania State Univ., Philadelphia, Penna., *professor i mineralogi, petrologi og geokemi ved Stockholms Univ.*
995. WISTRAND, ERIK KARL
HILDING
2.4.1971 *24.1.1907
Dr., professor i latin ved Göteborgs Univ., *professor i klassiske sprog smsteds.*
996. BARTON, SIR DEREK
HAROLD RICHARD
7.4.1972 *8.9.1918
Professor i organisk kemi ved Imperial

College of Science and Technology, London, *professor i organisk kemi ved C.N.R.S., Institut de Chimie des Substances Naturelles, Gif-sur-Yvette.*

997. BRINCK, PER SIMON
VALDEMAR
7.4.1972 *4.9.1919
Dr., professor i zoologi ved Lunds Univ.

998. HARALDSEN, HAAKON
KRISTIAN
7.4.1972 *24.4.1904
Dr., professor i kemi ved Univ. i Oslo.

999. HELGASON, SIGURÐUR
7.4.1972 *30.9.1927
Dr., professor i matematik ved Massachusetts Institute of Technology, Cambr., Mass.

1000. HOPPE, ERNST GUNNAR
7.4.1972 *24.12.1914
Dr., professor i geografi ved Stockholms Univ.

1001. KELLENBENZ, HERMANN
7.4.1972 *27.8.1913 †26.11.1990
Dr., professor i økonomisk historie og socialhistorie ved Friedrich-Alexander-Univ. zu Erlangen-Nürnberg.

1002. KUFFLER, STEPHEN
WILLIAM
7.4.1972 *24.8.1913 †11.10.1980
Dr., professor i neurobiologi ved Harvard Medical School, Boston, Mass.

1003. LESER, PAUL
7.4.1972 *23.2.1899 †18.12.1984
Dr., fhv. professor i antropologi ved Hartford Seminary Foundation, Hartford, Conn.

1004. NILSSON, SVEN GÖSTA
7.4.1972 *14.1.1927 †24.4.1979
Dr., professor i matematisk fysik ved Tekniska Högskolan, Lund.

1005. PERLMAN, ISADORE
7.4.1972 *12.4.1915 †3.8.1991
Professor i kemi ved Univ. of California, Berkeley, Calif.

1006. VOIGT, EHRHARD
7.4.1972 *28.7.1905
Dr., professor i geologi og palæontologi ved Univ. Hamburg.

1007. WYLLER, EGIL ANDERS
7.4.1972 *24.4.1925
Dr., professor i antik åndshistorie ved Univ. i Oslo.

1008. ZILLIACUS, JOHAN HENRIK
7.4.1972 *23.1.1908 †9.1.1992
Dr., professor i græsk litteratur ved Helsingfors Univ.

1009. LÖWDIN, PER-OLOV
13.4.1973 *28.10.1916
Dr., professor i kvantekemi ved Univ. i Uppsala.

1010. MAAK, WILHELM
13.4.1973 *13.8.1912 †6.6.1992
Dr., professor i matematik ved Georg-August-Univ. zu Göttingen.

1011. SWIATECKI, WŁADYSŁAW
JERZY
13.4.1973 *22.4.1926
Dr., kernefysiker, Lawrence Berkeley Laboratory, Berkeley, Calif.

1012. SØRENSEN, NIELS ANDREAS
13.4.1973 *8.12.1909 †8.6.1987
Dr., professor i organisk kemi ved Norges Tekniske Høgskole, Trondheim.

1013. TEICHERT, CURT
13.4.1973 *8.5.1905
Dr., professor i geologi ved Univ. of Kansas, Lawrence, Kans., *professor i geologi ved Univ. of Rochester, N.Y.*

1014. TOSTESON, DANIEL
CHARLES
13.4.1973 *5.2.1925
Dr., professor i fysiologi ved Duke Univ.,
Durham, N.C., *Dekan for Medical School,*
Harvard Univ., Boston, Mass.
1015. BERGSTRÖM, LARS INGMAR
VALESON
5.4.1974 *6.9.1921
Dr., professor, bestyrer for Forsknings-
instituttet för Atomfysik, Stockholm.
1016. CZAPLIŃSKI, WŁADYSŁAW
EUGENIUSZ
5.4.1974 *5.10.1905 †17.8.1981
Dr., professor i historie ved Uniwersytet
Wrocławski Im. Bolesława Bieruta,
Wrocław.
1017. EMERSON, STERLING
HOWARD
5.4.1974 *29.10.1900 †2.5.1988
Dr., fhv. professor i genetik ved Califor-
nia Institute of Technology, Pasadena,
Calif.
1018. FINK, TROELS MARSTRAND
TRIER
5.4.1974 *18.4.1912
Dr., fhv. professor i historie ved AaU,
dansk generalkonsul i Flensborg,
overført til indenl. medlem 1977 (nr. 592).
1019. GRAY, HARRY BARKUS
5.4.1974 *14.11.1935
Dr., professor i kemi ved California In-
stitute of Technology, Pasadena, Calif.
1020. KADISON, RICHARD
VINCENT
5.4.1974 *25.7.1925
Dr., professor i matematik ved Univ. of
Pennsylvania, Philadelphia, Penna.
1021. KUHN, JOHANN (HANS)
CHRISTOPH BERNHARD
THEODOR
5.4.1974 *13.7.1899 †8.10.1988
Dr., fhv. professor i germansk og nordisk
filologi ved Christian-Albrechts-Univ.,
Kiel.
1022. LANDIS, EUGENE MARKLEY
5.4.1974 *4.4.1901 †10.2.1987
Fhv. professor i fysiologi ved Harvard
Univ., Cambr., Mass.
1023. MALLOWAN, SIR MAX
EDGAR LUCIEN
5.4.1974 *6.5.1904 †19.8.1978
Dr., fhv. professor i Vest-Asiens arkæo-
logi ved Univ. of London, fhv. Fellow
ved All Souls College, Univ. of Oxford.
1024. MALMBERG, BERTIL
5.4.1974 *22.4.1913
Dr., professor i almindelig sprogviden-
skab ved Lunds Univ.
1025. OURISSON, GUY HENRI
5.4.1974 *26.3.1926
Dr., professor i kemi ved Faculté de
Sciences, Univ. Louis Pasteur, Stras-
bourg.
1026. SEIP, JENS LAURITS ARUP
5.4.1974 *11.10.1905
Dr., professor i politisk idéhistorie ved
Univ. i Oslo.
1027. SHELINE, RAYMOND KAY
5.4.1974 *31.3.1922
Dr., professor i kemi og fysik ved Florida
State Univ., Tallahassee, Fla.
1028. WRIGHT, GEORG HENRIK
VON
5.4.1974 *14.6.1916
Dr., fhv. professor i filosofi ved Helsing-
fors Univ., akademimedlem og præsident
for Finlands Akademi, Helsingfors.
1029. AHRLAND, STEN HARALD
4.4.1975 *4.8.1921
Dr., professor i uorganisk kemi ved
Lunds Univ.

1030. BALASSA, IVÁN

4.4.1975 *5.10.1917

Dr., direktør ved Magyar Mezőgazdasági Múzeum (Landbrugsmuseum), Budapest.

1031. BERNHARD, CARL GUSTAV

4.4.1975 *28.4.1910

Dr., fhv. professor i fysiologi ved Karolinska Institutet, Stockholm, sekretær for Kungl. Svenska Vetenskapsakademien.

1032. BREDSORFF, ELIAS LUNN

4.4.1975 *15.1.1912

Dr., Reader i Scandinavian Studies ved Univ. of Cambridge, overført til indenl. medlem 1980 (nr. 637).

1033. CASIMIR, HENDRIK BRUGT GERHARD

4.4.1975 *15.7.1909

Dr., fhv. direktør for Philip's Gloeilampen-fabriken, Eindhoven.

1034. COTTON, FRANK ALBERT

4.4.1975 *9.4.1930

Dr., professor i kemi ved Texas A & M Univ. System, College Station, Texas.

1035. DUCHESNE-GUILLEMIN, JACQUES-ALFRED-MAURICE

4.4.1975 *21.4.1910

Professor i iransk sprog og kultur ved Univ. de Liège.

1036. FINLEY, SIR MOSES I.

4.4.1975 *20.5.1912 †23.6.1986

Dr., professor i oldtidshistorie ved Univ. of Cambridge.

1037. HAAVELMO, TRYGVE MAGNUS

4.4.1975 *13.12.1911

Dr., professor i nationaløkonomi og statistik ved Univ. i Oslo.

1038. JAKOBSSON, SVEINN PETER

4.4.1975 *20.7.1939

Direktør for Náttúrufræðistofnun Íslands (Naturhistorisk Museum), Reykjavík.

1039. LEHMANN, WINFRED PHILIPP

4.4.1975 *23.6.1916

Professor i lingvistik og tysk sprog ved Univ. of Texas System at Austin, Texas.

1040. NEEDHAM, JOSEPH

4.4.1975 *9.12.1900

Dr., Master of Gonville and Caius College, Univ. of Cambridge (biokemiker og sinolog).

1041. ONSAGER, LARS

4.4.1975 *27.11.1903 †5.10.1976

Dr., professor i teoretisk kemi ved Center for Theoretical Studies, Univ. of Miami, Fla.

1042. SCHMIDT-NIELSEN, KNUT

4.4.1975 *24.9.1915

Dr., professor i zoologi ved Duke Univ., Durham, N.C.

1043. STUMPF, PAUL KARL

4.4.1975 *23.2.1919

Dr., professor i biokemi og biofysik ved Univ. of California, Davis, Calif.

1044. SÄVE-SÖDERBERGH, TORGNÝ

4.4.1975 *29.6.1914

Dr., professor i ægyptologi ved Uppsala Univ.

1045. TURNER, SIR ERIC GARDNER

4.4.1975 *26.2.1911 †20.4.1983

Professor i papyrologi ved Univ. of London.

1046. TUTIN, WINIFRED
4.4.1975 *8.10.1915
Dr., Honorary Reader i botanik, Univ. of Leicester.
1047. AABOE, ASGER HARTVIG
4.4.1975 *26.4.1922
Dr., professor i matematik og naturvidenskabernes historie, Yale Univ., New Haven, Conn., *samt i nærorientalsk sprog og litteratur smsteds.*
1048. AYER, SIR ALFRED JULES
9.4.1976 *29.10.1910 †27.6.1989
Professor i logik ved Univ. of Oxford.
1049. BARTH, THOMAS FREDRIK WEYBYE
9.4.1976 *22.12.1928
Professor i socialantropologi og etnografi ved Univ. i Oslo.
1050. DAHLGREN, ROLF MARTIN TEODOR
9.4.1976 *7.7.1932 †14.2.1987
Dr., professor i systematisk botanik ved KU.
1051. FELLERER, KARL GUSTAV
9.4.1976 *7.7.1902 †7.1.1984
Professor i musikvidenskab ved Univ. zu Köln.
1052. GARNHAM, PERCY CYRIL CLAUDE
9.4.1976 *15.1.1901
Fhv. professor i medicinsk protozoologi ved Univ. of London.
1053. GURNEY, OLIVER ROBERT
9.4.1976 *28.1.1911
Professor i assyriologi ved Univ. of Oxford.
1054. HAMMEN, THOMAS VAN DER
9.4.1976 *27.9.1924
Dr., lektor i palynologi ved Univ. van Amsterdam, *professor i palynologi smsteds.*
1055. HULTHÉN, LAMEK
9.4.1976 *14.12.1909
Professor i teoretisk fysik ved Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.
1056. JOHANSEN, KJELL
9.4.1976 *30.9.1932 †4.3.1987
Dr., professor i zoologi ved AaU.
1057. LUNDBERG, PAUL ANDERS
9.4.1976 *10.9.1920
Professor i neurofysiologi ved Göteborg Univ.
1058. MALMQVIST, NILS GÖRAN DAVID
9.4.1976 *6.6.1924
Dr., professor i sinologi ved Stockholms Univ.
1059. RICE, STUART ALAN
9.4.1976 *6.1.1932
Dr., professor i fysisk kemi ved Univ. of Chicago, Ill.
1060. RUDOLPH, KURT
9.4.1976 *3.4.1929
Dr., professor i religionshistorie ved Karl-Marx-Univ. Leipzig, *professor i religionshistorie ved Philipps-Univ. Marburg.*
1061. SARGESON, ALAN MCLEOD
9.4.1976 *13.10.1930
Professor i uorganisk kemi ved Australian National Univ., Canberra, *professor i biomimetisk kemi smsteds.*
1062. STERN, HERBERT
9.4.1976 *22.12.1918
Dr., professor i biologi ved Univ. of California, San Diego Campus, La Jolla, Calif.
1063. TOMONAGA, SIN-ITIRO
9.4.1976 *31.3.1906 †8.7.1979
Fhv. professor i fysik ved Tokyo Univ. of Education, Tokyo, direktør for Institute of Optical Research, Kyoiku Univ. (Tokyo Univ. of Education) smsteds.

1064. WASZINK, JAN HENDRIK
9.4.1976 *27.10.1908 †5.10.1990
Fhv. professor i latinsk sprog og litteratur samt romerske antikviteter ved Rijksuniv. te Leiden.
1065. AHLFORS, LARS VALERIAN
14.4.1977 *18.4.1907
Dr., professor i matematik ved Harvard Univ., Cambr., Mass.
1066. AKURGAL, EKREM
14.4.1977 *30.3.1911
Dr., professor i klassisk arkæologi ved Ankara Üniversitesi.
1067. ANDERSSON, BENGT ERIK
14.4.1977 *12.1.1923
Dr., professor i fysiologi ved Karolinska Institutet, Stockholm, *professor i fysiologi ved Sveriges Lantbruksuniv., Uppsala.*
1068. ATTMAN, ARTUR
14.4.1977 *31.10.1910 †25.2.1988
Professor i økonomi ved Göteborgs Univ.
1069. BOGORAD, LAWRENCE
14.4.1977 *29.8.1921
Dr., professor i biologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass.
1070. BRIDGWATER, DAVID
14.4.1977 *5.7.1934
Dr., geolog, Grønlands Geologiske Undersøgelse, Kbh., *professor i dynamisk geologi ved KU.*
1071. GINZBURG, VITALY
LAZAREVICH
14.4.1977 *4.10.1916
Professor, leder af Afd. for Teoretisk Fysik, P.N. Lebedev Fysiske Institut under Akademia Nauk SSSR, Moskva.
1072. GOLDANSKII, VITALII
IOSIFOVICH
14.4.1977 *18.6.1923
Professor, leder af Institut for Kemisk Fysik under Akademia Nauk SSSR, Moskva.
1073. GRØTVEDT, PER NYQUIST
14.4.1977 *24.3.1891 †18.10.1989
Dr., fhv. gymnasielæktor, Oslo (Norsk sprog).
1074. HARTMANN, HERMANN
LEONHARD
14.4.1977 *4.5.1914 †22.10.1984
Professor i fysisk kemi ved Institut für Theoretische und Physikalische Chemie, Johann Wolfgang Goethe-Univ., Frankfurt a.M.
1075. LINDBECK, ASSAR CARL
EUGEN
14.4.1977 *26.1.1930
Dr., professor i international økonomi ved Stockholms Univ.
1076. MOSCOWITZ, ALBERT
14.4.1977 *20.8.1929
Dr., professor i kemi ved Univ. of Minnesota, Minneapolis, Minn.
1077. NOMURA, MASAYASU
14.4.1977 *27.4.1927
Dr., professor i genetik og biokemi ved Institute for Enzyme Research, Univ. of Wisconsin-Madison, Wis., *professor i genetik og biokemi ved California College of Medicine, Univ. of California, Irvine, Calif.*
1078. NORDENFALK, CARL ADAM
JOHAN
14.4.1977 *13.12.1907
Dr., professor i kunsthistorie ved Univ. of Pittsburgh, Penna., *dir. for Nationalmuseum, Stockholm.*
1079. ODÉN, AGNES BIRGITTA
14.4.1977 *11.8.1921
Professor i historie ved Lunds Univ.

1080. PETHICK, CHRISTOPHER
JOHN
14.4.1977 *22.2.1942
Dr., professor ved NORDITA.
1081. RHOADES, MARCUS
MORTON
14.4.1977 *24.7.1903
Dr., professor i genetik ved Indiana Univ., Bloomington, Ind.
1082. SEGAL, IRVING EZRA
14.4.1977 *13.9.1918
Dr., professor i matematik ved Massachusetts Institute of Technology, Cambr., Mass.
1083. VALLEE, BERT LESTER
14.4.1977 *1.6.1919
Professor i biokemi ved Harvard Medical School, Boston, Mass.
1084. WEDBERG, ANDERS ERIK
OTTO
14.4.1977 *30.3.1913 †20.2.1978
Dr., professor i teoretisk filosofi ved Stockholms Univ.
1085. WILDMAN, SAMUEL
GOODNOW
14.4.1977 *26.5.1912
Dr., professor i biologi ved Univ. of California, Los Angeles, Calif.
1086. ALFSEN, ERIK MAGNUS
27.4.1978 *13.5.1930
Dr., professor i matematik ved Univ. i Oslo.
1087. BALDWIN, JOHN WESLEY
13.4.1978 *13.7.1929
Dr., professor i historie ved The Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md.
1088. BENGTTSSON, LARS INGMAR
OLOF
13.4.1978 *2.3.1920 †3.12.1989
Professor i musikvidenskab ved Institu-
- tionen för Musikvetenskap, Uppsala Univ.
1089. BERGSAGEL, JOHN DAGFINN
13.4.1978 *19.4.1928
Dr., lektor i musikvidenskab ved KU, overført til indenn. medlem 1985 (nr. 685).
1090. BOTTERÓ, JEAN
13.4.1978 *30.8.1914
Professor i assyriologi ved École Pratique des Hautes Études, Paris.
1091. BOYCE, NORAH ELIZABETH
MARY
13.4.1978 *2.8.1920
Dr., professor i iranske studier ved Univ. of London.
1092. FRONÆUS, STURE ADOLF
27.4.1978 *5.10.1916
Dr., professor i uorganisk kemi ved Lunds Univ.
1093. MAYBURY-LEWIS, DAVID
H.P.
13.4.1978 *9.5.1929
Professor i antropologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass.
1094. MUNCK AV ROSENSCHÖLD,
LARS MORTIMER
27.4.1978 *19.7.1935
Dr., docent i genetik ved Lunds Univ. og forskningsleder ved Carlsberg Forsøgs-laboratorium.
1095. SVENDSEN, PAULUS
13.4.1978 *17.4.1904 †22.4.1989
Dr., fhv. professor i europæisk litteratur og idéhistorie ved Univ. i Oslo.
1096. ZAMECŇÍK, PAUL CHARLES
27.4.1978 *22.11.1912
Dr., professor i onkologi ved Harvard Medical School og chef for laboratorierne ved Huntington Memorial Hospital, Boston, Mass., *professor i onkologi ved*

Worcester Foundation for Experimental Biology, Shrewsbury, Mass.

1097. BOARDMAN, SIR JOHN

5.4.1979 *20.8.1927

Lincoln professor i klassisk kunst og arkæologi ved Univ. of Oxford.

1098. BREMS, HANS JULIUS

5.4.1979 *16.10.1915

Dr., professor i økonomi ved Univ. of Illinois, Urbana, Ill.

1099. DOLLEY, MICHAEL

5.4.1979 *6.7.1925 †29.3.1983

Lektor i historie ved Univ. of New England, Armidale, N.S.W., Australien, fhv. professor i historisk numismatik ved Queen's Univ. of Belfast.

1100. FENTON, ALEXANDER

5.4.1979 *26.6.1929

Direktør for National Museum of Antiquities of Scotland, Edinburgh, *research director, direktør for The European Ethnological Research Center, Edinburgh, professor i skotsk etnologi og direktør for The School of Scottish Studies, Univ. of Edinburgh.*

1101. GÓRSKI, KAROL

5.4.1979 *30.4.1903 †11.12.1988

Fhv. professor i middelalderhistorie ved Uniwersytet Mikolaja Kopernika W Toruniu, Toruń, Polen.

1102. HEDENIUS, PER ARVID

INGEMAR

5.4.1979 *5.4.1908 †30.4.1982

Fhv. professor i praktisk filosofi ved Uppsala Univ.

1103. HENNE, HENRY

5.4.1979 *21.10.1918

Professor i østasiatisk sprog og litteratur ved Univ. i Oslo, professor i almen sprogvidenskab ved Univ. i Bergen.

1104. JEANNIN, PIERRE

5.4.1979 *8.12.1924

Professor ved École des Hautes Études en Sciences Sociales, Paris.

1105. MEYENBURG, HANS

KASPAR VON

5.4.1979 *9.12.1941

Dr., professor i mikrobiologi ved DTH, *professor i bioteknologi ved CIBA-GEIGY AG, Basel, Schweiz, forskningschef i firmaet Chr. Hansens Laboratorium, Kbh.*

1106. PASSMORE, JOHN ARTHUR

5.4.1979 *9.9.1914

Professor i filosofi ved Australian National Univ., Canberra.

1107. SCHRIEFFER, JOHN ROBERT

5.4.1979 *31.5.1931

Professor i fysik ved Univ. of Pennsylvania, Philadelphia, Penna., *professor i fysik ved Univ. of California, Santa Barbara, Calif., professor i fysik ved Florida State Univ., Tallahassee, Florida.*

1108. BERG, GÖSTA

10.4.1980 *31.7.1903

Dr., fhv. direktør for Nordiska Museet og Skansen, Stockholm.

1109. BERRY, R. STEPHEN

10.4.1980 *9.4.1931

Dr., professor i kemi ved Univ. of Chicago, Ill.

1110. CHANOCK, ROBERT M.

10.4.1980 *8.7.1924

Dr., chef for Laboratory of Infectious Diseases, National Institutes of Health, Bethesda, Md.

1111. CHÉHAB, Emir MAURICE

10.4.1980 *27.12.1904

Generaldirektør for Musée National, Beirut.

1112. CLARK, BRIAN FREDERIC
CARL
10.4.1980 *26.7.1936
Dr., professor i biostrukturkemi ved AaU.
1113. CONNES, ALAIN
10.4.1980 *1.9.1947
Dr., professor i matematik ved Univ. de Paris VI (Pierre et Marie Curie).
1114. HARTNER, WILLY RICHARD
PAUL
10.4.1980 *22.1.1905 †16.5.1981
Dr., fhv. professor i videnskabshistorie ved Johann Wolfgang Goethe-Univ., Frankfurt a. M.
1115. MAYRHOFER, MANFRED
10.4.1980 *26.9.1926
Dr., professor i almen og indogermansk sprogvidenskab ved Univ. Wien.
1116. PEIERLS, SIR RUDOLF
ERNST
10.4.1980 *5.6.1907
Emeritus Wykeham professor i fysik ved Univ. of Oxford.
1117. RAVEN, PETER HAMILTON
10.4.1980 *13.6.1936
Dr., direktør for Missouri Botanical Garden, St. Louis, Mo.
1118. HUNGER, HERBERT
9.4.1981 *9.12.1914
Dr., professor i byzantinistik ved Univ. Wien.
1119. PURACHATRA, Prince PREM
9.4.1981 *12.8.1915 †23.7.1981
Professor i thai litteratur og kultur, Chulalongkorn Univ., Bangkok.
1120. ANDERSEN, OLE KROGH
15.4.1982 *11.5.1942
Dr., direktør, professor ved Max-Planck-Institut für Festkörperforschung, Stuttgart.
1121. BAUER, HEINZ
15.4.1982 *31.1.1928
Dr., professor i matematik ved Friedrich-Alexander-Univ. zu Erlangen-Nürnberg.
1122. BLAAUW, ADRIAAN
15.4.1982 *12.4.1914
Professor i astronomi, Kapteyn Sterrewacht, Rijksuniv. te Groningen.
1123. FELLOWS-JENSEN, GILLIAN
MYRA
15.4.1982 *5.7.1936
Dr., lektor i navneforskning ved KU.
1124. FISCHER-HJALMARS, INGA
MARGRETE
15.4.1982 *16.1.1918
Dr., professor i teoretisk fysik ved Stockholms Univ.
1125. FREY, DAVID GROVER
15.4.1982 *10.10.1915 †1.4.1992
Professor i biologi ved Indiana Univ., Bloomington, Ind.
1126. GERSHEVITCH, ILYA
15.4.1982 *24.10.1914
Dr., Reader i iransk filologi ved Univ. of Cambridge.
1127. GILES, NORMAN HENRY
15.4.1982 *6.8.1915
Professor i genetik ved Univ. of Georgia, Athens, Ga.
1128. HOFFMANN, ERICH
15.4.1982 *16.7.1926
Dr., professor i Slesvig-Holstens historie ved Christian-Albrechts-Univ., Kiel.
1129. JOHANSEN, LEIF
15.4.1982 *11.5.1930 †27.12.1982
Dr., professor i nationaløkonomi og statistik ved Univ. i Oslo.

1130. LEAF, ALEXANDER
15.4.1982 *10.4.1920
Dr., professor i gerontologi ved Massachusetts General Hospital, Boston, Mass.
1131. LÅG, JUL
15.4.1982 *13.11.1915
Dr., professor i jordbundslære ved Norges Landbrukskøleskole, Ås.
1132. MATHIAS, PETER
15.4.1982 *10.1.1928
Professor i økonomisk historie ved Univ. of Oxford, *Master of Downing College, Cambridge, England.*
1133. NYKROG, PER
15.4.1982 *1.11.1925
Dr., professor i romansk filologi ved Harvard Univ., Cambr., Mass., overført fra indenl. medl. (nr. 578).
1134. SCHNOPPER, HERBERT
WILLIAM
15.4.1982 *13.3.1933
Dr., direktør for Dansk Rumforskningsinstitut.
1135. STENSTRÖM, THURE OSCAR
15.4.1982 *12.4.1927
Dr., professor i litteraturvidenskab ved Uppsala Univ.
1136. BLACKBURN, THOMAS
HENRY
21.4.1983 *8.8.1933
Dr., professor i mikrobiel økologi ved AaU.
1137. BOSTRÖM, KURT GEORG
VERNER
21.4.1983 *25.3.1932
Dr., professor i mineralogi, petrologi og geokemi ved Stockholms Univ.
1138. COX, SIR DAVID ROXBEE
21.4.1983 *15.7.1924
Professor i statistik ved Imperial College of Science and Technology, London, *Warden of Nuffield College, Oxford.*
1139. LEFÈVRE, YVES PIERRE
HUGUES
21.4.1983 *9.3.1919 †23.5.1987
Dr., professor i middelalderlitteratur ved Univ. de Bordeaux III, professor ved l'École Pratique des Hautes Études, Paris.
1140. MAGNUSSON, STAFFAN
EINAR MAGNUS
21.4.1983 *29.6.1933 †22.7.1990
Afdelingsleder ved Institut for Molekylær Biologi ved AaU.
1141. MCFARLANE, JAMES
WALTER
21.4.1983 *12.12.1920
Fhv. professor i europæisk litteratur ved Univ. of East Anglia, Norwich, England, forskningsprofessor (professorial fellow) smsteds.
1142. NORMAN, KENNETH ROY
21.4.1983 *21.7.1925
Reader i indisk filologi ved Univ. of Cambridge.
1143. BJØL, ERLING
12.4.1984 *11.12.1918
Dr., fhv. professor i statskundskab ved AaU, overført fra indenl. medlem (nr. 561).
1144. CELIS, JULIO ENRIQUE
12.4.1984 *21.5.1941
Dr., lektor i biostrukturkemi ved AaU, *professor i medicinsk biokemi smsteds.*
1145. DANIEL, GLYN EDMUND
12.4.1984 *23.4.1914 †13.12.1986
Dr., fhv. professor i arkæologi ved Univ. of Cambridge, Fellow of St. John's College smsteds.

1146. KITAIGORODSKII, SERGEI
ALEXANDROVICH
12.4.1984 *13.9.1934
Dr., professor i fysisk oceanografi, The Johns Hopkins Univ., Baltimore, Md.
1147. MERXMÜLLER, HERMANN
12.4.1984 *30.8.1920 †8.2.1988
Dr., professor i systematisk botanik og leder af Institut für Systematische Botanik ved Univ. München, direktør for Botanische Staatssammlung og Botanischer Garten smsteds.
1148. NIELSEN, THØGER
12.4.1984 *30.10.1919
Dr., fhv. professor i retsvidenskab ved KU,
overført fra indenl. medlem (nr. 644).
1149. NORTH, JOHN DAVID
12.4.1984 *19.5.1934
Dr., professor i de eksakte videnskabers historie og filosofi, Rijksuniv. te Groningen.
1150. REYNOLDSON, THOMAS
BRABAN
12.4.1984 *21.3.1914
Dr., fhv. professor i økologi ved Univ. College of North Wales, Univ. of Wales, Bangor.
1151. SALTIN, BENGT
12.4.1984 *3.6.1935
Dr., professor i legemsøvelsernes teori ved KU, *professor i fysiologi ved Karolinska Institutet, Stockholm.*
1152. SJÖBLOM, BENGT GUNNAR
OLOF
12.4.1984 *28.10.1933
Dr., professor i statskundskab ved KU.
1153. TAUBE, HENRY
12.4.1984 *30.11.1915
Dr., professor i kemi ved Stanford Univ., Stanford, Calif.
1154. AARSLEFF, HANS CHRISTIAN
12.4.1984 *19.7.1925
Dr., professor i engelsk ved Princeton Univ., N.J.
1155. ALPERS, KLAUS
25.4.1985 *27.9.1935
Dr., professor i klassisk filologi ved Univ. Hamburg.
1156. GIORGI, AMADEO PETER
25.4.1985 *9.7.1931
Dr., professor i almen psykologi ved Duquesne Univ., Pittsburgh, Penna.
1157. SCHMITT, RÜDIGER
25.4.1985 *1.6.1939
Dr., professor i sammenlignende indogermansk sprogvidenskab og indoiranistik ved Univ. des Saarlandes, Saarbrücken.
1158. ANDERSSON, KARL
THORSTEN GUNNAR
17.4.1986 *23.2.1929
Dr., professor i stednavneforskning ved Uppsala Univ.
1159. AVERY, JOHN SCALES
17.4.1986 *26.5.1933
Dr., lektor i kemi ved KU.
1160. BROOKS, CHARLES KENT
17.4.1986 *16.10.1939
Dr., docent i petrologi ved KU.
1161. CARLSSON, STEN CARL
OSCAR
17.4.1986 *14.12.1917 †5.8.1989
Dr., fhv. professor i historie ved Uppsala Univ.
1162. FØLLESDAL, DAGFINN KÅRE
17.4.1986 *22.6.1932
Dr., professor i filosofi ved Univ. i Oslo samt ved Stanford Univ., Stanford, Calif.

1163. HOTCHKISS, ROLLIN
DOUGLAS
17.4.1986 *8.9.1911
Dr., forskningsprofessor ved State Univ. of New York at Albany, N.Y.
1164. LÉCLANT, JEAN
17.4.1986 *8.8.1920
Dr., professor i ægyptologi ved Collège de France, Secrétaire perpétuel de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres, Paris.
1165. LIENHARD, SIEGFRIED
17.4.1986 *29.8.1924
Dr., professor i indologi ved Stockholms Univ.
1166. KURLAND, CHARLES
GABRIEL
17.4.1986 *14.1.1936
Dr., professor i molekylær biologi ved Uppsala Univ.
1167. NILAN, ROBERT A.
17.4.1986 *23.12.1926
Professor i genetik ved Washington State Univ., Pullman, Wash.
1168. RISTE, TORMOD
17.4.1986 *14.5.1925
Dr., professor i fysik ved Univ. i Oslo.
1169. STØRMER, ERLING
17.4.1986 *2.11.1937
Dr., professor i matematik ved Univ. i Oslo.
1170. THORNE, ROBERT FOLGER
17.4.1986 *13.7.1920
Professor i botanik ved Rancho Santa Ana Botanic Garden, Claremont, Calif.
1171. WETZEL, ROBERT G.
17.4.1986 *16.8.1936
Dr., professor i biologi ved Univ. of Michigan, Ann Arbor, Mich., *professor i biologi ved Univ. of Alabama, Tuscaloosa, Ala.*
1172. WIGZELL, HANS LENNART
RUDOLF
17.4.1986 *28.10.1938
Dr., professor i immunologi ved Karolinska Institutet, Stockholm.
1173. ÖHRN, NILS YNGVE
17.4.1986 *11.6.1934
Dr., professor i kemi og fysik ved Univ. of Florida, Gainesville, Fla.
1174. MAĆZAK, ANTONI
9.4.1987 *30.3.1928
Dr., professor i historie ved Univ. Warszawski, Warszawa.
1175. MASSON, VADIM
MICHAILOVITCH
9.4.1987 *3.5.1929
Professor i arkæologi, direktør for Institut for Arkæologi under Akademia Nauk SSSR, Leningrad.
1176. MONFRIN, JACQUES
9.4.1987 *26.4.1931
Dr., professor i romansk filologi ved og direktør for École National des Chartes, Paris.
1177. SCHAAR, CLAES GÖRAN
GUSTAV VIKTOR
9.4.1987 *18.5.1920
Dr., professor i engelsk litteratur ved Lunds Univ.
1178. THESLEFF, BERNDT
HOLGER
9.4.1987 *4.12.1924
Dr., professor i græsk filologi ved Helsingfors Univ.
1179. WINNER, MATTHIAS
9.4.1987 *11.3.1931
Dr., professor, direktør ved Max-Planck-Institut, Bibliotheca Hertziana, Rom.

1180. ADAMS, JOHN FRANK
7.4.1988 *5.11.1930 †7.1.1989
Dr., professor i matematik ved Univ. of Cambridge.
1181. BASS, LUDVIK
7.4.1988 *9.3.1931
Dr., professor i matematik ved Univ. of Queensland, St. Lucia, Brisbane.
1182. BLASI, FRANCESCO
7.4.1988 *19.10.1937
Dr., professor i molekylærbiologi ved KU.
1183. FALICOV, LEOPOLDO
MAXIMO
7.4.1988 *24.6.1933
Dr., professor i fysik ved Univ. of California, Berkeley, Calif.
1184. GROVE, KARSTEN
7.4.1988 *12.8.1946
Lic.scient., professor i matematik ved Univ. of Maryland at College Park, Md.
1185. JONSON, BJÖRN NILS
GUSTAV
7.4.1988 *3.11.1941
Professor i fysik ved Chalmers Tekniska Högskola, Göteborg.
1186. JONSSON, BROR ARILD
7.4.1988 *12.5.1948
Dr., professor i zoologi ved Univ. i Trondheim, Den allmennvitenskapelige høghskolen, Dragvoll.
1187. LIEB, ELLIOTT H.
7.4.1988 *31.7.1932
Professor i matematik og fysik ved Princeton Univ., Princeton, N.J.
1188. PAIS, ABRAHAM
7.4.1988 *19.5.1918
Professor i fysik ved Rockefeller Univ., New York, N.Y.
1189. PETERSEN, OLE HOLGER
7.4.1988 *3.3.1943
Dr., professor i fysiologi ved Univ. of Liverpool, Liverpool, England.
1190. PRANCE, GHILLEAN TOLMIE
7.4.1988 *13.7.1937
Direktør for Royal Botanic Gardens Kew, adj. professor i botanik ved Univ. of London.
1191. RYABCHIKOV, IGOR
DMITRIEVICH
7.4.1988 *6.8.1937
Professor i petrologi, forstander ved IZEM (Institut for malmforekomsters geologi, petrografi, mineralogi og geokemi) under Akademia Nauk SSSR, Moskva.
1192. FANT, GUNNAR
30.3.1989 *8.10.1919
Dr., fhv. professor i taletransmission ved Kungliga Tekniska Högskolan, Stockholm.
1193. FRIES, SIGURD
30.3.1989 *22.4.1924
Dr., fhv. professor i svensk ved Umeå Univ.
1194. GREENFIELD, JONAS C.
30.3.1989 *30.10.1926
Dr., professor i oldsemitiske sprog ved The Hebrew Univ. of Jerusalem.
1195. MYKLAND, KNUT
30.3.1989 *20.4.1920
Fhv. professor i historie ved Univ. i Bergen.
1196. SUNDERMANN, WERNER
30.3.1989 *22.12.1935
Dr., videnskabelig medarbejder ved Zentralinstitut für Alte Geschichte und Archäologie ved Akademie der Wissenschaften der DDR, Berlin.

1197. TOLL, CHRISTOPHER
30.3.1989 *9.3.1931
Dr., professor i semitisk filologi ved Institut for Orientalisk Filologi, KU.
1198. BAK, PER
19.4.1990 *8.12.1947
Dr., senior scientist ved Brookhaven National Laboratory, Upton, Long Island, N.Y.
1199. BOTHMER, ROLAND VON
19.4.1990 *19.12.1943
Dr., professor i kulturvæxternes genetik og förädling ved Sveriges Lantbruksuniv., Alnarp.
1200. DAVIE, EARL W.
19.4.1990 *25.10.1927
Dr., professor i biokemi ved Univ. of Washington, Seattle, Wash.
1201. FRIIS, ELSE MARIE
19.4.1990 *18.6.1947
Lic.scient., professor i palæobotanik, Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.
1202. GUSTAFSSON, BENGT
19.4.1990 *18.7.1943
Dr., professor i teoretisk astrofysik ved Uppsala Univ. og direktör för dettes astronomiske observatorium.
1203. JORTNER, JOSHUA
19.4.1990 *14.3.1933
Heinemann professor i fysisk kemi ved Tel-Aviv Univ.
1204. POPOV, ANDREJ
VLADIMIROVICH
19.4.1990 *24.10.1939
Dr., afdelingsleder ved I. M. Sechenov Institut for udviklingsfysiologi og biokemi, Leningrad.
1205. RICHTER, DIETMAR
19.4.1990 *16.5.1939
Dr., professor i biokemi ved og direktör for Zentrum für Molekulare Neurobiologie, Univ. Hamburg.
1206. WALL, CHARLES T.C.
19.4.1990 *14.12.1936
Professor i matematik ved Univ. of Liverpool.
1207. BENESTAD, FINN
4.4.1991 *30.10.1929
Dr., professor i musikvidenskab ved Univ. i Oslo.
1208. FLØISTAD, GUTTORM
4.4.1991 *5.12.1930
Professor i idéhistorie ved Univ. i Oslo.
1209. MÆHLE, LEIF MAGNAR
4.4.1991 *7.5.1927
Dr., professor i nordisk, særlig nynorsk litteratur og nynorsk sprog ved Univ. i Oslo.
1210. ROSSEL, SVEN HAKON
4.4.1991 *25.10.1943
Professor i skandinavisk og sammenlignende litteraturhistorie ved Univ. of Washington, Seattle, Wash.
1211. STRÖMHOLM, STIG FREDRIK
4.4.1991 *16.9.1931
Dr., professor i civilret med international privatret ved Uppsala Univ.
1212. VOZGRIN, VALERIJ
4.4.1991 *1937
Dr., videnskabelig medarbejder ved Historisk Institut under Akademia Nauk SSSR, Leningrad.
1213. ALVAREZ, WALTER
2.4.1992 *3.10.1940
Dr., professor i geologi ved Department of Geology and Geophysics, University of California, Berkeley, Cal.

1214. FAUCI, ANTHONY S.
2.4.1992 *24.12.1940

Dr., direktør for National Institute for Allergy and Infectious Diseases, National Institutes of Health, Bethesda, Md.

1215. HANSEN, OLE
2.4.1992 *14.5.1934

Dr., senior scientist ved Brookhaven National Laboratory, Upton, New York, N.Y.

1216. KLEIMAN, STEVEN
LAWRENCE
2.4.1992 *31.3.1942

Dr., professor i matematik ved Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Mass.

1217. LANGWAY, CHESTER
CHARLES
2.4.1992 *15.8.1929

Dr., professor i geologi, State University of New York, Buffalo, N.Y.

1218. OHNO, SUSUMO
2.4.1992 *1.2.1928

Dr., Distinguished Scientist ved Department of Theoretical Biology, Beckman Research Institute of the City of Hope, Duarte, Cal.

1219. PHITOS, DIMITRIOS
2.4.1992 *13.7.1928

Dr., professor i botanik, Univ. of Patras, Grækenland.

1220. SUTCLIFFE, BRIAN T.
2.4.1992 *30.7.1936

Dr., Reader i kemi, University of York, England.

Kommissioner og komitéer

Denne liste omfatter de organer, gennem hvilke Selskabet i de 50 år har udøvet eller deltaget i forsknings-, udgivelses- og registreringsopgaver af forskellig art, såvel på nationalt som på internationalt plan, ordnet med udgangspunkt i den nuværende situation. Det drejer sig hovedsagelig om kommissioner og nationalkomitéer, nedsat af Selskabet, men også enkelte organer, hvori Selskabet blot har været repræsenteret, er medtaget, hvor det skønnedes rimeligt. De nævnte personer er, hvis intet andet er anført, formænd for den pågældende kommission eller komité i de angivne perioder.

Hvor ingen titel og grad er anført, er vedkommende medlem af Selskabet, evt. blevet det på et senere tidspunkt. Årstal uden for 50-års perioden er anført i parentes.

Fælles for de to klasser

NATIONALE

<i>Kommissionen til udforskning af landbrugsredskabernes og agerstruktureernes historie</i>	1966–
Axel Steensberg	1966–
<i>Kommissionen til udforskning af Danmarks ældste landbrug og de samtidige naturforhold</i>	1982–1992
J. Troels-Smith	1982–1991

INTERNATIONALE

<i>Koordinationsudvalg i sager vedr. European Science Foundation og International Council of Scientific Unions/Union Académique Internationale</i>	1977–1982
P.J. Riis	1977–1982
<i>European Science Foundation (ESF)</i>	1974–
DANSK UDVALG	1982–
Bengt Algot Sørensen	1982–

Humanistisk klasse

NATIONALE

<i>Kommissionen for den ægyptiske ordbog</i>	(1929)–1952
H.O. Lange	(1929)–1943
Johs. Pedersen	1943–1952
<i>Kommissionen til undersøgelse af de i dansk privateje bevarede kilder til dansk historie</i>	(1922)–
Aage Friis	(1922)–1949
C.O. Bøggild-Andersen	1949–1967
Povl Bagge	1967–1985
Troels Dahlerup	1985–
<i>Kommissionen for registrering af litterære kilder til dansk historie</i>	(1906)–
H.O. Lange	(1906)–1943
Aage Friis	1943–1943
I 1943 overgår kommissionen til Det kongelige Bibliotek, men to af dens medlemmer udpeges af Selskabet:	
Aage Friis	(1930)–1949
Hans Ræder	(1936)–1959
Knud Fabricius	1949–1967
H. Topsøe-Jensen	1959–1976
Povl Bagge	1970–1991
Erik Dal	1976–1989
Poul Lindegård Hjorth	1989–
Ole Feldbæk	1991–
<i>Kommissionen for den oldrussisk-nedertyske håndbog</i>	1961–1986
Hans Chr. Sørensen, dr.phil., professor, KU	1977–1986
<i>Kommissionen for Carlsbergfondets syriske ekspeditioner</i>	1981–
P.J. Riis	1981–1986
Peder Mortensen, museumsinspektør	1986–

INTERNATIONALE

UNION ACADÉMIQUE INTERNATIONALE (UAI) (1919)–

DANSK NATIONALKOMITÉ	(1923)–
Arthur Christensen	(1937)–1945
Carsten Høeg	1946–1961
Franz Blatt	1961–1979

P.J. Riis	1979–1986
Rudi Thomsen	1986–

NATIONALKOMITÉER FOR FORETAGENDER UNDER UAI

Romertallet angiver den pågældende UAI-kommissions nummer

I. <i>Corpus Vasorum Antiquorum (CVA)</i>	(1920)–
DANSK KOMITÉ	(1920)–1976
DIRECTEUR RÉGIONAL:	
Chr. Blinkenberg	(1921)–1948
Knud Friis Johansen	1948–1971
P.J. Riis	1971–1980
DANSK NATIONALKOMITÉ	1976–
P.J. Riis	1976–1980
Mogens Gjødesen	1980–1985
Flemming Johansen, mag.art., museumsdirektør, Ny Carlsberg Glyptotek	1985–1989
Jette Christiansen, mag.art., museumsinspektør, smsteds.	1989–
V. <i>Novum Glossarium Mediae Latinitatis</i> (<i>Den ny Ducange</i>) (NGML)	(1920)–
DANSK NATIONALKOMITÉ	(1928)–
Hans Ræder	(1934)–1950
Carsten Høeg	1950–1961
Franz Blatt	1961–1979
Holger Friis Johansen	1979–
XII. <i>Monumenta Musicae Byzantinae (MMB)</i>	(1933)–
FORMAND FOR ADMINISTRATIONSKOMITÉ:	
Arthur Christensen	(1938)–1945
Carsten Høeg	1945–1961
Jens Peter Larsen	1961–1966
Franz Blatt	1966–1979
Henrik Glahn	1979–
HOVEDREDAKTØR (DIRECTEUR DE L'ENTREPRISE):	
Carsten Høeg	(1938)–1961
Oliver Strunk	1961–1971
Henrik Glahn	1971–

XVIII. *A Critical Pāli Dictionary (CPD)*

(Arbejdet med ordbogen begyndtes 1924 af Dines Andersen, der 1934 foreslog, at en kommission skulle nedsættes efter hans død. Det skete 1940. Først 1958 bliver CPD et UAI-projekt).

DANSK NATIONALKOMITÉ	(1940)–
Poul Tuxen	(1940)–1955
L.L. Hammerich	1955–1973
Jørgen Læssøe	1973–1980
Hans Hendriksen	1980–1985
Jørgen Læssøe	1985–1991
Rudi Thomsen	1991–1991
Olof Lidin	1991–
XX. <i>Corpus Antiquitatum Americanensium (CAA)</i>	1961–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1975–
Torben Monberg	1975–1985
Arild Hvidtfeldt	1985–
XXII. <i>Fontes Historiae Africanae (FHA)</i>	1964–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1982–
Rudi Thomsen	1982–1989
Niels Steensgaard	1989–
XXVI. <i>Sylloge Nummorum Graecorum (SNG)</i>	(1931)–
(Først 1972 som UAI-projekt)	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1976–
Rudi Thomsen	1976–
XXVIII. <i>Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae (LIMC)</i>	1973–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1975–
Franz Blatt	1975–1978
Flemming Johansen, mag.art., museumsdirektør, Ny Carlsberg Glyptotek	1978–1989
Karsten Friis Johansen	1989–
XXXI. <i>Atlas Linguarum Europae (ALE)</i>	1971–1991
DANSK NATIONALKOMITÉ	1977–1991
Poul Andersen	1977–1982
Inger Ejskjær	1982–1991
XXXII. <i>Répertoire Internationale de la Littérature de l'Art (RILA)</i>	1973–1980
(optaget under UAI 1976)	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1977–1980
Hakon Lund, lektor, bibliotekar ved Kunstakademiet	1977–1980
XXXV. <i>Jewish Art Index (JAI)</i>	1979–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1979–
Ulf Haxen, førstebibl., Judaistisk Afd., Det kgl. Bibliotek	1979–

INTERNATIONALE FORETAGENDER UDEN FOR UAI

<i>Association Internationale des Études Byzantines (AIEB)</i>	
DANSK TILSLUTNING	1951–1978
DELEGEREDE:	
Ejnar Dyggve	(1948)–1961
Kaj Barr	1961–1970
Adolf Stender-Petersen	1961–1963
Knud Hannestad	1963–1972
Franz Blatt	1970–1978
Jørgen Raasted	1973–1978
<i>Comité International Permanent des Linguistes (CIPL)</i>	(1928)
DELEGEREDE:	
Louis Hjelmslev	
L.L. Hammerich	
Eli Fischer-Jørgensen	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1976–1978
Jes Asmussen	1976–1978
<i>Kommissionen for Corpus Lexicographorum Graecorum (CLG)</i>	(1926)–
Hans Ræder	(1935)–1950
Kaj Barr	1950–1970
Franz Blatt	1970–1979
Johnny Christensen	1980–
<i>Kommissionen for Thesaurus Linguae Latinae (TLL)</i>	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1976–
Franz Blatt	1976–1979
Povl Johs. Jensen	1979–1984
Holger Friis Johansen	1984–
<i>Udvalget til forberedelse af indstilling til ESF vedr. evt. udgivelse af prismaterialet i Øresundstoldregnskaberne 1557–1646</i>	1982–
E. Ladewig Petersen	1982–

Naturvidenskabelig klasse

NATIONALE

Kommissionen for forskningsarealer

(Nedsat 1964 som fælles for de to klasser. Fra 1978/79 kun tilknyttet den naturvidenskabelige klasse. Nedlagt 1991.)

Johs. Iversen 1968–1971
J. Troels-Smith 1972–1991

Interimstyrelsen for Physica Scripta

Jens Lindhard 1975–
1976–1984
Torkild Andersen 1985–1990
Hans L. Pécseli, civilingeniør, dr.scient., professor,
Universitetet i Oslo 1990–

Acta Zoologica

MEDLEMMER AF ADVISORY COUNCIL:

C.C. Barker Jørgensen 1984–
K.G. Wingstrand 1984–

INTERNATIONALE

INTERNATIONAL COUNCIL OF SCIENTIFIC UNIONS (ICSU)

Conseil International des Unions Scientifiques

(Oprettet 1919 som Conseil International de
Recherches (International Research Council).

Ændret navn 1931 til det nuværende).

DANSK NATIONALKOMITÉ 1953–
Jakob Nielsen 1955–1959
Einar Andersen 1962–1978
Peder Olesen Larsen 1978–1986
Axel Michelsen 1986–

DANSK REPRÆSENTATION FOR UNIONER O. LIGN. UNDER ICSU

Committee on Space Research (COSPAR) 1958–
DANSK NATIONALKOMITÉ 1965–
Einar Andersen 1965–1975

Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics (SCOSTEP)
 (Denne komité er en fortsættelse af Special Committee for the International Geophysical Year (IGY) (1952–1959) og dennes videreførelse som Special Committee for Inter-Union Cooperation in Geophysics (1959–1967), som ned-sætter Special Committee for the International Year of the Quiet Sun (IQSY). 1972 overføres opgaver fra Inter-Union Commission on Solar and Terrestrial Physics (dannet 1966) til en ny Special Committee on Solar Terrestrial Physics, som 1978 skifter navn til Scientific Committee).

DANSK NATIONALKOMITÉ FOR IGY	1953–1959
N.E. Nørlund (formand)	1953–1959
Helge Petersen, direktør for Meteorol. Institut (sekretær)	1953–1959
DANSK NATIONALKOMITÉ FOR IQSY	1964–1967
N.E. Nørlund	1964–1967
DANSK NATIONALKOMITÉ FOR COSPAR/SCOSTEP	1973–
Einar Andersen	1973–1975
Bernard Peters	1975–1981
E. Ungstrup, lic.techn., lektor, Dansk Rumforskningsinstitut	1981–1990
Fl. Bonde-Petersen, dr.med., overlæge, Flyvemedicinsk Klinik, Rigshospitalet	1990–
<i>International Astronomical Union (IAU)</i>	(1919)–
Union Astronomique Internationale	
DANSK NATIONALKOMITÉ	(1922)–
Elis Strömgren	(1924)–1947
N.E. Nørlund	1947–1967
Bengt Strömgren	1967–1975
Mogens Rudkjøbing	1975–1985
Poul Erik Nissen	1985–
<i>Inter-Union Commission on the Lithosphere (ICL)</i>	1982–
DANSK NATIONALKOMITÉ	
Asger Berthelsen	1982–1990
Niels Balling, lic.scient., lektor, AaU	1990–
<i>International Geosphere-Biosphere Programme (IGBP)</i>	1990–
DANSK NATIONALKOMITÉ	
Claus Hammer	1990–

<i>International Geographical Union (IGU)</i>	(1923)–
Union Géographique Internationale	
DANSK NATIONALKOMITÉ	
(Oprettet af Det Kongelige Geografiske Selskab før Anden Verdenskrig. Overtages af Selskabet 1963).	
Niels Nielsen	1963–1978
N. Kingo Jacobsen, dr.phil., professor, KU	1978–1990
Sofus Christiansen	1990–
<i>International Mathematical Union (IMU)</i>	
Union Mathématique Internationale	
(En international union oprettet 1919 opløstes 1932, men bliver gendannet 1950, først som »Interim Committee«, så som egentlig ICSU-union 1952).	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1950–
N.E. Nørlund	1950–1978
Bent Fuglede	1978–
<i>International Association for Quaternary Research (INQUA)</i>	
(Stiftet 1928 som selvstændig organisation med Danmark som medlem, fra 1967 knyttet til IUGS og fra 1974 til ICSU som »Scientific Associate«).	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1968–
Sigurd Hansen, dr.phil., statsgeolog	1968–1973
J. Troels-Smith	1973–1975
Svend Th. Andersen	1975–1987
Steen Sjørring, cand.scient., lektor, KU	1987–
<i>International Union of Biochemistry and Molecular Biology (IUBMB)</i>	
(Stiftet 1949 som selvstændig organisation. Optaget som ICSU-union 1955 under navnet <i>International Union of Biochemistry (IUB)</i> . Navnet ændret til det nuværende 1991).	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1955–
K. Linderstrøm-Lang	1955–1959
Frank Lundquist	1960–1975
Lars Josefsson, dr.med., professor, KU	1975–1978
Bent Foltmann, dr.phil., professor, KU	1978–1980
Bent Stig Enevoldsen, lic.techn., civilingeniør	1980–1984
Brian F.C. Clark	1984–1988
Bjørn Quistorff, cand.med., lektor, KU	1988–1991
Brian F.C. Clark	1991–

<i>International Union of Biological Sciences (IUBS)</i>	(1919)–
Union Internationale des Sciences Biologiques	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1947–
Poul Brandt Rehberg	1947–1963
Ragnar Spärck, dr.phil., professor, KU	1963–1965
Ole Maaløe	1965–1974
Tyge W. Böcher	1974–1980
Jørgen B. Kirkegaard, dr.scient., lektor, KU	1980–1988
Ole E. Heie, dr.phil., professor, Danmarks Lærerhøjskole	1988–
<i>International Union of Crystallography (IUCr)</i>	1947–
DANSK NATIONALKOMITÉ	
(Oprettet under ATV i 1949, overført til Selskabet 1978).	
Kaj Drenck, dr.phil., professor, Danmarks Farmaceutiske Højskole	1975–1979
Jacob Danielsen, dr.phil., lektor, AaU	1979–1982
Bente Lebech, civilingeniør, Fysikafdelingen, Forskningscenter Risø	1982–1991
Niels Thorup, civilingeniør, docent, DTH	1991–
<i>International Union of Geodesy and Geophysics (IUGG)</i>	(1919)–
Union Géodésique et Géophysique Internationale	
DANSK NATIONALKOMITÉ	(1924)–
N.E. Nørlund	(1924)–1955
Einar Andersen	1955–1978
Elvin Kejlsø, chefgeodæt, Geodætisk Institut	1978–1984
Gunnar Kullenberg	1984–1986
O. Bedsted Andersen, cand.mag., mag.scient., chefgeodæt, Kort- og Matrikelstyrelsen	1986–1992
Tscherning, C. C., professor, KU	1992–
<i>International Union of Geological Sciences (IUGS)</i>	1961–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1961–
Arne Noe-Nygaard	1961–1977
Knud Ellitsgaard-Rasmussen	1977–1979
Finn Christian Surlyk	1979–1981
T.C.R. Pulvertaft, B.A., lektor, Geologisk Centralinst.	1981–1983
David Bridgwater	1983–1984
Henning Sørensen	1985–

<i>International Union for the History and Philosophy of Science (IUHPS)</i>	1955–
(Dannet ved sammenslutning af to ældre unioner for hhv. videnskabshistorie (IUHS) og videnskabsfilosofi (IUPS)).	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1963–
Léon Rosenfeld	1964–1974
Mogens Pihl	1975–1978
Olaf Pedersen	1978–1982
Mogens Blegvad	1982–1990
David Favrholt	1990–
<i>International Union of Immunological Science (IUIS)</i>	1969–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1978–
Morten Simonsen	1978–1985
Arne Svejgaard	1985–
<i>International Union of Microbiological Societies (IUMS)</i>	
(Dannet 1927 som International Society of Microbiology, blev 1967 som International Association of Microbiological Societies tilknyttet IUBS. Fra 1982 ICSU-union. Dansk nationalkomité oprettet af Danmarks Mikrobiologiske Selskab 1979, overtaget af Selskabet 1982).	
DANSK NATIONALKOMITÉ	1979–
Annelise Kjøller, cand.mag., lektor, Afdeling for Generel Mikrobiologi, KU	1979–1986
W. Frederiksen, overlæge, Statens Seruminstitut	1987–1990
P. Westermann, lic.scient., adjunkt, KU	1991–
<i>International Union of Nutritional Sciences (IUNS)</i>	
(Dannet 1948, ICSU-union fra 1968. Dansk repræsentation ved Henrik Dam fra 1949, dansk observatør udsendt af Selskabet for Ernæringsforskning, dansk nationalkomité nedsat af Selskabet 1982).	
E. Aaes-Jørgensen, dr.phil., professor	1982–1987
Jørgen Højmark Jensen, civilingeniør, underdirektør, Miljøministeriet	1987–1990
Claus Brenøe, civilingeniør, laboratoriefchef, Levnedsmiddelstyrelsen	1990–1991
Arne Astrup, dr.med., lektor, Forskningsinstitut for Human Ernæring	1992–

<i>International Union of Pure and Applied Biophysics (IUPAB)</i> (Indtil 1966 International Organization of Pure and Applied Biophysics (IOPAB)).	1961–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1961–
Fritz Buchthal	1961–1973
Ole Maaløe	1973–1980
Axel Michelsen	1980–1991
Peter Roepstorff	1991–
<i>International Union of Pure and Applied Chemistry (IUPAC)</i> (Danmark har været medlem siden 1920 via Danske Kemiske Foreningers Fællesråd for Internationalt Samarbejde. 1978 overgik administrationen af medlemskabet af unionen til Selskabet).	(1919)
DANSK NATIONALKOMITÉ	
Anders Kjær	1978–1989
Klaus Bechgaard	1989–
<i>International Union of Pure and Applied Physics (IUPAP)</i> Union Internationale de Physique pure et appliquée	(1922)–
DANSK NATIONALKOMITÉ	(1924)–
Martin Knudsen	(1924)–1949
Niels Bohr	1950–1962
Aage Bohr	1963–1979
Allan Roy Mackintosh	1979–1984
Henrik Smith, dr.phil., professor, H.C. Ørsted Inst.	1984–1987
Peter Sigmund	1988–1990
Bent Elbek, dr.phil., professor, KU	1990–1991
Niels. O. Andersen, dr.scient., docent, H.C. Ørsted Inst.	1991–
<i>International Union of Pharmacology (IUPHAR)</i> (Udskilt fra IUPS 1965, ICSU-union 1972).	
<i>International Union of Toxicology (IUTOX)</i> (Oprettet 1980, Scientific Associate til ICSU 1987).	
FÆLLES DANSK NATIONALKOMITÉ	1988–
Per Juul, dr.med., professor, Danmarks Farmaceutiske Højskole	1988–1990
O.A. Nedergaard, Ph.D., professor, OU	1990–

<i>International Union of Physiological Sciences (IUPS)</i>	1955–
DANSK NATIONALKOMITÉ	1955–
Einar Lundsgaard	1955–1968
Erling Asmussen	1969–1975
Christian Crone	1975–1989
Niels A. Thorn	1989–

International Union of Psychological Sciences (IUPsyS)
(Oprettet 1951, ICSU-union fra 1982).

DANSK NATIONALKOMITÉ

(Nedsat af Dansk Psykologforening 1983, godkendt af Selskabet 1989).

Per K. Larsen, cand.psych., Socialstyrelsen	1983–1985
Bente Ørum, cand.psych., fuldmægtig, Undervisningsministeriet	1985–1986
Lene Berg, cand.psych., klinisk psykolog, Skolepsykologisk Rådgivning, Dianalund Kommune	1986–1989
Per Schultz Jørgensen, dr.phil., forskningsleder, Socialforskningsinstituttet	1989–

*International Union of Theoretical and Applied
Mechanics (IUTAM)*

(Oprettet 1946, ICSU-union 1947, dansk repræsentation ved ATV fra 1949, overtoges af Selskabet 1979).

DANSK NATIONALKOMITÉ

F. Niordson, Ph.D., professor, Dansk Center for anvendt Matematik og Mekanik	1979–1985
Erik B. Hansen, dr.techn., professor	1985–1990
P. Terndrup Pedersen, lic.techn., professor, Institut for Skibs- og Havteknik, DTH	1990–

Scientific Committee on Oceanic Research (SCOR)

(Oprettet 1957 som Special Committee on Oceanographic Research, navnet ændret 1961 til det nuværende).

DANSK NATIONALKOMITÉ

(identisk med Dansk Nationalråd for Oceanologi)

E. Steemann Nielsen	1959–1967
Nils Jerlov, fil.dr., professor	1967–1974
K. Ellitsgaard-Rasmussen	1974–1979
Gunnar Kullenberg	1980–1985
Torben Wolff, dr.phil., docent, Zoologisk Museum, KU	1985–1989
Aksel Wiin Nielsen	1989–

<i>Union Radio Scientifique Internationale (URSI)</i>	(1919)–
DANSK NATIONALKOMITÉ	
(Nedsat af Selskabet 1930, overtaget af ATV 1948, tilbage til Selskabet 1979).	
E. Ungstrup, lic.techn., lektor, Dansk Rumforskningsinstitut	–1981–
J. Bach Andersen, dr.techn., ingeniørdocent, AUC	1981–1984
T. Stockflet Jørgensen, civilingeniør, dr.phil., Danmarks Meteorologiske Institut	1984–1990
E. Ungstrup, lic.techn., adj. professor, Dansk Rumforskningsinstitut	1990–

World Climate Research Programme (WCRP)
(Er et »joint programme«, oprettet 1980 ved aftale mellem ICSU og World Meteorological Organization til at videreføre det i 1967 startede Global Atmospheric Research Programme (GARP)).

DANSK NATIONALKOMITÉ	1980–
Erik Eliassen	1980–1990
Aksel Walløe Hansen, lic.scient., lektor, KU	1990–

DANSK REPRÆSENTATION I ANDRE FORETAGENDER UNDER ICSU

<i>Committee on Science and its Social Relations (CSSR)</i>	(1937)–1958
DANSK NATIONALKOMITÉ	(1938)–1958
J.N. Brønsted	(1938)–1947
P. Brandt Rehberg	1948–1958

Standing Committee on the Safeguard of the Pursuit of Science (CSPS)

(Oprettet 1972 som Committee on Migration and Related Problems, skifter navn 1976. Ophæves 1986).

DANSK MEDLEM OG FORMAND:	
Ole Maaløe	1977–1981

International Association of Engineering Geology (IAEG) 1974–
(Tilknyttet IUGS).

DANSK NATIONALKOMITÉ	1979–
Gunnar Larsen, dr.phil., professor, AaU	1979–1992

Inter-Union Commission on Geodynamics (ICG) 1970–1980

DANSK NATIONALKOMITÉ	1970–1980
Einar Andersen	1970–1975
K. Ellitsgaard-Rasmussen	1975–1980

- International Mineralogical Association (IMA)*
 (Tilknyttet IUGS)
 (Selskabet overtager 1976 repræsentationen fra Dansk Geologisk Forening).
 DANSK REPRÆSENTANT:
 Ole Valdemar Petersen, mag.scient., afdelingsleder 1976–
- Inter-Union Commission on the Application of Science to Agriculture, Forestry and Aquaculture (CASAF)* 1978–
 KORRESPONDENT:
 E. Holmsgaard 1983–
- Committee on Data for Science and Technology (CODATA)* 1966–
 KORRESPONDENT:
 Einar Andersen 1973–1975
 H. Højgaard Jensen 1975–
- Committee on Science and Technology in Developing Countries (COSTED)* 1966–
 KORRESPONDENT:
 Einar Andersen 1973–1975
 Mogens Pihl 1975–1982
 Peder Olesen Larsen 1982–1988
 Sofus Christiansen 1988–
- Komiteén for naturvidenskabelig dokumentation* 1950–1966
 (Oprindelig »Komité for Science Abstracting« tilknyttet den danske UNESCO-nationalkommission og ICSUs »Abstracting Board«. Navnet ændres til det anførte i 1956).
 Jakob Nielsen 1950–1959
- Committee on the Teaching of Science (CTS)*
 Commission Interunions de l'Enseignement des Sciences (CIES)
 (Begyndt 1961 som Commission Interunions de l'Enseignement des Sciences. Ændret til en »Scientific Committee« 1968).
 KORRESPONDENT:
 Mogens Pihl 1964–1975
 Bent Christiansen, professor, Danmarks Lærerhøjskole 1982–1990
 Vagn Lundsgaard Hansen, Ph.D., professor, DTH 1990–

International Association for Biological Oceanography (IABO)
 (Oprettet 1964 som sektion under IUBS, 1966 ændres
 betegnelsen fra »International Section« til den nuværen-
 de).

DANSK NATIONALKOMITÉ 1962–1979
 (Den danske komité blev nedlagt i forbindelse med reor-
 ganiseringen af Dansk Nationalråd for Oceanologi i
 1979.)
 E. Steemann Nielsen 1962–1979

INTERNATIONALE FORETAGENDER UDEN FOR ICSU

Den danske bestyrelse for de skandinaviske naturforskermøder
 (Det første skandinaviske naturforskermøde afholdes
 1839, det sidste 1936. Fra 1928 hører den danske be-
 styrelse under Selskabet. Den opløses 1967).

Øjvind Winge (sekretær) (1928)–1954
 Magnus Degerbøl 1955–1967

International Foundation for Science (IFS)

DANSK OBSERVATØR: 1971–
 Bernard Peters 1972–1974
 DANSK KOMMISSION 1974–
 Gunnar Seidenfaden 1974–1985
 Thor A. Bak 1985–

COUNCIL FOR INTERNATIONAL ORGANIZATION
 OF MEDICAL SCIENCES (CIOMS)

(Oprettet 1949 af UNESCO og WHO som Council for the
 Coordination of International Congresses of Medical Sci-
 ences (CCICMS), navnet ændret 1952 til det nuværende).

DANSK NATIONALKOMITÉ 1961–
 (Komitéen hører indtil 1968 under UNESCO-national-
 kommissionen, derefter under Selskabet. Medlemmerne
 udpeges i samarbejde med Dansk Medicinsk Selskab).
 Einar Lundsgaard 1961–1968
 Christian Crone 1969–1975
 J.Chr. Siim 1975–

Navneregister

Udenlandske medlemmer er her anført med fuldt navn (som i listen side 230–64), andre personer med gængs navneform. Der er ikke henvist til steder, hvor personer kun er anført ved deres hverv i Selskabet.

- Adams, John Frank 262
Adrian, Edgar Douglas 234
Agrell, Ivar Per Sigurd 246
Ahlfors, Lars Valerian 255
Ahlmann, Hans Jakob Konrad Wilhelmsson 230
Ahnlund, Nils Gabriel 232
Ahrland, Sten Harald 252
Akurgal, Ekrem 255
Albright, William Foxwell 232
Alfsen, Erik Magnus 256
Alfvén, Hannes Olof Gösta 247
Alföldi, András Ede Zsigmond 233
Alpers, Klaus 113, 260
Als-Nielsen, Jens 154, 244
Alsdorf, Ludwig Wilhelm 113, 246
Alvarez, Walter 263
Ambartsumian, Victor Amazaspovich 249
Amundsen, Leiv 244
Andersen, Dines 41
Andersen, Einar 82, 87, 92, 98, 113, 116, 124, 171, 188, 213, 270, 271, 273, 277, 278
Andersen, Ellen 225
Andersen, Erik Sparre 124, 143, 165, 215
Andersen, Erling B. 133
Andersen, Hans Henrik 180, 190
Andersen, J. Bach 277
Andersen, J. Oskar 53
Andersen, Jens Ulrik 225
Andersen, K.B. 89
Andersen, Lars Døvling 157
Andersen, Niels O. 177, 275
Andersen, O. Bedsted 273
Andersen, Ole Krogh 258
Andersen, Poul 217, 268
Andersen, Svend Olav 156, 160, 220
Andersen, Svend Th. 161, 179, 219, 272
Andersen, Torkild 223, 270
Andersen, Vilhelm 207
Anderson, Sir John 32
Andersson, Bengt Erik 255
Andersson, Carl Ingvar 237
Andersson, Karl Thorsten Gunnar 260
Anfinsen, Christian Boehmer 244
Anglés, Higiní 230
Arber, Werner 153
Arbman, Erik Holger 246
Arnholtz, Arthur 216
Arnth-Jensen, Niels 156
Arup, Erik Ipsen 207
Asmussen, Erling 215, 276
Asmussen, Jes 110, 113, 121, 131, 154, 219, 269
Asmussen, Robert W. 77, 216
Astrup, Arne 274
Attman, Artur 255
Aubert, Marcel 234
Auerbach, Charlotte 247
Avery, John Scales 260
Avery, Oswald Theodore 234
Axelson, Bertil Folke Bonde 249
Ayer, Sir Alfred Jules 254
Bach, Heinrich 139, 165, 219
Bagge, Povl 61, 92, 118, 125, 130, 171, 216, 266
Bailey, Sir Harold Walter 230
Bak, Børge 214
Bak, Per 263
Bak, Thor A. 128, 129, 130, 132, 143, 156, 162, 168, 182, 216, 280

- Baker, John 37, 38
 Baker, Sir Ernest 32
 Balassa, Iván 253
 Baldwin, John Wesley 256
 Ballhausen, C.J. 100, 109, 118, 156,
 160, 216
 Balling, Jacob 227
 Balling, Niels 271
 Bang, Thøger 213
 Barndorff-Nielsen, Ole 223
 Barr, Kaj 23, 56, 66, 71, 77, 88, 210,
 269
 Barth, Thomas Fredrik Weibye 238
 Barth, Thomas Fredrik Weybye 132,
 254
 Barton, Sir Derek Harold Richard 250
 Basbøll, Hans 228
 Bass, Ludvik 262
 Bastiansen, Otto 246
 Bauer, Heinz 258
 Beadle, George Wells 237
 Beazley, Sir John Davidson 230
 Bech, Gunnar 85, 216
 Bechgaard, Klaus 180, 225, 275
 Becker, C.J. 78, 85, 89, 98, 99, 118,
 124, 126, 132, 136, 139, 143, 185,
 215
 Beckett, Francis 23, 207
 Begtrup, Bodil 87
 Behnke, Olav 219
 Belić, Alexander 237
 Bell, Ronald Percy 242
 Bénard, Jacques 247
 Bendz, Claes Gerhard Mortimer 80,
 244
 Benediktsson, Sigurður Jakob 241
 Benestad, Finn 263
 Bengtsson, Lars Ingmar Olof 132, 256
 Bennedsen, Dorte 129, 130, 140
 Benveniste, Émile 230
 Berg, Christian 186, 225
 Berg, Gösta 257
 Berg, Kaj 212
 Berg, Lene 276
 Bergsagel, John 145, 152, 226, 256
 Bergsland, Knut 243
 Bergsten, Karl Erik 247
 Bergström, Lars Ingmar Valeson 252
 Bernal, J.D. 37
 Bernhard, Carl Gustav 130, 253
 Berry, R. Stephen 257
 Berthelsen, Asger 220, 271
 Berthelsen, Ole 223
 Besenbacher, Flemming 180
 Best, Charles Herbert 238
 Beurling, Arne Karl-August 234
 Biilmann, Einar 207
 Billing, Gert Due 177, 228
 Birkelund, Tove 141, 147, 148, 171,
 190, 218
 Birket-Smith, Kaj 59, 211
 Bischoff, Bernhard 248
 Bjerregaard, Ritt 131
 Bjerrum, Anders 218
 Bjerrum, Jannik 85, 210
 Bjerrum, Niels 27, 56, 57, 58, 68, 206
 Bjøl, Erling 94, 132, 145, 219, 259
 Bjørn, Claus 117
 Bjørnholm, Sven 150, 180, 221
 Blaauw, Adriaan 258
 Blackburn, Thomas Henry 259
 Blackett, P.M.S. 37
 Blasi, Francesco 262
 Blatt, Franz 40, 49, 56, 58, 65, 66, 68,
 71, 76, 88, 89, 92, 100, 101, 104,
 113, 119, 125, 141, 211, 266, 267,
 268, 269
 Blegvad, Mogens 102, 104, 106, 109,
 120, 121, 125, 132, 151, 154, 155,
 167, 169, 193, 194, 219, 274
 Blinkenberg, Andreas 23, 84, 104, 108,
 209
 Blinkenberg, Chr. 27, 40, 206, 267
 Bloomfield, Leonard 232
 Blume, Friedrich Hermann 247
 Blædel, Niels 35
 Bo, Jørgen 101, 102, 119, 121
 Boardman, Sir John 181, 257
 Boberg, Jørgen 119
 Bock, Elisabeth 177
 Bock, J.C. 206
 Bock, Klaus 228
 Boer, J. de 159
 Bogorad, Lawrence 255
 Bohr, Aage 35, 84, 87, 102, 108, 114,
 115, 213, 275
 Bohr, Harald 45, 50, 185, 206
 Bohr, Margrethe 158
 Bohr, Niels 17, 18, 20, 25, 28, 30, 33,
 34, 35, 36, 39, 51, 55, 59, 60, 70, 71,

- 79, 81, 82, 87, 142, 154, 156, 158,
159, 160, 178, 206, 275
- Bohr, Vilhelm A. 190
- Bonde-Petersen, Fl. 271
- Bonner, Helena 127
- Bonnevie, Kristine Elisabeth
Heuch 233
- Born, Max 232
- Boström, Kurt Georg Verner 259
- Bothmer, Roland von 263
- Botteró, Jean 256
- Boyce, Norah Elizabeth Mary 256
- Boëthius, Carl Axel 230
- Braarud, Tryggve 244
- Brachet, Jean Louis Auguste 238
- Brahe, Tycho 52, 118, 163
- Brailowski, Viktor 127, 128
- Brandt, Frithiof 26, 105, 210
- Branner, Bodil 180
- Bredsdorff, Elias 125, 140, 154, 223,
253
- Brems, Hans Julius 257
- Brenøe, Claus 274
- Breuning-Madsen, Hans 228
- Bridgwater, David 255, 273
- Brinck, Per Simon Valdemar 251
- Broglie, Louis-Victor-Pierre-Raymond,
Prince de 230
- Bromley, Richard G. 180
- Bronk, Detlev Wulf 238
- Brooks, Charles Kent 260
- Brown, Gerald Edward 246
- Brown, Sir George Lindor 234
- Brummerstedt, Emil 140
- Bruun, Anton Fr. 65
- Bruun, Troels 119
- Bræstrup, Claus 190, 225
- Brøndsted, Johannes 68, 87, 208
- Brøndsted, Mogens 129, 149, 222
- Brøndum-Nielsen, Johs. 89, 125, 207
- Brønsted, J.N. 34, 206, 277
- Buchthal, Fritz 41, 49, 145, 210, 230,
275
- Buchwald, Vagn Fabritius 180, 223
- Bugge, Thomas 82
- Buhl, Jon Palle 167
- Buhl, Marie Louise 161
- Bukdahl, Else Marie 180, 226
- Bull, Francis 241
- Burström, Hans Georg 247
- Busch, Niels E. 173
- Busemann, Herbert 243
- Bush, Vannevar 38, 39
- Buxtehude, Dietrich 179
- Böcher, Tyge W. 218, 273
- Bøggild, Jørgen 212
- Bøggild, O.B. 206
- Bøggild-Andersen, C.O. 67, 89, 210,
266
- Böving, Adam Giede 233
- Cappelørn, N.J. 136
- Carleson, Lennart Axel Edvard 249
- Carlsson, Sten Carl Oscar 131, 260
- Cartan, Henri-Paul 242
- Casimir, Hendrik Brugt Gerhard 159,
253
- Caspersen, Henrik 162
- Celis, Julio Enrique 259
- Chadwick, Sir James 230
- Chanock, Robert M. 257
- Chéhab, Emir Maurice 257
- Childe, Vere Gordon 235
- Christensen, Aksel E. 217
- Christensen, Arthur 23, 206, 266, 267
- Christensen, Bent (jurist) 150, 176,
180, 190, 225
- Christensen, Bent (zoolog) 218
- Christensen, Erik Hohwü 208, 244
- Christensen, Johnny 133, 150, 223, 269
- Christensen, Poul T. 141
- Christensen, Torben 185, 222
- Christensen-Dalsgaard, Jørgen 228
- Christian VI 116
- Christian X 17, 19, 30
- Christiansen, Bent 278
- Christiansen, Freddy 227
- Christiansen, Gisela 15
- Christiansen, J.A. 72, 207
- Christiansen, Jette 267
- Christiansen, Niels Finn 180
- Christiansen, Sofus 154, 223, 272, 278
- Churchill, Winston 35, 37
- Clark, Brian Frederic Carl 258, 272
- Clark, John Grahame Douglas 135, 243
- Clark, Sir George Norman 240
- Classen, J.F. 24
- Clausen, Jens Christian 235
- Cockcroft, Sir John Douglas 238
- Colding, Torben Holck 161
- Collander, Paul Runar 238

- Collinder, Erik Alfred Torbjörn
(Björn) 242
- Collstrop, Rudolf 25, 53, 68
- Conant, J.B. 39
- Connes, Alain 258
- Copernicus, Nicolaus 109
- Cori, Carl Ferdinand 238
- Cotterill, Rodney 170, 180, 190, 226
- Cotton, Frank Albert 253
- Coulomb, Jean-Marie-François-Joseph 248
- Courant, Richard 233
- Couto 131
- Cox, Sir David Roxbee 259
- Cramér, Carl Harald 247
- Crone, Christian 98, 100, 109, 124, 137, 141, 143, 171, 217, 276, 279
- Crowther, J.G. 37
- Čvitanovic, Predrag 229
- Czapliński, Władysław Eugeniusz 252
- Dabelsteen, Torben 157
- Dahl, Jens Peder 222
- Dahlerup, Troels 179, 225, 266
- Dahlgren, Rolf Martin Teodor 254
- Dal, Erik 15, 92, 106, 109, 110, 118, 131, 136, 137, 139, 157, 159, 168, 169, 185, 189, 218, 266
- Dale, Sir Henry 31, 32, 37, 38, 42
- Dalgaard-Mikkelsen, Sv. 115
- Dalgård, Sune 109, 110, 219
- Dall, Peter Chr. 189
- Dam, Henrik 210
- Daniel, Glyn Edmund 259
- Danielsen, Jacob 273
- Danielsen, Niels 136
- Dansgaard, Willi 133, 146, 178, 188, 221
- Danø, Keld 180
- Danø, Sven 225
- Darlington, Cyril Dean 235
- Davie, Earl W. 263
- Davies, John Arthur 249
- Degerbøl, Magnus 210, 280
- Delbrück, Max 241
- Demerec, Milislav 239
- Devoto, Giacomo 237
- Diderichsen, Paul 72, 214
- Dirac, Paul Adrien Maurice 242
- Dobzhansky, Theodosius Grigorievich 235
- Dolley, Michael 257
- Dorf, Erling 244
- Dowland, John 131
- Drachmann, A.B. 40
- Drachmann, A.G. 141
- Drenck, Kaj 273
- Drinker, Cecil K. 230
- Duchesne-Guillemin, Jacques-Alfred-Maurice 253
- Dullum, Kåre 189
- Dyggve, Ejnar. 40, 66, 207, 269
- Düring, Hans Ingemar 239
- Døssing, Thomas 157
- Ebbesen, Sten 177, 227
- Eckersberg, C.W. 130
- Edlén, Bengt 239
- Edsall, John Tileston 248
- Eegholm-Pedersen, Svend 165
- Egerod, Søren 132, 143, 148, 149, 167, 170, 182, 188, 218
- Ehlers, Niels 180
- Eigen, Manfred 250
- Eilersen, Rita 97
- Einarson, Lárus 212
- Ejskjær, Inger 224, 268
- Elbek, Bent 180, 275
- Eliassen, Erik 154, 180, 224, 277
- Ellehøj, Svend 153, 155, 218
- Eller, Povl 225
- Elling, Christian 210
- Ellitsgaard-Rasmussen, Knud 219, 273, 276, 278
- Emerson, Sterling Howard 252
- Enevoldsen, Bent Stig 272
- Engberg, Ingemar 221
- Engberg-Pedersen, Troels 180
- Engelbreth-Holm, Julius 213
- Engelund, Anker 31
- Ephrussi, Boris 239
- Erdmann, Karl Dietrich 135, 247
- Erichsen, Ellen 69, 112, 139
- Erichsen, Wolja 213
- Erixon, Sigurd Emanuel 242
- Ernout, Alfred Georges 237
- Estrup, Hector 126, 133, 169, 223
- Euler(-Chelpin), Ulf Svante von 242
- Fabricius, Knud 208, 266
- Fabricius, Otto 131
- Falicov, Leopoldo Maximo 262
- Fant, Gunnar 262

- Fauci, Anthony S. 264
 Faurholt, Theodor Carl 212
 Favrhøldt, David 133, 154, 184, 220, 274
 Federley, Harry 233
 Fehrman, Carl Abraham Daniel 248
 Feldebæk, Ole 179, 180, 190, 227, 266
 Feller, William 244
 Fellerer, Karl Gustav 254
 Fellows-Jensen, Gillian Myra 258
 Fenchel, Tom 115, 170, 221
 Fenchel, Werner 41, 132, 210, 231
 Fenger, Ole 161, 226
 Fenne, Tönnies 61, 112, 160
 Fenton, Alexander 257
 Fett, Harry Per 238
 Fey, Hans 250
 Fiil, Niels Peter 225
 Filip, Jan 244
 Fink, Dan 189
 Fink, Troels 221, 252
 Finley, Sir Moses I. 153, 253
 Firth, Sir Raymond William 245
 Fischer, Albert 23, 209
 Fischer, Erik 132, 160, 221
 Fischer-Hjalmars, Inga Margrete 258
 Fischer-Jørgensen, Eli 79, 132, 217, 269
 Fisher, Sir Ronald Aylmer 234
 Fleming, Sir Alexander 231
 Flensted-Jensen, Mogens 229
 Flerov, Georgii Nikolaevitch 248
 Flood, Håkon 243
 Florey, Sir Howard Walter 231
 Florin, Carl Rudolf 239
 Fløistad, Guttorm 181, 263
 Fock, Vladimir Alexandrovitch 244
 Folkow, Bjørn Uno Gottfrid 247
 Foltmann, Bent 272
 Forchhammer, Jes 154, 157, 170, 173, 186, 190, 223
 Franck, Verner 96
 Frandsen, K.J. 53
 Frazer, Malcolm 152
 Frederik IX 30, 31, 59, 81, 92, 108, 111, 116
 Frederiksen, W. 274
 Fredga, Arne 244
 Fremm, Lise 96, 112, 161, 162
 Frey, David Grover 258
 Fridericia, Louis Sigurd 207
 Friedman, Milton 120
 Fries, Sigurd 262
 Friis, Aage 43, 206, 266
 Friis, Else Marie 157, 263
 Friis, Ib 177, 228
 Friis, Jeanne 164
 From, Franz 121, 167, 219
 Fronæus, Sture Adolf 256
 Frydenberg, Ove 94, 217
 Frøkjær-Jensen, Jørgen 157
 Fuglede, Bent 217, 272
 Føllesdal, Dagfinn Kåre 260
 Gad, Bente 119
 Galster, Georg 116
 Gamow, George Antony 235
 Gansser, August 153
 Gard, Sven 244
 Garnham, Percy Cyril Claude 254
 Gelting, Jørgen 94, 109, 154, 220
 Gelting, Michael H. 164
 Gershevitch, Ilya 258
 Ghisler, Martin 140
 Gibb, Sir Hamilton Alexander Roskeen 235
 Giles, Norman Henry 258
 Gilson, Étienne 237
 Ginzburg, Vitaly Lazarevich 255
 Giorgi, Amadeo Peter 260
 Gislén, Torsten Richard Emanuel 232
 Gissel, Svend 162
 Giversen, Søren 228
 Gjerstad, Erik Paul Einar 237
 Gjødesen, Mogens 222, 267
 Glahn, Henrik 106, 113, 124, 125, 126, 136, 141, 142, 143, 190, 219, 267
 Glamann, Kristof 70, 96, 97, 98, 100, 102, 109, 119, 133, 141, 167, 217
 Glick, David 245
 Glob, P.V. 153, 215
 Godwin, Harry 242
 Goldanskii, Vitalii Iosifovich 255
 Gomard, Bernhard 94, 132, 139, 220
 Gorbatjov, Mikhail 127
 Górski, Karol 257
 Gotfred af Ghemen 136
 Grabar, André 235
 Gram, Hans 17, 18, 153
 Gram, Laurids 18
 Grane, Leif 184, 224

- Granit, Ragnar Arthur 239
 Gray, Harry Barkus 181, 252
 Greenfield, Jonas C. 262
 Gregersen, Søren 165
 Grégoire, Henri-Clément-Gustave 231
 Grootaers, Jan-Jozef-Lodewijk 235
 Groshev, Leonid Vasilievitch 245
 Grove, Karsten 262
 Grüner, Pia 162, 190
 Grønbech, Kaare 23, 43, 53, 57, 58, 68, 209
 Grønbech, Vilhelm 25, 53, 206
 Grøtvedt, Per Nyquist 255
 Gudmansen, Preben 155
 Guggenheim, Edward Armand 235
 Guillaume, Edith 131
 Gummett, Philip J. 37
 Gurney, Oliver Robert 254
 Gustafson, Torsten Valdemar 239
 Gustafsson, Bengt 263
 Gustafsson, Carl Åke Torsten 246
 Gustafsson, Ewald 118
 Gustavsson, Sverker 37
 Gårding, Lars Jakob 243
 Hadding, Assar Robert 239
 Hagendahl, Karl Oskar Harald 249
 Hahn, Otto 239
 Hald, Anders 215
 Hald, Kristian 215
 Haldane, John Burdon Sanderson 37, 239
 Hamilton, James 246
 Hammarsten, Einar 231
 Hammen, Thomas van der 135, 254
 Hammer, Claus 179, 188, 227, 271
 Hammerich, L.L. 17, 18, 40, 50, 56, 60, 61, 66, 71, 72, 81, 84, 91, 94, 103, 207, 268, 269
 Hammershaimb, Erling 113, 217
 Hanell, Krister 239
 Hannestad, Knud 269
 Hannestad, Lise 228
 Hansen, Aksel Walløe 277
 Hansen, Bjørn Bredal 164
 Hansen, Emil Chr. 167
 Hansen, Erik 132
 Hansen, Erik B. 276
 Hansen, Gregers 226
 Hansen, H.M. 56, 211
 Hansen, Hans Jørgen 133, 156, 222
 Hansen, Mogens Herman 190, 227
 Hansen, Ole 264
 Hansen, Peter 189
 Hansen, Sigurd 272
 Hansen, Svend Aage 126, 224
 Hansen, Vagn Lundsgaard 278
 Hansen, Aage 140, 214
 Hansen, Aage Mølgaard 112
 Hanström, Bertil 231
 Haraldsen, Haakon Kristian 251
 Harrington, Sir Charles Robert 239
 Harris, Geoffrey Wingfield 246
 Harris, Thomas Maxwell 241
 Hartling, Poul 50
 Hartmann, Hermann Leonhard 255
 Hartmann, Paul Richard 235
 Hartner, Willy Richard Paul 258
 Hassel, Odd 239
 Hasselrot, Carl Gunnar Bengt Berndtsson 235
 Hastings, Albert Baird 235
 Hastrup, Kirsten 180
 Hatt, Gudmund 53, 62, 207
 Hatting, Tove 131
 Haugen, Einar Ingvald 249
 Haxen, Ulf 268
 Hedberg, Hollis Dow 249
 Hedvall, Johan Arvid 235
 Heidelberger, Michael 240
 Heie, Ole E. 273
 Heinesen, Knud 109
 Heisenberg, Werner Karl 81, 82, 235
 Helgason, Jón 89, 212
 Helgason, Sigurður 251
 Helsberg, Jørgen 190
 Hendriksen, Hans 136, 161, 221, 268
 Henne, Henry 257
 Henning, Walter Bruno Hermann 240
 Henningsen, Gustav 133
 Henningsen, Sven 34
 Henrik, prins 92, 108, 116, 119
 Hertzprung, Ejnar 206
 Hesselman, Bengt Ivar 234
 Heyrovský, Jaroslav 242
 Hill, Sir Archibald Vivian 30, 31, 33, 37, 231
 Hinüber, Oskar von 187
 Hjejle, Benedicte 154
 Hjelholt, Holger 211
 Hjelme, Jørgen 154

- Hjelmslev, Johs. 18, 27, 28, 30, 43, 44, 45, 47, 49, 53, 67, 206
Hjelmslev, Louis 42, 57, 59, 66, 78, 79, 210, 269
Hjorth, Poul Lindegård 15, 168, 219, 266
Hodge, Sir William Vallance Douglas-245
Hodgkin, Sir Alan Lloyd 244
Hoffmann, Else Kay 176, 177, 227
Hoffmann, Erich 258
Hoffmeyer, Erik 156
Hogben, Lancelot 37
Holbek, Bengt 180
Holberg, Ludvig 26, 92, 111, 152, 153
Holm, Preben Bach 157
Holm-Nielsen, Lauritz B. 173
Holmberg, Axel Olof (Oll) 232
Holmberg, Bror Alexander Ludvig 235
Holmboe, Henrik 133
Holmsgaard, Erik 221, 278
Holstein, Johan Ludvig von 17
Holstener-Jørgensen, Helge 146, 223
Holtedahl, Olaf 234
Holter, Heinz 23, 59, 72, 75, 77, 78, 80, 92, 119, 124, 209
Hoppe, Ernst Gunnar 251
Hornemann, Jørgen 134, 135
Hotchkiss, Rollin Douglas 261
Howard, Richard Alden 247
Hultborn, Hans 228
Hulthén, Erik Vilhelm 236
Hulthén, Lamék 254
Hultén, Eric Oscar Gunnar 245
Hunger, Herbert 153, 258
Hunosøe, Jørgen 165
Huus, Torben 215
Huxley, Hugh Esmor 250
Huxley, Sir Andrew Fielding 244
Hvidberg, Flemming 51
Hvidt, Aase 155
Hvidtfeldt, Arild 94, 130, 132, 220, 268
Hylleraas, Egil Andersen 239
Hägg, Gunnar 239
Hæstrup, Jørgen 140
Høeg, Carsten 40, 43, 50, 56, 58, 60, 61, 65, 66, 208, 266, 267
Høffding, Harald 26
Hørby, Kai 180, 227
Hörmander, Lars Valter 249
Hörstadius, Sven Otto 236
Høybye, Poul 140
Haagerup, Uffe 190, 226
Håkansson, Eckart 180
Haarder, Bertel 150, 173
Haavelmo, Trygve Magnus 253
Ingholt, Kai Harald 240
Ingrid, dronning 112, 182
Iuul, Stig 58, 68, 87, 88, 89, 94, 100, 116, 212
Iversen, Johs. 56, 78, 86, 212, 270
Jacob, François 153, 242
Jacobsen, Claus Schelde 157
Jacobsen, Eric 160, 176, 218
Jacobsen, Hans Plesner 157
Jacobsen, J.C. 23, 31, 32, 39, 167, 182, 209
Jacobsen, N. Kingo 272
Jacobsen, Thorkild Peter Rudolph 237
Jacobsohn, Dora Elisabeth 247
Jakobson, Roman Osipovič 61, 234
Jakobsson, Sveinn Peter 253
Jansen, F.J. Billeskov 56, 58, 78, 108, 111, 152, 180, 182, 213
Jansson, Erik Valter 249
Jeannin, Pierre 257
Jende-Strid, Barbro 166
Jensen, Adolf Severin 207
Jensen, Aksel Tovborg 49, 68, 78, 88, 92, 100, 109, 118, 125, 164, 211
Jensen, Bent 133
Jensen, H. Højgaard 106, 136, 138, 154, 219, 278
Jensen, Hans Lauritz 116
Jensen, Jørgen 155, 228
Jensen, Jørgen Højmark 274
Jensen, K.A. 211
Jensen, Kaj Adolf 42, 210
Jensen, Leon Dalgas 180
Jensen, Minna Skafte 180
Jensen, Niels Martin 133
Jensen, Peter Boysen 207
Jensen, Povl Johs. 61, 109, 216, 269
Jeppesen, Knud 23, 209
Jerlov, Nils 276
Jerne, Niels Kaj 80, 133, 153, 247
Jespersen, Otto 23, 25, 206
Jessen, Børge 53, 68, 88, 89, 208
Jessen, Knud 27, 68, 207

- Johansen, Flemming 267, 268
 Johansen, Hans Chr. 177, 226
 Johansen, Holger Friis 221, 267, 269
 Johansen, Karsten Friis 148, 173, 175,
 176, 222, 268
 Johansen, Kjell 254
 Johansen, Knud Friis 40, 56, 88, 207,
 267
 Johansen, Leif 258
 Johansen, Peter 226
 Joliot, Jean-Frédéric 231
 Jónasson, Pétur 223
 Jones, Robert 131
 Jones, Sir Harold Spencer 231
 Jonson, Björn Nils Gustav 262
 Jonsson, Bror Arild 262
 Jortner, Joshua 263
 Josefsson, Lars 272
 Josephson, Ragnar 236
 Juul, Per 275
 Jørgensen, Axel Christian Klixbüll 245
 Jørgensen, Bo Barker 226
 Jørgensen, C.C. Barker 132, 216, 270
 Jørgensen, C.A. 211
 Jørgensen, Erik Stig 175
 Jørgensen, Johannes 67
 Jørgensen, Jørgen 56, 88
 Jørgensen, Per Schultz 276
 Jørgensen, Peter 212
 Jørgensen, Peter Leth 228
 Jørgensen, Poul Johannes 208
 Jørgensen, Sigrid Tue 166
 Jørgensen, Sven-Aage 180, 226
 Jørgensen, T. Stockflet 277
 Kabell, Aage 219
 Kadison, Richard Vincent 252
 Kahlson, Georg Sigfrid 239
 Kalckar, Herman Moritz 211, 241
 Kalckar, Jørgen 154
 Kampmann, Viggo 56
 Kapitzka, Pjotr Leonidovich 231
 Katz, Sir Bernhard 247
 Kauffmann, Fritz Josua 216
 Kejlsø, Elvin 273
 Kellenbenz, Hermann 251
 Kemp, Tage 212
 Kent, John 181
 Keynes, Richard Darwin 250
 Kihara, Hitoshi 240
 Kirkegaard, Jørgen B. 273
 Kitaigorodskii, Sergei Alexandro-
 vich 260
 Kjeldgaard, Niels Ole 115, 151, 183,
 218
 Kjær, Anders 216, 275
 Kjølbye, Niels 99
 Kjøller, Annelise 274
 Kleiman, Steven Lawrence 264
 Klein, Oskar Benjamin 81, 231
 Klenow, Hans 220
 Kling, Carl Albin 233
 Kloch, Hans 157
 Kloeke, Gesinus Gerhardus 236
 Knude, Jens 157
 Knudsen, Jens Martin 133, 180
 Knudsen, Martin 18, 30, 49, 206, 275
 Koba, Ziro 247
 Koch, C.H. 228
 Koch, Hal 214
 Koch, Niels Elers 140
 Koch, P.A. 97
 Kofoed-Hansen, Otto 154, 216
 Konnerup-Madsen, Jens 157
 Kopfermann, Hans Claudius Michael-
 238
 Kornerup, Bjørn 57, 212
 Krabbe, Knud H. 67
 Kraemer, Kenneth H. 190
 Krarup, Per 61
 Kristensen, Leif 218
 Kristensen, Martin 207
 Kristensen, Niels Peder 190, 227
 Kristensen, Ole P. 180
 Kristensen, Poul 187
 Kristensen, Povl V. 154
 Kroeber, Alfred L. 237
 Krogh, August 32, 42, 43, 44, 45, 47,
 48, 49, 55, 109, 206
 Krogh, Torben 211
 Krogsgaard-Larsen, Povl 226
 Kruhøffer, Poul 218
 Krüger, Paul 214
 Krøyer, P.S. 21, 53, 60, 68, 81, 179
 Kuffler, Stephen William 251
 Kuhn, Johann (Hans) Christoph Bern-
 hard Theodor 252
 Kuiper, Franciscus Bernardus Jaco-
 bus 248
 Kullenberg, Gunnar 154, 224, 273, 276
 Kunze, Emil 243

- Kurland, Charles Gabriel 261
 Kuryłowicz, Jerzy 232
 Kvorning, Jytte 96, 114
 Kühn, Othmar 248
 Källén, Anders Olof Gunnar 246
 Kaarsted, Tage 226
 L'Orange, Hans Peter 231
 La Mer, Victor Kuhn 240
 Lamm, Martin 234
 Landau, Leo Davidovich 236
 Landis, Eugene Markley 252
 Landsberger, Benno 236
 Lange, H.O. 23, 206, 266
 Langseth, Alex 208
 Langway, Chester Charles 264
 Larsen, Carl Syrach 216
 Larsen, Erik Hviid 229
 Larsen, Gunnar 277
 Larsen, Jens Peter 66, 214, 267
 Larsen, Kai 190, 223
 Larsen, Knud 176
 Larsen, Mogens Baumann 175
 Larsen, Mogens Trolle 180
 Larsen, Peder Olesen 115, 138, 143,
 147, 151, 163, 173, 174, 220, 271,
 278
 Larsen, Per K. 276
 Larsen, Poul Lauritz 217, 241
 Larsen, Svend Erik 177
 Lassen, Knud 154
 Lassen, N.O. 109, 118, 214
 Lassen, Niels A. 190, 222
 Lassen, Ulrik V. 130, 219
 Latte, Kurt 233
 Lauritsen, Thomas 245
 Laursen, Erik D. 180
 Laursen, Viggo 154
 Leaf, Alexander 259
 Lebech, Bente 166, 273
 Léclant, Jean 261
 Lefèvre, Yves Pierre Hugues 259
 Lehmann, Alfred 140
 Lehmann, Henning 165
 Lehmann, Inge 86, 140
 Lehmann, Winfred Philipp 253
 Lerche, Grith 117
 Leser, Paul 251
 Levan, Johan Albert 242
 Lévy-Provençal, Éveriste 238
 Lidin, Olof 224, 268
 Lieb, Elliott H. 262
 Lienhard, Siegfried 261
 Lindbeck, Assar Carl Eugen 255
 Lindblad, Bertil 231
 Linderberg, Jan 225
 Linderstrøm-Lang, Kaj 47, 50, 56, 58,
 105, 155, 181, 207, 272
 Lindhard, Jens 85, 110, 142, 143, 145,
 157, 163, 168, 169, 207, 216, 270
 Lindqvist, Sune 236
 Lipmann, Fritz Albert 234
 Littlewood, John Edensor 233
 Lombard, Alf 236
 Lomholt, Asger 15, 18, 60, 67, 96, 112,
 137, 161, 162, 171, 172
 Lorenzen, Marcus 53
 Lowry, Oliver Howe 248
 Lund, Bodil Jerslev 218
 Lund, Ebba 131, 133, 141, 222
 Lund, Hakon 214, 268
 Lund, Henning 223
 Lund, Jørn 180
 Lund, P.W. 131
 Lundberg, Paul Anders 254
 Lundgreen-Nielsen, Flemming 177,
 180, 228
 Lundquist, Frank 272
 Lundquist, Arne John Axel 250
 Lundquist, Frank 221
 Lundsgaard, Einar 31, 32, 39, 57, 58,
 59, 71, 76, 92, 208, 276, 279
 Lützen, Jesper 165
 Læssøe, Jørgen 113, 218, 268
 Lönnroth, Nils Erik Magnus 246
 Löwdin, Per-Olov 251
 Låg, Jul 259
 MacLane, Saunders 248
 Mackeprang, C.M.C. 67
 Mackintosh, Allan 132, 170, 221, 275
 Mączak, Antoni 261
 Madsen, Ib Henning 222
 Madsen, Thorvald 206
 Madvig, Johan Nicolai 60, 61
 Maegaard, Jan 180, 226
 Maes, Jørgen 162, 186
 Magnus, Preben von 217
 Magnusson, Staffan Einar Magnus 259
 Magnússon, Árni 88
 Malling, Anders 140
 Mallowan, Sir Max Edgar Lucien 252

- Malmberg, Bertil 131, 252
 Malmqvist, Nils Göran David 254
 Malone, Kemp 237
 Manton, Irene 237
 Marcker, Kjeld A. 133, 156, 220
 Marcus, Ernest Gotthelf 232
 Margrethe II 81, 92, 107, 108, 112,
 116, 119, 135, 136, 153, 158, 160,
 166, 179, 182, 183, 191, 194
 Marouzeau, Jules 231
 Martinet, André 238
 Massera, José Louis 152
 Masson, Vadim Michailovitch 261
 Mathias, Peter 259
 Mathiassen, Therkel 213
 Matthiesen, Hugo 211
 Matthiessen, P.C. 133, 170, 180, 190,
 225
 Maunsbach, Arvid Bernhard 221
 Maybury-Lewis, David H.P. 256
 Mayr, Ernst 240
 Mayrhofer, Manfred 258
 Mazon, André-Auguste 240
 McFarlane, James Walter 259
 McGucken, William 37
 Meier, Harri Ernst Hinrich Fried-
 rich 248
 Meitner, Lise 231
 Melin, Johannes Botvid Elias 233
 Mellanby, Sir Edward 233
 Merxmüller, Hermann 260
 Meyenburg, Hans Kaspar von 257
 Meyer, Niels I. 115, 154
 Michelsen, Axel 143, 149, 151, 156,
 177, 180, 190, 223, 271, 275
 Mikkelsen, Margareta 154
 Mitchell, Phillip Marshall 250
 Moberg, Carl-Allan 248
 Moestrup, Øjvind 229
 Mohr, Jan 217
 Molin, Søren 154, 226
 Monberg, Torben 94, 113, 167, 220,
 268
 Monfrin, Jacques 261
 Morgan, William Wilson 246
 Morgenstjerne, Georg Valentin von
 Munthe av 231
 Mortensen, Ella 120
 Mortensen, Peder 266
 Mortensen, Richard 119
 Mortensen, Th. 25, 53, 68, 206
 Moscowitz, Albert 255
 Mottelson, Ben 78, 93, 108, 110, 115,
 127, 154, 220, 241
 Mouritsen, Ole G. 164, 180
 Moustgaard, Ib K. 132, 155, 223
 Muller, Hermann Joseph 233
 Munch-Petersen, Agnete 222
 Munck av Rosenschöld, Lars Morti-
 mer 256
 Mykland, Knut 155, 262
 Müller, Th.A. 26
 Müntzing, Arne 241
 Myrberg, Pekka Juhana 236
 Mæhle, Leif Magnar 263
 Mølberg, Jens Peter 140
 Møller, Birger Lindberg 157
 Møller, Chr. 23, 59, 72, 81, 88, 92,
 108, 124, 125, 132, 209
 Møller, Christian Knakkegård 217
 Møller, Hans Bjerrum 150, 222
 Møller, Knud Ove 216
 Mørkholm, Otto 113, 225
 Maak, Wilhelm 251
 Maaløe, Ole 72, 81, 84, 85, 92, 102,
 114, 118, 125, 128, 132, 139, 149,
 171, 214, 273, 275, 277
 Nannfeldt, Johan Axel Frithiof 242
 Nansen, Peter 166, 180, 227
 Nathan, Ove 133, 147, 149, 156, 173,
 220
 Nedergaard, O.A. 275
 Needham, Joseph 253
 Neugebauer, Otto 62, 111
 Nevanlinna, Rolf Herman 240
 Nicolaisen, Johannes 219
 Nicolaisen, Ida 133
 Nicolaysen, Ragnar 245
 Niel, Cornelius Bernardus van 248
 Nielsen, Aksel Wiin 176, 179, 227, 276
 Nielsen, Axel 208
 Nielsen, C. Overgaard 78, 86, 96, 97,
 102, 106, 109, 110, 115, 125, 132,
 136, 215
 Nielsen, Carl 119
 Nielsen, E. Steemann 65, 214, 276, 280
 Nielsen, Eduard 154, 224
 Nielsen, Eigil 216
 Nielsen, Else Løvdal 186
 Nielsen, Erik A. 132

- Nielsen, Gunnar Gissel 117
 Nielsen, Harald Herborg 245
 Nielsen, Holger Bech 183, 184, 227
 Nielsen, Jakob 18, 28, 30, 34, 50, 53,
     58, 59, 65, 68, 207, 270, 278
 Nielsen, Marius 141
 Nielsen, Niels 23, 210, 272
 Nielsen, Peter Eigil 157
 Nielsen, Poul Erik 156
 Nielsen, Thøger 126, 145, 224, 260
 Nilan, Robert A. 261
 Nilsson, Jytte R. 226
 Nilsson, Sven Gösta 251
 Niordson, F. 276
 Nissen, Henrik S. 70
 Nissen, Poul Erik 223, 271
 Noe-Nygaard, Arne 72, 86, 87, 88,
     116, 132, 141, 171, 179, 189, 212,
     273
 Nomura, Masayasu 255
 Norberg, Dag Ludvig 244
 Nordal, Sigurður 88
 Norden, Ludvig 161
 Nordenfalk, Carl Adam Johan 255
 Norden, F.L. 160
 Nordhagen, Rolf 231
 Norman, Kenneth Roy 259
 North, John David 260
 Nykrog, Per 145, 220, 259
 Nyman, Alf Tor 238
 Nøjgaard, Morten 180, 225
 Nørby, Søren 180
 Nørlund, N.E. 18, 24, 26, 28, 32, 43,
     58, 59, 64, 87, 88, 145, 206, 271,
     272, 273
 Nørlund, Poul 207
 Nørretranders, Tor 35
 Odén, Agnes Birgitta 255
 Ohno, Susumo 264
 Ólafsson, Eggert 117, 163
 Olesen, Poul 224
 Olsen, Birger Munk 168, 188, 226
 Olsen, Carsten 87, 211
 Olsen, Ingolf 131
 Olsen, Olaf 133, 143, 148, 153, 163,
     168, 170, 223
 Olsson, Lennart 164, 180, 225
 Onsager, Lars 253
 Oort, Jan Hendrik 233
 Oppenheimer, J. Robert 234
 Orla-Jensen, Sigurd 207
 Orlov, Yuri 152
 Ottesen, Martin 105, 114, 181, 215
 Otto Neerup, Poul 67
 Otzen, Benedikt 228
 Ourisson, Guy Henri 252
 Pais, Abraham 262
 Paludan-Müller, K. 50
 Passmore, John Arthur 257
 Pauli, Wolfgang 236
 Paulsen, Ove 208
 Pauly, Else 66
 Pécseli, Hans L. 270
 Pedersen, Erik Helmer 180
 Pedersen, Gert Kjærgård 156, 168,
     170, 189, 190, 221
 Pedersen, Holger 206
 Pedersen, Johannes 18, 27, 28, 50, 61,
     66, 68, 70, 71, 75, 81, 91, 108, 207,
     266
 Pedersen, Kai Julius 211
 Pedersen, Olaf 15, 132, 150, 155, 163,
     182, 183, 190, 222, 274
 Pedersen, P. Norup 67
 Pedersen, P. Terndrup 276
 Pedersen, P.O. 155
 Peel, John S. 180
 Peierls, Sir Rudolf Ernst 258
 Perlman, Isadore 251
 Peters, Bernard 114, 115, 217, 242,
     271, 280
 Petersen, Arne Friemuth 165
 Petersen, Erling Ladewig 161, 162,
     182, 222, 269
 Petersen, G. Høpner 180
 Petersen, Hans Uffe 157
 Petersen, Helge 64, 271
 Petersen, Ingvard 67
 Petersen, Jon Steen 157
 Petersen, K. Helveg 75, 76
 Petersen, Ole Holger 262
 Petersen, Ole Valdemar 278
 Pethick, Christopher John 256
 Petri, Niels 119
 Phitos, Dimitrios 264
 Pihl, Mogens 26, 84, 102, 104, 105,
     109, 131, 132, 137, 219, 274, 278
 Pinborg, Jan 132, 136, 145, 160, 224
 Pind, Ole Holten 187
 Pingree, D. 111

- Pluhar, Jaroslav 85
 Polanyi, Michael 37
 Polotsky, Hans Jakob 246
 Pontecorvo, Guido Pellegrino Arri-
 go 246
 Popov, Andrej Vladimirovich 263
 Post, Ernst Jacob Lennart von 232
 Poulsen, Carsten 166
 Poulsen, Christian 212
 Poulsen, Henrik 165
 Poulsen, Ove 177, 180, 228
 Poulsen, Frederik 207
 Poulsen, Vagn 213
 Poulsen, Valdemar 155, 206
 Poulsen, Valdemar Jules 160, 224
 Prance, Ghillean Tolmie 262
 Preisz, Daniel 140
 Prelog, Vladimir 250
 Price, Geoffrey L. 37
 Prigogine, Ilya 181
 Pulvertaft, T.C.R. 273
 Purachatra, Prince Prem 258
 Purcell, Henry 131
 Quistorff, Bjørn 272
 Rabøl, Jørgen 133
 Rafaelsen, Ole J. 154
 Rahn, Knud 131
 Ramberg, Hans 244
 Ramon, Gaston-Léon 234
 Ramstedt, Gustaf John 232
 Rasmussen, Ebbe 58, 59, 211
 Rasmussen, Folke 117
 Rasmussen, Holger 154, 222
 Rasmussen, Ib Lundgaard 133
 Rasmussen, Jens 154
 Rasmussen, Jes P. 155
 Rasmussen, Kaare Lund 229
 Rasmussen, P. Nørregaard 77, 94, 124,
 220
 Rasmussen, Stig T. 182
 Rasmussen, Svend Erik 224
 Raven, Peter Hamilton 258
 Ravn, J.P.J. 207
 Ravn, O.E. 49, 210
 Reching, Karl Heinz 250
 Regnéll, Otto Gerhard 249
 Rehberg, P. Brandt 23, 34, 43, 47, 56,
 76, 77, 88, 90, 100, 210, 273
 Rehfeld, Jens 224
 Reiz, Anders 124, 164, 182, 214
 Renou, Louis-Marie-Joseph 240
 Rerup, Lorenz 180
 Reventlow, Iven 133
 Reynoldson, Thomas Braban 260
 Rhoades, Marcus Morton 256
 Rice, Stuart Alan 254
 Richards, Alfred Newton 232
 Richter, Dietmar 263
 Riesz, Marcel 232
 Riis, P.J. 91, 92, 93, 102, 104, 105,
 109, 111, 113, 117, 120, 124, 130,
 137, 139, 142, 143, 167, 179, 212,
 265, 266, 267
 Rischel, Jørgen 148, 155, 222
 Riste, Tormod 261
 Roche, Jean-Casimir-Henri-Hilaire 249
 Roepstorff, Peter 180, 228, 275
 Rogosinski, Werner Wolfgang 242
 Romilly, Jacqueline de 242
 Roosevelt, F.D. 35, 38
 Rose-Hansen, John 166
 Rosenfeld, Léon 81, 108, 236, 274
 Rosenkrantz, Alfred Johannes 211
 Rosenthal, Stefan 63
 Ross, Alf 94
 Rossel, Sven Hakon 263
 Rosseland, Svein 242
 Roughton, Francis John Worsley 249
 Rubin, Edgar 211
 Rubin, Marcus 43
 Rubow, Paul V. 208
 Rudkjøbing, Mogens 215, 271
 Rudolph, Kurt 254
 Rune, Simon 180
 Runnström, Johan Axel Mauritz 233
 Russel, Sir Frederick Stratten 242
 Russell, Richard Joel 246
 Ruud, Johan Tidemand 243
 Ryabchikov, Igor Dmitrievich 262
 Ryle, Sir Martin 248
 Ræder, Hans 40, 52, 207, 266, 267, 269
 Räsänen, Arvo Martti Oktavianus 238
 Rømer, Ole 26, 131
 Raasted, Jørgen 224, 269
 Sahlgren, Gustav Fredrik Jöran 234
 Sakharov, Andrej 127
 Saltin, Bengt 260
 Sand, Knud 79, 87, 116, 207
 Sander-Hansen, C.E. 214
 Sandfeld, Kr. 23, 206

- Sargeson, Alan McLeod 254
 Sass, Else Kai 220
 Scavenius, Erik 17
 Schaeffer, Claude-Frédéric-Armand 241
 Scharansky, Antony 152
 Scheel, Helmuth Friedrich August 240
 Schepelern, H.D. 166
 Schieder, Theodor 250
 Schjørring, Nils 124, 216
 Schmidt, Erik Ib 76
 Schmidt, Olaf 24, 63
 Schmidt-Nielsen, Knut 253
 Schmitt, Rüdiger 260
 Schnopper, Herbert William 259
 Schou, Axel 215
 Schousboe, Torben 133
 Schrieffler, John Robert 257
 Schwarz, Stefan 85
 Schwarzenbach, Gerold 240
 Schwarzschild, Martin 249
 Schäffer, Claus Erik 221
 Schaar, Claes Göran Gustav Viktor 261
 Segal, Irving Ezra 256
 Seidenfaden, Gunnar 99, 115, 118, 124, 130, 139, 220, 280
 Seip, Jens Laurits Arup 252
 Selberg, Atle 246
 Selmer, Ernst Westerlund 238
 Sheline, Raymond Kay 252
 Shim, Irene 157
 Siegel, Carl Ludwig 233
 Sigmund, Peter 190, 227, 275
 Siim, J.Chr. 96, 97, 99, 114, 167, 220, 279
 Sillén, Bo Lars Gunnar 249
 Simonsen, Morten 151, 156, 218, 245, 274
 Sjørring, Steen 272
 Sjöblom, Bengt Gunnar Olof 260
 Skard, Eiliv 246
 Skautrup, Peter 213
 Skolem, Thoralf Albert 240
 Skottsberg, Carl Johan Fredrik 237
 Skou, Jens Christian 216
 Skovgaard-Petersen, Inge 180
 Skriver, Hans L. 157
 Skrubbeltrang, Fridlev 217
 Skydsgaard, Jens Erik 226
 Skyum-Nielsen, Niels 219
 Slyke, Donald Dexter van 240
 Šmidak, Miroslav 85
 Smith, Adam 109
 Smith, Albert Hugh 244
 Smith, Henrik 133, 275
 Smith, Lennart 236
 Snell, Bruno Karl Johannes Richard 236
 Snow, C.P. 184
 Solberg, Halvor Skappel 234
 Sommerfelt, Alf Axelsson 233
 Sorgenfrei, Theodor 217
 Šorm, František 85, 245
 Spang-Hanssen, Ebbe 152, 180, 184, 225
 Spang-Hanssen, Esbern 61
 Spang-Hanssen, Henning 143, 147, 152, 170, 189, 221
 Spath, Leonard Frank 236
 Spärck, Ragnar 273
 Stalin, Josef 35
 Stang, Christian Schweigaard 248
 Steen, Sverre 245
 Steenberg, C.M. 207
 Steensberg, Axel 72, 85, 116, 187, 213, 265
 Steensen, Niels 179 (se også Stensen, Niels)
 Steensgaard, Kirsten 96
 Steensgaard, Niels 176, 186, 225, 268
 Sten, Holger 213
 Sten-Knudsen, Ove 149, 156, 157, 218
 Stender-Petersen, A. 23, 61, 209, 269
 Stensen, Niels 182 (se også Steensen, Niels)
 Stenström, Thure Oscar 259
 Stern, Herbert 254
 Stewart, Robert E. 181
 Stief, Carl 219
 Stoklund, Bjarne 228
 Strand, Kaj Aage Gunnar 245
 Strid, Arne 115, 132, 149, 220
 Strunge, Annalise 119
 Strunk, Oliver 66, 113, 246, 267
 Struve, Otto 232
 Strömbäck, Dag Alvar 241
 Strömgren, Bengt 52, 79, 88, 91, 93, 115, 116, 118, 131, 132, 156, 159, 171, 185, 188, 208, 218, 241, 271

Strömngren, Elis 26, 52, 207, 271
 Strömholm, Stig Fredrik 263
 Strømstad, Kirsten 106, 132, 133, 134
 Stumpf, Paul Karl 253
 Størmer, Erling 261
 Störmer, Frederik Carl Mülertz 236
 Størmer, Leif 241
 Sundermann, Werner 262
 Suomalainen, Esko 248
 Suomalainen, Paavo 243
 Surlyk, Finn 179, 227, 273
 Sutcliffe, Brian T. 264
 Svane, Gunnar O. 223
 Svedberg, Theodor 233
 Sveinsson, Einar Ólafur 240
 Svejgaard, Arne 180, 224, 274
 Svendsen, Paulus 256
 Sverdrup, Harald Ulrik 233
 Swiatecki, Władysław Jerzy 251
 Sydler, Jean-Pierre 87
 Syme, Sir Ronald 236
 Szafer, Wladyslaw 243
 Säflund, Lars Gösta 249
 Særmark, Knud 180
 Säve-Söderbergh, Torgny 135, 148,
 253
 Søndergaard, Morten 229
 Sørensen, Bengt Algot 96, 139, 176,
 222, 265
 Sørensen, Hans Chr. 266
 Sørensen, Henning 125, 142, 145, 146,
 147, 150, 151, 156, 157, 158, 165,
 168, 172, 173, 176, 177, 179, 222,
 273
 Sørensen, Henrik 30
 Sørensen, John Kousgård 154, 224
 Sørensen, Knud 227
 Sørensen, Niels Andreas 251
 Sørensen, Søren 154, 179, 221
 Sørensen, Thorvald 214
 Tamm, Ditlev 227
 Tansley, A.G. 37
 Tardi, Pierre-Antoine-Ernest 243
 Taube, Henry 260
 Tauc, Jan 85
 Teichert, Curt 251
 Teilum, Gunnar 214
 Thalbitzer, William 207
 Thaysen, Jørn Hess 221
 Theorell, Axel Hugo Teodor 237
 Thesleff, Berndt Holger 261
 Thjötta, Theodor 236
 Thodberg, Christian 227
 Thom, René 135
 Thomassen, Carsten 228
 Thompsen, Homer Armstrong 250
 Thompson, Stith 237
 Thomsen, Ellen 166
 Thomsen, Julius 25
 Thomsen, Mathias 30, 57, 58, 59, 72,
 125, 208
 Thomsen, Niels 57, 96, 125, 132, 154,
 220
 Thomsen, Rudi 102, 113, 162, 217,
 267, 268
 Thorarinsson, Siguður 241
 Thorn, Niels A. 150, 180, 225, 276
 Thorne, Robert Folger 261
 Thorson, Gunnar 213
 Thorup, Niels 273
 Thygesen, Niels 133
 Thyssen, Anders Pontoppidan 226
 Tillyard, Henry Julius Westenhall 232
 Tiselius, Arne Wilhelm Kaurin 237
 Tizard, Sir Henry 30, 38
 Tøgeby, Knud 94, 215
 Toivonen, Yrjö Henrik 238
 Toll, Christopher 263
 Tomonaga, Sin-itiro 254
 Topp, Niels-Henrik 155
 Topsøe, Haldor 156, 166
 Topsøe-Jensen, H. 212, 266
 Tornehave, Hans 133, 215
 Tosteson, Daniel Charles 252
 Trenckner, Vilhelm 41
 Trier, Jesper 180
 Troels-Smith, J. 86, 140, 186, 215, 265,
 270, 272
 Troll, Carl 245
 Turner, Sir Eric Gardner 253
 Tutin, Winifred 254
 Tuxen, Poul 27, 53, 68, 207, 268
 Tvergaard, Viggo 180
 Tygstrup, Niels 224
 Uhlenbeck, Christianus Cornelius 232
 Ulfbeck, O. 159
 Ulstrup, Jens 229
 Ungstrup, E. 271, 277
 Ussing, Hans H. 85, 92, 132, 156, 213
 Vallee, Bert Lester 256

- Vasmer, Max Julius Friedrich 238
 Veblen, Oswald 232
 Vedel, Herman 21
 Veibel, Stig 84, 213
 Vinogradov, Ivan Matveevich 233
 Vinogradov, Victor Vladimirovich 243
 Vogt, Hans Kamstrup 241
 Voigt, Ehrhard 251
 Vozgrin, Valerij 263
 Väisälä, Yrjö 248
 Vøhtz, Agnete 76
 Waddington, C.H. 37
 Wager, Lawrence Rickard 243
 Waldemar, Gunhild 180
 Wall, Charles T.C. 263
 Wandel, Carl 146, 150
 Wassermann, Karsten 190
 Waszink, Jan Hendrik 255
 Watson, James Dewey 243
 Webster, Thomas Bertram Lonsdale 247
 Wedberg, Anders Erik Otto 256
 Weeke, Bent 180
 Weibull, Curt Hugo Johannes 241
 Weis-Fogh, Torkel 72, 76, 94, 109, 215, 250
 Weisskopf, Victor Frederick 81, 135, 243
 Wellesz, Egon Joseph 232
 Wendroski, Henryk 109
 Wergeland, Harald Nicolai Storm 243
 Wesenberg-Lund, C. 206
 Wessén, Elias Gustaf Adolf 234
 Westergaard, Mogens 103, 213
 Westergaard, Ole 229
 Westermann, P. 274
 Wettstein, Diter von 114, 125, 133, 149, 154, 156, 167, 217
 Wetzl, Robert G. 261
 Weyl, Hermann 238
 Wheeler, John Archibald 250
 Wickman, Frans Erik 250
 Wieth, Jens Otto 223
 Wigglesworth, Sir Vincent Brian 237
 Wigzell, Hans Lennart Rudolf 261
 Wildman, Samuel Goodnow 256
 Wilkinson, Sir Geoffrey 181, 248
 Wilson, Charles Henry 249
 Wilson, Douglas Patrick 245
 Winge, Vibeke 180
 Winge, Øjvind 30, 59, 207, 280
 Wingstrand, K.G. 214, 270
 Winner, Matthias 261
 Winther, Aage 143, 156, 157, 169, 218
 Wistrand, Erik Karl Hilding 250
 Wolff, Torben 131, 155, 276
 Wright, Georg Henrik von 252
 Wright, Sewall 249
 Wyller, Egil Anders 251
 Waaben, Knud 126, 130, 133, 221
 Yonge, Sir Charles Maurice 240
 Zamecník, Paul Charles 256
 Zechmeister, László 237
 Zeuthen, Erik 214
 Zhirmunsky, Victor M. 247
 Zilliacus, Johan Henrik 251
 Zottermann, Gulle Yngve 243
 Öhmann, Emil 241
 Øhrgaard, Per 180, 228
 Öhrn, Nils Yngve 261
 Ørskov, Jeppe 208
 Ørsnes, Mogens 180, 226
 Ørsted, Anders Sandøe 130
 Ørsted, H.C. 24, 108
 Ørum, Bente 276
 Aaboe, Asger Hartvig 254
 Aaes-Jørgensen, E. 274
 Ålgård, Ole 155
 Aarnes, Sigurd 181, 187
 Aarsleff, Hans Christian 260